

ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ

—ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ
ଅଗଷ୍ଟ ୧୫, ୧୯୭୦

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃକ
ସବସବୁସରକ୍ଷିତ

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୩. ୫୦

ଶ୍ରୀମତୀ ମଞ୍ଜୁଷା ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରକାଶିତ। କର୍ମସମ୍ପ୍ରାପ୍ତି ପ୍ରାୟ ୧୯୭୩, ବିପିନ ବିହାରୀ ଗାଙ୍ଗୁଲୀ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ୍, କଲିକତା-୧୨ରୁ ମୁଦ୍ରିତ।

‘ଉତ୍ସର୍ଗ’

ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁସ୍ତକ—“ଆସନ୍ତାକାଳର ସାହିତ୍ୟ”ଟିକୁ ଉତ୍କଳର
ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ କରକମଳରେ ବିରୁଦ୍ଧ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥା
ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଛି ।

ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସୁନିଟ୍-୩

ଭୁବନେଶ୍ୱର-୧

ଉପହାର

ଶ୍ରୀ/ଶ୍ରୀମତୀ.....

.....ଙ୍କ କର କମଳରେ

ସ୍ନେହ ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟର ସକେତ ସ୍ୱରୂପ

କୃତଜ୍ଞତା ଜୀପନ

‘ଆସନ୍ତା କାଲିର ସାହିତ୍ୟ’ ନିଜ କଥା ନିଜେ କହିବ । ତାହାର ନିଜର ମନ୍ଦିର ଓ ମୁଖଶାଳା ହିଁ ପାଠକ ମାନଙ୍କୁ ଆକର୍ଷଣ କରି ନିକଟେଇ ଆଣିବ ଅଥବା ଦୂରେଇ ଦେବ । ସେହିଥିରେ ହିଁ ତାହାର ଜନ୍ମର ସାର୍ଥକତା ଅଥବା ନିରର୍ଥକତା ପ୍ରମାଣିତ ହେବ ; ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଏଠାରେ ଅବତାରଣା କରୁନାହିଁ । ଏଠାରେ “ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ”ର ଜନ୍ମବୃତ୍ତାନ୍ତ ବିଷୟରେ ପଦେ ଅପେ କହି ରଖିବା ଅଭିପ୍ରାୟ । ଏବଂ ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁ ଓ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନମାନେ ତାହାର ଜନ୍ମଲଭରେ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନ୍ତରିକ କୃତଜ୍ଞତା ଜୀପନ କରିବା ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

୧୯୫୫ ସାଲରେ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ମୁଁ କଲିକତାରେ କେତେ ମାସ ରହିଥିଲି । ସେହି ସମୟରେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ହରିଚନ୍ଦନ କଲିକତାରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ‘ଆସନ୍ତାକାଲି’ର ସମ୍ପାଦକ ଥାଆନ୍ତୁ ଏବଂ ଆସନ୍ତାକାଲି ପାଇଁ କିଛି ଲେଖା ଲେଖିବା ପାଇଁ ସେ ମଝିରେ ମଝିରେ ମୋତେ ବାରମ୍ବାର ଜଣାଉଥାନ୍ତୁ । ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଚୌରଙ୍ଗୀ ନିକଟରେ ଉଭୟେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ ସେ ପୁଣି ସେହି ଲେଖା ଲେଖିବା ଉପରେ ଜୋର ଦେଲେ । ମୁଁ ଲେଖିବା ପାଇଁ ରାଜି ହେଲି ଏବଂ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଜଣାଇ ଦେଲି । ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱରୂପ, ଯାହାକି ବିଗତ କାଲିର ସାହିତ୍ୟ

ଓ ଆଜିର ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟଠାରୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ଆମ ସମାଜରେ ତାହାର ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭୂମିକା ରହିଛି ।

ତେଣୁ ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ଲେଖିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଅନ୍ତର ସାହିତ୍ୟ, ସମସାମୟିକ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ବିଶ୍ବରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ନାମରେ ଆଶ୍ୟାୟିତ ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରେ ଲାଗିଲି ; ବିଶେଷତଃ ବିଶ୍ବର ବିଭିନ୍ନ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ସେ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣ୍ଡନାୟକମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ମତାମତ ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ ଲାଗିଲି ଏବଂ ତାହାକୁ ପୁଣି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଓ ପ୍ରତିନ୍ଦୀୟାଶୀଳ ଭୂମିକା ଓ ଦିଗ୍ଦର୍ଶନ ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଲେଖା ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଉଦାହରଣ ରୂପେ ତାହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ଥିବା ପ୍ରାୟ ଛ'ଟି ଲେଖା ସେହି ସମୟରେ ଉକ୍ତ ମାସିକ ପତ୍ରିକା 'ଆସନ୍ତାକାଲି'ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ତେବେ ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ବିପଦ ବା ଅସୁବିଧା ପ୍ରତି ପାଠକମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି ଓ କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛି । ମାସିକ ପତ୍ରିକା ପାଇଁ ଲେଖା ହୋଇ ଥିବାରୁ ଓ ମଝିରେ ମଝିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବାରୁ ପୂର୍ବର ସଙ୍ଗତି ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ କେତେକ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ବିଷୟ ବସ୍ତୁର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହୋଇଛି ଯାହାକି ପୁସ୍ତକ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶ ବେଳେ ପୁନରାବୃତ୍ତି ରୂପେ ଦୋଷଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ । ସେଥିପାଇଁ ଦୁଃଖିତ ଓ କ୍ଷମା ମାଗୁଛି ।

ତେବେ ସୁଖର ବିଷୟ ଯେ ଏହି ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ ମାସିକ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର କେତେ ଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟିକ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗଭୀର ଆଲୋଚନ ଓ କୌତୁହଳ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଏହାର ପୂର୍ଣ୍ଣଜନ୍ମ ଦେଖିବା

ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ଓ ଆଶା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ; ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଗୋଦାବରୀ
ମହାପାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ । ସାଧାରଣତଃ ଆମ
ସାହିତ୍ୟକମାନେ ସାହିତ୍ୟକୁ ସାଧାରଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଥାନ୍ତି ଯଦିଚ
ତାହାର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ର ସମାଜରେ ଅନ୍ୟତ ରହିଛି । ତେଣୁ
ତାହାକୁ ପ୍ରକଟନ କରିଥିବାରୁ ଏହି ଲେଖା ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱତଃ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ
କୌତୁହଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର କଥା । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାହିତ୍ୟର
ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ର—ରାଜନୈତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିଭବକୁ
ବିଶେଷ ଭାବେ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ପ୍ରକଟନ କରା ଯାଇଛି । ତାହାହିଁ
ଏଠାରେ ବିଶେଷତ୍ୱ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଏକ
ଅଭିନବ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଯୋଗାଇଛି । ତେଣୁ ସେହି ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ଏ
ଦିଗରେ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା କମ୍ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ନୁହେଁ ।

ସେ ଯହାହେଉ ନାନା ଅସୁବିଧାରୁ ସେ ଲେଖା ସେହିପରି
ଅବସ୍ଥାରେ ୧୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଡ଼ି ରହିଲା । ବହୁ ବନ୍ଧୁ ଓ ଆତ୍ମୀୟ
ସ୍ୱଜନ ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ତାହାକୁ ଏକ ପୁସ୍ତକ ରୂପେ ପ୍ରକାଶ କରିବା
ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଜଣାଇଛନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ସେ ଦିଗରେ
ତେଣୁ କଲେ ମଧ୍ୟ ନାନା କାରଣରୁ ତାହା ଫଳବତୀ ହୋଇପାରି
ନାହିଁ । ତେବେ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉକ୍ତ ଲେଖାଟି କେତେକ ପରି-
ବର୍ତ୍ତନ ଓ ପରିବର୍ଦ୍ଧନ କରି ତାହା ପ୍ରକାଶ କରାଯାଉଛି ।

ଶେଷରେ ୧୯୭୦ ପ୍ରାୟରେ ବିଶେଷ ଅସୁସ୍ଥ ଥିବା
ଅବସ୍ଥାରେ ଶେଷ ଦୁଇ, ତିନୋଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଲେଖି ଏହାକୁ ପୃଷ୍ଠିକା
କରି ମୁଦ୍ରଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲି । ଏହି ପୁସ୍ତକଟି ଲେଖାହେବା ଓ
ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଦିଗରେ ବହୁ ବନ୍ଧୁ ଓ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା,
ସାହାଯ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ରହିଛି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱତଃ
ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ । ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ହରିଚନ୍ଦନଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିଛି;
ଆସନ୍ତାକାଲର ତତ୍କାଳୀନ ବରବର ନିଶ୍ଚୟ ଧନ୍ୟବାଦର ପାତ୍ର ।

ସବୁ ଶ୍ରୀ ଅବନୀ କୁମାର ବରାଳ ଏମ., ଏ., ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ
 ରାୟସିଂହ, ଏମ., ଏ., ; ସୁବୋଧ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଏମ., ଏ.; ଗୁରୁ
 ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି, ପ୍ରଦୋଷ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଭାତ
 ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଭାସ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଦ୍ୟୋତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ
 ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରକାଶ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଯଦୁନାଥ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ବିଶ୍ଵନାଥ ସାହୁ,
 ପର୍ଣ୍ଣରାମ ପଦାତିକରାୟ, ବାସୁଦେବ ଦୋରା, ବି. ସି. ନାୟକ,
 ଦୁର୍ଗାଚରଣ ମହାନ୍ତି, ସୋମନାଥ ପାତ୍ର, ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି, ହରିହର
 ଦାସ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାପାତ୍ର, ଦଣ୍ଡପାଣି ସ୍ଵାଇଁ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଲୋକନାଥ
 ଚୌଧୁରୀ, ଉପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ନାୟକ, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ପରିଡ଼ା,
 ଶ୍ରୀଚରଣ ବରାଳ, ଗଙ୍ଗାଧର ପାଇକରାୟ, ଗତିକୃଷ୍ଣ ସ୍ଵାଇଁ, ପ୍ରସନ୍ନ
 କୁମାର ପଣ୍ଡା, ନନ୍ଦକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଆଶିଷ ମହାପାତ୍ର, ଗୋବିନ୍ଦ
 ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଦୁଃଶାସନ ଜେନା ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ମଞ୍ଜୁରା ପଟ୍ଟନାୟକ,
 ଶ୍ରୀମତୀ ସୁଧା ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶ୍ରୀମତୀ ବାବୁଲି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶ୍ରୀମତୀ ଉତ୍ପା
 ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ଅବଦାନ ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ସର୍ବୋପରି
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚରଣ ପଣ୍ଡା ଏହି ପୁସ୍ତକଟିର ପ୍ରକାଶନ ଦିଗରେ ଅଶେଷ
 ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବାରୁ ସେ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ । କଲିକତାର କର୍ମସ୍
 ପ୍ତିଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଏଣ୍ଡ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ ଏହାର ମୁଦ୍ରଣ ଦାୟିତ୍ଵ ନେଇ ଏହାକୁ
 ଦିବାଲୋକ ଦର୍ଶାଇ ଥିବାରୁ ସେହି ପ୍ରେସ ଏବଂ ତା'ର କର୍ମୀମାନେ
 ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରଶଂସାର ପାତ୍ର । ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁମାନେ ଏ ପୁସ୍ତକଟିର
 ପ୍ରକାଶ ଦିଗରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ଓ ପରୋକ୍ଷରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି
 ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ ।

—ଲେଖକ

ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର ବାହନ

କଳା, ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ସମାଜର ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଆଧାର ଏବଂ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଜାତିର ଭୂଲ୍ଲାନାସ୍ତକ ପ୍ରାଣସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା । ଏହାର ଜଗତରେ ସମାଜର ଅନ୍ତତଃ ଜୀବନ ବହୁ ପରିମାଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନ ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନ ସ୍ୱପ୍ନିତ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସଂସ୍କୃତିର ଆଧାରଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାୟୀ ଓ ଆତ୍ମପରିରକ୍ତିତ ନୁହନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ନ୍ୟୁ କୌଣସି ଏକ ସମାଜର ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତିର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରତିଫଳନ ଏବଂ ପ୍ରତିଫଳିତ ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀର ବାହନ । ସମାଜର ତତ୍ତ୍ୱକାଳୀନ ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀର ଆଦର୍ଶ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଦିଗରେ ଓ ଆଗେଇ ନେବାରେ ଏମାନେ ବଳବାନ ସହାୟକ । ସଂସ୍କୃତି ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହାର ବାହନ ଏହି ସଂସ୍କୃତିର ଆଧାରଗୁଡ଼ିକର ରୂପ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ଏବଂ ନୂତନ କଳା-ସାହିତ୍ୟ, ନୂତନ ସମାଜର ବାହନ ସ୍ୱରୂପ ତାହାକୁ ଆଗେଇ ନେବାରେ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତି । ତେବେ ବିଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା କଥା ଯେ ପୁରୁଣା ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପୁରୁରୁ ଓ ନୂତନ ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପୁରୁରୁ ନୂତନ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଆଗୁଆ-ବାହନ ରୂପେ ସଂଗ୍ରାମ କରି ଚାଲନ୍ତି ଏବଂ ନୂତନ ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପରେ ତାହାର ଦେହରଣୀ ରୂପେ ତାକୁ ଆଗେଇ ନିଅନ୍ତି । କୌଣସି ଏକ ସମାଜର ରାଜନୈତିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ବଦଳିବା ପୁରୁରୁ ବାସ୍ତବ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନୂଆ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଉଦ୍ରେକ ହୁଏ । ତାହା କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ରୂପାୟିତ ହୁଏ । ପୁରୁଣା ଚିନ୍ତାଧାରା, ସାହିତ୍ୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ସଙ୍ଗେ ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟର ସଂଘର୍ଷ ହୁଏ, ଏବଂ ଶେଷରେ ଏହି ନୂଆ କଳା ସାହିତ୍ୟର ବିଜୟ ହୁଏ ଏବଂ ପୁରୁଣା କଳା, ସାହିତ୍ୟ ନୂଆ କଳା ସାହିତ୍ୟ ନିକଟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରନ୍ତି ।

ସମାଜରେ ଏହି ଆଦର୍ଶଗତ ସଂଗ୍ରାମ କିନ୍ତୁ କମ ସଂଗ୍ରାମ ନୁହେଁ । ଆଦର୍ଶଗତ ଲଢ଼ାଇରେ ବିଜୟ ହାସଲ କଲପରେ ଓ ନୂତନ ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ସାରିଲା ପରେ ଆଗୁଆ-ବାହୁନୀ ଏହି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ନୂତନ ସମାଜର ଦ୍ଵିତୀୟ ସୈନ୍ୟବାହୁନୀ ରୂପେ ତାକୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ଓ ଆଗେଇ ନିଅନ୍ତି । କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଏହି ଐତିହାସିକ ଚରିତ୍ର ଅଜ୍ଞତା ବଶତଃ ଅବଜ୍ଞା କରାଯାଇ ନପାରେ । ତାହା କରିବା ଅର୍ଥ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଓ ପରଜୟର ପୁଷ୍ପାଭ୍ୟାସ । ଉଦାହରଣ ସ୍ଵରୂପ କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବ ପୁଷ୍ପରୁ ସେ ଦେଶର ସାମନ୍ତବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭଙ୍ଗି ପୁଂଜିବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ରୁଷୋ, ଭୋଲଟେୟାରଙ୍କର ନୂତନ ଜାତୀୟବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଅବଦାନ ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ । କ୍ରମେ ତାହା ସାରା ଇଉରୋପରେ ପ୍ରଚୁର ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜର ଅବସାନ ଦିଗରେ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟାପକ ଆଦର୍ଶଗତ ବିପ୍ଳବ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଏବଂ ସାରା ଇଉରୋପରେ ବିରାଟ ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ପାରିଥିଲା । ରୁଷରେ ଅର୍ଦ୍ଧ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ ପୁଂଜିବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଲୋପକରି ସମାଜବାଦର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପୁଷ୍ପରୁ ଓ ପରେ ବିପ୍ଳବୀ ଲେନିନ, ମାୟକୋଭସ୍କି ଓ ଟର୍କିଙ୍କର ସମାଜବାଦ ସମ୍ପର୍କିତ ଅଜସ୍ର ଲେଖା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ରୂପରେ କେବଳ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିନାହିଁ, ସମାଜବାଦକୁ ଶତ୍ରୁ ହାତରୁ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଭାରତରେ ତଥା ଓଡ଼ିଶାରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ଅନ୍ଦୋଳନରେ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଅବଦାନ କମ୍ ନୁହେଁ । ସେହିପରି ଜର୍ମାନୀରେ ଫାସିଷ୍ଟ ସମାଜ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ହିଟଲରଙ୍କ ଫାସିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟର ଅଭ୍ୟୁଦୟ । ଏହାହିଁ ସର୍ବତ୍ର ଘଟିଛି ।

ବିଶ୍ଵମାନବ ସମାଜ—ଆଦମ କମ୍ୟୁନିଜମ ଯୁଗ, ଦାସ ସମାଜ, ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜ, ପୁଂଜିବାଦୀ ସମାଜ ପାର ହୋଇ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜରେ ପଦାର୍ପଣ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟଦୃଷ୍ଟିରୁ ମାନବ ସମାଜ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଦିନୋଟି ସ୍ଵର ପାର ହୋଇ ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ତାହା ସାମନ୍ତବାଦୀ, ଅର୍ଦ୍ଧ-

ସାମନ୍ତବାଦୀ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ପ୍ରଭୃତି ପାର ହୋଇ ସମାଜବାଦୀ ପ୍ରଭୃତିରେ ଯଦାର୍ପଣ କରନ୍ତି । ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ବିଶେଷ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୁଞ୍ଜିବାଦ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଓ ଫାସିଷ୍ଟବାଦ ପ୍ରଭୃତି ଦେଇ ଗଢ଼ି କରନ୍ତି । ଏହି ସମସ୍ତ ପ୍ରଭୃତିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଭୃତିର କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଭୃତିର କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟଠାରୁ ପୃଥକ୍ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମାଜ ଓ ଶାସନକଳର ସହାୟକ ଓ ପରିପୁରକ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ତାହା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନୂତନ ସମାଜର ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବାହକ ।

ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେପରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମାଜର ଅର୍ଥନୈତିକ, ରାଜନୈତିକ ଅବସ୍ଥାର ଆଦର୍ଶଗତ ପ୍ରତିଫଳନ ହୋଇ ପାରିବୁ ଭବିଷ୍ୟତ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଭବିଷ୍ୟତ ସମାଜର ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରତିଫଳନ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ତେବେ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅତୀତ ସାହିତ୍ୟର ଗଣଭୂମି, ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ଭାଷା, କଥାବସ୍ତୁ ଓ ଲେଖନୀ ଶୈଳୀ କ'ଣ ଥିଲା ଓ ଆସନ୍ତା କାଳର ସାହିତ୍ୟର ଗଣଭୂମି, ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ଭାଷା, କଥାବସ୍ତୁ ଓ ଲେଖନୀଶୈଳୀ କ'ଣ ହେବ ଓ ସେ ସାହିତ୍ୟ କି ରୂପ ନେବ ଏହାହିଁ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ପ୍ରଗତିପନ୍ଥୀ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ଭାବନାର ବସ୍ତୁ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ଆସନ୍ତାକାଳର ସାହିତ୍ୟର କଥାବସ୍ତୁ, ଭାଷା, ଗଣଭୂମି, ଓ ଲେଖନୀଶୈଳୀ ପରିବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକତାରେ ଆଲୋଚନା କରାଯିବ, ବିଶେଷତଃ ଅତୀତ ସାହିତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟର କି ସମ୍ପର୍କ ରହିବ ତାହା ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯିବ ।

ସମାଜର ସ୍ୱରଭେଦରେ ସାହିତ୍ୟର ଗତି ଓ ସଂଘର୍ଷ

ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟ ଲେଖିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଗତ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ପଦେ ଅପେ ଆଲୋଚନା କରିବା ନିତାନ୍ତ ଦରକାର । କାରଣ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ତରଞ୍ଜୁରେ ବିଗତ ସାହିତ୍ୟର ଓଜନ କରାହେବ ଏବଂ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ସଦନ ଗଠନ ବେଳେ ବିଗତ ସାହିତ୍ୟ-ଭିତ୍ତି ଖୋଜା ପଡ଼ିବ ।

ପୂର୍ବରୁ କୁହା ଯାଇଛି ଯେ, କଳା, ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ସମାଜର ସସ୍ପୃହର ଆଧାରଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଜାତିର ଭୁଲନାମକ ପ୍ରାଣ ସ୍ଥଳର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା । ଏହାର ଜରିଆରେ ସମାଜର ଅତୀତ ଜୀବନ ବହୁ ପରମାଣରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହୁଏ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନ ପ୍ରତିଭାବିତ ହୁଏ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନ ସୃଜିତ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଏହି ସସ୍ପୃହର ଆଧାରଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ଆତ୍ମ ପରିଚ୍ଛାଳିତ ନୁହନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଏକ ସମାଜର ରାଜନୈତିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତିର ଆଦର୍ଶଗତ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଶାସକଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରଧାନ ବାହକ । ସମାଜର ତତ୍ତ୍ୱକଳାଳୀନ ଶାସକ-ଶ୍ରେଣୀର ଆଦର୍ଶ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଦିଗରେ ଏମାନେ ବଳବାନ ସହାୟକ ।

ଅତୀତ ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ତାହା ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପ୍ରତିପାଦନ କରନ୍ତି । ଅତୀତ ସାହିତ୍ୟର ଯୁଗ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଯୁଗ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜ କହଲେ ରାଜା ରାଜଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଓ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ସମାଜ ବୁଝାଏ । ତେଣୁ

ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶିକ୍ଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବୋଲିଲେ ସେହିମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବୁଝାଏ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗରେ ରାଜାଙ୍କ ପାଖ ଆଖି ଲୋକ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ, ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ । ସାଧାରଣତଃ ଜନସାଧାରଣ ମୂର୍ଖ, ମୂଳ, ବଧୂର ଓ ଖୁଣ୍ଟବନ୍ଧାଗୋରୁ ସଦୃଶ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗରେ ରାଜ୍ୟ ରାଜାର ; ଲୋକଙ୍କର ନୁହେଁ । କୌଣସି ଏକ ରାଜା ଦିଗ୍‌ବିଜୟରେ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଜୟ କଲେ ସେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦ ପରାଜିତ ରାଜାକୁ ଛାଡ଼ି ବିଜୟୀ ରାଜାର ଅନୁଗତ ହୁଅନ୍ତି । ନୂତନ ରାଜାର ଶ୍ରୀ ଓ ସାହିତ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । କୌଣସି ରାଜା ନିଜର ବିଅ ଜ୍ଵାଲିଙ୍କ ତେଲ ହଳଦି ଲଗା ପାଇଁ ନିଜର କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ଯୌତୁକ ଦେଲେ ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦ ପୁଣି ରାଜାର ଆନୁଗତ୍ୟ ଆଶ୍ରୟ କରନ୍ତି । ପୁଣି ରାଜାର ଶ୍ରୀ, ସାହିତ୍ୟ ଛାଡ଼ି, ନୂତନ ରାଜାର ଶ୍ରୀ ଓ ସାହିତ୍ୟ ଧରନ୍ତି । ତେଣୁ ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦ ଖୁଣ୍ଟବନ୍ଧା ଗୋରୁପରି ଗୋଟିଏ ରାଜାର ଆଶ୍ରୟ ଓ ଆନୁଗତ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟ ରାଜାର ଆଶ୍ରୟ ଓ ଆନୁଗତ୍ୟରେ ପଡ଼ନ୍ତି । ଈଁ ଚିଁ କରିବାକୁ ବେଳ ଓ ବାଟ ନଥାଏ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜର ଆଦର୍ଶ ହେଉଛି ରାଜାନୁଗତ ଧର୍ମ ଓ ଶିକ୍ଷା । ସାମନ୍ତବାଦରେ ଜାତୀୟବାଦ ନଥାଏ । ରାଜା ଶିଶୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଦେବତା ରୂପରେ ଭଗବାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରେରିତ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ସେହିମାନଙ୍କ ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ସମାଜର ସୂକ୍ଷ୍ମ ।

ଅଷ୍ଟନାଂ ଲୋକ ପାଳନାଂ ମାହାଭିନୟିନୀମିତ୍ୟେ ନୃପଃ

ମହତା ଦେବତା ହୋଷା ନରରୂପେଣ ଶିଷ୍ଟତା ।

ଅତଃ ନୃପ ବାଲୋରାସି ନାବମନ୍ତବ୍ୟଃ ।

ତେଣୁ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗ-ସାହିତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ କଥାବସ୍ତୁ, ଶ୍ରୀ, ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ଲେଖନଶୈଳୀ ରାଜା, ରାଣୀ, ରାଜଜେମାମାନଙ୍କର ବଳ, ବିଜୟ, ସାହସ ଯୁଦ୍ଧ, ଦିଗ୍‌ବିଜୟ, ଦାନ, ଧର୍ମ, ବିବାହ, ପ୍ରେମ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଲିଖିତ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ତାଙ୍କ ମନ ପରିଚୋଷଣ କରି ପାରୁଥିଲା ; ରାଜାଙ୍କର ମନ ପରିଚୋଷକ ନ ହେଲେ, ତାହା ସାହିତ୍ୟ ପଦବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ନଥିଲା । କାବ୍ୟ, କବିତା, ଉପନ୍ୟାସ ଓ ନାଟକ ତାଲିକାରେ ତାହାର ସ୍ଥାନ ରହି ନଥିଲା । ମହାକବି କାଳିଦାସଙ୍କଠାରୁ କବିସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି । ବିଶେଷତଃ ରାଜାମାନେ ପ୍ରେମ ଓ

ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ବିଶେଷ ଉପାସକ ଥିବାରୁ ଲେଖକମାନେ ରାଜାଙ୍କ ମନତୋଷଣ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟରେ ତାହାର ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ଏହାହିଁ ସାମନ୍ତବ୍ୟା ସାହିତ୍ୟର ବିଶେଷ ନିଦର୍ଶନ । ସେ ସାହିତ୍ୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ରୁଚି, ଆବଶ୍ୟକତା, ସାମାଜିକ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ଓ ଅନୁଭୂତିର ବିଶେଷ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାହା ଗଣସାହିତ୍ୟ ନୁହେଁ, ଜଣ ସାହିତ୍ୟ ବା ସମ୍ରାଜ୍ଞ ବଂଶୀୟ ସାହିତ୍ୟ । ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ—ରଘୁବଂଶରେ ମହାକବି କାଳିଦାସ ବଣିଷ୍ଠଙ୍କର କାମଧେନୁ ନନ୍ଦନଙ୍କ ପଛରେ ଧୂଳିପଙ୍କର ପତ୍ନୀ ସୁଦକ୍ଷିଣାଙ୍କର ପଶ୍ଚାତ-ଗମନ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ତସ୍ୟାଃ କ୍ଷୁରନ୍ୟାସପବନ ପାଂଶୁ
ଅପାଂଶୁଜାନାଂ ଧୂରା କର୍ତ୍ତମାୟାଃ
ମାର୍ଗଂ ମନୁଷ୍ୟେଶ୍ବରଃ ଧର୍ମପତ୍ନୀଃ
ଶ୍ରୁତେରବାର୍ଥଂ ସ୍ମୃତିରନ୍ୟଗଚ୍ଛତ୍ ।”

ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ମୃତି ଯେପରି ବେଦ ପଛରେ ଅନୁଗାମିନୀ ହୁଏ ପବନା ନାଶ-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠା, ରାଣୀ (ସୁଦକ୍ଷିଣା) ସେହିପରି ନନ୍ଦନା ପଛରେ ଅନୁଗାମିନୀ ହୋଇଥିଲେ ।

“ଶକୁନ୍ତଳା” ନାଟକରେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ମୁଖରେ କାଳିଦାସ ଫୁଟାଇଛନ୍ତି—

“ବୃଥୈବ ସକଳଃ ଶତୈରଜସ୍ରମ୍
ଅନଙ୍ଗ ! ନୀତୋଽସି ମୟାଦିବୁଞ୍ଚଂ
ଆକୃଷ୍ୟ ରୂପଂ ଶ୍ରବଣୋପକଣ୍ଠେ
ମୟୈବ ଯୁକ୍ତ ଓବ ବାଣମୋକ୍ଷଃ ।”

ହେ, ଅନଙ୍ଗ ! ସର୍ବଦା ଶତ ଶତ କାମନା ଦ୍ଵାରା ଅନର୍ଥକ ତୁମକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ାଇଛି । ଆକର୍ଷି ଧନୁ ଆକର୍ଷଣ କରି ମୋ ପ୍ରତି ତୁମର କାମବାଣ ନିକ୍ଷେପ କରିବା କଣ ଉଚିତ ହେଉଛି ?

ନୈଷଧ କାବ୍ୟରେ ଶ୍ରୀହର୍ଷ ଦମୟନ୍ତୀଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ହଂସ ମୁହଁରେ ଯାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ତାହାର ସଗୁଣ୍ଠତ ଓଡ଼ିଆ ଭର୍ଯ୍ୟମା ହେଉଛି—

“ଦି ଭୁବନେ ଶିଶୁ— ସୁନ୍ଦର ସମାଜେ
 ସାର ଅପଦନ କାନ୍ତି,
 ଦମନ କରନ୍ତେ ରୂପ ଗୁଣେ ବାଳା
 ନାମ ହେଲ ଦମୟନ୍ତୀ ।
 ଅଗାଧ ଲବଣ୍ୟ— ସଲିଳେ ପହଁରି
 କାମ ଯନ୍ତ୍ରବନ ବେନି,
 ନିମଜ୍ଜନ ଭୟେ ଧରନ୍ତିକି ସତେ
 ଉକ କୁଚେ କୁମ୍ଭମଣି ।
 ଦେଶ ଦେଶାନ୍ତରେ ଭ୍ରମି ସରୋବରେ
 ଦେଖିଛୁ ବହୁ ସୁନ୍ଦରୀ,
 ଦମୟନ୍ତୀ ସମ ଏ ଜଗତେ ଆଉ
 ନାହିଁ କେହି କୁଣୋଦୟା ।”

*

*

*

ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟ ଯୁଗର ବିବେଚନା

ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗର ସମ୍ବୃତ ସାହିତ୍ୟ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ
 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକ ଭାଗ ଶୃଙ୍ଖାର ରସରେ ଭରା । ହୁଏତ ତାହା ପୁରାଣକୁ ଅଗ୍ରସ୍ଥ
 କରି ଲେଖା ହେଉ, ବାସ୍ତବ ଘଟଣାର ଚିତ୍ର ହେଉ କିମ୍ବା କପୋଳ କଳ୍ପିତ
 କଥାବସ୍ତୁ ହେଉ । ଏହି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପମା ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟକମାନେ ଆକାଶରୁ
 ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଆଣି ମୁଖରେ, ପୃଷ୍ଠାଗଣୀରୁ ପଦ୍ମ ତୋଳି ପାଦରେ, ଜଳରୁ ମୀନକୁ
 ଧରି ଚକ୍ଷୁରେ ଥୋଇଛନ୍ତି । କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ‘ଲବଣ୍ୟବତୀ’ରେ
 ଲବଣ୍ୟବତୀର ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ରମ୍ଭା ଉପମା ପଦ ପ୍ରଦେଶକେ—

ଆଉ କେନ୍ଦ୍ର ସମ ହେବ ଅଣିକେ
 କୁନ୍ଦ କୋରକ ସ୍ଵରକ ରଦନା
 ସୁଧାକର ସରସିକ ବଦନା
 କଞ୍ଜ ଅଞ୍ଜନ—ଗଞ୍ଜନ ଲେଚନା
 ମାର ପରଭୂତ ନିତ ବଚନା ।”

କବି ଦାନକୃଷ୍ଣ ଦ ସ 'ରସକଲ୍ଲୋଳ'ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“କୁସୁମ ମାଳ କାହାକୁ କାଳ ପ୍ରାୟ
ହୋଇଲୁ ପ୍ରତେ
କୃଷ୍ଣ ଯାହାର ହୃଦରେ ହାର
ନୋହିଲେ କଦାଚିତେ
କେ ଅବା ତାହା କହିବ ଯାହା
ହେଲରେ ବିରହରେ
ନେବଳ ଅଂଶ ଦେଲୁ ଅନଙ୍ଗ
ଅନଳ ସେନେହରେ ।”

ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତ ସିଂହାର 'ବିଦଗ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି'ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ପ୍ରାଣକୁ ପ୍ରାଣ ମନକୁ ମନ
ଅପଘନ ସଙ୍ଗେ ଅପଘନ
ବଦନେ ବଦନ, ନୟନେ ନୟନ,
ଅଧରେ ଅଧର
ଆସ୍ବାଦନରେ, ହୃଦେ ହୃଦ,
ବହେ ବାହେ
ପାଦେ ପାଦେ ନାହିଁ ସେ ଭେଦରେ ।”

ତଥା କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥ ଲେଖିଛନ୍ତି—

ଖେଳା ଖଞ୍ଜରଟ ଦୃଶା,
ଖଟାଅ ମୋତେ ତୋ ବେହରଣ ଫୁଲେ
ଖଟତଳେ ଦିବା ନିଶା ସଙ୍ଗାତରେ
ଖେଳା ଖଞ୍ଜରଟଦୃଶା ।”

ଏହିଭଳି ସସ୍ମୃତରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରେମ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶୃଙ୍ଗାରହିଁ ବିଶେଷ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ସମାଜରେ ପ୍ରେମ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସ୍ଥାନ ରହିଛି ସତ ମାତ୍ର ତାହା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ବାସ୍ତବ ହେବା ଦରକାର ଏବଂ ସେ ସମସ୍ତର ରୂପାୟନ ମଧ୍ୟରେ ସମାଜ ଜୀବନ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚିହ୍ନିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆଜିର ସାହିତ୍ୟରୁ ମଧ୍ୟ ଏ ଦୋଷ ଯାଇ ନାହିଁ । ତାହା ପରେ ଦର୍ଶାଯିବ । ତେବେ ମହା କବି କାଳିଦାସଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ଓ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ କଥାବସ୍ତୁ ଦର୍ଶାଇ ତହିଁରେ ଥିବା ହୁଟି ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଏହିକି ଲେଖିଲେ ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଯଥାର୍ଥ ନ୍ୟାୟ ହେବ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ଯେଉଁ କେତେକ ସାମାଜିକ କଥାବସ୍ତୁ ଓ ଉପଦେଶ ରହିଛି ତାହାହିଁ ତା'କୁ ଉଚ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ କରି ସେତେବେଳର ସମାଜରେ ତାହାର ଆଦର ବଢ଼ାଇଛି । ବିଶେଷତଃ ସସ୍ମୃତରେ ଥିବା ଶବ୍ଦ ଯୋଜନା, ଉପମା, ଉପମେୟ, ଯମକ, ଅଳଂକାର ଓ ସଙ୍ଗୀତ-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କର ମଧ୍ୟ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେଉନଥିଲା । ମାତ୍ର ଭଞ୍ଜ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସସ୍ମୃତ ସାହିତ୍ୟ ଭଳି ଉପମା, ଉପମେୟ ଓ ଯମକ ଅଳଂକାର ଓ ଶବ୍ଦ ସୌଷ୍ଟବ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରୁ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ତାହା ବିଶେଷ ଗୁଞ୍ଜଳ ଖେଳାଇ ଦେଇଥିଲା ଓ ଆଦର ପାଇଥିଲା ।

ଯଥା—

ବୃକ୍ଷେକ ନାମରେ ରମ୍ୟା ବେନିଞ୍ଚୁଲ ଜଳଧାମା
ବାମା ନେହେରୁତି ଲତାମୁଖ ଜାତ ଠିକ ମହାପଦନାମା
ବସୁଧାର ଆଦକରି ବିଲେକି ବାଣୀ ପରୁର
ବଳିଦାନ ଘେନା, ଏକା ଦେଖି ନାହୁଁ କାହିଁ ଅଛି ସୁକୁମାରୀ ଯେ ।

ଭଞ୍ଜର ଅନୁସରଣ କରି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଲେଖା ହେଲା ଏବଂ ଲୋକେ ବୁଝନ୍ତୁ ବା ନବୁଝନ୍ତୁ ତାହାକୁ ଆକୃଷ୍ଟି କରି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ

“ମାର୍ଚ୍ଚାଣ୍ଟ ଅଫ୍ ଭିନିସ” (Merchant of Vinice) ନାଟକରେ ର୍ଣ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଇହୁଦି ସାଇଲକର ପାଉଣେ, ମାଂସ ଦାସ ଦ୍ଵାରା ସେତେବେଳେ ସମାଜର ଦୁର୍ବଳ ଉପରେ ସବଳର ଶୋଷଣ, ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଜୋର କୁଲୁମ୍ବକୁ ସେ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଫୁଟାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ‘କୁଲିୟୁସ ସିଜର’ ନାଟକରେ ସିଜରଙ୍କ ଦରବରୀୟ ଦ୍ଵାରା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରୁ ଦାସଦାସୀ ଧରିଆଣି ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ସମ୍ରାଟ ବଣିୟଙ୍କ ସେବାରେ ଲଗାଇବା ମନୋବୃତ୍ତି ଓ ଉଚ୍ଚାକାଞ୍ଚକ୍ଷା ଯୋଗୁ ବୁଝିଯିବା ଦ୍ଵାରା ତାହାଙ୍କୁ ନିହତ କରାଇ ରାଜତନ୍ତ୍ରକୁ ଯଥାର୍ଥ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛନ୍ତି । ‘ଟ୍ରାଜେଡ଼ି ଅଫ୍ କରୀଓଲନ୍ସ’ (Tragedy of Coriolanus) ନାଟକର ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟରେ ବିଦ୍ରୋହୀ ଜନତା, ଖଣ୍ଡା, ଡାଲ, ଭରବାଣ, ଗଦା, ମୁଦ୍‌ଗର ଧରି ମାରିନସ୍‌ଙ୍କୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି କୁହାଇ ତାଙ୍କୁ ଲୋକ ମୁଖରେ ଯେଥ ନିଆଇଛନ୍ତି, ତଥା ‘ଅଥେଲୋ’ର କଥା-ବସ୍ତୁରେ ଏହି ସମସ୍ତ ନାଟକୀୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦ୍ଵାରା ସେ ଶୋଷିତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାଜତନ୍ତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଚେତନା ଓ ସଂଗଠନକୁ ଉଦ୍ରେକ କରାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେତେବେଳର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆଶା ଆକାଞ୍ଚକ୍ଷା, ଅନୁଭୂତିକୁ ଚିହ୍ନିତ କରିବାରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ଜନତାର ସାହିତ୍ୟ ଦରବାରରେ ଉଚ୍ଚ ଅସନ ଦାସ କରୁଛି ଓ ନିଜ ସ୍ଥାନ ବାଛି ନେଉଛି । ଗୁଣିଗହ ବର୍ଷ ତଳେ ମଧ୍ୟ ସେ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦର୍ଶାଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ସେହି ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ କବି ଶୁକ୍ର ମୁନି ଶାରଳା ଦାସଙ୍କ ‘ମହାଭାରତ’ ଅଲେଚନା ଯୋଗ୍ୟ । ଏ କଥା ସତ ଯେ ‘ମହାଭାରତ’ ଲେଖା ଉପରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ପ୍ରଭାବ ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ପଡ଼ିଛି । ତଥାପି ଏହି ବିରାଟ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଶାରଳା ଦାସ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ସେତେବେଳର ସାମାଜିକ ଚିନ୍ତା ଫୁଟାଇବାରେ ବହୁପରିମାଣରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଉଗ୍ର ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ଉଦାରନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପ୍ରଜା ଓ ରାଜାଙ୍କୁ ତେଜାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଛଳରେ ଶ୍ଵଶୁର ମୁହଁରେ କୁହାଇଛନ୍ତି—

ଏପରି ପ୍ରଜା ପାଲିବୁ
 ନୋହୁବେ କେ ଦୁଃଖୀ
 ପ୍ରଜାଙ୍କ ସୁଖରେ ସିନା
 ରଜା ହୁଏ ସୁଖୀ ।
 ନ୍ୟାୟେ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ପାଲିଲେ
 ଭଲ କରେ ବୃଷ୍ଟି
 ପ୍ରଜାର ପାଳନେ ସିନା
 ରକ୍ଷା ହୁଏ ସୃଷ୍ଟି ।
 ପ୍ରଜା ସନ୍ତୋଷେ ରଜାର
 ହୁଏ ସର୍ବ ସିଦ୍ଧି
 ପ୍ରଜାଙ୍କ ସୁଖେ ରଜାର
 ଆୟୁ ହୁଏ ବୃଦ୍ଧି ।

+

+

ବିଂଶ ହାତରେ କରବୁ
 ଏକ ନଳ କାଠି
 ପଞ୍ଚବିଂଶ ଗୁଣେ ମାଣ
 ବିଂଶ ମାଣେ ବାଟି ।
 ବାଟିକରେ ଏକତନା
 ନେଉଥିଲେ ସଞ୍ଜା
 ପ୍ରଜା ବୋଲିବେ ଶୀର୍ଷାୟୁ
 ହୁନ୍ତୁ ଆତ୍ମ ରଜା ।
 କୃଷିକାରୀଙ୍କୁ କଦାପି
 ଅର୍ଥେ ନ ଦଣ୍ଡିବୁ
 ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ ଜନକୁ ସଦା
 କ୍ଷମା ଆଚରବୁ ।

ଅସୁର ଭୋଗୀ ଖର୍ଚ୍ଚେ

ନ ବୁଝାଇ ଭୁକାୟ

ଧନ ସଞ୍ଚିବାକୁ ଲେଖା

ନ ହୋଇବୁ ଶୟ ।

ପର ଦାସ ପର ଧନ

ଲେଉ ନକରିବୁ

ବିବାହତା ନାଶ ସଙ୍ଗେ

କେବଳ ରମିବୁ ।

ପରଦାସ ପରଦ୍ରବ୍ୟ

ବଳେ ନ ହରିବୁ

ପ୍ରାଣୀ ଶରଣ ପଶିଲେ

ତାହାକୁ ରଖିବୁ ।

କୃଷି କର୍ମରୂପ ଜନେ

ନ ଚ୍ୟୁତିବୁ ଧନ

ଗୋତର ନିମନ୍ତେ ଛାଡ଼ି

ଦେବୁ ବହୁ ସ୍ଥାନ ।

ସାମନ୍ତବାଦ ପରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ପ୍ରସାର ଦୁନିଆ
ଉପରେ ପଡ଼ିଛି । ଆମ ଦେଶ ଓ ପ୍ରଦେଶ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ ବହୁତ
ପରିମାଣରେ ପଡ଼ିଛି । ତେଣୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରତିଫଳ ଅଙ୍କା
ହୋଇଯାଇଛି । ତେଣୁ କୌଣସି ସମାଜର ସାହିତ୍ୟ ତାହାର ଆର୍ଥିକ ଓ
ରାଜନୈତିକ ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁକ୍ତ ହେ ଶକିବା ମସ୍ତବଡ଼ ଭୁଲହେବ ।
ପୁଞ୍ଜିବାଦରୁ ଜାତୀୟବାଦର ଜନ୍ମ । ତେଣୁ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଯୁଗର ସାହିତ୍ୟରେ
ଜାତୀୟବାଦ ପ୍ରବେଶ କରିଛି ଓ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ
ଦାସ-ସାହିତ୍ୟ, ଦୃଶ୍ୟ; ନିନ୍ଦନୀୟ ଓ ସଂଘା ବର୍ଜନୀୟ । ଏବଂ ସାମନ୍ତବାଦୀ
ଯୁଗରେ ଜାତୀୟବାଦ ନଥାଏ ତେଣୁ ତାହା ଉକ୍ତ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ
ପାଏ ନାହିଁ ।

ଅନେକେ ଆମ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ କବିବର ରାଧାନାଥ ଓ ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଯୁଗକୁ ଏକ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ଯୁଗ ରୂପେ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି । ବାସ୍ତବରେ ସେତେବେଳକୁ ସମାଜରେ ସାମନ୍ତ ବାଘା ପ୍ରଭବ କମି ଆସୁଥାଏ, ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଉଦୟ ହେଉଥାଏ ଏବଂ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ସମାଜକୁ ଗିଳିଯାଉଥାଏ ତେଣୁ ତତ୍କାଳୀନ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଲେଖାରେ ସେହିଭଳି କଥାବସ୍ତୁ, ଭାଷା, ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ଲେଖନଶୈଳୀ ଫୁଟି ଉଠିଛି । ତେଣୁ ତତ୍କାଳୀନ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ସାମନ୍ତବାଦ, ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦରୁ ଜାତ ଦାସ ମନୋଭାବର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି ।

ରାଧାନାଥ ସାହିତ୍ୟ ଯୁଗ ଉପରେ ସାମାଜିକ ତରଙ୍ଗ

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ‘କେଦାରଗୌରୀ’ ‘ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ’ ‘ନନ୍ଦକେଶବ’ ‘ଉଷା’ ‘ଯଯାତି କେଶବ’ ଓ ଭୃତ ଲେଖା ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ । କେତୋଟି ଉଦାହରଣ ମାତ୍ର ଏହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେବ । ରାଧାନାଥ, ତାଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି—

କନ୍ଦୁକର ଗତି କଲିନେ

କ୍ରୀଡ଼ା-ଲେଲ ଲେଚନ

ଚଳନ୍ତୁଛୁ-ଗୁରୁ-ନରୀନ

ଦିଶେ କିବା ଶୋଭନ ।

ଲମ୍ବିତ ସୁଗୋଲ ନିତମ୍ବ—

ବିମ୍ବେ ହେମ ମେଖଳା

ସୁନାଙ୍କୁରେ ବ୍ୟସ୍ତେ ଦୋଳଇ

ମୋତିମାଳା ତରଳା ।

ଶ୍ରବଣେ ଦୋଳଇ କୁଣ୍ଡଳ

ଦୋଳେ ନୀଳଥଳକ

ଲବଣ୍ୟ ଦର୍ପଣ ପରାସ୍ତେ

ଝଲେ ଖଣ୍ଡ ଫଳକ ।

ଅର୍ଦ୍ଧେନ୍ଦ୍ର ଲଳିତେ ସିନ୍ଦୂର—

ବିନ୍ଦୁ ରମଇ ଆଖି

ନୁହଇ ସିନ୍ଦୂର, ରହୁଛି

ସ୍ୱର ହୃଦୟ ଲାଗି ।

“ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ” ପୃ: ୫୧

ଲଜ୍ଜାବଶେ ବାଳା

ଯେହୁ ଓହ୍ଲାଇ

ତଳେ ଯାଇ ହେଲା ଉଷା

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତଳେ

ଓହ୍ଲାଇ ତା କର—

ପଛବି ଧଇଲା ଯୁବା ।

ଗୁଟୁରିରେ ବାଳା—

ମଣିକ ମନାଇ

ଆଖିଲା ଖଟନ୍ତୁ ପୁଣି

ମନ୍ଦବାତେ ପଦ୍ମ—

ଲତା ପ୍ରାୟେ ଥରେ

ତଥାପି ଲଜେ ତରୁଣୀ ।

ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ

ପ୍ରଗଳ୍ଭେ ରସିକ—

ବର ପ୍ରେମ-ଉତ୍ତରଲେ

କମଳ-କୋରକ—

ସୁନା ନୂତନାକୁ

କୋଳେ ବସାଇଲା ବଳେ ।

“ଯଯାତି କେଶବୀ” ପୃ: ୧୪୫-୪୭

କିନ୍ତୁ ‘ଭରତଗୀତିକା,’ ‘ଦରବାର,’ ଏବଂ ମହାଯାତ୍ରା ପ୍ରଭୃତି ଜାତୀୟ-ବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ବିଦେଶୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦରବାରକୁ ଲେଖକ ନିନ୍ଦା, ନାପସନ୍ଦ କରି ପଦଲିପ୍ତ ଆଗନ୍ତୁକମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟଂଗ ବିଦ୍ରୂପ କରି ଚିତ୍ରିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହାହିଁ ଜାତୀୟବାଦର ଚିହ୍ନ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସାହିତ୍ୟିକ ତତ୍କାଳୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ଲୋକଙ୍କର ରୁଚି, ଆଶା, ଆକାଂକ୍ଷା ଫୁଟାଇବାରେ କେତେକ ପରିମାଣରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି ।

“ଉପାଧି ଜଡ଼ିତେ ଉପାଧି ଜଡ଼ିତ
ଉପାଧିରେ ଆଜି କରବେ ଜଡ଼ିତ
ପଦଟିଏ ଦେବେ କର୍ଣ୍ଣ-ରସାୟନ
ପଦ ଅନୁରୂପ ବସନ ଭୂଷଣ ।

+

+

ଏହି ଛାର ଏହି ଅକ୍ଷତକର,
ସମ୍ମାନ ସକାଶେ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ନର

+

+

ସଦା ହୋଇ ପାପ ଦ୍ରବଣ ପ୍ରତ୍ୟାଶୀ
ପ୍ରଜା ମଧ୍ୟେ ପାପ ବୁଝିକି ମନାସି,
ରହୁଥାଅ ଟାକି କରି ଜରିମାନା
ଧନେ ପୁରୁଇବା ଲାଗି ମାଲ୍‌ଖାନା,
ଧନର ଲାଲସା ଜାଗ୍ରତ ସ୍ବପନେ
ଧନ ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ ଆନ ଚନ୍ଦ୍ରା ମନେ,
ଗଣିକା ଓକିଲ ଗୁମୁଆ ପୋଷଣ-
ଲାଗି କର କିମ୍ପା ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଶୋଷଣ ?
ପ୍ରଜା ରକ୍ତସେଦ ଲୋଡ଼କେ ଜର୍ଜିତ
ଅଭିଶପ୍ତ ରାଣି ରାଣି ପାପ ବନ୍ଧୁ ।
ଅର୍ଜୁ ଅଛୁ ସିନା କେବଳ ଦୁଷ୍ଟତ
ଦୃଷ୍ଟି ମୁଖେ ଡାଳି ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡ ଘୃତ ।

କବିବର ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କର ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟ ଏକ ରଚନା
ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା—

ଏହିକି ସେ ଆର୍ଯ୍ୟଭୂମି ? ଏ ଭୂମିର ସୂତ
ରୁମ୍ବେ ଟିକି ଆର୍ଯ୍ୟନାମଦାୟାଦ ଜଗତେ ? (୧)
ବିନା ଯୁଦ୍ଧେ ନଦେବାର ସୂତ୍ୟଗ୍ର-ମେଦନା (୨)
ପଣ ଯେଉଁ ଆର୍ଯ୍ୟଙ୍କର, ତାଙ୍କର ଗୋଣିତ

ବହେ ଟିକି, ଆହେ ଯୋଧେ, ଭୁଞ୍ଜ ଧନରେ
 ଧନ ! ଧନ ! ଶତ ଧନ ! ଧନ ଏ ମନ୍ତ୍ରଣା !
 ଏ ହାନ ମନ୍ତ୍ରଣା, ଶୁଭୁ-ପାମର ଉଚିତ,
 ଉଚାର ଯା କଲ ଶୂରେ ଅପବିତ୍ର ଆଜ
 ନିଜ ମୁଖ, ଶ୍ରୋତା କର୍ଣ୍ଣ, ଆର୍ତ୍ତ ବାଣରେ ।
 ଅବା ଅଭଜନ ଭୁଞ୍ଜେ ଏ ନାମ ଧାରଣେ ?
 ଶୁଭୁତା ଯେ ସେହି ସିନା ବାରର ମରଣ, (୩)
 ଶୁଭୁତା ବହୁ ଭୁଞ୍ଜେ ମୃତ ଏ ଜଗତେ,
 ଲେଉଟି କି କେହି କେବେ ମୃତର ମନ୍ତ୍ରଣା ?
 ପଳାଇ, ଏ ରଣସ୍ଥଳି ରହୁବ କି ଜାଇ
 ଚରଦିନ ଭବେ ? ଯେବେ ନାହିଁ ସେ ଦୁରାଶା
 ନିଜ ମୁଖ, ପିତୃନାମ, ବୃଥା କଳଙ୍କିତ
 କରିବ ଏଭୂପେ କିମ୍ପା ପ୍ରାଣରଜ୍ଜ ମୂଢ଼େ ?
 ହାଧନ ! ଏ ରଜ୍ଜ ପ୍ରାଣ ଆତଙ୍କେ ବଞ୍ଚାଇ
 ଆଶୁ ମୃତ୍ୟୁପ୍ରଦ ରମ୍ଭ. ଅରପି ଯବନେ
 ନିଜର ଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ପ୍ରୟ ଭୂମି ସନାତନା, (୪)
 ଯାପିବ କି ଦିନ ଚର-ଅନଶନ ବ୍ରତେ ?
 କଳ୍ପଲତା-ମୂଳେ ବସି ଚର ଉପବାସୀ !
 ତୃପ୍ତାତ୍ମୀ ନିରତେ ରହୁ ସୁରଧୁନୀ-ଶରେ ।

ମହାଯାତ୍ରା-ସପ୍ତମସର୍ଗ ।

ଏ ସମସ୍ତ ସତ୍ତ୍ୱେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦୟା-ସାହୃଦ୍ୟରୁ ତାଙ୍କ ସାହୃଦ୍ୟ ମୁକ୍ତ
 ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସାହୃଦ୍ୟ ଦରବାରରେ ତାହାର ଯଥାର୍ଥ ବିଚାର ହେବ । ଏ
 ଦେଶରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶୋଷଣ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ମଜବୁତ
 କରିବା ପାଇଁ ସେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର
 ପ୍ରବଳ ପ୍ରଗତି ଗାନ କରିଛନ୍ତି । ତାହା ମଧ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରୂପେ ଘରେ
 ଘରେ -ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀ ତେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟେ ଯାର ପରିଚ୍ଛାର- ରୂପେ ଖଟେ ପାରାବାର

ନ ହୁଅନ୍ତି ଅନ୍ତ ଯହିଁ ସହସ୍ର ଦିଧି

ମାୟା ଦୟା କ୍ଷମା ପ୍ରୀତି ଯା'ର ସିଦ୍ଧାସନ-ଭିତ୍ତି

ଧର୍ମନୀତି ଯାହାଙ୍କର ଅଟେ ରାଜନୀତି

ଭିକ୍ଷୁଟୋରୀଆ ରାଣୀଙ୍କର ଗାଥ ଯଶ ଗୀତି ।

ସୁଦୃଢ଼ତା ସୁଜନନୀ ପତ୍ନୀ ସମେ ଶିରୋମଣି

ଯଶ ସଉରଭେ ଯାର ଚନ୍ଦ୍ରଚକ୍ର ଶିତି;

ପୁଣ୍ୟେ ଯଥା ଅନୁପମା ଭାଗ୍ୟେ ତଥା ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ରମା;

ପାଳିଲେ ଯେ ପଟ୍ଟାବର୍ଷ ପ୍ରଜା ଯଥାରାଜ

ଭିକ୍ଷୁଟୋରୀୟା ରାଜୀଙ୍କର ଗାଥ ଯଶ ଗୀତି ।

+

+

“ସେ ମାତା ଭିକ୍ଷୁଟୋରୀୟା! ଜଗତେ ପୁନନାୟା

ପଞ୍ଚାଶ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ କଲେ ଏ ଭବେ

ଜନନୀ ସେ ଆତ୍ମର ଅଟନ୍ତି ପ୍ରିୟତର

ଧରି ନାହାନ୍ତି ମାତ୍ର ସିନା ଗରଭେ

+

+

ମାତାଙ୍କ ସ୍ନେହ ଭଳି ଦିଅ ହେ କରତାଳି

ହର୍ଷ ଚନ୍ଦ୍ରଲ ଉଠୁ ଭୃତନ୍ତ୍ର ନଭେ

ମାତାଙ୍କୁ ଆୟୁଷ୍ମଣୀ କରନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱପତି

ସ୍ବରୁ ଅବନୀ ମାତା—ଯଶ ଗୌରବେ” ।

+

+

“ସୁନାଲ ସାଗରେ

ରାଜେ ଶ୍ବେତଦ୍ରୀପ

ଅଜେୟ ଜଗତେ

ନାମ ବ୍ରହ୍ମାନ୍ଦୟା”

ପ୍ରାକାର ଯାହାର

ନାଲ ପାରାବାର

ଅଖିଳ ଅବନୀ

ପତି ପୁଜନୀୟା,

ଅଖିଳ ଅବନୀ

ପତି ମାନନୀୟା ।

+

+

“ଦୁର୍ଜୟ ଜଗତେ
ବ୍ୟାପିତ୍ତ ଯା ଯଶ
ନିରପେକ୍ଷେ ଯେହୁ
ବେଷେବେଶ୍ଵାନର
ନ୍ୟାୟେ ବୃହସ୍ପତି
ଦୟାର ଆଧାର

+

କାଞ୍ଚନ ବିମାନେ
କର ପୁଣ୍ଡୁଷ୍ଟି
ଏକମ୍ର କାନନେ
ଗାଥ ବନ ଦେବା
ଜୟ ଭକ୍ତଚୈରଥା
ମଣି କ ଞ୍ଚନର
ଅର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଆଜି

+

ବ୍ରତଶ କେଶରୀ
ସବ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରୀ
ଶମନ ସମାନ
ପ୍ରାୟେ ସବନାଶା
ପାଳନେ ଶ୍ରୀପତି
ଶ୍ଵେତ ଦୀପ ବାସୀ

+

ଗଗନେ ସଞ୍ଚର
ସୁର ବିଦ୍ୟାଧରୀ
ଲଜା ଦୋଳାସନେ
କରେ ବାଣୀ ଧରି
ରାଜ ରାଜେଶ୍ଵରୀ
ସନ୍ଦୋଗ ଏପରି,
ରାଜ ରାଜେଶ୍ଵରୀ ।”

+

ଏ ଘୋଷଣା ଆଜି ବ୍ୟାପଇ ଉକ୍ତଲେ
“ଜୟ ଭକ୍ତଚୈରଥା” ରାଜ ରାଜେଶ୍ଵରୀ
ଗାଏ ମହାନଦୀ ଗାଏ ମହୋଦଧି
ଗାବନ୍ତ ହରସେ ପ୍ରତିତୀ ଅଟଳେ
ଗାବନ୍ତ ଦକ୍ଷିଣେ ହୃଦୟମି ଚୁଲେ ।

+

+

ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦ, ସୃଷ୍ଟିବାଦ
ଏବଂ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି । ତାହା ତଳଲିଖିତ ଲେଖନୀରୁ
ଜଣାପଡ଼େ । ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ସାମନ୍ତବାଦ ପ୍ରଭାବ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ ।
କାତୀୟବାଦୀ ପ୍ରଭାବ—

“ଭୂହମା ଜନମଭୂମି ପବିତ୍ର ଭରତଭୂମି
ତୋହର ସନ୍ତାନ ଆମ୍ଭେ ଅଟୁ ସରବେ
ତୋର ଶ୍ରୀଚରଣ ସେବା ପାଇଁ ମନପ୍ରାଣ ଦେବା
ଗାଇବା ତୋହର ନାମ ଅନନ୍ଦ ରବେ ;

ତୋ ଅନନ୍ଦେ ହୋଇବା ପୁଣି
କାନ୍ଦିବା ତୋହର ଦୁଃଖେ ହୋଇବା ଦୁଃଖୀ ।

+

+

ଜୟମା ଜନମଭୂମି
ଉଦାର ଉତ୍କଳଭୂମି
ତୋର ସ୍ନେହ-କୋଳେ ମାଗୋ ଜନ୍ମ ଆମ୍ଭର,
କୋଟିସୂତ ଘେନି କୋଳେ
ପାଳୁଅଛୁ ସ୍ନେହ ଭେଳେ
ତୁମ୍ଭ ମା କରୁଣାମୟୀ କରି ଆଦର
ତୋ ବନ୍ଧର ଅମୃତ ରସ
ସୁଖୀ କରୁଛୁ ମା କୋଟି କୋଟି ମାନସ ।

+

+

ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହଚ୍ୟର ପ୍ରସବ—

ଭଞ୍ଜ ଭୂମିପତି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର
କୋଟି ହୃଦାକାଶ—ପୁଣି ମାଚନ୍ଦ୍ର
କୋଟି ହୃଦୟର ଆଶା ଆଶ୍ୱଦ
ଜୀବନ ଜଗତେ ଯଥା ଜଳଦ ।”

+

+

ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ସାହଚ୍ୟ ଉପରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହଚ୍ୟ ବା ଦାସ
ସାହଚ୍ୟର ପ୍ରସବ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଲେଖାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ—

ମା ନାମ ମହୁମା ମନ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡଳେ
ମା' ନାମର ଶାନ୍ତି ତପନ ତଳେ
ମା' ନାମ ମାଧୁରୀ ମାନବ ପ୍ରାଣେ
ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଜୀବନ୍ତ ଧ୍ରୁବ ପ୍ରମାଣେ
ଯାର ପ୍ରାଣେ ପ୍ରମାଣିତ ।
ସେହି ମହାଦେବୀ ମାତା ଭକ୍ତଚୈତ୍ୟ
ଭବଧାର୍ମ ଦିବେନ୍ଦ୍ରତ ।

ଅର୍ଚ୍ଚ ଧରଣୀର ଅଧିଭାଗ
 ବୁଝିବ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶଙ୍କର
 ଭାରତ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଶ୍ରୀମତୀରାଣୀ
 ରାଜ ରାଜେଶ୍ୱରୀ ନାୟକ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ
 ସବ ମନୁଜ ବନ୍ଦିତା
 ସତୀ ଶିରୋମଣି ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଜନନୀ
 ପୁଣ୍ୟମୟୀ ଅନନ୍ଦତା ।”

ପ୍ରବଳ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ରୋତ—

୧୯୦୫ରେ ବିଶେଷତଃ ୧୯୧୭ରେ ଦେଶରେ ଜାତୀୟ ସ୍ରୋତ ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ବଢ଼ିଛି । ତେଣୁ ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଲେଖାରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟରୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ମୃତ୍ୟୁ, ଦାସ ସାହିତ୍ୟରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିମୁକ୍ତ, ଏବଂ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପୁଣିତଃ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବ । ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଉପନ୍ୟାସ ଜଗତରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦର ତଥା ଅମଲତନ୍ତ୍ରର ନଗ୍ନ କାଳିମା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆଲୋଚନା । ‘ମାମୁ’, ‘ଲକ୍ଷ୍ମୀ’, ‘ଛ ମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ’ ଇତ୍ୟାଦି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ଏକ ନୂଆ ଅଧ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟର ସମସାମୟିକ କବି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଗଙ୍ଗାଧର ମେହରଙ୍କ ସାହିତ୍ୟପ୍ରତି ଆବଲୋକନ କଲେ ଦେଖାଯିବ ଯେ ମେହରଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଜାତୀୟବାଦ ଫୁଟିଉଠିଛି । ପୁରୁଣ ନୃସିଂହ କଥାବସ୍ତୁ ଓ ପ୍ରକୃତି ଚିତ୍ରଣରେ ସେ ନିଜକୁ ମହାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ପଦର ଲଳିତ୍ୟ ଓ ଉପମାର ସୌଷ୍ଟବରେ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ନିଜଆଡ଼କୁ ଟାଣିନେଇଛନ୍ତି । ବିଗତ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏଥିରେ ଯେଉଁଲି ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ କର ହୋଇଛି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସାହିତ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ଫୁଟି ଓ ଅବଦାନ ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଛି ସମସାମୟିକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଲେଖାକୁ ଏହି ତରଫରେ ଓଜନ କରି ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଗତି ଓ

ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ହେବ । ସାମନ୍ତବାଦ ଅପକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣବାଦ
 ଯେତେକ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଚଳିତ, ଜାତୀୟବାଦ ସାହିତ୍ୟ ସେହି ଅନୁପାତରେ
 ପ୍ରଚଳିତ । ମାତ୍ର ସାମ୍ପ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ବା ଦାସ-ସାହିତ୍ୟ କାଳେ କାଳେ
 ପ୍ରତିଦିନୀଶୀଳ ଓ ସର୍ବଥା ବର୍ଜନୀୟ ।

ତେବେ ବିଷୟକୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଏତକ ଲେଖାଯାଇ ପାରେ
 ଯେ ବଂଶ ଶତ ଙ୍କୀ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜାତୀୟବାଦକୁ
 ଜନ୍ମ ଦେଇଛି, ଅବଶ୍ୟ ଭାରତର ଅନ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରଦେଶରେ ଉଦ୍‌ବଂଶ ଶତାଙ୍ଗୀ
 ଜାତୀୟବାଦକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲା । ପୂର୍ଣ୍ଣବାଦର ପ୍ରବେଶ ଓ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରୁ
 ଜାତୀୟବାଦର ଜନ୍ମ । ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହା ଯଥାର୍ଥଭାବରେ ପ୍ରବେଶ ଓ ପ୍ରକାଶ
 ନପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପାଇବାପାଇଁ ବାସନାହିଁ ଏହି ଜାତୀୟବାଦର ଅନୁପ୍ରବେଶର
 ସୂଚନା । ୧୯୦୩ରେ ଉତ୍କଳ ଯନ୍ତ୍ରଲିଖା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦ୍ଵାରା ବିଜ୍ଞାନ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ
 ମିଶ୍ରଣ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଶିଳ୍ପ ଓ କଳକାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦାବା, ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାବିକ୍ରମ
 ପ୍ରୟାସ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣରେ ଜାତୀୟବାଦର ଅକ୍ଷୁବ୍ଧେତ୍ସବ ହୋଇଛି
 ଓ ତାହା ଫଳଶଃ ବିକଶିତ ହୋଇଛି । ପରେ ୧୯୨୦ରେ ସ୍ଵାଧୀନତା
 ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମହାଭାରତୀୟ ଧାରାରେ ଜାତୀୟବାଦର ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣାରେ
 ତାହା ଅଧିକ ପୁଷ୍ଟ ଓ ପଲ୍ଲବିତ ହୋଇଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ବଂଶ ଶତାଙ୍ଗୀର
 ଆଦ୍ୟଭାଗରେ ରଚିତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଅଧିକନ୍ତୁ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟରେ
 ଭରା । ଓଡ଼ିଆ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରକୁ ଏହା ସ୍ପର୍ଶକରି ରଚିତ ହୋଇଛି ।
 ତେଣୁ ଏହି ସମୟରେ ରଚିତ ସାହିତ୍ୟ, ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ, କୁମାରୀ ସଙ୍ଗୀତ,
 ବିବାହ ସଙ୍ଗୀତ, ଶିଶୁ ସଙ୍ଗୀତ, ଇତ୍ୟାଦିର ଆଧ୍ୟୟନ ଓ ଆଧାର ଏହି ଜାତୀୟ-
 ବାଦରେ ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ
 ଅବସ୍ଥା ଓ ସ୍ତରଭେଦରେ ସାହିତ୍ୟ କିପରି ବଦଳେ ଓ ସଫଳ ସ୍ତରକୁ
 ଆଶ୍ରୟ କରି ଚାଲେ ଏହା ତାହାର ଜ୍ଵଳନ୍ତ ପ୍ରମାଣ । ଏହା ପୁଣି ସମାଜ
 ସାମନ୍ତବାଦୀ ଆଧ୍ୟୟନ ଓ ଆଧାର ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେତେବେଳେ
 ଏପରି ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିହୋଇ ପାରିନଥିଲା କିମ୍ବା ହେବା ସହଜ
 ନଥିଲା । ତେଣୁ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସମାଜର ପ୍ରଭାବ କବିବର ରାଧାନାଥ,

ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ, ବ୍ୟାସକବି ଫକୀରମୋହନ ଇତ୍ୟାଦି କବିଙ୍କ ପରେ ପରେ
ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ, ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ, ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ, କାନ୍ତକବି
ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ, ଜାତୀୟକବି ବାଞ୍ଛାନିଧି, ବୀରକିଶୋର, କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ଏବଂ କବି
କୃଷ୍ଣମୋହନ ଇତ୍ୟାଦି ଲେଖକମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ
ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟକୁ ସେହି ଜାତୀୟବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଓ ପଢ଼ିଭୁମି ଉପରେ
ଗଢ଼ି ତୋଳିଥିଲା ।

ଅପର ପକ୍ଷରେ ସାମନ୍ତବାଦ ମଧ୍ୟ ସମାଜରୁ ପୁରୁଷର ନମରି ବଞ୍ଚି
ରହିଥିବାରୁ ତାହାର ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରୁ ପୁରୁଷର ମୂଳ
ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକ ମିଶ୍ରିତ ଆଧାର ଓ ଆଧେୟ
ଧରି ରୁଲିଛି ।

ଜାତୀୟକବି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣମୋହନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ରଚିତ ହୋଇଥିବା ଓ ତେଜେ-
ବେଳେ ୧୯୦୭ରେ ଉତ୍କଳସମ୍ମିଳନୀରେ ବୋଲା ଯାଇଥିବା ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ
ଏହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ :—

ଆଜି ସାଗରେ ଭୂଧରେ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅମ୍ଭରେ

ଶୁଭୁ ଉତ୍କଳର ଜୟଗୀତି ,

ଯାଇଛି ଅତୀତ ହଜନାହିଁ ବାଣୀ

ଦବନାହିଁ ତାନ ହେଲେହେଁ ପ୍ରାଚୀନା

ନବ ଜାଗରଣେ ନବଗୁଞ୍ଜରଣେ

ଉଠୁ ସେ ତନ୍ତ୍ରରେ ନବସ୍ଥାପିତ । ୧ ।

ଡାକ ହିମାଚଳ କହେ ସୀମାତଳେ

କି ସଙ୍ଗୀତ ଖୁରେ ଚଳିକା କଲ୍ଲୋଳେ

ମୋ ହିମ ଗଲଇ ତୋ ସୀମା ଟଳଇ

ଦେଖି ଉତ୍କଳର ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରୀତି । ୨ ।

ଶିଶୁ ଦେଉ ତାର ଉଷାରୁଣ ବସ

ଦେଉ ଯୁବାଜନ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପ୍ରତିଭା

ଜ୍ଞାନ ରଣି ଶେଷ ଦେଉ ପଦ୍ମକେଶ

ଭାଙ୍ଗୁ ସାଧନାର ସୁନ୍ଦ ଶ୍ରୁତି । ୩ ।

ଶରତ ସଜାଉ	ଗୁରୁପଦ୍ମଶାଳୀ
ବସନ୍ତ ବଜାଉ	ଦୋଳ ଘଣ୍ଟାବଳୀ
ଶୁଭ୍ରଶୀତ ଘେନ	ରବି ଶଶି ବେନ

ଉଠନ୍ତୁ ବୁଝନ୍ତୁ ନିତି ନିତି । ୪ ।

ଅଛୁ ହାରାହାରି	ଅଛୁ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣରେଖା
ମନ୍ଦିରେ ମନ୍ଦିରେ	ଜାତିହାସ ଲେଖା
କୈବଲ୍ୟ ବିଧାନେ	ଏବେହେଁ ଶ୍ରୀଧାମେ

. ଅଛୁ ପ୍ରଭୁରତ ସାମ୍ୟନାଦ । ୫ ।

ବ୍ୟାପକବି ଫକୀରମୋହନ ପ୍ରଥମେ ସାମନ୍ତବାଦ ଓ ଅମଲ୍ ତନ୍ତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା କଲେ ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅନ୍ୟ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ଜାଗାୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାପାଇଁ ଅନେକାଂଶରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ତାଙ୍କର ‘ହାଟବାହୁଡ଼ା’ କବିତା ଏବଂ ‘ଛମାଶ ଆଠଗୁଣ୍ଠ’, ‘ମାମୁଁ’ ଇତ୍ୟାଦି ଉପନ୍ୟାସ ଏହି ସାମନ୍ତବାଦ ଏବଂ ଅମଲ୍-ତନ୍ତ୍ର ବିରୋଧୀ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ଚିରଭାସର ହୋଇ ରହିବ । ବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆଦ୍ୟ ଓ ମଧ୍ୟମ ଭାଗରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରବାହ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ପ୍ରବାହିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜାଗାୟବାଦ କିପରି ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଲେଖକଙ୍କର ଲେଖନୀରୁ ଆଗ୍ରସ୍ୟ କରି ଫଳଶଃ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଛି ତାହା ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଉଦାହରଣମାନଙ୍କରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଜାଗାୟବାଦର ପ୍ରଧାନ ପୁରୋଧା ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି :

“ମିଶ୍ର ମୋର ଦେହ ଏ ଦେଶ ମାଟିରେ
 ଦେଶବାସୀ ଗୁଲି ଯାଆନ୍ତୁ ପିଠିରେ ।
 ଦେଶର ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ପଥେ ଯେତେ ଗାଡ଼
 ପୁରୁ ପଡ଼ି ତହିଁ ମୋର ମାଂସ ହାଡ଼ ।
 ସ୍ଵାଧୀନତା ପଥେ ଢିଲେ ହେଲେ ନର
 ମୋ ଜୀବନ ଦାନେ ହେଉ ଅଗ୍ରସର ।”

ଶୁଦ୍ଧ ତେବେ ମନୁ ଭେଦ ଅଭିମାନ
 ବେଦ, କୋରୁନରେ କର ସମଜ୍ଞାନ ।
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ, ବୌଦ୍ଧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ
 ଶିଖ ଜୈନ ଯେତେ ଭାବେ ସନ୍ତାନ ।
 ଯେତେଧର୍ମ ଯେତେ ବର୍ଣ୍ଣ କାହିଁ କୁଳ
 ଭାବେ ଜନନୀ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୂଳ ।
 ଏକ ଆଶା ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏକ ଧ୍ୟାନ
 ଏକହି ଅନୁଭୂତି ଏକହି ଶୁଣାନ ।
 ଏକ କର୍ମ ଖେଳ, ଏକ ମାତୃ ପଦେ
 କର ଏକ ପ୍ରାଣ ସମ୍ପଦେ ବିପଦେ ।
 ଏକତା ମନ୍ତ୍ରରେ ରଖ ସଦା ମନ୍ଦ
 ହେବ ଏହିଭାବେ ସ୍ବରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପଦ ।”

କାଳକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତଙ୍କ ଅମର ଲେଖନରେ ସେହି ଜାତୀୟବାଦ
 ‘ଜନ୍ମଭୂମିର’ ବନ୍ଦନାରେ ମୁଖର ହୋଇ ଉଠିଛି ।

ବନ୍ଦେ ଉତ୍କଳ ଜନନୀ !
 ଗୁରୁ ଦ୍ଵାସମୟି, ଗୁରୁ ଭାଷମୟି
 ଜନନି ! ଜନନି ! ଜନନି !
 + +
 ପୁତ୍ର-ପତ୍ନୀଧର-ବିଧାତା ଶରୀର
 ତାଳ ତମାଳ ସୁନ୍ଦରଭାବ ଖରା
 ଶୁଭ୍ର-ତଟିନୀ-କୁଳ ଶୀକର-ସମୀର
 ଜନନି ! ଜନନି ! ଜନନି !
 + +
 କୋଟି କୋଟି କଣ୍ଠେ ଆଜି
 ଉଠୁରେ ଗନ୍ଧିରେ ବାଜି
 ଉତ୍କଳର ଜୟଗୀତି ଉନ୍ମାଦନା ଭରା
 କମ୍ପି ଉଠୁ ଶୈଳରାଜ ସଂସାର ଧରା ।
 କମ୍ପି ଉଠୁ ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶ ଅବନୀ
 ପୁଣ୍ୟମୟୀ ମା’ମୋର ଉତ୍କଳ ଜନନୀ ।
 + +

ମୋ ଜନନୀ

ସେନ ନୁହେଁ ଭାରତର ମୁକୁଟ ମଣି ଗୋ ।

ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ ; ଜାତୀୟତାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ନାରୀକବି
କୁନ୍ତଳାମୁଖାସ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର “ଆହ୍ୱାନ” ଏବଂ “ସ୍ମୃତିଜ୍ଞ” ଇତ୍ୟାଦି
କବିତା ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଯତ୍ନାମରେ ଆହୁତି ଦେବାପାଇଁ ସ୍ୱର
ତୋଳିଛନ୍ତି । ନୋମଲଦୁଦୟା ନାରୀ ମଧ୍ୟ କଥର ଜାତିର ଯଜ୍ଞ ବେଞ୍ଚାରେ
ପୁଣିହୁତି ଦେବାପାଇଁ ସମଗ୍ର ଦେଶରୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥାରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ
ଉକ୍ତି ତାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ ।

“ହେ ପୁରୁଷେ ଯଦି ନଉଠ ଏଥର
ଅମେ ରଣ ବେଶେ ହେବୁ ଅଗ୍ରସର ।
ଆମେ ନାରୀଗଣ କୋଣରୁ ବାହାରି
ଧରିବୁଁ ଅସହଯୋଗ ତରବାସ ।
ଶାନ୍ତି ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ମହାରଣ ପ୍ରଳେ
ଶୋଭାଯାତ୍ରା କରି ଯିବୁଁ ଦଳେ ଦଳେ ।
ଟାଂଗୁଥଉ ଫାଶୀ ଖୁଣ୍ଟେ ଆମ ମୁଣ୍ଡ
ଆମେ ଯେ ନ ଡରୁ ଚିତା ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ।”

ସର୍ଗୀୟ ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ ଜାତୀୟ ମନ୍ତ୍ରରେ ମାତୃ -ଜାତିରୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ
ଦେଇ ଲେଖିଲେ—

“ନ ଜାଗିଲେ ସବୁ ଭାରତ ରମଣୀ,
ଜାଗିବ ନାହିଁଟି ଏ ଭାରତ ଭୂମି,
ଜାଗ ଜାଗ ମାତା ଜନ୍ମା ବା ଭଗିନୀ,
ହୁଅ ସାରଜାୟା ସାର ପ୍ରସବିନୀ ।
ସ୍ତନ୍ୟ ଦୁଗ୍ଧ ଯେବେ ପିଆଅ ଜନନୀ,
ଶୁଣାଅ ସନ୍ତାନେ ସାରଦ୍ୱ କାହାଣୀ ।
ସାର ଗୁଣ ଚାଆଁ ସାର କାର୍ତ୍ତିବାଣୀ,
ସାରଗଣେ ନାଚି ଉଠୁ ତା ଧମନୀ ।

ସେହିଭଳି ଜାତୀୟବାଦର ଏକ ପରିପେକ୍ଷୀରେ, ସ୍ଵାଧୀନତାସଂଗ୍ରାମର ଉନ୍ନାଦନାରେ ଦେଶପ୍ରେମୀ କବି ବୀର କିଶୋର ଲେଖିଥିଲେ :

ଆମେ କେତେଜଣ ଜୀବନକୁ ପାଣି

ଛଡ଼ାଇ ନଦେଲେ ଚଳିବ କି ?

ଗୃଷୀ ମୂଲିଆର ଫେରିବୁ ଚିର

ଦକ୍ଷି ଦରବାର ଗଢ଼ିବ କି ?

ତେଣୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ଓ ସ୍ଵାଧୀନତାକାମୀ ଏହି ସମସ୍ତ ଜାତୀୟ ବୀର ସାହିତ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଉଚ୍ଚପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଭାବରେ ନାମିତ ହେବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ବିଗତ ସାହିତ୍ୟର ଏହି ସମସ୍ତ ପ୍ରଭେଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ପ୍ରଗତି ଓ ପ୍ରତିଫିୟାର ମାପକାଠିରେ ମାପି ତାହାକୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ କଲବେଳେ କେହି ଯେପରି ମନେ ନକରନ୍ତି ସେ ଆସନ୍ତା କାଲିର ସାହିତ୍ୟ ତରାଜୁରେ ଓଜନ କଲବେଳେ ଅତୀତର ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ସମସ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ଘରଶୂନ ପଡ଼ିଯିବ ।

ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ବିଚାରଧାରା

ସାହିତ୍ୟର ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ—ଗୋଟିଏ ଆଧାର (form), ଅନ୍ୟଟି ଆଧେୟ (content). ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଗତ ସାହିତ୍ୟର ଉଭୟ ଆଧାର ଓ ଆଧେୟ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ଓ ଲୋକମୁଖୀ, ତାହା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଓ ଗଣସାହିତ୍ୟ ପଦବାଚ୍ୟ । ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ଆଧାର ଉଚ୍ଚକୋଟିର କିନ୍ତୁ ଆଧେୟ ସମୟୋପଯୋଗୀ ନୁହେଁ ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ, ସେକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚ ଆଧାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଝୁଣ୍ଟିରେ ନୂତନ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ଆଧେୟ ଯୋଗାଇ ତାହାକୁ ଅଧିକ ମାର୍ଜିତ କରି ଲୋକ ମୁଖରେ ପରିବେଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଗଣସାହିତ୍ୟ ଗଢ଼ା ଯାଇପାରେ । ଉଦାହରଣସ୍ବରୂପ—ମହାନ କାଳିଦାସଙ୍କ ‘ମେଘଦୂତ’ ଓ କବିସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ‘ଚମ୍ପୂ’, କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କ ‘ମହାଯାତ୍ରା’ର ଆଧାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଧରଣର ଓ ଲୋକ ଆଦରଣୀୟ । ସେହି ଗୁଣରେ ସମୟୋପଯୋଗୀ ବିଷୟବସ୍ତୁ ବା ଆଧେୟ ଯେଗଇ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଗଢ଼ାଗଲେ ତାହା ଅଧିକ ଲୋକ ଆଦରଣୀୟ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଗତ ସାହିତ୍ୟର ବିଚାର ଓ ସମାଧାନ ଆବଶ୍ୟକ । ତାହା ନହେଲେ

ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଗତି ଅସମ୍ଭବ, ସମସ୍ତ ପୁରୁଣା ସାହିତ୍ୟ ଭଲ ବୋଲି ଭାବିବା ଯେପରି ରକ୍ଷଣଶୀଳ ମନୋଭାବର ପରିଚୟ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କଣ୍ଠକ ସଦୃଶ, ସେହି ପରି ସମସ୍ତ ଅଗତ ସାହିତ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗର ସାହିତ୍ୟ ତେଣୁ ଅଳିଆ ଗଦାକୁ ଯୋଗ୍ୟ, ଏପରି ମନୋଭାବ ମଧ୍ୟ ମାରାତ୍ମକ । ତେଣୁ କୌଣସି ଏକ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କି ପ୍ରତିହିତଶୀଳ, ତାହାର ଯଥାର୍ଥ ବିଚାର କରି ସମାଜରେ ତାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ଦେବା ଦରକାର । ମହାକବି କାଳୀଦାସ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ସୁରାଶ ମିତ୍ୟେବ ନ ସାଧୁସଂ”

ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଚୀନ ଚିନ୍ତା ଓ ଲେଖା ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତାହା ନୁହେଁ ତେଣୁ ତାହା ସ୍ଥାନରେ ନୂତନ ଲେଖା ସ୍ଥାପନା କରିବାକୁ ହେବ, ତାହା ନହେଲେ ନଚଳେ ।

ଯେକୌଣସି ଏକ ସମୟର ଅଗତ ସାହିତ୍ୟକୁ ଓଜନ କରି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ଅର୍ଥ ଆଜିର ସମାଜ ବା ସାହିତ୍ୟ ସହିତ ତାହାକୁ ଓଜନ ବା ତୁଳନା କରି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ନୁହେଁ । ଅଗତର ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମାଜ ଓ ସମୟର ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଉକ୍ତ ସାହିତ୍ୟକୁ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ଅବବେଧ ନିମନ୍ତେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କରିବା ଅର୍ଥ ସମାଜରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସେହି ସମୟର ସତ୍ୟତା, ରୁଚି, ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା, ସମ୍ବୃଦ୍ଧି, ଭାବ, ଭାଷା ଓ ପ୍ରଗତି ପ୍ରତି ଉକ୍ତ ସାହିତ୍ୟର ଆବେଦନ, ନିବେଦନ, ସବେଦନ ଓ ଅବଦାନ କେତେ, ତାହା ସଙ୍ଗତା ବିରୁଦ୍ଧି ବିଷୟ ; ତାହା ଉପରେ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ସଗତ ଓ ସମୀଚୀନ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ନିର୍ଭରକରେ । ଅଗତର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଯେପରି ଆଜିର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସହିତ ସମାନ ନୁହେଁ, ସେହିପରି ଆଜିର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହଜାର ବର୍ଷ ପରେ ସମୟୋପଯୋଗୀ ନହୋଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ଯେହେତୁ ଆଜିର ସାମାଜିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ତାହା ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ବା ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ସମାଦୃତ ଓ ଲୋକଉପକାରୀ ତେଣୁ ତାହା ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ତାଲିକାରେ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ଥାନ ପାଇବ । ସେହି ମାପକାଠିରେ ଅଗତ ସାହିତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଆଜିର ସମାଜ ଓ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ଥାନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ

କରାଯିବା ଉଚିତ — ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବା ପ୍ରତି ଫୁଲିଆଳ ସାହିତ୍ୟ ତାଲିକାରେ
 କାରଣ ଯେଉଁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତା ଥରେ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଭା ହୁଏ ତାହାର
 ପ୍ରଗତିଶୀଳତା ସମାଜ ବା କାଳର ବିବର୍ତ୍ତନରେ ବିସ୍ତୃତ ଗର୍ଭରୁ ଗୁଲି ନିସ୍କା
 କାଳକ୍ରମେ ହୁଏ ଅଧିକ ଶାଣିତ, ମାର୍ଜିତ ଓ ଶାଶ୍ଵତ । ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରାର
 ବିଲମ୍ବ ଘଟେ ନାହିଁ ବରଂ ସହଜ ରକ୍ଷାରେ ସହାୟତା କରି ଅଧିକ ପ୍ରସାରଣାଳୀ
 ଚିନ୍ତା ମାଧ୍ୟମରେ ତାହା ଅଧିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସମାଜ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଜନରେ
 ବ୍ରତୀ ହୋଇଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ଅଗତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ
 ଭବିଷ୍ୟତର ପାର୍ଥକ୍ୟ ନଥାଇ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଗତିଶୀଳତା ଅଗୁରୁ ଆସନରେ
 ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ତାହାର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧନ କରେ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗର
 ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ହୁଏତ ସମାଜବାଦୀଯୁଗର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଭୁଲନାରେ
 ନ୍ୟୁନ ହୋଇପାରେ, କାରଣ ଏହି ଦୁଇ ଯୁଗର ସାମାଜିକ ପରିପେକ୍ଷୀ ସମାନ
 ନୁହେଁ ; ତଥାପି ଦୁଇ ଯୁଗର ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ମୌଳିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତା
 ନିଶ୍ଚୟ ଏକ ଉଚ୍ଚ ତାଲିକାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।
 ଉଦାହରଣ ସ୍ଵରୂପ — ସାମାଜିକ ଶୋଷଣ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ
 କରିବା, ସମାଜ ଶସ୍ତ୍ରକୁ ନିପାତ କରିବା ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ
 ରୂପଦେବା ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ଯେଉଁ
 ସମାଜର ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ଓ ଯେଉଁ ପରିପେକ୍ଷୀରେ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛି ସେ
 ସାହିତ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଯୁଗେଯୁଗେ, ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ପଦବାଚ୍ୟ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ
 ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତି ଫୁଲିଆଳ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରୟତ୍ନ ନୁହେଁ ; ସମାଜର
 ଘାତପ୍ରତିଘାତରେ, ସାହିତ୍ୟର ସଂଗ୍ରାମମୟ ଭୂମିକାରେ ତାହା ଲୀନ, ବିଲୀନ
 ହୋଇ ଯାଏ । ଏହାହିଁ ସମାଜର ସ୍ତରଭେଦରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା
 ଓ ସାର୍ଥକତା ଏବଂ ପ୍ରତି ଫୁଲିଆଳ ସାହିତ୍ୟଠାରୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ । ଏହାହିଁ ଅଗତ
 ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଆସନ୍ତାକାଲି ସାହିତ୍ୟର ବିରୁଦ୍ଧ ଧାରା ଏବଂ ଏହାହିଁ ସାହିତ୍ୟ-
 ଧାରାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷତଳେ ରଚିତ
 ସେକ୍ସପିଅରଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଆଜି ମଧ୍ୟ ସମାଜରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ
 ତାଲିକାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି ।

ସାହିତ୍ୟରେ ଦୃଢ଼

ଏହି ସମସ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରିବା ଓ ଉଦାହରଣ ଦେବାର ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ନୂଆ ପୁରୁଣାର ସଂଘର୍ଷ ଚାଲିଛି ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସେହିପରି ମଧ୍ୟ ନୂଆ ପୁରୁଣା ଚିନ୍ତା ଧାରାର ସଂଘର୍ଷ ଦର୍ଶାଇବା । ପ୍ରଥମେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ସାହିତ୍ୟ ଦର୍ଶାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଉଦୟ, ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାରୁ ପଛକୁ ଠେଲି ତାହାସ୍ଥାନ ଦଖଲ କରିବା । ସେହିପରି ରାଧାନାଥ ମଧ୍ୟସୂଦନଙ୍କ ଯୁଗର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଉଦାହରଣ ଦର୍ଶାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ମୋ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଯୁଗର ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଉଦାହରଣ ପୁଷ୍ପର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂଆ ପୁରୁଣା ଭାବଧାରା ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ।

ଏଠାରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହଘୋଷଣା-ସାହିତ୍ୟର ଏକ ନମୁନା ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଗଲା ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଓ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ତାହାର ବହୁନମୁନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ—କାରଣ ସାମନ୍ତବାଦର ଶୋଷଣ, କଷଣ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଶ୍ରମ ଘୋଷଣା କରି ଯେତେ ସାହିତ୍ୟ ରଚିତ ହେଇଛି ସେ ସମସ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଗତି ମୂଳକ ସାହିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷର ସ୍ପଷ୍ଟସୂଚକ—ଏଠାରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆକ୍ରମଣ ଓ ସଂଘର୍ଷର ଏକ ନମୁନା ଦିଆଗଲା ।

“ତୁମର ଯେ ଅଭ୍ୟାସର,

କାଳ ବନ୍ଧେ ଦେଲୁ ଅଲିଭଗାର ହେ
ଝରେ ଲୁହ ନୁହେଁ ଲହୁଧାର, ମଣିମା ହେ ।
ନାଁଆକର ପୁଣି ସୁନାଆକର ହେ
ଖାରପୋଡ଼ା, ପାଠ ପଢ଼ାକର, ମଣିମାହେ ।

ବଣ କର, ଛଣକର,

ରୋଗ ଭୋଗ ଦେଉ ଓଷଦକର ହେ
ତୁମକୁ ତ ସେବେ ଜାକତର, ମଣିମାହେ ।

ମହୁ ମହମରେ କର,

ବାଡ଼ି ବଗାୟତ ଗୋତର ପଦାହେ
ସବୁଠାରେ କର ବୋହଲଦା, ମଣିମାହେ ।

ପାଲଗଦା, ଖଜଗଦା,

ନିନ୍ଦିତାଉ କେତେ ବେତ ପାହାରହେ
ଗଧଟୋପିକା ମୁଣ୍ଡେ ସୁଆର । ମଣିମାହେ ।

ଦେଇ ଏତେ ମତକର,

ରଗଡ଼ା ପଥରେ ନାକ ଘୋଡ଼ାହେ
କାର ପିଠିରେ ବନ୍ଧା ଗୁପୁଡ଼ା, ମଣିମାହେ ।

ଖଇପୁଟା ମୁଣ୍ଡଫଟା,

ଝରରେ କାହାକୁ ବସାଇ ଉଠାହେ,
ବାର ଦୁଆରେ ଖପରା ଝୁଣ୍ଟା ମଣିମାହେ

ନାଗର କାହାର ଗଲେ

ଗଲାଉ ବୁଲୁଅ ଗାଁ ଗହଳେହେ
କାଟ କାହା କଷ୍ଟା ମାଂସ ପୁଲେ. ମଣିମାହେ ।

କାର ସାତବେଣ୍ଟି କାଟି,

କାହାକୁ ପାଦରେ ଦେଇ ଚକଟିହେ
ଦେଲ କାହାକୁ ଜଥଳା ମାଟି । ମଣିମାହେ ।

ଦୁଃଖିନ ଗର୍ଭିଣୀ ପ୍ରାଣ,

ପେଟରେ ନିଷ୍ଠୁରେ ଗେଇଠା ମାରିହେ
କେତେ ମରାଇଲ ଶିଶୁ ନାଶ ମଣିମାହେ ।

ପତି ଆଗେ ସମ୍ମାନାସ

ପାଶ୍ଚାତରେ କରି ଆଦେଶ ଜାଣିବେ ।

ନେଲ ମହତ ଉଲ୍ଲାସ କରି, ମଣିମା ହେ ।

ବାପ ମାଆ ଆଗେ ଝିଅ

ଦଣ୍ଡୁଆସୀ ହାତେ ଯେ ଦଣ୍ଡ ଦିଅନ୍ତେ

ଭୋଗିବାକୁ ତା' ଅତିକା ଦେହ, ମଣିମା ହେ ।

‘ଦଶହରା ଭେଟି’

ଶ୍ରୀ ଘନଶ୍ୟାମ ମହାନ୍ତି ।

ସାମନ୍ତବାଦ ଅଭ୍ୟାସର ବରୁଣରେ ସାହସ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବଳ-
ଦୋଷଣା—

“ହେ ପଟ୍ଟାୟତ ସତ,

ସତ ବଚନ ମନରୁ ଫିଟିବ କି ନାହିଁ

ହେ ପଟ୍ଟାୟତ ସତ ।

ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କର ଇଚ୍ଛତ ସାରିଣ

ନାକରୁ କାନରୁ ଘୁଆଇ ସୁନା

ବିଶା ବିଶା କରି ଓଜନ କରିଣ

କୁଣି ନେବାର କରକ କମନା

ହେ ଗର୍ବିତ ମନା,

ଉଡ଼ାଇଲ ଦେଶେ କାଳିଆ କନା ହେ । ୧ ।

ଜମିବାଡ଼ି ସବୁ ନିଲମ କରାଇ

ପେଟରେ ପୁରାଇ ଦେଇନ ଦାନା

ଦାଣ୍ଡର ଉଷାସ କରାଇଛ କେତେ

ଦେଇ ନାହିଁ କେତେ କେତେ ଯାତନା

ହେ ନିଷ୍ଠୁର ମନା

ଉଡ଼ୁଅଛି ତୁମ ଜୀବନ ବାନା ହେ । ୨ ।

ହାତରେ ହାତରେ ଘର ଭଙ୍ଗାଇଛ

ଗୁଳିରେ ମାରିଛ ହେ ମହାମନା

ସେଥିରେ ସନ୍ତୋଷ ନପାଇ କରିଲ

‘ନିମକାହାରମ’ ଦା ଗ ରଚନା

ହେ ବିଚିତ୍ର କର୍ମୀ,

ଗାଥଣି ଗାଇଲେ ନ ଯରେ ସିନା ହେ । ୩ ।

ଶ୍ରୀନିବାସ ମିଶ୍ର (ତାଳଚେର)

ଏହି ସମସ୍ତ ଉଦାହରଣ ଓ ଅବତାରଣା କରିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଭବିଷ୍ୟତରେ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ପରେ ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ସେଥିରେ ସାମନ୍ତବାଦ ଶୋଷଣ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ହେବ । ତେବେ ସେମାନେ ଏହି ସମସ୍ତ ଲେଖାରୁ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣ, କଷଣ, ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାରର କିଛି ଆଶ୍ରେ ପାଇବେ ଏବଂ ତାହା ଉପରେ ନିଜର ଭୁଲି ଚଳାଇବେ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ରଚନା କରିବେ, ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟ ଏକତ୍ୱାତ୍ମ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂଗ୍ରାମ ଓ ସଂଘର୍ଷର ଉଦାହରଣ ସ୍ପଷ୍ଟତର ହୋଇ ଉଠିବ । ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଜରେ ସୃଷ୍ଟ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଯେପରି ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ସାମନ୍ତବାଦ ବିରୋଧୀ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ତାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବଳ ଖଡ୍ଗ ଉତ୍ତେଜନ କରି ତାକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ସତ୍ତା ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଛି । ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ଘର୍ଷ ଅନବାର୍ତ୍ତ ଏବଂ ଐତିହାସିକ ଦୃଢ଼ଧାରାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଚିହ୍ନ । ସେହିପରି ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱକୀର୍ତ୍ତ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ସଂଗ୍ରାମର ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚନା ଓ ପ୍ରମାଣ ମିଳିବ । ଏହାହିଁ ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁନ୍ଧର ନୀତି ନିହତ । ସମାଜରେ ଦୁନ୍ଧ ଯେପରି ଚରନ୍ତନ, ପ୍ରଗତିର କାରଣ, ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ପ୍ରଗତିର ସ୍ପଷ୍ଟ କାରଣ ।

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ଆସନ୍ତାକାଲି ସାହିତ୍ୟର ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ

ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟ ନିଶ୍ଚୟ ଆଲୋଚନା ଭିତରୁ ଆସିବ । ବିଗତ ସାହିତ୍ୟର ପଛଭୂମିକା ଅପେକ୍ଷା ଆଜିର ସାହିତ୍ୟର ପଛଭୂମିକା ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ସଦନ ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ଯଥାର୍ଥରେ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟର ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ । ପୁରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସମାଜର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ତାହାର ଆର୍ଥିକ, ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିଫଳ । ସେମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ଆତ୍ମ ପରିଚ୍ଛଳିତ ନୁହଁନ୍ତି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟରୁ ଆଜିର ସମାଜର ଛବି ବୁଝା ଯାଇପାରିବ ଓ କଳନା କରିହେବ । ସାମାଜିକ ଦୋଷଦୃଷ୍ଟି ମପାଯାଇ ତାହାର ସୁଧାର ଓ ସଂଶୋଧନ କରିହେବ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ ଆସନ୍ତାକାଲିର ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ସଦନ ଗଠନର ମଜବୁତ ଭିତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗଢ଼ି ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ, ସମାଜ ବିପ୍ଳବର ଗୁରୁତ୍ୱ ବାହୁନୀ ରୂପେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପରିଚିତ ।

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କଲବେଳେ ଆଜିର ସମାଜର ଭୂମିକା ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଠେ । ଆଜି ସମାଜରେ ଆଂଶିକ ସାମନ୍ତବାଦୀ ପ୍ରଥା ରହିଛି, ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ପ୍ରଭବ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ପ୍ରଭବ ଟିକିଏ କମିଲାବେଳକୁ ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଅନୁପ୍ରବେଶ ଫଳରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି, ତାହାଛଡ଼ା ଆମ ପାଖ ପଡ଼ୋଶୀ ସମାଜର ସମାଜବାଦୀ ପ୍ରଭବର ଡେଉଁ ଆମ ସମାଜ ଦ୍ଵାରଦେଶରେ ଭାଙ୍ଗୁଛି । ଏହି ସମସ୍ତ ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରଭବ ଯୋଗୁ ଆମ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତି ଆଜି ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଗୋଲମାଲଆ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଛି; କୌଣସି ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମାଜିକ ରୂପରେଖ ନେଇ ପାରନାହିଁ । ତେଣୁ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ମିଶ୍ରିତ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିଛବି ରୂପେ ଗଢ଼ି ଉଠୁଛି । ଯେକୌଣସି ବିଚାରବାନ ଲୋକ ଓ ବାସ୍ତବ ସାହିତ୍ୟିକ ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ, ଆଜି ସାମନ୍ତବାଦୀ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ, ଜାତୀୟବାଦୀ ଓ ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରନ୍ତି । ଏହାହିଁ ଆମର ଆଜିର ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଵରୂପ ଓ ଭୂମିକା ।

ବିଶେଷ ଭୂମିକା

ପୁଣି ଏହି ଭୂମିକାର ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମିକା ରହିଛି । ତାହା ମଧ୍ୟ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଭାତ ହେଉଛି । ପୁର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ସମାଜର ପୁରାତନ ଅବସ୍ଥା ସଙ୍ଗେ ନୂତନ ପରିସ୍ଥିତିର ଅନବରତ ସଂଘର୍ଷ ଚାଲିଛି ଏବଂ ସେହି ସଂଘର୍ଷ ଫଳରେ ପୁରୁଣା ସମାଜ ଭାଙ୍ଗି ନୂଆ ସମାଜ ଗଢ଼ି ଉଠୁଛି ।

ସେହିପରି ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ଚିନ୍ତାଧାରା ସଙ୍ଗେ ନୂଆ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଅନବରତ ସଂଘର୍ଷ ଚାଲିଛି । ଏଥିଯୋଗୁଁ ପୁରୁଣା ସାହିତ୍ୟ ଗର୍ଭରୁ ନୂଆ ସାହିତ୍ୟ ଜନ୍ମ ନେଉଛି । ସମାଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେପରି ସଂଗ୍ରାମ-ଫଳରେ ପୁରୁଣା ସମାଜ ନୂଆ ସମାଜ ପାଖରେ ହାରଖାଇ ଆମ ସମର୍ପଣ କରୁଛି; ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ପୁରୁଣା ଚିନ୍ତାଧାରା ନୂଆ ଚିନ୍ତାଧାରା ପାଖରେ ହାର ମାନି ଅମୃତସମର୍ପଣ କରୁଛି । ଏହାହିଁ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ବିଶେଷ ଭୂମିକାରୂପେ ସ୍ପଷ୍ଟ ବିଦ୍ୟମାନ । ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ପ୍ରଚଳିତ ସମାଜର ଚାରି ପ୍ରସାର ପ୍ରତିଛବି ରୂପେ ଚାଲିଛି ଚିନ୍ତାଧାରା ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଫୁଟି ଉଠୁଛି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ ଦେଖା ଦେଇଛି । ତାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଲେଖାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ।

ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଛବି

“ସୁନ ଉତ୍ତର ଖୋଲି ଦିଅ ପ୍ରିୟା

ଦିଅଖୋଲି ।

ଡରୁଛ କି କାଳେ ଚପଳତା ମୋର

ହେବ ବୋଲି

ଡର ନାହିଁ, ଆଜି ଡର ନାହିଁ,

ସୁନ ଉତ୍ତର ଖୋଲି ଦିଅ ପ୍ରିୟା

ସନ୍ଦେହ ମୋତେ କର ନାହିଁ ।

ଯଉବନ ଝଙ୍କେ ତରଳ ତୁମ ସେ

ବୁଲୁ ତଳେ

ମରମର ଯେଉଁ ସରମର ତେଉ

କୁରୁହଲେ

ଜାଗି ଉଠିଥିଲା ଥର ଥର

ସମତଳ ବୁଲୁ ବନ୍ଧୁର କରି

ରହୁ ଯାଇଛୁ ତା ସେହପରି ।”

ଶ୍ରୀ ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ

“ଝଙ୍କାର, ଚତୁର୍ଥ ବର୍ଷ, ଷଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା” ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୧୯୫୨

+

+

ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଦାହରଣ :

“ଦେହାଘାତ ଆଜି ସଖୀ

ପ୍ରଣାୟ ମୋ ଖୋଜଇ

ମିଶିବ ତୋ ପ୍ରତି ଅଶୁ ଅଶୁରେ

ଫୁଟିବ କମଳ ହୋଇ

ତୋ ହୃଦୟ ସଲିଳେ
ଲଭିବାକୁ ତୋର ପ୍ରୀତିଭରଣରେ ।
ଆ' ସଖି, ଆ' ସଖି

ଭୁଲି ଯାରେ ଅତୀତ

ଭୁଲିଯା କାଲିର ହୃଦ ପ୍ରମାଦ
ନୟନେ ମୋ ରଖ ତୋର
ନିମିଳିତ ପୁଷ୍ପ
ଗଣେ ତୋ ପରଶଇ ସୁଆଦ ।”

—ମାୟାଧର ମାନସିଂହ

“ହଜ୍ଜାର, ଚର୍ଚ୍ଚ ବର୍ଷ, ୧୧ଶ ସଖ୍ୟା” ଫେବୃୟାରୀ ୧୯୫୩

ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଦାହରଣ:

“ପୁଣି ହେବି ବାର ବାର
ପ୍ରିୟ ରସୋଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଉଷାହେବି ତୋର ବାତାୟନେ
ଗାଈବ ପ୍ରାଣର ଭିକ୍ଷା
ବିପକ୍ଷ ମହୁର
ହେବି ଧନ୍ୟ ତା କର ରୁମୁନେ ।

+

+

ଆନ ଭିକ୍ଷା ନାହିଁ ମୋର
କେବଳ ସଖିରେ
ପ୍ରାଣ ଭରି କରିବି ପ୍ରଣୟ
ନିଃଶେଷେ ନିଜକୁ ଦେବି
କିପରିରେ ତତେ
ଭବ ହୁଏ ପରାଣ ଅଥୟ ।”

“ହଜ୍ଜାର, ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷ, ପ୍ରଥମ ସଖ୍ୟା” ଏପ୍ରିଲ ୧୯୫୩

‘ପ୍ରେମପକ୍ଷୀ’

—ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚମ୍ପୂକର

ରଜା ରାଜୁଡ଼ାଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣ ଶିଖା ଓ ବିଭବ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟ କେବଳ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ନୁହେଁ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଜଡ଼ିତ ସାହିତ୍ୟହିଁ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓ ଚିନ୍ତାରେ ଏକ ସମୟରେ ଏକାଧିକ ପତ୍ନୀ ଓ ନାରୀ ସହିତ ପ୍ରେମ ଓ ପ୍ରଣୟର ବାସନା ଏବଂ ଭାଷାରେ ତାହାର ପ୍ରକାଶ ଭର୍ତ୍ତି ସାମନ୍ତବାଦୀ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ଓ ଚିନ୍ତାଧାରାର କୁଲକ୍ଷଣ ଓ ଅନ୍ୟତମ ରୂପ । ଆମ ସମାଜରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାମନ୍ତବାଦୀ ପ୍ରଭାବ ରହିଥିବାରୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓ ଚିନ୍ତାରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଦୁର୍ଲ୍ଲକ୍ଷଣ ରହିଛି ତଥା ସାହିତ୍ୟରେ ତାହା ଫୁଟି ଉଠୁଛି । ଉପର ଲିଖିତ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ତାହା ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ପ୍ରେମ, ନିର୍ମଳ, ବାସ୍ତବ, ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ । ପ୍ରେମର ସ୍ଥାନ ଅତି ଉଚ୍ଚରେ । ପ୍ରେମ, ଯୌନ-କ୍ଷୁଧା ନୁହେଁ । ସମାଜର ସାମନ୍ତବାଦୀ ଦୋଷରୁ ବହୁମୁଖୀ ଯୌନ-କ୍ଷୁଧାର ସୃଷ୍ଟି । ଏକାଧିକ ନାରୀସହ ପ୍ରେମ ଓ ରମଣ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ବିଶେଷତ୍ତ୍ୱ ଓ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଦୁର୍ଲ୍ଲକ୍ଷଣ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟରେ ତାହାର ପରିପ୍ରକାଶ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ବିବେଚିତ । କେବଳ କବିତା ସାହିତ୍ୟରେ ଏହି ସାମନ୍ତବାଦୀ ଦୋଷ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ନାହିଁ; ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଶ—ଗଳ୍ପ; ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ବହୁ ପରିମାଣରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏହାର ଉଦାହରଣ ଅନାବଶ୍ୟକ । ଏକ ପକ୍ଷରେ ସାହିତ୍ୟରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଯେପରି ଫୁଟି ଉଠୁଛି ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଫୁଟି ଉଠୁଛି ଏବଂ ଉଭୟ ଚିନ୍ତାଧାରା ମଧ୍ୟରେ ସଫର୍ପ ଚାଲୁଛି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଥମ ଚିନ୍ତାଧାରା ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱାଶୀଳ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରା ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱାଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରାର ପ୍ରତିଫଳନ ।

ସାମନ୍ତବାଦୀ ବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତାଧାରା

“ଜମିଦାରୀ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ
ରଜା ବୋଲି ରୁମ ଗୁଡ଼ିଆ
କୃଷ୍ଣେ ହେ
ବଡ଼ ବହୁପରେ ଚାଲି ଦାଣ୍ଡେ ।

ପୋଡ଼ୁ ସେ ସୁନ୍ଦର ପଣ,
 ପୋଡ଼ୁ ପର ପ୍ରୀତି ହୃଦର ଗୁଣ ହେ
 ଆମେ ଦେବୁ ଯୋକ ମୁହେଁ ଲୁଣ ।

ପରବୁଝ ପ୍ରୀତି ମିଠା
 ଗୁଣି ସଖି ହେଲ ଅଇଁଠା ଚଟା ହେ
 ତୁମେ ସତେ ଏଡ଼ିକ ନିଲଠା ।

ଚୁମ୍ବି ତନୁ ରାଣୀ ଖୋସା
 ମେଣ୍ଟିଲ ନାହିଁକି ପ୍ରେମ ପିପାସା ହେ
 ଧର୍ମ ହିଅରେ ବଳିଲ ଆଶା ।

ଛୁଡ଼ି ବନ୍ଧୁ ମୈତ୍ରୀ ଭାବ
 ଧରି ବନ୍ଧୁମିତ୍ର ଶିଷ୍ୟ ସ୍ଵଭାବ ହେ
 କଲ ବିଦେଶୀ ବୋତଲେ ଭାବ ।

ଘରେ ଘରେ ପଣି କରି
 ଲୁଚିବ ଯୁବତୀ ଯୌବନ ଶିଖା ହେ
 ଗଲ ବଜାରେ କହୁ ବଜାଣ ।

କେତେ କଅଁଳ କୁଆଁରୀ
 ରୁଦି ଅଧ ବେଳେ ଚଢ଼ି ସୁଆରୀ
 ବିଜେ କରନ୍ତିଟି ଅନ୍ତଃପୁରୀ ।

ଯୁବକ କୋଳୁ ଯୁବତୀ
 ନିଶି ଅଭିସାରେ ପୁର ମଣ୍ଡଳି ହେ
 ରଜ ରସରେ ରାତି ସୁହାନ୍ତି ।

ନିଶ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି
 ଉପାଡ଼ିଲ ନଖେ ଆଲସିନ୍ ଭରି ହେ
 ମାର ପାଣି ଛୁଷ୍ଟି ଚେତା କରି ହେ ।”

(ଦଶହରା ଭେଟି)

ଶ୍ରୀ ଘନଶ୍ୟାମ ମହାନ୍ତି

ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସଂସ୍କୃତିର ଅନୁପ୍ରବେଶ

ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଜରିଆରେ ଅନ୍ୟଦେଶ ଓ ଜାତି ଉପରେ ବିରୁଦ୍ଧ ବିଜୟ ହାସଲ କରିବା ସହଜ ହୋଇପାରେ ବୋଲି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶକ୍ତିମାନେ ଏହି କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥାନ୍ତି । ଆମ ସମାଜ ଉପରେ ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିକ ବିଜୟ ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବରୁ ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ତାହା ସାଙ୍ଗକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଆମେରିକାର ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ରୁଚି ଓ କଳା ଆମ ସମାଜରେ ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ଅନୁପ୍ରବେଶ କରୁଛି । ଆମ ସାହିତ୍ୟ, ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପ, ଛବି ଓ ସିନେମା ଚନ୍ଦ୍ରରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଆମେରିକାର ରୁଚି ପଦେ ପଦେ ଫୁଟି ଉଠୁଛି । ପୁଣି ବିବସନା ଉଲଗ୍ନା ସ୍ତ୍ରୀର ଛବି, କଳା ଓ ସିନେମାରେ ଯହା ଦେଖାଯାଉଛି ତାହା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଆମେରିକା ସମାଜର ରୁଚି । ଆମ ଆଧୁନିକ ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, ସାହିତ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଉକ୍ତ ଯୌନ ବର୍ଣ୍ଣନା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି, ତାହା ମଧ୍ୟ ଆମେରିକା ସାହିତ୍ୟର ନନ୍ନ-ଅନୁକରଣ । ବରଂ ବର୍ଣ୍ଣନା ପୁଣ୍ୟର କରିବା ପାଇଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ରୁଚି, ନାଶ୍ଟିକ୍ ବସନ ଭୂଷଣରେ ବିଭୂଷଣ କରି ଚନ୍ଦ୍ର କରେ କିନ୍ତୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ରୁଚି ନାଶ୍ଟିକ୍ ପୁଣି ଉଲଗ୍ନ କରି ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରେ । ଏହି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ରୁଚି, ବିଭିନ୍ନ ରୁଚିକୁ ସାହିତ୍ୟରୁ ନ ହଟାଇଲେ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଜାରଜ ଓ କଳ୍ପସିଦ୍ଧ ହୋଇଯିବ । ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୀତି ଉପରେ ସମ୍ବାଦ-ପତ୍ରର ପ୍ରାଧିକ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ତାହାର ଜରିଆରେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ଆମେରିକା ଏ ଦେଶରୁ ଦଳ ଦଳ ସାମ୍ବାଦକ ଓ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ନେଇ ନିଜ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଛୁଡ଼ୁଛି । ଏହାର ମାରାତ୍ମକ ପରିଣତି ସମାଜସେବା ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ଉତ୍କଳକୁ କରି ଏଥିପ୍ରତି ସଚେତନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏହି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଆମେରିକାର ରୁଚି ଓ ଚିନ୍ତାଧାରା ଯେପରି ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି ତାହାର ବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ।

ନମ୍ନଲ୍ଲିଖିତ ବିଷୟଟି ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ମାତ୍ର :

“ତୁମେ ଜାଣିଚକି ତୁମେ ଜାଣିଚକି

ଯେହୁ ପୁନେଲି ରୁଢ଼େଲି ହସୁଥାଏ

ସେ ଯେ ପଣର ମେଲିବ ମରଣର

ତାର ହସେ ନାହିଁ ଲୁହ କାଣିଶୁଏ ।

ତୁମେ ଜାଣିଚକି ପୁଣି ଜାଣନାହିଁ

ତାର ଯୋଜନା ନଥିବ ନାଲିଫିତା

ତୁମ ମାଆ ଭୁବ କେତେ କୃତ ଦିଏ

ତୁମେ ଗୁଣି ହୁଅ ବସି ବେଦଗୀତା ।

କେତେ କଲା ଫଣିପର ଗଳାଟିପି

କେତେ ଭୁବରୁ ଭୁଲ ସେ ଉତ୍ତରାଏ

ସେ ଯେ ଛେଉଟା ପରେ ଛକ ଛକ

ପ୍ରୀତି କୁରୁ କୃତା କରି କରୁରାଏ ।”

‘ଶାନ୍ତି ଶିକ୍ଷା’

ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସାହିତ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତା

“ଅସନ୍ତା କାଲିର

ଏହି ରାଉରକେଲ

ଇଷାତ ନୁହେଁ

ଦେଉକୋଟି ପେଟ ପାଇଁ

ଏକ ଶ୍ୟାମାଳା,

ଦାନା ଆଉ କନାର ସ୍ବପନ

ଦେଉକୋଟି ପଞ୍ଜରର ତଳୁ

ଆଶୁଅଛୁ ପ୍ରାଣର କମ୍ପନ
 ଅସଂଖ୍ୟ ଏ ଲୁହାର ଚମ୍ପନ
 ଥରାଇବ ପୁଞ୍ଜି ସତ୍ୟତାରେ
 ଥରାଇବ ଅଶ୍ରୁମୟ ଧରଣୀ
 ଶେଷିତର ଜୟ ଜୟକାର
 ତା ମୁଖେ ଉଠିବ ପୁଞ୍ଜି
 ଧରଣୀରେ ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର
 ବିପ୍ଳବର ଦୁଃଖର ଦ୍ରାଘିମା
 ତଳେ ତଳେ ଯିବ ବଞ୍ଚି
 ପୁଞ୍ଜି ସତ୍ୟତାର
 ସଂକ୍ରାମକ ସ୍ବପ୍ନ ମହାସୀମା ।

+ +

ବିପ୍ଳବର ଶେଷ ନିମନ୍ତରେ
 ତାର ଏକ ଶୁଭ ଆଗମନ
 ରଖିଯିବ ମଳିନ ମାଟିରେ
 ଚରଦନ ଶାନ୍ତର ସ୍ମୃତନ ।”

ଶ୍ରୀ ଦାଶରଥ ପ୍ରସାଦ ଦାସ

“ଆସନ୍ତାକଲି ଷର୍ଥ ବର୍ଷ ୭ଷ୍ଠ, ସଂଖ୍ୟା” ଜୁନ୍ ୧୯୫୪ ।

ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ

“ଜନ୍ମମାଟି ତାକେରେ

ତାକେ ଦୁନିଆ ମାଟି

ଉଠ ତନ୍ତ୍ରା କାଟି

ଜନ୍ମମାଟି ତାକେରେ ।

ତାକେ କାରୁ ତଳେ ତୋର

ଦେଶ ଭାଇ

ତାକେ ବାଲେଶ୍ବର ଆଜି ଅନ୍ନ ନାହିଁ

ମିଳ ସକଳ ଭାଇ, ଜୀବନ ପାଇଁ

(ମୁଣ୍ଡ ପାଇଁ)

ଜନ୍ମମାଟି ତାକେରେ ।

କୋଟି ମଢ଼ା ପଡ଼ି ପଚେରୁଜପଥେ
 କୋଟି ଭକ୍ତଲେ ଆଜି ମୃତ୍ୟୁ ରଥେ
 ଗୁଳି ଜୀବନ ପଥେ ବିଜୟ ରଥେ
 ଜନ୍ମମାଟି ତାକେରେ” ।

ଶ୍ରୀ ମନମୋହନ ମିଶ୍ର

‘ଜୀବନର ଜୟଗାନ’ ।

ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଦିନୋଟି ଯାକ କବିତା ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ।
 ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର ଜାତୀୟବାଦ ପ୍ରସାରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆଶା,
 ଆକାଂକ୍ଷା ଓ ରୁଚନା ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ଫୁଟାଇପାରେ ତାହାହିଁ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ
 ନାମରେ ଅଭିହିତ । ଉପର କବିତାଗୁଡ଼ିକ ବହୁ ଭାବରେ ତାହା ପୁରଣ
 କରୁଛନ୍ତି ।

ତେବେ ଜାତୀୟବାଦର ଦୁଇଟି ଦିଗ ରହିଛି ଏକଥା ଭୁଲିଗଲେ ମୁଦ୍ରବଡ଼
 ଭୁଲ ହେବ—ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ‘ସଙ୍ଗର୍ଷ ଜାତୀୟବାଦ’ ଅନ୍ୟଟି ‘ମହାନ
 ଜାତୀୟବାଦ’ ବା ଦେଶପ୍ରେମ । ପୁରୁଷ ଲୁହା ଯାଇଛି ଯେ ପୃଥିବୀରୁ
 ଜାତୀୟବାଦର ଜନ୍ମ । ସେହି ପୃଥିବୀର ଦୁଇଟି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ—ଗୋଟିଏ
 ପ୍ରତିଦ୍ୱୀପୀଣୀକ ସଙ୍ଗର୍ଷ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ଅନ୍ୟଟି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ—ଦେଶ
 ପ୍ରେମ । ଧନୀକ ଶ୍ରେଣୀର ନିଜ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଶୋଷଣ ଲିପ୍ତା, ଅନ୍ୟ ଦେଶ
 ଅଧିକାର କରିଥରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବାସନା, ଯୁଦ୍ଧ, ଆନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଜଗତରେ ପୃଥିବୀର
 ଉନ୍ନତି, ସଙ୍ଗର୍ଷ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଜାତ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଦେଶ ପ୍ରେମରୁ ସମୂହ
 ନିଜ ଦେଶର ଉନ୍ନତି, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧି ବୃଦ୍ଧି, ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା
 ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀର ଉନ୍ନତି ମହାନ ଜାତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପରିଗୁଳିତ । ପ୍ରଥମ
 ପୃଥିବୀବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ସଙ୍ଗର୍ଷ ଜାତୀୟତା ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ପୃଥିବୀବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦେଶପ୍ରେମ
 ବା ମହାନ ଜାତୀୟତା । ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ରୁଷର ପୃଥିବୀର ତରଳ
 ମଧ୍ୟରେ ଆମେରିକାର ଜାତୀୟବାଦ ଏହି ସଙ୍ଗର୍ଷ ଜାତୀୟତା ଶ୍ରେଣୀର, କିନ୍ତୁ
 ମହାନ ରୁଷର ଜାତୀୟବାଦ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଜାତୀୟତା ଶ୍ରେଣୀର । ଏହି
 କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୁଷର ଶେଷୋକ୍ତ ଜାତୀୟବାଦ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକବାଦ ପରସ୍ପର

ପରସ୍ପରର ପରିପୁରକ, ଉଭୟ ମଧ୍ୟରେ ବୈଷମ୍ୟ ନାହିଁ କିମ୍ବା ବିରୋଧତା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ଜାତୀୟବାଦ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକବାଦର ବିରୋଧୀ ଓ ଶତ୍ରୁ । ତେବେ ଉଭୟ ଜାତୀୟବାଦର ସାଧନ ଓ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଅଜସ୍ର ସାହୃତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି । ତେଣୁ ଜାତୀୟ ସାହୃତ୍ୟ କଣ ତାହା ବୁଝିବାରେ ଭୁଲ ହେଲେ ଫଳ ବିପକ୍ଷିତ ହେବ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ—ହଟଲର ପରିଚାଳିତ ‘ଜର୍ମାନର ଜାତୀୟ ଅଭିଯାନ’ ଦୁଆଧରି ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷ୍ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ନିନ୍ଦନୀୟ ଏବଂ ପିତୃ-ଭୂମିର ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଜାତୀୟ ପତାକା ଧରି ଓ ଜାତୀୟ ଏକତା ଦ୍ବାରା ରୁଷ୍‌ର ତାହାର ପ୍ରତିହତ ଦେଶପ୍ରେମର ପରିଚୟ ତେଣୁ ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ତେବେ ଉଭୟ ଜାତୀୟବାଦ କଣ ଏକ ପ୍ରଭର ଓ ଏକ ଶ୍ରେଣୀର ? ନା, ହଟଲରର ଜାତୀୟବାଦ ସଙ୍ଗର୍ଷିତ ଉଚ୍ଚ ଜାତୀୟବାଦ, ସୋଭିଏତ୍ ଜାତୀୟବାଦ ଦେଶପ୍ରେମ—ମହାନ ଜାତୀୟବାଦ । ଏହିଠାରେ ଦୁଇ ଜାତୀୟବାଦର ଭାରତମ୍ୟ । ଅବଶ୍ୟ ଉଭୟ ଜାତୀୟବାଦ ନାମରେ ପାହାଡ଼ ପ୍ରମାଣେ ସାହୃତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ତେଣୁ ଜାତୀୟବାଦର ଏହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଭୂମିକା ଓ ପ୍ରତିଫିୟାଶୀଳ ଭୂମିକା ବୁଝି ନପାରିଲେ ଓ ତଦନୁସାରେ ସାହୃତ୍ୟ ଗଢ଼ା ନ ଗଲେ ସେ ସାହୃତ୍ୟ ସଠିକ ଓ ସମସ୍ତୋପଯୋଗୀ ସାହୃତ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ । ସପ୍ତକ୍ର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ବାର୍ଥ ହିଁ ଏହି ଭୂମିକା ନିର୍ଣ୍ଣୟର କଷଟି ପଥର ଓ ପ୍ରଧାନ ମାପକାଠି । ତେଣୁ ଉକ୍ତ ସାହୃତ୍ୟହିଁ ଏହି କଷଟି ପଥରରେ ପକ୍ଷିତ ହେବ ।

ସମାଜବାଦୀ ସାହୃତ୍ୟ

ଆମର ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ଆମ ସାହୃତ୍ୟ ସମାଜବାଦୀ ସାହୃତ୍ୟ ନୁହେଁ । କେବଳ ସମାଜବାଦୀ ମଳୟ ପାଖ ପଡ଼ିଣା ଘରୁ ଯେତକ ବାଜିଛି ଆମ ଚିନ୍ତାଧାରା ସେହି ପରିମାଣରେ ପଲ୍ଲବିତ ହୋଇଛି ଓ ତାହା ଆମ ସାହୃତ୍ୟରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି । ନିମ୍ନଲିଖିତ କବିତାଟି ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଆଭାସ ମାତ୍ର ।

“ଜୀବନ ଦେଇରେ ତାଳିଲୁ ରକ୍ତ
 ତୋଳିଲୁ ସତ୍ତ୍ୱ ମାଳା,
 ଆମର ଲାଗିରେ ଶାସନ କ୍ରେ
 ଆମେହିଁ ସବୁହାର ।
 ଶାନ୍ତି ପବନ ସହିରେ ସଫଳ
 ଗହ୍ୱରେ ରୋଇଲୁ ଧାନ,
 ବରଷା କାଦୁଅ ଚକଟି କେତେରେ
 ଯୁଦ୍ଧ କରିଲୁ ପ୍ରାଣ ।
 ପଡ଼ି ପ୍ରଭାତେ କାଟିଲୁ ଶଯ୍ୟା
 ହସିଲେ ନିଶିଳ ବାସୀ
 ଅତ୍ୟାଶ୍ରୟର କରାଳ କବଳେ
 ନେଲରେ ସକଳ ଗ୍ରାସୀ ।
 କେତେ ଯେ ଦେ’ଣା କେତେ ଯେ ପାଉଣା
 ମହାଜନ ଜମିଦାର
 ନେଲେରେ ସକଳ ଧରି ବସିଅଛୁ
 ମାତ୍ର କଙ୍କାଳ ସାର ;
 ସେ ଯୁଗେ ମାନବ ଉଡ଼ଇ ଆକାଶେ
 ବୁଡ଼ଇ ସାଗର ଜଳେ,
 ସେ ଯୁଗେ ଆମେରେ ହା-ଅନ୍ନ ହା-ଅନ୍ନ
 ହୋଇ ବୁଲୁ ନତ ଶୀରେ ।
 ଆମେ ଯେ ଗଢ଼ିଲୁ ବନ୍ଧୁକ ତୋପ
 ତରବାଣ ଆମ ପାଇଁ
 ଆମେ ଯେ ଗଢ଼ିଲୁ କାରୁର ପ୍ରାଚୀର
 ବନ୍ଧନ ଶୀତ ଗାଇ ।

+ + +

ପ୍ରାପ୍ୟ ଆମର ନେତ୍ରରେ ମୁକର
 ଆମେ ମୁଲିଆର ଜାତି ।”
 ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଅନ୍ୟ ଏକ କବିତାର ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :

“ଏହି ଲାଲ ପତାକାର ତଳେ ହୁଅ ଆଗୁସାର
ଦୁନିଆର ବିଦଳିତ ଦଳେରେ
ଦଳେ, ଦଳେ, ଦଳେ, ଦଳେ, ଦଳେରେ, (ଘୋଷା) ।

ଯେ ରକତ ଝାଳ ହୋଇ ବହୁଗଳ ଭୂଇଁରେ
ସେଇ ଆମ ଧୂଳିଟି ଜଟାରେ
ଯେଉଁ ଲହୁ ଲୁହ ହୋଇ ପାଦ ଗଲ ଭୂଇଁରେ
ସେଇ ଆମ ଲାଲ ଆଖିର ଘନଘଟାରେ
ଉଠ ଜାଗ ଭେଙ୍କା, ଶୋଷୀ, ବନ୍ଦୀ,
ତୋ ଜଠର ଅନଳରେ ପୋଡ଼ି ହେଉ ଗୁର ଖାର
ଶୋଷଣର ପୁରୁଷନ ଫକୀ
ଦଳେ ଦଳେ ଦଳେ ଦଳେ ଦଳେରେ (୧) ॥

ଯେ ହାଡ଼ ରକତ ଦେଇ ଛିଡ଼ିକଲୁ ଶ୍ୟାମଳ
ସେ ହାଡ଼ର ଦାଆତୋରେ ଡାକଇ
ସେ ପେଶୀ ବସାଣେ ଭୂଷା ସମାଜ ଏ ଆମର
ସେ ପେଶୀ ହାତୁଡ଼ି ଆଜି ହାଙ୍କଇ
ଉଠ ଜାଗ ଭେଙ୍କା, ଶୋଷୀ, ବନ୍ଦୀ
ଶୋଷଣର କପଣର ଫଳେ ଅଣି ଏକତା
ବଳେ ଗୁଲ ଚଉଦିଗ ବୁଦ୍ଧି
ବଳେ ବଳେ ବଳେ ବଳେ ବଳେରେ (୨) ॥

କେତେ ରକତର ତାତି ଏ ପତାକା ସହୁଡ଼ି
କେତେ ଲହୁ ଲାଲ ଅଛି କପାଳ

କେତେ ତମ ଝିଆସର ଦୁଃଖ ଏ ସହୃଦ୍ଧ

ଆଶାର ତାରକା ଆଗେ ବସାଇ

ଉଠ ଜାଗ ଭୋଜା, ଶୋଷୀ, ବନ୍ଦୀ,

ଶୋଷଣର ଅମାକାଟି ଜଳିଲୁଣି ଲୁଲିମା

ବଳେ ଗୁଲ ତାରେ ଅଭିନୟି

ଚଳେ, ଚଳେ, ଚଳେ, ଚଳେ, ଚଳେରେ ।* (୩) ॥

ଆମ ସମାଜରେ ଗୁରୁତ୍ବେଷି ପ୍ରଭର ପ୍ରଭବ ଅନୁସାରେ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଉକ୍ତ ଗୁରୁ ପ୍ରଭର ପ୍ରଭବର ପ୍ରତିଫଳନ ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଗଲା । ପ୍ରଚଳିତ ଏହି ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ, ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ତାହାର ଅନୁକରଣ ପ୍ରତିଫଳିତାଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ ଓ କାଳେ କାଳେ ବର୍ଜନୀୟ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ବହୁତ ପଛରେ ପଡ଼ିଲଣି ଆଉ ଟେକି ପାରବ ନାହିଁ । ତା'କୁ ନିଷ୍ପତ୍ତ ଛାଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରଚଳିତ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ସମୟୋପଯୋଗୀ ସୁଧାର ଓ ସଂଶୋଧନ ଲୋଡ଼ା । ତାହାକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଓ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ କରିବାକୁ ହେଲେ ତାହାର ଆଧାର (form) ଓ ଆଧେୟକୁ (content) ଜନତାର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ନୂତନ ଭାବରେ ସଜ୍ଜିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟର ଆଧେୟ ସମାଜବାଦୀ ଆଧେୟ ଓ ଆଧାର ଜାତୀୟବାଦୀ ବା ଦେଶପ୍ରେମୀ ଆଧାର ତାହା ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ବିବେଚିତ । ତେବେ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟର ଆଧେୟ ଜନତାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଓ ଆଧାର ଜାତୀୟବାଦୀ ବା ଦେଶପ୍ରେମୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଲେଖାଯିବା ଉଚିତ । ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ଆସନ୍ତାକାଲି ସାହିତ୍ୟର ଜନନୀ । ଆସନ୍ତା କାଲିର ସାହିତ୍ୟ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ଗର୍ଭରେ ସ୍ଥାନ ନେଇ ସାରିଲଣି । ନିଷ୍ପତ୍ତ ଭୂମିଷ୍ଠ ହେବ । ତେଣୁ ଏ ଦିଗରେ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ । ଏ ଦାୟିତ୍ବ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏଡ଼ାଯାଇ ପାରେନା କିମ୍ବା ପ୍ରସବ ବେଦନା ଭୟରେ ପଛାଇବା

ବା ହେଲା କରାଯାଇ ନପାରେ । କାରଣ ତାହା ଅଧିକ ମାରାତ୍ମକ । ଏହି ପ୍ରସବ କାର୍ଯ୍ୟର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ବ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭୁଲ୍ଲଭାବେ ଆସନ୍ତା କାଲିର ସାହିତ୍ୟ ନିକଟରେ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟିକର ଯଥାର୍ଥ ସ୍ଥାନ ନିରୂପିତ ହେବ । ଏହାହିଁ ସାହିତ୍ୟର ଐତିହାସିକ ଧାରା । ଏ ଧାରାର ଅନ୍ୟଥା ହୋଇ ନପାରେ ।

ସୁଷ୍ଟ ପ୍ରତିପାଦନ କରାଯାଇଛି ଯେ ଆମ ସମାଜ ଉପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାରିଟି ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରଭାବ ରହିଛି :—ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶ୍ରେଣୀ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶ୍ରେଣୀ, ସୃଷ୍ଟିବାଦୀ ଶ୍ରେଣୀ, ଏବଂ ସର୍ବହାରୀ ଶ୍ରେଣୀର । ଏହି ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ୱାର୍ଥ, ସୁଖ ଦୁଃଖ, ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା, କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ପ୍ରତିଫଳିତ ହେ'ଇଛି ଉକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟରେ । ତେଣୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ଅନୁରୂପ ଚାରିଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଛି । ଯଥା—ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ, ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ, ଓ ସର୍ବହାରୀ ସାହିତ୍ୟ ରୂପରେ । ଉକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କିତ ପରସ୍ପର ଓ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି, ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷର ଶେଷ ବିଜୟ ନହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସାହିତ୍ୟ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ନିର୍ଭୁଲ ରୂପ ନେଇ ନପାରେ । ଏହି ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ-ସ୍ୱାର୍ଥ ସମନ୍ୱୟ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରଭାବ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ି ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ଲେଖନୀ ଶକ୍ତିକୁ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ପରିଚାଳିତ କରୁଛି । ହୁଏତ କେତେକ ସତେଜନ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅସତେଜନ ଭାବରେ ଏହି ପ୍ରଭାବର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ।

ଶ୍ରେଣୀ ସାହିତ୍ୟର ଐତିହାସିକ ଧାରା

ତେଣୁ ଆଜି ସତ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଯେ ଆସନ୍ତା କାଲିର ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ଏହି ଚାରିଟି ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ । ସେ ସାହିତ୍ୟ କି ରୂପ ନେବ, ତାହାର ଭାଷା ଓ ବସ୍ତୁବସ୍ତୁ କ'ଣହେବ ଓ ତାହାର ଆଧାର ଓ ଆଧ୍ୟେୟ କିଭଳି ଭାବରେ ଫୁଟାଯିବ, ଏ ବିଷୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତଭେଦ ଦେଖାଯାଏ । ଏ ମତଭେଦ

ରହୁବା ସ୍ବାଭାବିକ, ଯେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ଏକ ସମାଜରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଵାର୍ଥ ସମ୍ପନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ରହିଥିବେ ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସମାଜରେ ସେହି ଶ୍ରେଣୀ-ମାନଙ୍କର ଅବଲମ୍ବନଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବେ ଏହା ସତ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ଏବଂ ଏହି ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ଵାର୍ଥର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ବ କରୁଥିବା ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିବା ସ୍ବାଭାବିକ । ଏହାର ଅନ୍ୟଥା ହୋଇ ନପାରେ । ତେବେ ସମୟ ସ୍ରୋତରେ କ୍ଷୟଗ୍ରସ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବ କ୍ରମଶଃ ଦୁର୍ବଳ ହୁଏ । ଉକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋପ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହାର ବାହାନ ସାହିତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ବିଲୋପ ହୁଏ ଏବଂ ବିଜୟୀ ଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ପୁର୍ଣ୍ଣତା ଲଭକରେ । ଏହାହିଁ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷ ଓ ଶ୍ରେଣୀ ସାହିତ୍ୟର ଐତିହାସିକ ଧାରା । ଏ ଧାରାର ଅନ୍ୟଥା ହୋଇ ନପାରେ ।

କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ମୌଳିକ ଭାବ

ତେବେ ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ଯେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗର୍ଷିତ ସୁକ୍ଷିପ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ସାହିତ୍ୟ, ଗୋଷ୍ଠୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଜଣ ସାହିତ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୋଇ ରହିଛି; ଜଣ ସାହିତ୍ୟର ରୂପ ନେଇ ପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ଜନତାର ସ୍ୱାର୍ଥ, ସୁଖ ଦୁଃଖ, ଭବପ୍ରବଣତା ଓ ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ ସେଥିରେ ଫୁଟି ପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ତାହା ଜନତାର ଆଦର ପାଇନାହିଁ । ସମାଜର ଉପର ସ୍ତୋତରେ ତାହା ଭାସିଯିବ ସତ ମାତ୍ର ଜନତା ଭିତରକୁ ବିଶେଷ ଭାବେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରି ନାହିଁ । ରାଜାନୁଗତ ଧର୍ମ, କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ହସ୍ତାବରେ କେବେ ଯଦି ତାହା ଜନତା ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଛି କିନ୍ତୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଭିତରେ ମଜି ଯାଇନାହିଁ । ପୁଣି ସାମୟିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜନତାଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଉପରେ ଉପରେ ଭାସିଯାଇଛି । ତାହାର କାରଣ ପ୍ରଥମୋକ୍ତ ଦିନ ଶ୍ରେଣୀର ଶିଳ୍ପୀ, ଲେଖକ ଓ ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ହେଉଛି କଳା ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଳାର ସୃଷ୍ଟି ଓ ସାହିତ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି (Art for Art's sake & literature for literature's sake) କିନ୍ତୁ ଜନତାର ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ହେଉଛି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସୃଷ୍ଟି, ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନୁହେଁ । ଏହି ଦୁଇ ମୌଳିକ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାରର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଉକ୍ତ ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀର କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଆଧାର, ଆଧେୟ, ଭାଷା, ରୂପ ଓ ଉପାଦାନ ବଦଳୁ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟର ଅବକାଶ ଓ ଆଦରର ଭାରତମ୍ୟ ଏହିଠାରେ । ଏହି

ଚନ୍ଦ୍ରଧାରର ସମାଧାନ ନହେବାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟର ସମାଧାନ ହୋଇ ନପାରେ । ଉପର ତିନିଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଭାବନ୍ତି ଯେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଉତ୍ସ ହେଉଛି ମହାମାନବତ୍ବ ଓ ମାନବ ପ୍ରେମ, ତାହା ସମସ୍ତ ମାନବ ଶ୍ରେଣୀର ଉପରେ । ଏହି କଥା ଭାବି ସେମାନେ କାଳ୍ପନିକ ପ୍ରେମ, କାଳ୍ପନିକ ଘଟଣା, କାଳ୍ପନିକ ମାନବ ପ୍ରକୃତି ଓ କାଳ୍ପନିକ ସ୍ବାଧୀନତାର ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ବାସ୍ତବତା ଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଏ ଓ ଲୋକଙ୍କ ଆତ୍ମା ଓ ଆଦର ହରାଏ ।

ଜନତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି

ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସର୍ବହାର ଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟକମାନେ ମନେକରନ୍ତି ଯେ ମାନବ ପ୍ରେମ ଓ ପ୍ରକୃତିରୁ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅସପକ୍ଷା ଅନ୍ତର ଅଧିକ ମୌଳିକ ବିଷୟବସ୍ତୁ ରହିଛି, ଯହିଁରୁ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଉତ୍ପତ୍ତି । ପ୍ରେମ କେବଳ କଲ୍ପନା, ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତିର ଫଳାଫଳ ସ୍ବଭାବ । ତେଣୁ ମୌଳିକ ଭାବରେ କେବଳ କଲ୍ପନାରୁ ଆରମ୍ଭ କରା ନଯାଇ ସେହି ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତିରୁ ଆରମ୍ଭ କରାଯିବା ଉଚିତ । କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବା ଉଚିତ ।

ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜରେ ମୌଳିକ ପ୍ରକୃତିର ବିକାଶ

ଯଦିତ ବିଶେଷ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାର ଅବକାଶ ଏଠାରେ ନାହିଁ ତେବେ ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହରେ କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିକୃତ ସମାଜରେ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରେମ, ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟ ଓ ବାସ୍ତବ ପ୍ରକୃତିର ବିକାଶର କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଅବକାଶ ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଶୋଷଣମୟ ସମାଜରେ ଉକ୍ତ ମୌଳିକ ପ୍ରକୃତିଗୁଡ଼ିକ ବିକାଶରେ ଘୋର ବାଧା ପାଆନ୍ତି । କେବଳ ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜରେ ଉକ୍ତ ମୌଳିକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ଉନ୍ନତ ହୁଏ ଓ ସେମାନେ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ବିକାଶ ଲାଭ କରନ୍ତି ।

ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ ଲେଖା

ତେଣୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ବୃନ୍ଦ ଅସନ୍ତୋଷର କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ଉତ୍ସ ଖୋଜିବାକୁ ଗଲେବେଳେ କେବଳ ଉପର ଦ୍ୱାଉଆରେ ଉଡ଼ି ନଯାଇ କିନ୍ତୁ ସମୟର ଝଡ଼ରେ ଭସି ନଯାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଷୟରେ ସମାଜର ଗଭୀରତମ ପ୍ରଦେଶକୁ ବୁଝି ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତା ଆହରଣ କରି ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ସମାଜକୁ ବିତରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେଥିପାଇଁ ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ ବିଶେଷ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ତାହାକୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ—ସମାଜ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀକୁ ନେଇ ଗଠିତ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପରର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି କି ସମ୍ପର୍କ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀର ଅବସ୍ଥିତି, ଏକ ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରତି ବିରୁଦ୍ଧ ଓ ବ୍ୟବହାର ସଂଘୋପର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀର ମନୋବିଜ୍ଞାନ ବିଶେଷ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ହେବ । ସମାଜର ଏହି ସମସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟାବଳୀ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିପାରିବେ ଓ ଆୟତ୍ତ କରିପାରିବେ ସେତେବେଳେ କେବଳ ସେମାନେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅମୂଲ୍ୟ ଆଧାର ଓ ସୁନ୍ଦର ଉପାଦାନ ଯୋଗାଇ ଦେଇପାରିବେ ଏବଂ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ନିର୍ଭୁଲ ଓ ନୂତନତ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବେ ଅନ୍ୟଥା କଷ୍ଟକର ।

ସାହିତ୍ୟରେ ସୃଜନଶୀଳତା ପାଇଁ ମାର୍କସ୍‌ବାଦ ଅଧ୍ୟୟନ

ଅବଶ୍ୟ ସମାଜର ଏହି ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ନିର୍ଭୁଲ ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ, ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକମାନଙ୍କ ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଲେଖା ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ସଂଘୋପର ଗାଁଗହଳରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପଶି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣ ମିଶାଇ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବିଶେଷ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେ ଯେତେ ମନସୀ ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଯାଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାର୍କସ୍ ଲେନିନ୍ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ବିଶ୍ଳେଷଣ ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ, ନିର୍ଭୁଲ ଓ ସଠିକ ବୋଲି

ଇତିହାସ ପ୍ରମାଣ କରିଛି । ତେଣୁ ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ଜନତାର ସାହିତ୍ୟ ଗଢ଼ିବାକୁ ଗଲବେଳେ ଏହି ମାର୍କସ୍‌ବାଦ ଓ ଲେନିନ୍‌ବାଦ ଅଧ୍ୟୟନ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ସହାୟତା କରିବ । ଶିଳ୍ପୀ ଓ ଲେଖକମାନେ ସୃଜନ-ଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ହାସଲ କରିବା ଦରକାର । ମାର୍କସ୍‌ବାଦ ଓ ଲେନିନ୍‌ବାଦ ଅଧ୍ୟୟନ ସେମାନଙ୍କୁ ଏ ଦିଗରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଗେଇ ନେବ ।

ବଡ଼ ବଡ଼ ‘ବୋଲି’ ନ ଆଉଡ଼ାଇ କଲ୍‌ଚରରେ ନିଜସ୍ୱି ବାସ୍ତବତା ପ୍ରତି ନଜର ଦେଇ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ତଳ ଲିଖିତ ପଦ୍ୟର କେତେକାଂଶ ଲେଖକ ଓ ପାଠକମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ ପାଇଁ ଦିଆଯାଉଛି ।

ଏଥିରେ ରହିଛି ପଶୁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ ପାଇଁ ବସିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱରେ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ପ୍ରତି ନିମ୍ନଲିଖିତ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ଜନୈକ ବିଶିଷ୍ଟ ଗଣ-ସାହିତ୍ୟିକ ଏହା ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷା କରିବାର ଅଛି ।

“ଜାଣିଛୁ କି ଭଲ ବିବର୍ତ୍ତନରେ

ନରର ଜନକ ପଶୁ,

ଭରତ ସ୍ୱାଧୀନ ଆଜି ଯେତେବେଳେ

ଆମ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସୁ ।

ମାନବ ଧର୍ମ ଭୁଲିଛି ମାନବ

କରିଛି ପଶୁକୁ ଗତି,

ହୁଂସା ମାତିରେ ଘାତକ ଶବ୍ଦରେ

ପଶୁରେ ଗଲଣି ଜିତି ।

ଆମେ କରୁଥିଲେ ଭୋକରେ ହତ୍ୟା

ଶୋଷରେ ରକ୍ତପାନ,

ମଣିଷ କଣ୍ଠେ ଶୁଣି ପଶୁକୁଳ

କଲା ବଜାରର ଗାନ ।

ପଶୁ ଓ ମଣିଷ ସବୁତ ସମାନ
 ଏ ନବ ଯୁଗରେ ଭଲ,
 ମଣିଷ ହେଲେଣି ପ୍ରଣୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ
 ଆପଣା ଭଉଣୀ ଠାଉ ।
 ଆମେତ ମାରିନେ ଦୁହ୍ନିତା, ତନୟ
 ସ୍ବାଧୀନ ଉଦର ତାପେ,
 ଧୂସ କରନେ ରାଜ୍ୟ ଜୟରେ
 ଆମେ ଆମ ମା ବାପେ ।

ବାସ ପରିଧାନ ଆମର ନ ଥିଲ
 ଏକଥା ମାନିବା ସତ,
 ବସନ ଅଭାବେ ମଣିଷ ଦେଲଣି
 ଗୁଡ଼ି ସେ ସତ୍ୟ ପଥ ।

+

+

ତେଣୁ ଆଜି ଭଲ ସ୍ବାଧୀନତା ନାମେ
 ପୁଲକ ଉଠଇ ଗୁଡ଼ି,
 ଜୟ ପଶୁକୁଳ, ଜନ୍ତୁ, ସ୍ବାସଦ
 ସମାନ ମଣିଷ ଜାତି ।”

(ହେ ମୋର କଲମ)

ଶ୍ରୀ ଗୋଦାବରୀ ମହାପାତ୍ର

ତେଣୁ କୌଣସି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ହେଲେ ସାହିତ୍ୟ-
 ମାନଙ୍କୁ ବାସ୍ତବ ଘଟଣାବଳୀର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ତାହା ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ହେବ—
 କେବଳ କାଳ୍ପନିକ ସଂଖ୍ୟା ଉପରେ ନୁହେଁ । ପିଲାଙ୍କ ପଢ଼ା ବହୁତ ସଂଖ୍ୟାର
 ଭିତ୍ତି ଉପରେ କଳା, ସାହିତ୍ୟକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ମସ୍ତକ ଭଲ ପଢ଼ିବ ।
 ତେଣୁ କୌଣସି ବିଷୟବସ୍ତୁ ବିଷୟର କଲବେଳେ ବାସ୍ତବ ଘଟଣାବଳୀରୁ ତାହାକୁ
 ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ ; କାଳ୍ପନିକ ସଂଖ୍ୟାରୁ ନୁହେଁ । କାରଣ ଏହି
 ଘଟଣାବଳୀର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ଦ୍ବାରା ନିର୍ଭୁଲ ମାନ, ସଠିକ ପଢ଼ିବ ଓ ସଠିକ
 ଦିଶ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ଉପମତ ହୋଇ ପାରିବ ।

ଆଜିର ବାସ୍ତବ ଘଟଣା

ଆଜି ଆମ ସମାଜରେ ବାସ୍ତବ ଘଟଣା ହେଉଛି—ବ୍ରଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ପରୋକ୍ଷ ଶେଷ ଶେଷ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଛି । ତାହା ସଙ୍ଗକୁ ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ସାମୟିକ ଲାଲ ଆଖି ଓ ଶୋଷଣ ଜନ୍ମା ଗଲି ପଣି କାମ କରୁଛି । ଉଣା ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣ ମହଜୁଦ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ବିଦେଶୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ତଳିଆ ଭାରୁଆଳୀ ରୂପେ ମେଣ୍ଟ ବାନ୍ଧି ଭାରତୀୟ ଏକରୂପିଆ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀଙ୍କ ଶୋଷଣ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ସର୍ବୋପରି ଖଟିଖିଆ ଶ୍ରେଣୀ ଯଦର୍ଥର ଘଡ଼ ପ୍ରତିଘାତରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ୁଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ଖଟିଖିଆ ଶ୍ରେଣୀ ଗୁମ୍ଫା, ମୂଲିଆ, ଶ୍ରମିକ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଜାଗାୟ ବ୍ୟବସାୟୀ ଗାଁ କାଶ୍ମିରର ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚାନବେ, ଯେଉଁମାନେକ ନିଜ ପରିଶ୍ରମ ଉପରେ ବଞ୍ଚନ୍ତି । ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ଶ୍ରମଣ୍ଡି ସେମାନଙ୍କର ପରମ ସମ୍ବଳ । ଅନ୍ୟର ଶ୍ରମ ବିଶେଷ ଭାବେ ଚୋରି କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବାକି ଯେଉଁ ଉପର ଚିନ୍ତାଶୈଳୀର ଶତକଡ଼ା ପାଞ୍ଚଙ୍କ କଥା କୁହାଗଲା ସେମାନେ ଅନ୍ୟର ଶ୍ରମ ଚୋରି କରି ବଞ୍ଚନ୍ତି । ଶୋଷଣଣ୍ଡି ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଆୟୁଧ । ସେହି ଶୋଷଣ ପଦ୍ଧତିକୁ ସାହୁର ରଖିବା ପାଇଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ, ସାମନ୍ତବାଦୀ ତଥା ସଙ୍ଗର୍ଷ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଶ୍ରେଣୀର ଗଦା ଗଦା ସାହୁତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି । ଖଟିଖିଆ ଶ୍ରେଣୀର ମଧ୍ୟ ନିଜର କଳା ଓ ସାହୁତ୍ୟ ରହିଛି । ତେଣୁ ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ଭୀକ ନିରାପେକ୍ଷ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହୁତ୍ୟକ ଏହି ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ସାହୁତ୍ୟ ଲେଖିବେ ତାହା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ । ଉପର ଲିଖିତ ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଗଣସାହୁତ୍ୟର ଭୂମିକା କେଉଁ ଶ୍ରେଣୀର ସାହୁତ୍ୟ ହୋଇପାରେ ଓ ତାହାର ଆଧାର ଓ ଆଧେୟ କଣ ହେବ ଓ ଭାଷା କିଭଳି ଭାବରେ ଫୁଟିବ ତାହା ବୁଝିବା ଆଉ କଷ୍ଟକର ନୁହେଁ । ତାହାହିଁ ଆସନ୍ତା କାଲିର ସାହୁତ୍ୟ ରୂପେ ବିବେଚିତ ଓ ପରିଚିତ ହେବ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉଦାହରଣ ବିଷୟଟିକୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେବ—ଦେଶରୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସତ୍ତା ଓ ଶୋଷଣ ଲୋପ କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ପ୍ରେମୀର

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକର କାମ୍ୟ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦେଶବାସୀ ଓ ଦେଶପ୍ରେମୀମାନେ ଅଗ୍ରସର ହେଲବେଳେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଆଶୁଆ ବାହନରୂପେ ଆମର ସାହିତ୍ୟର ନିର୍ଦ୍ଦର ବୁଝାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ ଓ ଫଲ୍ଲବିତ କରିବେ । ଆମର ସ୍ଵାଧୀନତା, ସାବ୍‌ଭୌମତ୍ଵ, ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଆମର ଯେପରି ପ୍ରିୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁନିଆର ଯେ-କୌଣସି କୋଣରେ ଇତିପତ୍ତ ଠାରୁ କେନିଆ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ଚିତ୍ତନିସିଆ ଠାରୁ ଉପତ୍ତନାମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମଶୀଳ ଜନତାର ଲଢ଼େଇ ଆମର ସେହିପରି ପ୍ରିୟ ଓ ଆମ ସ୍ଵାଧୀନତା ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ରକ୍ଷାର ସହାୟକ ଓ ପରିପୁରକ । ସେହି ସଂସ୍ଥ ସଂଗ୍ରାମଶୀଳ ଜନତାର ସରଦ୍ଵ, ଯୁଦ୍ଧ ନୈପୁଣ୍ୟ, ଗଭୀର ତ୍ୟାଗର ଅବଲମ୍ବନରେ ଆମର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସାହିତ୍ୟ ପଲ୍ଲବିତ ହେବା ଦରକାର । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସାହିତ୍ୟର ଆଧେୟ ହେବ—ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଶ୍ଵ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅଭିଜାନ । ସକଳ ଦେଶର ସ୍ଵାଧୀନତା, ସାବ୍‌ଭୌମତ୍ଵ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଉକ୍ତ ଘୃଣା ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବା ଓ ଯୁଦ୍ଧରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ଶାନ୍ତି ଓ ସ୍ଵାଧୀନତାକୁ ବ୍ୟାହତ କରୁଥିବା ଯୁଦ୍ଧ ଅଭିଜାନ ମାତ୍ରକୁ ଉକ୍ତ ସମାଲୋଚନା କରି ସାହିତ୍ୟରେ ଫୁଟାଇବା ଦେଶପ୍ରେମୀ ସାହିତ୍ୟିକର ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଶେଷଣ ସଙ୍ଗେ ସାମିଲ କରାଇ ଯେଉଁ ଏକଗୁଡ଼ିଆ ପୁଣି ନିଜର ଲାଭ ଓ ମୁନାଫା ପାହାଡ଼କୁ ଜଗିବା ପାଇଁ ବା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଗୁଳି, ମୂଲିଆ, ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପ୍ରଭୃତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶ୍ରେଣୀ ଉପରେ ଲଠି, ଗୁଳି ଓ ରକ୍ତର ସୁଅ ଛୁଟାଇଛନ୍ତି, ତାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିର୍ଭୀକ ସାହିତ୍ୟିକର ସଂଗ୍ରାମହିଁ ଦେଶ ପ୍ରେମର ଚିହ୍ନ । ବିଦେଶୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ଆମ ଦେଶରେ ନିଜର ଘାଟି ଓ ଆସ୍ଥାନକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲବେଳେ ସେ ଅସ୍ଥଳର ସ୍ଵାଧୀନତା ଲିପ୍ତୁ ନରନାଶ, ସ୍ଵାଧୀନତା ଧ୍ବଜା ଟେକି ଲଢ଼େଇ ଆରମ୍ଭ କଲବେଳେ ଆମର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକବୃନ୍ଦ ତାହାକୁ ସାଗତ କରି ଜନତା କଦମ୍ବ

ସାଙ୍ଗରେ କଦମ ଦେଇ ଚାଲିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କର ବବର ଆକ୍ରମଣକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାବ୍ୟକ୍ତିକ ଭାଷାରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବେ । ଆଜି ଭବତ୍ତନାମର ଜନ-ଗଣଙ୍କ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲଢ଼େଇ ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ମୁଖରତ ହେଉ । ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଆମ ଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଡ଼େ'ଣୀ ରକ୍ଷୁକୁ ସାମରକ ସାହାଯ୍ୟ ଦାନ ଓ କାଶ୍ମିର ଉପରେ ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ନିନାଦିତ ହେଉ । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମ ଦେଶର ଯେଉଁ ଶିଶି ମିନାଇଗଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷଭାବେ ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କର ଶ୍ରେୟ ସହାୟତା କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ଦେଶର ଶାନ୍ତି ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାର ବାଧକ ବୋଲି ଆମ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଶତ ମୁଖରେ ପ୍ରସ୍ତର କରୁ । ଏହାହିଁ ଆଜି ଦେଶପ୍ରେମୀ ସାହିତ୍ୟିକର ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ସେହି ପରି ସାମନ୍ତବାଦ ଦେଶର ପ୍ରଗତି ଓ ଅଗ୍ରଗତିରେ ବାଧକ ବୋଲି ତାହା ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ଥାଉ ଓ ଯେତେ କ୍ଷୀଣ ହେଉନା କାହିଁକି ତାହାର ସମ୍ବଳ ବିନାଶ ପାଇଁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକ ଅନବରତ ତାହାର ଲେଖନା ଚଳାଉ । ତଳ ଲିଖିତ ଉକ୍ତ କବିତାଟି ଏ ଦିଗରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ସହାୟକ ହେବ ।

“ପାଷାଣ ଯୁଗର ଗଡ଼ଜାତ ଗଡ଼

ବିଳାସ ନବର ତଳ,

କନ୍ଧ କିରୀତ କୁଟୀର ବନ୍ଧ

ହେଲୁ ଆଜି ସମତଳ ।

ପଡ଼ିତ ତାପୀତ ଘନ ପଦାନତ

ଆହୁତ ଯାତ୍ରୀ ଶୁଣ—

ବବରତାର ଚରମ ସମାଧି

ହେଲୁ ଏତେ ସମାପନ,

ଗିରି କନ୍ଦରେ, ଦେବ ମନ୍ଦିରେ

ଘନ ଅନ୍ଧାରେ କହୁ

ହେଲୁ ଏତେ କାଳେ କୌଣିନ ପାଶେ

ମୁକୁଟର ପରାଜୟ ।

ମହା ଉତ୍କଳେ ଗଡ଼ଜାତ ଥାନେ
 ହୋଇଲଣି ଏବେ ଠିଆ
 ପଚଶିଟି ରଜା—ପଚଶି ବରଲା
 ପଚଶିଟି ଯାଯୋଡ଼ିଆ ।
 ରଜା-ଗଲେ, ଏବେ ସୁଖିପଡ଼ର
 କୁଞ୍ଜେ ବାଜିଲ ବୀଣା
 ରାଜମାଡ଼ ହୁଟ ବଜାରେ ଗୁଲିବ
 ରାଜମାଡ଼ ବିକାକଣା ।
 ଦେବ ମନ୍ଦିରେ, ଗିରି କନ୍ଦରେ
 ଘନ ଅନ୍ଧାରେ କହୁ
 ହେଲ ଏତେକାଳେ କୌପୀନ ପାଖେ
 ମୁକୁଟର ପରାଜୟ ।
 କୌପୀନ ଆଉ ମୁକୁଟ ମହିରେ
 ବିରାଟ ସେ ବ୍ୟବଧାନ
 କହେ କୌପୀନ ଗଲ ଏ ମୁକୁଟ
 ଗୁଡ଼ିଦେଇ ତାର ଧାନ
 ସେ ଧାନ ଦଖଲ କରିବା ପାଇଁକ
 ସମର ଲାଗିବ କାଲି,
 ସାମ୍ୟବାଦର ଶଙ୍ଖ ବଜାଇ
 ସମତା ଆଣିବ ବୋଲି ।
 ଗିରି କନ୍ଦରେ ଦେବ ମନ୍ଦିରେ
 ଘନ ଅନ୍ଧାରେ କହୁ
 କରିବାକୁ ହେବ ଆନ୍ଧ୍ରର ସମର
 ଦୁର୍ଦ୍ଦମ ଭୟାବହ ।”

(‘ହେ ମୋର କଲମ’)

ଶ୍ରୀ ଗୋଦାବରୀ ମହାପାତ୍ର ।

ଉପରେ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଗତି ଓ ପ୍ରତିଫଳାର ଉଦାହରଣ ଦିଆଗଲା
 ଯାହାର ଯଥାର୍ଥ ସପକ୍ଷ ଓ ବିପକ୍ଷରେ ସାହିତ୍ୟିକର ନିର୍ଭୀକ ସଂଗ୍ରାମ ନିଶ୍ଚୟ
 ଶୁଭ ସଙ୍କେତ ଓ ଆସନ୍ତାକାଲି ସାହିତ୍ୟର ତାହା ପ୍ରତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ମାତ୍ର

ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ତାହା ଏକ ପ୍ରକାର ପରୋକ୍ଷ ସଂଗ୍ରାମ । ଆସନ୍ତା-
କାଲିର ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ଜନତାର ଲଢ଼ୁଆ ବାହିନୀ ରୂପେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂଗ୍ରାମରେ
ନେତୃତ୍ୱ ନେବାକୁ ହେବ । ତାହା ହେଉଛି ଜନତାର ଦୈନନ୍ଦିନ ସମସ୍ୟା—
ଜୀବନ ମରଣ ସଂଘର୍ଷ । ଜନତାର ଏହି ଜୀବନ ମରଣ ସମସ୍ୟାକୁ ବୁଝି ଯଥାର୍ଥ
ଭାବେ ସାହିତ୍ୟରେ ଫୁଟାଇବାହିଁ ସିଦ୍ଧ ଶିଳ୍ପୀର ପରିଚୟ । ଆମ ଜନତାର
ପୁରୁଷତ ଅଂଶ ଗୁଣୀ କ୍ଷେତ୍ର ମୂଲ୍ୟର ପ୍ରାଣର ସମସ୍ୟା—ଭୂମି ସମସ୍ୟା । ଏହି
ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ସମାଜର ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ,
ସଂସ୍କୃତି, ଶିଳ୍ପ, କଳା, କାହାର ବିକାଶ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହି ସମସ୍ୟାର
ସମାଧାନ ପାଇଁ ସହୃଦୟକ ସଂପ୍ରଥମେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଉଚିତ । ଜନତାର
ଅନ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା ଶିଳ୍ପ ସମସ୍ୟା, ଓ ତାହାର ଲଢ଼ୁଆ କଳ ଶ୍ରମିକ ।
ତାହାର ଗୁଣଗର ସ୍ୱାସ୍ଥୀତ୍ୱ ବିଶ୍ରାମ ଓ ବଞ୍ଚିବା ଭଳି ମଜୁରୀ ପାଇଁ ଦାବୀ ଓ
ଲଢ଼ାଇରେ ଏ ସମାଜ ଆଗେଇ ଚାଲିବ । ତେଣୁ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟିକ
ଏହାର ଯଥାର୍ଥ ନେତୃତ୍ୱ ନେବା ଉଚିତ । ସହରର ଶିକ୍ଷିତ, ଗାଁ ଗହଳର
ଅଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ଶ୍ରେଣୀର ବେକାଶ ସମସ୍ୟା ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ଲଢ଼ାଇ
ଆସନ୍ତାକାଲିର ପ୍ରଧାନ ଘଟଣାବଳୀ ରୂପେ ଠିଆ ହେବ । ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ
ସେହି ଘଟଣାବଳୀର ଯଥାର୍ଥ ରୂପଦେଇ ନିଜେ ପଲ୍ଲବିତ ହେବ ।

କେହି କେହି କଲ୍ପନାବଳୀ ସାହିତ୍ୟିକ ଏହି ବାସ୍ତବ ଘଟଣା ସମୁଦ୍ର
ସାହିତ୍ୟକୁ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟ ବୋଲି ଭାବି ନାକ ଟେକି ପାରନ୍ତି ଓ
ଉପହାସର ସୁଅ ଛୁଟାଇ ପାରନ୍ତି । ମାତ୍ର ସମୟ ସ୍ରୋତରେ ସେ ସମସ୍ତ
ନାକ ଟେକା ଓ ଉପହାସ ମଉଳି ଯିବ । ବାସ୍ତବତାହିଁ ସତ୍ୟ, ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ
ଏକ ପକ୍ଷରେ ସେହି ସତ୍ୟ—ବାସ୍ତବତା ଓ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ କଲ୍ପନା ମଧ୍ୟରେ
ଆଜିର ଲଢ଼େଇ, ଶେଷ ବିଜୟ କାହାର ତାହା ଦୂରଦର୍ଶୀ ବୁଦ୍ଧିମାନ,
ସାହିତ୍ୟିକହିଁ ବୁଝିନେବେ ।

ତେଣୁ ଆମର ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରୟାସୀ,
ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ସଦନ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣ
ସେମାନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ପଢ଼ନ୍ତି ଓ ସ୍ମରଣ କରନ୍ତି । ପାଇଁ ବାସନା ପୋଷଣ

କରନ୍ତି ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ଭବପ୍ରବଣତାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବଦଳାଇ
 ଅଧିକ ଶାଣିତ ଓ ଲୋକମୁଖୀ କରିବା ଦରକାର । ଏପରିକି ସେମାନଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ରା-
 ଧାର ଓ ଭବପ୍ରବଣତାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରେଣୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବା ଦରକାର । ଅନ୍ୟଥା
 ସୁଫଳ ଫଳିବା ଅଶା କମ୍ । ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ ଅଧ୍ୟୟନ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
 ଅବଲୋକନ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଜନତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି, ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ
 ବାସ୍ତବ ଘଟଣାବଳୀକୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ
 ଆସନ୍ତାକାଲି ସାହିତ୍ୟର ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ଏହି
 ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ପରିଚାଳିତ ହେଲେ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟର
 ପଥ ସୁଗମ, ସରଳ ଓ ପରିଷ୍କାର ହୋଇ ଯିବ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ହୋଇପାରିବ ।
 ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟକ ସମ୍ମୁଖରେ ଦୁଇଟି ପଥ ଗାନ୍ଧୀବାଦ ଓ ସାମ୍ୟବାଦ । ପୁରୀ
 ଅଧ୍ୟାୟରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ, ସଙ୍ଗର୍ଷ ସୃଷ୍ଟିବାଦୀ ଓ ସମାଜବାଦୀ, ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି,
 କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟକର ଅଦର୍ଶ ନୁହେଁ, ଜନତାର ସାହିତ୍ୟ,
 ଗଣ ସାହିତ୍ୟକୁ ତାହାର କାମ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।
 ସେଥିରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୁଖ ଦୁଃଖ ଜୀବନର ଘାତପ୍ରତିଘାତ ଓ ଦୈନନ୍ଦିନ
 ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷ ଓ ଭବପ୍ରବଣତାକୁ ବିଷୟ ରୂପେ ଫୁଟାଇବା ପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି ।
 ଜନତା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରାଯାଇଛି ।
 କାହାର କାହାର ମନରେ ଧାରଣା ଆସିପାରେ ସେ ଉଗ୍ରବିଦ୍ରାବ ଯଶରାଣି
 ବହୁଳ ରାଜା, ମହାରାଜା, ମହାନ ବିଭବଶାଳୀ ଧନୀକ ଶ୍ରେଣୀ, ଅନ୍ୟକୁ ଶାସନ-
 କାରୀ ଶ୍ରେତାଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀର ବିରୁଦ୍ଧ ଘଟଣାବହୁଳ କମ୍ପଦନ୍ତୀ, ଅଭୂତପୁର
 କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ଅଶ୍ରୁତପୁର କାହାଣୀ ତଥା ଉନ୍ନତ ପ୍ରେମ ପସରକୁ
 ସାହିତ୍ୟରେ ନ ଫୁଟାଇ ଖଟିଖିଆ ମଳି ମୁଣ୍ଡିଆ ଦିନଶ୍ରୀ ଅଗାଧିତ ଲୋକ
 ଗୁଡ଼ାକଙ୍କ କଥା ସାହିତ୍ୟରେ କାହିଁକି ଫୁଟାଯିବ ? ସେଥିରେ କଳା, ସାହିତ୍ୟ
 ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରଭର କି ବା ଉନ୍ନତ ହେବ ? ବରଂ ତାହା କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର
 ମାନକୁ ନିମ୍ନ ପ୍ରଭକୁ ଟାଣିନେବ । ସାହିତ୍ୟ ଘଟଣା ବହୁଳ ନ ହୋଇ ଘଟଣା
 ଶୂନ୍ୟ ହେବ । ନିର୍ଜୀବ, ନିରସ ଓ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ସୌରଷ୍ଟ୍ୟ ହରେଇବ ।

ଶ୍ରମହୀ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳଭିତ୍ତି

କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନ ଅଙ୍ଗ । ଶ୍ରମହୀ ଏହି ସଂସ୍କୃତିର ଆଧାର ଓ ମୂଳଭିତ୍ତି । ବିଗତ ଅତୀତରୁ ସୁଖୀ କାଳଧରି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନବ ସମାଜର ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଏହି ଶ୍ରମର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ଗଢ଼ା ହୋଇ ଆସିଛି ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଗଢ଼ା ଚାଲିଛି । ଶ୍ରମହୀ ସୃଜନ ଶକ୍ତି ଓ ସମାଜର ପଦକ୍ଷେପରେ ସହାୟକ । ଏକଥା ଅନେକେ ଦେଖି ପାରୁଥିବେ । ଅତୀତରେ ଦାସ ସମାଜରେ ସର୍ବହାରା ଶ୍ରେଣୀ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଉପର ଲିଖିତ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଏହି କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଗଠନ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସୁବିଧା ଦେଇ ଆସିଛି । ନିଜେ ଅନ୍ୟ ଉପର ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦୈହିକ ଓ ସାମାଜିକ ସେବା ଓ ଶ୍ରମକୁ ବରଣ କରି ନେଇଛି । ଉତ୍ପାଦନରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ସମାଜର ବୟସ୍କ ପୁଷ୍ଟ କରିଛୁ ମାତ୍ର ସେ ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ମାନବ ସମାଜର ସଂସ୍କୃତିକ କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ । କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଯଥାର୍ଥ ବିକାଶ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆଜି ସର୍ବହାରା ଶ୍ରେଣୀ ନିଜ ନେତୃତ୍ୱରେ ସମାଜର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଚଢ଼ିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଛି ଓ ଚଢ଼ି ଚାଲିଛି । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର ଏହି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ତୁଳନାତ୍ମକ ପ୍ରମାଣହିଁ କହିଦିଏ ଯେ କେଉଁ ଧରଣର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରର ଓ କାହିଁକି ?

ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଆଦମ ଯୁଗରେ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ନଥିଲା । ଶୀତଦାସ ଯୁଗରୁ ଏହା ଆରମ୍ଭ । ଏହି ଯୁଗରେ ଉତ୍ପାଦନ ତଥା କଳା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ସୃଷ୍ଟି ଓ ବିକାଶ ପାଇଁ ଶ୍ରୀକ୍ଷ ପଣ୍ଡିତ, ଦାର୍ଶନିକ ଓ ସମ୍ରାଜ୍ଞ ବଂଶୀୟ ନାଗରିକମାନେ ଅଧିକ ସମୟ

ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଲେଖିଲେ । ଦୈନନ୍ଦିନ କ୍ଷୁଦ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସରରୁ ମୁକ୍ତ ରହି ଅନ୍ୟ
 କ୍ରିତଦାସମାନଙ୍କୁ ସେବା କାମରେ ଲଗାଇ ନିଜ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି
 କରିବାରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଏହି କ୍ରିତଦାସମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦୈନିକ
 ସେବା ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରାୟ ପ୍ରଭୁମାନଙ୍କୁ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ବିଶେଷ
 ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ । କ୍ରିତଦାସ ସେବା-ସମ୍ବଳିତ ଉକ୍ତ କଳା ଓ
 ସାହିତ୍ୟ ସେହି ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ନାଗରିକମାନଙ୍କ ଠାରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ରହିଗଲା;
 ଦାସମାନଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ଦାସମାନେ ହାଟରେ ବାଟରେ
 ପଶୁ ଭଳି ବିକାଶ ହେବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମାଡ଼ଗାଳି ଖାଇବା ଓ ଖାଦ୍ୟରେ
 ଘୋକ ମାଛ ଭଳି ମରା ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଲା । ଏହା ଫଳରେ ସମାଜର
 ଗୋଟାଏ ବିରୁଦ୍ଧ ଅଂଶକୁ ଅସଭ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅଶିଷ୍ଟତା କରି ରଖାଯିବା ଫଳରେ
 ଉକ୍ତ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଗତି ସୀମାବଦ୍ଧ ଓ ସ୍ଥାଗ୍ନ ହୋଇଗଲା । ସାରା
 ସମାଜ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱାଦ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପଭୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବା
 ଫଳରେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ତ ବିକାଶ ହେଲା ନାହିଁ, ସମାଜର ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ
 ବିକାଶ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଆମ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା,
 ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ସମ୍ବୃଦ୍ଧର ବିକାଶ ପାଇଁ 'ଗୁରୁବର୍ଣ୍ଣ' ମୟା ସୃଷ୍ଟି ଗୁଣ
 କର୍ମର ବିଭାଗୀୟ, ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇଥିଲା । ଉପର ଶ୍ରେଣୀର କେତେକ
 ଲୋକଙ୍କୁ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷିତ, କଳାକୁଶଳ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ପଣ୍ଡିତ କରିବା ପାଇଁ ଶୁଦ୍ର
 ଶ୍ରେଣୀର ସୃଷ୍ଟି । ତେଣୁ ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି
 ସେଥିରେ ଯଦିତ ଶୁଦ୍ର ଶ୍ରେଣୀର ଅବଦାନ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶୀ ତଥାପି ତାର ଉପ-
 ଭୋଗର ଅଧିକାର ନଥିଲା । ଫଳରେ ଭାରତର ଉଚ୍ଚ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ
 ସୀମାବଦ୍ଧ ଓ ଅବିକଶିତ ରହିଲା । ସାରା ଦୁନିଆଁର ସେତେବେଳର ଯେକୌଣସି
 ସମାଜ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ଏହାହିଁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । କ୍ରିତଦାସ ଯୁଗ ପରେ
 ଉତ୍ପାଦନର ବୃଦ୍ଧି ଓ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଅଧିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ମାନବ ସମାଜ
 ଅର୍ଚ୍ଚଦାସ ଯୁଗ ବା ଅର୍ଚ୍ଚସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗରେ ପଦାର୍ପଣ କଲା । ସେତେବେଳେ
 ମଧ୍ୟ ଏହି ଅର୍ଚ୍ଚଦାସମାନଙ୍କ ସେବା ଓ ସାହାଯ୍ୟ ବଳରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ କଳା ଓ
 ସାହିତ୍ୟ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ସାମନ୍ତମାନଙ୍କ ଆଖପାଖ ପଣ୍ଡିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦାସମାନଙ୍କ

ସେବା ଓ ସହାୟା ପାଇ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ଲାଗିଲେ । ତାହା ମଧ୍ୟ ସେହି ଉପର-ଗୋଷ୍ଠୀ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ରହିଗଲା । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସେବା ସାହାଯ୍ୟ ଫଳରେ ତାହା ଗଢାଗଲା ସେମାନେ ତାର ଉପଭୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ । ଫଳରେ କଳା ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ପରିସର ଖଞ୍ଜ ଓ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା; ପୁଣି ବିକାଶ ଲାଭ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗ ପରେ ସମାଜ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଯୁଗରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ ଉତ୍ପାଦନର ବହୁ ନୂଆ ନୂଆ ବିଷୟ ଆବିଷ୍କାର ଗୁଲିଲା । ସାରା ସମାଜ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇ ଏକ ନବୀନ ବେଶ ଧରିଲା । ମାତ୍ର ଯେଉଁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ ନୂତନ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ, କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା ସେହି ସଂସହର ଶ୍ରମିକ ଗୁଣୀ, ମୂଲ୍ୟ ତାହାର ଉପଭୋଗ ଓ ପୁରସ୍କାର ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ । ବରଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଶେଷଣ କରିବା ଓ ଅଶିକ୍ଷିତ କରି ରଖିବା କ୍ଷେତ୍ର ଉନ୍ମୁଳ ହେଲା । ଉକ୍ତ କଳା ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ଏହାର ସୁଦ୍ଧା ଗାନ କରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଫୁଟାଇବାରେ ଲାଗିଲେ । ଫଳରେ ଉକ୍ତ କଳା ସାହିତ୍ୟ ଲୋକାଦର ହରାଇଲା ଓ ଯଥାର୍ଥ ବିକାଶରେ ବାଧା ପାଇଲା ।

ସଂସହରଶ୍ରେଣୀ ସୂଚନାଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ରକ୍ଷକ

ଏହି ସମସ୍ତ ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଘଟଣା ଷଷ୍ଠ ଦଶକ ଦେଉଛି ଯେ ସାମାଜିକ ସେବା ଓ ଶ୍ରମିକ ସମସ୍ତ ଯୁଗରେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଉତ୍ସ ହୋଇ ଆସିଛି । କ୍ରୀତଦାସ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସଂସହର ଶ୍ରେଣୀ ସମାଜର କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ବରଫ ଅବଦାନ ଦେଇଛନ୍ତି ମାତ୍ର ଫଳରେ ତାଙ୍କର ଭାଗ ନାହିଁ । ଏବେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ସେହି ଶ୍ରମ ସେ ଅନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାର୍ଚ୍ଚିତରେ ନଦେଇ ନିଜେ ତାହାର ସର୍ବସ୍ୱବ୍ୟବହାର କରି ନୂତନ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଏବଂ ଏହି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଢ଼ି ସେ ତାହାର ସୂଚନା ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ଦେଇଛି । ଯେତେ ଦୂର ହେଲେ

ମଧ୍ୟ ଦୁନିଆର ଗୋଟାଏ ବରୁଣ ଅଂଶର ସର୍ବହୁତ ଶ୍ରେଣୀ ନିଜର ଶାସନ ଗର୍ଭି
ସାମାଜିକ ପ୍ରଭାବ ଉଠାଇ କରି କଲା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତି-ଶ୍ରମ ଓ ତାହାର ବିଷୟ
ବସ୍ତୁ—ସୂକ୍ଷ୍ମଜନଶୀଳ ମାନବ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ
ସର୍ବହୁତ ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମଜନଶୀଳ କଲା ଓ
ସାହିତ୍ୟର ସେ ପ୍ରାଣୀ, ଚକ୍ଷୁ ଓ ପରିପୋଷକ । ତାହା ବ୍ୟାପକ ଓ ଗଭୀରତର,
କାରଣ ସାରା ସମାଜର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାହା ସ୍ପର୍ଶ କରୁଛି ଓ ଉପଭୋଗ ଯୋଗ ଉଠୁଛି ।
ଏହିଠାରେ ଏହାର ଅନ୍ତତ କଲା ଓ ସାହିତ୍ୟଠାରୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ।

ସର୍ବହୁତ ଶ୍ରେଣୀର ନୂତନ ସୂକ୍ଷ୍ମଜନଶୀଳ କଲା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ
କରି ଜଗତର ଜନୈକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ମାର୍କସିସ୍ଟ ଗର୍ଭି କହିଛନ୍ତି: “ସଂସ୍କୃତି ହିଁ
ମନୁଷ୍ୟର ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ଏହା ତାହାର ଦ୍ଵାରା ଗଢ଼ା । ଏହି ସଂସ୍କୃତି ହିଁ
ମନୁଷ୍ୟ ଓ ପଶୁର ପାର୍ଥକ୍ୟ, ଏବଂ ଏହା ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ବୁଦ୍ଧିମାନ
ମନୁଷ୍ୟର ସାଧନାର ଫଳ । ସଂସ୍କୃତି ମାନବତ୍ଵରୁ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ । ଶ୍ରମଶୀଳ
ମାନବତ୍ଵର ନୂତନ ଦୁନିଆଁ ଗଠନହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଶ୍ରମହିଁ ସଂସ୍କୃତିର ଜୀବନ୍ତ ଭିତ୍ତି
ହୋଇ ଆସିଛି ଓ ହେବ । ସଂସ୍କୃତି କେତେଜଣ (ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତବଶୀୟ) ବ୍ୟକ୍ତି-
ବିଶେଷଙ୍କ ମନଲୁଗି ଖେଳଣା ନୁହେଁ । କଲା ଓ ମାନବର ଏକତା ବିକାଶ ଓ
ପ୍ରଗତିର ଯାତ୍ରା ହୁଏ । ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଜନତାହିଁ ପ୍ରତିଭା
ଯୋଗାନ୍ତି । ଯେଉଁ ଲେଖକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଲେଖକର ସୁଖ ଦୁଃଖ, ଜୟ
ପରାଜୟ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାତ୍ରାରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ସେହିମାନେ ହିଁ
ବାସ୍ତବରେ ସୁଲେଖକ ପଦବୀତ୍ୟ ।”

୧୯୫୩ରେ କଲା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମିଳନରେ ଜଗତର ଅନ୍ୟତମ ଜନନାୟକ
ମାର୍ଟି-ହେରୈଙ୍କ କହିଛନ୍ତି: ‘ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ ପ୍ରଣାଳୀହିଁ କଲା ଓ ସାହିତ୍ୟ
ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଅମୂଲ୍ୟ ଉପାଦାନ ଯୋଗାଏ । ଏହି ଉପାଦାନ ଯଦିବ କିଛି ଓ
ପ୍ରାକୃତିକ ତଥାପି ଜୀବନ୍ତ, ଅମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ମୌଳିକ । ସୂକ୍ଷ୍ମଜନଶୀଳ କଲା ଓ ସାହିତ୍ୟ
ନିମନ୍ତେ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନହିଁ ଅସରନ୍ତି ଉପାଦାନ ଯୋଗାଣର ସ୍ପଷ୍ଟ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଉପସ୍ଥିତି । ଜନସାଧାରଣ ଏହି ଝରଣାର ଉପସ୍ଥିତିରୁ ଥିବା
ଯୋଗୁ ଅନ୍ୟ କେହି ସେ ସ୍ଥାନ ଦଖଲ କରି ନ ପାରେ ।”

ଏହି ଉପର ଲିଖିତ ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଜନନାୟକମାନଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ କହୁଥିବ ଯେ ଜନତାର ଜୀବନଯାତ୍ରା ଓ କଥାବସ୍ତୁ ସମ୍ବଳିତ ଗଣ ସାହିତ୍ୟହିଁ ଉଚ୍ଛ୍ୱସ୍ତ ସାହିତ୍ୟ, ଅନ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ସାହିତ୍ୟ ତାହା ସଙ୍ଗେ ସମାନ ହୋଇ ନପାରେ । ଏହି ଗଣ ସାହିତ୍ୟ ଦିନକର ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନର ଫଳାଫଳ ନୁହେଁ ।

ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ସମାଜର ଐତିହାସିକ ସଂଘର୍ଷ ଭଳି ଏହା ନୁଆ ପୁରୁଣା ଚିନ୍ତାଧାରାର ସଂଘର୍ଷର ଫଳ । ପ୍ରଗତି ଓ ପ୍ରତିଫଳିତା, ଜନତା ସପକ୍ଷବାଦୀ ମତ ଓ ଜନତା ସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୋଧୀ ମତ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷରୁ ପ୍ରସୂତ ଫଳ । ବାସ୍ତବ ସମ୍ବନ୍ଧ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଉପରେ ଏକ ବରତ ବିଜୟର ଚିହ୍ନ । ଏହା ସର୍ବଦା ସାମାଜିକ ଓ ପ୍ରଗତିର ସହାୟକ । ଆଜିର ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ଅନ୍ତତର ସେହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବ ଅନୁଭବ କରିବା ଉଚିତ । ସେହିମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଭାବରେ ସେମାନେ ସକଳ ଜାତିର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧ ଭଣ୍ଡାରର ଅଧିକାରୀ । ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିଠାରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାର ଜନ୍ମ ଓ ବିକାଶ । ସାହିତ୍ୟ ନିକଟରେ ସ୍ଥାନୀୟ, ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସୀମା ସରହଦ ନାହିଁ । ଆଜିର ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ସାହିତ୍ୟର ଧାରା ଅନ୍ତତର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧର ଧାରା ଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନୁହେଁ । ଏହା ସେହି ଐତିହାସିକ ଧାରାର ଏକ ଉପଧାର ମାତ୍ର । ଐତିହାସିକ ପ୍ରଗତିରେ ଯେଉଁ ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ତାହାହିଁ ଗଠନମୂଳକ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟ । ଆଜିର ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ସେହି ଭାବରେ ଓଜନ କରି ତାହାର ପ୍ରଗତି ଓ ପ୍ରତିଫଳିତା ମାପିବାକୁ ହେବ । ସର୍ବହାରା ଶ୍ରେଣୀର ନୂତନ ଓ ସୃଜନଶୀଳ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧ ଦେଖି କେହି କେହି ଭବନ୍ତି ଯେ ସତ୍ୟତା ଧ୍ୟାନ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଛି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ମନୁଷ୍ୟର ହୃଦୟ କନ୍ଦରକୁ ଦଖଲ କରୁଛି । ଯେଉଁମାନେ ଟଙ୍କା ଅର୍ଜୀର ଉପାସକ, ସେହିମାନଙ୍କ ଝୁହରେ ଏହା ଶୋଭାପାଏ ।

ସେମାନେ ଭୁଲିଯାନ୍ତି ଯେ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଓ ତାହାକୁ ବ୍ୟାପକ, ଗଭୀରରେ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କରିବା ପାଇଁ ସର୍ବହାରା ଶ୍ରେଣୀର ଜନତା ଏକମାତ୍ର ଶକ୍ତି । ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ଓ

ପ୍ରସାର ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମାଧ୍ୟମ । ତେଣୁ ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜ ଦେଶରେ ତଥା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ଭାଷଣପନ୍ଥା, ସମସାମୟିକ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ସମାନ ହୋଇଥାଏ । ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ହିଁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସମ୍ବୃଦ୍ଧ ଓ ସାହିତ୍ୟର ଜନ୍ମଦାତା ଓ ରକ୍ଷକ । ଏହା ଅନେକ ସମୟରେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଆବର୍ଜନା ଓ ପ୍ରତିଫିୟା ଯୋଗୁଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ରୂପାୟିତ କରେ ।

ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ କଥାବସ୍ତୁ ଓ ଉପାଦାନ, କଳା ସାହିତ୍ୟରେ ଫୁଟାଇବା ବେଳେ ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ତାହାକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଓଜନ କରି ଫୁଟାଇ ନ ପାରିଲେ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ରହେ । ଆଜିର ସାମାଜିକ ବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ସମୟରେ କିଏ ଭୁଲି କିଏ ନିର୍ଭୁଲି ତାହା ସ୍ଥିର କରିବା ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼େ । ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମାଜର ଅଗ୍ରଗତି ଓ ଜନତାର ସ୍ୱାର୍ଥ ହିଁ ଏକମାତ୍ର କଷଟି ପଥର । ସେହି ଭିତ୍ତିରେ ବିଷୟବସ୍ତୁ ପସନ୍ଦା କଲେ ପ୍ରଗତି ଓ ପ୍ରତିଫିୟା ଆପଣା ଗ୍ରହଣ ପସନ୍ଦିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହାହିଁ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଧ୍ରୁବତାର ଭଳି ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ ।

ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଓ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ

ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ଜରିଆରେ କଥାଟା ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ—ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ସମାଜରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ ଯାପନ ସମୟା ସମାଧାନ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ପଦ୍ଧତି, ଦୁଇଟି ମନ୍ତ୍ର, ଦୁଇଟି ଆଦର୍ଶବାଦ ନାମ ଶୁଣାଯାଉଛି । ଗୋଟିଏ ଗାନ୍ଧିବାଦ, ଅପରଟି ମାର୍କସବାଦ । ଉଭୟ ବାଦ ସମ୍ପର୍କରେ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖା ଗୁଲୁଛି ଓ ଗୁଲୁବ ଏବଂ ତାହାହିଁ ଆସନ୍ତା କାଲି ସାହିତ୍ୟ ହେବ । ଦୁଇଟି ମନ୍ତ୍ର ଓ ଆଦର୍ଶ ମଧ୍ୟରେ ମୌଳିକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଥିବାରୁ ଉଭୟମନ୍ତ୍ର ଲୋକମନ୍ତ୍ର ହୋଇ ନ ପାରେ । ତେଣୁ ବାସ୍ତବରେ କେଉଁ ମନ୍ତ୍ର ଠିକ୍ ଲୋକ-ମନ୍ତ୍ର କିଏ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସମୟା ସମାଧାନ କରିପାରେ ତାହା ଠିକଣା କରି ନ ପାରିଲେ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ

ଭୁଲ ସାହୁତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ । ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହୁତ୍ୟ ଗଢ଼ିବାକୁ ଯାଇ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ସାହୁତ୍ୟ ଭିତରେ ଭିତରେ ଗଢ଼ି ବସିବେ । ସମାଜକୁ ଆଗେଇ ନେବା ପାଇଁ ଭାବ ପଛକୁ ଟାଣୁଥିବେ ଓ ଶେଷରେ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ହଜାଣ ହେବେ । ତେଣୁ ଉଭୟ ମନ୍ତ୍ର ବିପରୀତରେ ସାହୁତ୍ୟକମଳଙ୍କର ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା ରହୁବା ଆବଶ୍ୟକ, କାରଣ ଅସନ୍ତା କାଳର ସାହୁତ୍ୟର ଭିତ୍ତି ହେବ ଗାନ୍ଧିବାଦ କିମ୍ବା ସାମ୍ୟବାଦ ।

ଗାନ୍ଧିବାଦ

ଗାନ୍ଧିବାଦର ଆଦର୍ଶ ହେଉଛି ଶୋଷଣହୀନ, ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସଙ୍ଘୋଦୟ ସମାଜ ଗଠନ । ସତ୍ୟ ଓ ଅହିଂସା ଯଥେଷ୍ଟ ମୁଖ୍ୟ ରଣକୌଶଳ । ଭୂଦାନ ସଞ୍ଚି ଜରିଆରେ ଜମି ମଗା ଯନ୍ତ୍ର କରି ଭୂମିସ୍ଥାନକୁ ଉକ୍ତ ଜମି ବଣ୍ଟନ କରି ଭାରତ ଭଳି ଏକ ବିରାଟ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଉପନିବେଶିକ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସାମନ୍ତବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା—ଜମି ଜମାର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା । ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ ଓ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ କଲ କାରଖାନା ସମ୍ବଳେ ଲେପ କରି ତାହା ବଦଳରେ କୁଟୀରଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଲୋକଙ୍କର ଶିଳ୍ପ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା । ସମାଜର ଉତ୍ପାଦକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ମନ୍ତ୍ରରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ମନ୍ତ୍ର ଭାଙ୍ଗି ଦେବା । ଏହା ଫଳରେ ସମାଜର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସାମୁହିକ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ନ ଗଢ଼ି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସ୍ଥଳୀୟ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା । ଦେଶରୁ ରେଲ୍, ଡାକତାର ବିଜୁଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉଠାଇ ଦେବା । ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନର ବିକାଶ ବିଭାଗ ଓ ପ୍ରୟୋଗ ବିଭାଗ ବନ୍ଦ କରିଦେବା । ମୋଟ ଉପରେ ସମାଜକୁ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ପଛକୁ ଟାଣିନେବା ଓ ସମାଜର ସାରା ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପଛକୁ ଫେରାଇ ନେବା । ଏହା ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତି ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ସଂସ୍କୃତି ହେବ ଓ ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନ କମିଯିବ । ଏହାର ବିଶେଷ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଅବକାଶ ଏଠାରେ ନାହିଁ ।

ସାମ୍ୟବାଦ ନୀତି

ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ମାର୍କସବାଦୀ ଦର୍ଶନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ସମାଜରେ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥାନ, ଶୋଷଣସ୍ଥାନ, ସାମ୍ୟବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା । ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ରୁଚି, ଶକ୍ତି ଅନୁମୋଦନ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ରଣ କୌଶଳ ଗ୍ରହଣ କରି ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ଦିଗରେ ଆଗେଇବା । ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଶ୍ବରତ ଭଳି ଏକ ବିରୁଦ୍ଧ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଔପନିବେଶିକ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସାମନ୍ତବାଦୀ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶରେ କୃଷି ବିପ୍ଳବ ଜରିଆରେ ଜମିଜମା ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା । ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ଓ ମୌଲିକ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ନେତୃତ୍ବରେ ଉତ୍ପାଦନ କରାଇ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଶିଳ୍ପ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା । ସାମୁହିକ ଉତ୍ପାଦନ ବଳରେ ସମାଜର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବଣ୍ଟନକୁ ସାମାଜିକ ଓ ସାମୁହିକ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ।

ବିଜ୍ଞାନର ବିଶେଷ ଗବେଷଣା ଓ ଗବେଷଣା ସୁମୁକ୍ତ ଫଳାଫଳ ଓ ଅନୁଭୂତିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଲୋକ ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ାଇ ସାର୍ବ ସମାଜର ଉତ୍ପାଦନର ମାନ ଓ ପରିମାଣ ବଢ଼ାଇବା ତଥା ସମାଜର ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତି ବଢ଼ାଇବା ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟରେ ସୁସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରିବା ।

ଦୁଇ ଦର୍ଶନବାଦର ସୁସ୍ଥୁତତ୍ତ୍ବ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ ନ କରି ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନୀ ଲୋକ ସହଜରେ ବୁଝିଯିବ ଯେ ଗାନ୍ଧିବାଦ ସମାଜର ଉତ୍ପାଦନକୁ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତିକୁ ଅଧିକ ବଢ଼ିବାରେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ନୁହେଁ, ବାଧକ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ମାର୍କସବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧତି ସମାଜର ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧିରେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତିର ବର୍ଦ୍ଧନକାରୀ ।

ଉନ୍ନତ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ସାମାଜିକ ପ୍ରଗତିର ମାପକାଠି

ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ସମାଜର ଏହି ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତିକୁ ପ୍ରଧାନ ଶକ୍ତି, ସମାଜର ଗୁଳକ ଓ ସମାଜ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ ।

ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତି ବୋଲିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ଆବଶ୍ୟକ ଜୀବନର ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଉତ୍ପାଦନ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ତାହାର ପରିଚାଳନାକାରୀ ମନୁଷ୍ୟ । ସଙ୍ଗେ

ତାହାର ସମ୍ପର୍କ । ଏ ଦୁହିଁଙ୍କ ସଂଯୋଗ ଓ ସମାବେଶରେହିଁ ଉତ୍ପାଦନ
 ଶ୍ରେୟ ସୃଷ୍ଟି ଓ ଏହା ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ବିଜୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାରରେ ପ୍ରୟୋଗ ।
 ମାନବ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ଐତିହାସିକ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ।
 ଏଠାରେ ପୁଣି ତାହାର ପୁନଃବୁଦ୍ଧି ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ । କାରଣ ସମାଜର
 ଆଦମ କମ୍ୟୁନିଜମ୍ ଯୁଗ, ଦାସ ଯୁଗ, ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣବାଦୀ
 ଯୁଗରେ ଏହି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କର ଭିତ୍ତି
 ଭେଦରେ ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି ।
 ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ଘଟିବ । ଗାନ୍ଧିବାଦ ଓ ସାମ୍ୟବାଦ ମଧ୍ୟରେ
 ଥିବା ତାରତମ୍ୟ କିଏ ଭୁଲାନ ଯଜ୍ଞ ଦ୍ଵାରା ପାଞ୍ଚମାଣ, ଦିନମାଣ ଗୁଣ୍ଠୀକୁ ଜମି
 ଦେବ କମ୍ପା କୃଷି ବିପ୍ଳବ ଦ୍ଵାରା ଗୁଣ୍ଠୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜମି ବାଣ୍ଟିବ ଏତିକିରେ
 ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ । ସବୁଠାରୁ ବଡ଼କଥା ହେଉଛି ଉନ୍ନତତର ଉତ୍ପାଦନ
 ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ତଥା ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଲୋକଙ୍କ
 ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପରର ପରସ୍ପର ସହୃଦ ସମ୍ପର୍କ ଏବଂ ଏହି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ
 ଜଗତରେ ସେମାନଙ୍କର ଏକତା ଓ ସମତା । ଉତ୍ପାଦନ ଘାଟିତନ ଧରି
 କୌଣସି ଗେଟିଏ ସ୍ଥାୟୀ ଅବସ୍ଥାରେ ରହେ ନାହିଁ, ଏହା ନିମନ୍ତେ ବଢ଼ିଗଲେ
 ଏବଂ ଏହାର ତଳ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ । ଏହି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାରା ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ, ସାମାଜିକ
 ଚିନ୍ତାଧାରା, ରାଜନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ବଦଳି ଯାଏ ଏବଂ
 ସାରା ସମାଜର ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଯାଏ । ସମାଜର କଳା
 ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଗୁଠି ଗଢ଼ି ଉଠନ୍ତି । ତେଣୁ
 ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଉପରେ କେତେ ଦୂର
 ପ୍ରଭାବ ତାହା ସାହିତ୍ୟକମାନେ ବେଶ ଉପଲବ୍ଧ କରି ପାରିବେ ।
 ଏହି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ସଙ୍ଗଠିତ ଓ ସୀମିତ କରିବା ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପରିମାଣ
 କମାଇବା ଅର୍ଥ ସମାଜକୁ ପଞ୍ଚୁ କରିବା ଓ ପଛକୁ ଟାଣିବା ସଙ୍ଗେ ସମାଜର
 କଳା, ସାହିତ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

ଗାନ୍ଧିବାଦ ସମାଜକୁ ପଛକୁ ଫେରାଇ ନେବ

ଏହି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଗାନ୍ଧିବାଦ ସମାଜକୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଓ ରେଳ ଯୁଗରୁ ବଳଦ ଗାଡ଼ି ଯୁଗକୁ ଟାଣିନେବ, ବିଜୁଳି ଯୁଗରୁ, ଘାସ ଯୁଗକୁ ଫେରାଇ ନେବ । ଆସାମର ଡିବ୍ରୁଗଡ଼ ତେଲ ଖଣିରୁ ତେଲ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଯନ୍ତ୍ର ନଥିବ ; କିମ୍ବା ଇରାନରୁ ତେଲ ବୋହୁ ଆଣିବା ଜାହାଜ ନଥିବ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଖବର କାଗଜ ବାହାରିବା ଯନ୍ତ୍ର ନଥିବ କିମ୍ବା ହଜାର ହଜାର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବହୁ ଛପା ହେଉ ନଥିବ । କାଗଜ ଘିଆରି ଯନ୍ତ୍ର ନଥିବ, ଭୂର୍ଜପତ୍ର, ତାଳପତ୍ର କିମ୍ବା ହାତ ଘିଆରି କାଗଜ ବ୍ୟବହାର କରା ହେଉଥିବ । ଗାନ୍ଧିବାଦର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଗାଁରେ ମୌଳିକ ସ୍କୁଲ ଥିବ କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚ ସ୍କୁଲ ବା କଲେଜ ନଥିବ, ରାଉରକେଲର ଇସ୍ତାଫ୍ କାରଖାନା କିମ୍ବା ମହାନଦୀର ଶ୍ରାବକୁଦ ଯୋଜନା ସ୍ତମ୍ଭର ସ୍ତମ୍ଭ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଞ୍ଚଳ ଧରି ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟାରେ ଭାସିଗଲେ ସୁଦ୍ଧା ଦୂର ଦୂରନ୍ତରୁ ରେଳ ଜରିଆରେ ଲୋକ ସାହାଯ୍ୟ ଆସିପାରୁ ନଥିବ କିମ୍ବା ବର୍ଷା ଅଭାବରେ ମରୁଡ଼ି ପଡ଼ି ୧୮୭୭ ନଅଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ରେଳ ନଥିବ ଗୁଜରାଟ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ । ଟେଲିଗ୍ରାଫ୍, ଟେଲିଫୋନ ଓ ତାଳ ଯିବା ଆସିବା କରୁ ନଥିବ । ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସସ୍କୃତିର ବାହନ ଏହି ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଅଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଂଗଠନ ଓ ସକ୍ରିତ ହୋଇଯିବ । ସାହିତ୍ୟିକର ତାହାର ନୂତନ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦୂର ଦୂରନ୍ତରକୁ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରି ପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେ ଦୂରରୁ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଜ୍ଞାନାଲୋକ ଆହରଣ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ମୋଟ ଉପରେ ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନ ଯେ ପରିମାଣରେ ଗାନ୍ଧିବାଦ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସକ୍ରିତ ହୋଇଯିବ ସେହି ଅନୁପାତରେ ସାମାଜିକ ଚିନ୍ତାଧାରା, ବ୍ୟବସ୍ଥା, କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ କୃଷି ଓ ସକ୍ରିତ ହୋଇଯିବ । ସମାଜ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ପଛକୁ ଫେରି-ଯିବ । ମନୁଷ୍ୟ ମଣ୍ଡିଷର ନୂତନ ଉଦ୍ଭାବନ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ନଥିବ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନର ଗବେଷଣା ମନ୍ଦିରରେ ତାଲ ପଡ଼ିଥିବ । ଟେଣୁ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବୁଦ୍ଧି ଓ ମନ ଏହାକୁ ସହଜରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନପାରେ । ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଜନୈକ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ କବିତା ନିମ୍ନରେ ଉଦ୍ଧାର କରାଗଲା ।

ଭୂ-ଦାନ ଯଜ୍ଞ

ଆଉ କେତେଦିନ ପ୍ରହସନ ହେବ
 ସବୁକୁ ଠକିବା ପାଇଁ
 କହ କେତେକାଳ ପୁଞ୍ଜିବାଦର
 ମନ୍ତ୍ରୀ ସାଜିବ ତୁମେ ହେ ଭଲ
 ଲକ୍ଷ ନୁହଇ କୋଟି କୋଟି ପ୍ରାଣ
 ଉପବାସୀ ନାହିଁ ଯେ ଦେଶେ ରହେ
 ଭିକାର ଗାଁନେ କହ ହେ ବିନୋବା,
 କେତେ କୋଟି ଦିନେ ରହି ପାହେ
 ଅଳ୍ପ-ଆହାର, ବେକାରୀ ଆହୁରି
 ଛୁଡ଼ି ଯେ ଅଛନ୍ତି ଅଶେଷ ରଡ଼ି
 କେତେ ଆଳ ଧରି ବନ ବିଲେ ବୁଲି
 ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଦେବ ହେ ପଡ଼ି ।
 ବିଚିତ୍ର ଏ ଦେଶ ବିଚିତ୍ର ଏ ଯଜ୍ଞ
 ଏ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ମନ୍ତ୍ର 'ନୁହେଁ,
 ପୁଞ୍ଜିବାଦର ମଞ୍ଚା ଶକତ
 ପୁଣି କରନ୍ଥାଅ ଦୁଃଖି ଲୁହେ ।
 ଭୂଦାନ ଯଜ୍ଞ ଲୋକ ଏ ଅଜ୍ଞ
 ନେତା କହୁଲେଣି ଆଲୋକ ନୁଆ
 ସାମ୍ୟବାଦର ବିପଦ ନାଶେ,
 ଅସ୍ତ୍ର ଏକ ଯେ ଅତି ଧାରୁଆ
 ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଶାସନ ଗୁଲିଛୁ
 ସାମ୍ୟବାଦର ସେ କିପରି କଥା,
 ଦିନମାନ ଯିଏ ଉପବାସ ରହେ
 'ଛୁ' ଆଉନ୍ତୁ ପଡ଼ି ଯଥେଷ୍ଟ ତା,
 ଦୁଃଖିର କଥା ବୁଝିବୁ ବୁଝିବୁ
 ତା ବୋଲି ଧନିକ ନାଶିବୁ କହେ ।
 ତେଲ ନ ମରିବ ନୁହୁଁବା ନ ହେବ

ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସିନା ମାତି ଏ ।
 କୋଟି ଦଳିତର ପ୍ରତିନିଧି ସମ
 ତଥାପି ପଶୁରେ ପଦେ ମୁଁ କଥା,
 ଶତମତ ଏକ ବିପ୍ଳବ ଠିଆ
 କରିବାରେ କମ୍ପା ଲାଗିଲା ବ୍ୟଥା ।
 ଶୁଦ୍ଧକଣା ଲାଗି କମ୍ପା ଆସ୍ଥୋଜନ
 କଜ୍ଜାଳ ଲାଗି କମ୍ପାଇ ମାୟା,
 ପୁଣି ଟାଣିବାର ପୁଞ୍ଜି ଶାସନ
 କମ୍ପା ଦିଆଉଛୁ କେତୋଟି କାୟା ।
 ମହା ଭିକାର ଶୈଷ ଯବନକା
 ତମେ ଟାଣିଥିଲେ ହେ ବିପ୍ଳବୀ,
 ଜାଲି ଦେଇଥାନ୍ତା ଛୁଦୁ ଶାସନ
 ଜନତାର ହାତ ଅଗ୍ନି-ପବ ।
 ଗୋଟିଏ ଦିନକେ ହୋଇଥାନ୍ତା ଏକ
 ଝୁଦ-ପଳାନ୍ନ ମିଷ୍ଟାହାର,
 ଦେଖି ଆସ ଥରେ ପୌନାର ରସି
 ନୂତନ ଶାସନ କାଶ୍ମିରର ।
 ଆସ ହେ ବିନୋବା ଆଶ୍ରମେ ଫେରି
 ଭାଙ୍ଗିଦିଅ ହେ ଭିକ୍ଷାଥାଳ
 ଏ ଦେଶର ମହା ଇତିହାସ ଲେଖୁ
 କୋଟି କଜ୍ଜାଳ—ଅସ୍ତ୍ର ମାଳ ।
 ‘ସୁଧୁଦ୍ଧ’ ‘ଝଙ୍କାର’ କ୍ଷମ ବର୍ଷ-କ୍ଷମ ସଂଖ୍ୟା ।

ଭୂଦାନ ଯଜ୍ଞ ଗାନ୍ଧିବାଦର ମୂଳପିଣ୍ଡ ଏବଂ ଗାନ୍ଧିବାଦ ଦର୍ଶନ ଜରିଆରେ
 ପ୍ରଚଳିତ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ର । ଏହି ଭୂଦାନ ଯଜ୍ଞ
 ଜରିଆରେ ଲୋକ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ
 ଲେଖକ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ପଥ ଆଲୋଚନା କରି ଦେଇଛନ୍ତି
 ଏବଂ ଆସନ୍ତା କାଲିର ସାହିତ୍ୟ ପଥ ସରଳ ଓ ସୁଗମ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଗତି ଓ
 ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱର ସଂଘର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଗତି ପକ୍ଷ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଆଜିର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱର

ଆକାଶ—ଫଟା କୁହାଟରେ ପ୍ରଗତିର ଏହି ଶୀଘ୍ର ସ୍ୱର ଶୁଭ ନ ପାରେ ମାତ୍ର
ଅସନ୍ନା କାଲିର ପ୍ରଗତିର ବିରାଟ ଅଭିଜାନରେ ଏତାଦୃଶ ସାହୃଦ୍ୟ ଗୁରୁଆ
ବାହନ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ।

ସାହୃଦ୍ୟ ଓ ସାମାଜିକ ଦର୍ଶନ

ସୁଦୂର ଦର୍ଶାଇ ଦିଆ ଯାଇଛି ଯେ ଉତ୍ପାଦନର ସମାଜକୁ ରାଜନୈତିକ
ଭାବରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରେ ଏବଂ ସାମାଜିକ ସମ୍ଭା, କଳା, ସାହୃଦ୍ୟ ଓ ସମ୍ବୃଦ୍ଧି
ପରିଚାଳିତ କରେ । ତେଣୁ ଯେଉଁ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ
ଯେତେ ଉଚିତର ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସେ ସମାଜର କଳା, ସାହୃଦ୍ୟ ଓ ସମ୍ବୃଦ୍ଧି
ସେହି ଅନୁପାତରେ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ । ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ
ଓ ସମାଜବାଦୀ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀର ମୂଳଭୂତି ଓ ତାରତମ୍ୟ ଦର୍ଶାଇ ଦିଆ
ଯାଇଛି ଏବଂ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀର ଭିତ୍ତି
ଦୁର୍ବଳ ଥିବାରୁ ତାହାର ଅନୁରୂପ କଳା ଓ ସାହୃଦ୍ୟ କୃଷି ଓ ସନ୍ତୁଷ୍ଟତା ହୋଇଯିବ
ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଦିଆ ଯାଇଛି । ସେଥିରେ ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇ ଦିଆ ଯାଇଛି ଯେ
ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଅର୍ଥନୀତି ସମାଜକୁ ପୁରୁଣା ଯୁଗରୁ ଫେରିବା ନେବ ।
ସମାଜର ନୂଆ ଅଭିନବ ବିକାଶର ରାସ୍ତା ବନ୍ଦ କରିଦେବ ।
କେତେକଙ୍କର ଏ ବିଷୟରେ ସନ୍ଦେହ ଜାତ ହେବାର ଦେଖା ଯାଉଛି । ତେଣୁ
ବିଷୟଟିକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ପରିଷ୍କାର କରିଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି । କାରଣ
ଆମ ସମାଜର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଳା, ସାହୃଦ୍ୟ ଓ ସମ୍ବୃଦ୍ଧିର ଏହି ଉଭୟ ଦର୍ଶନର
ଦୁଇଟି ବିଷୟବସ୍ତୁ ହେବ ।

ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ

ଆମ ସମାଜରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତିନୋଟି ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଦେଖା
ଯାଉଛି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଅନୁସାରେ ଆସନ୍ନା କାଲିର ସମାଜ ଗଠନ
ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଉଛି । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ହେଉଛି—
ଅନ୍ଧାରୁ ଫେରିଯିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଭାରତର ଅଗତ ଆଦର୍ଶ ସତ୍ୟତାର ଭିତ୍ତି
ଉପରେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗଢ଼ା । ସେମାନେ ତାହାର ମୌଳିକ କୁଞ୍ଚଳ

ବର୍ଜନ କରି ସାରମାତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି ଏବଂ ହୃଦ୍ଯ ଧର୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ଜୀବନ୍ତ ରଖି ଭବିଷ୍ୟତ ସମାଜ ଗଢ଼ିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଏମାନେ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ସାମ୍ୟବାଦ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାରରେ ଆତଙ୍କିତ ହୁଅନ୍ତି, ହାତକଟା ଓ ହାତ ଚୁଣାରେ ବଣ୍ଟାସ କରନ୍ତି ଏବଂ ଆଦମ କୃଷି ସତ୍ୟତା ଗୁଣୀର ଆଦର୍ଶ ଅକାଞ୍ଚିତ ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ଏହାହିଁ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ହେଉଛି ଭାରତର ଧନୀକ ଶ୍ରେଣୀର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଗୁପ୍ତରେ ପ୍ରବଳ ଶିଳ୍ପ ବିକଶିତ ଭାରତ ଗଠନ କରିବା । ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଉତ୍ତର ଶିଳ୍ପ ଶ୍ରମିକ ଦାବା ଓ ଗୁଣୀର ଅସନ୍ତୋଷ ଜନିତ ବିକ୍ଷେପକୁ ତର ଅର୍ଦ୍ଧ ସମାଜବାଦ ଦୁଆ ଧରନ୍ତି । ତାହାକୁ “ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ବିହୀନ ସାମ୍ୟବାଦ” କିମ୍ବା ଭାରତୀୟ ସମାଜବାଦ ଆଖ୍ୟା ଦିଅନ୍ତି ।

ତୃତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ହେଉଛି—ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ସମାଜବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ । ଏହା ଶିଳ୍ପ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ଚେତନଶୀଳ ମନୋଭାବର ପରିସ୍ପର୍ଶକ । ଏହା ଭାରତର ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଖଟିଖିଆ ଶ୍ରେଣୀର ଭାରତକୁ ନୂତନ ମୌଳିକ ଭାବେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଗଠନ କରିବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ମିଳନ

ତେବେ ପ୍ରଥମ ଦୁଇଟି ମନୋଭାବ ବାହାରକୁ ଦୁଇଟି ପରି ଦେଖାଗଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିକର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ । କାରଣ ଭାରତର ଧନୀକ ଶ୍ରେଣୀର ନେତୃତ୍ଵ ଗାନ୍ଧିବାଦର ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭୂଦାନ ଯଜ୍ଞକୁ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛି ଓ ତାକୁ ଯଥାର୍ଥ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ସମର୍ଥନ ଦେଉଛି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଗାନ୍ଧିବାଦ ମଧ୍ୟ ଧନୀକ ଶ୍ରେଣୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ଦାବା ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସଙ୍ଗଠନ ନଗଢ଼ି ଗଭୀର ମାରବ ରହୁଛି । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ନିଜ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସମର୍ଥନ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ସର୍ବୋପରି ଉଭୟଙ୍କର ନିତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେଲା—“ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ବିହୀନ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା” । ଏହି “ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ବିହୀନ ସମାଜ” ଗଠନ ଓ ମାର୍କସବାଦ

ବିରୋଧୀ ପୀଠରେ ଉଭୟଙ୍କର ଏକତ୍ର ମିଳନ । ତେବେ ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଉଠିପାରେ ଯେ ଗାନ୍ଧିବାଦର ଲକ୍ଷ୍ୟ—ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ଥାନ ସମାଜ ଗଠନ, ଶ୍ରେଣୀ ସମ୍ରାମ ସ୍ଥାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କପରି ‘ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥାନ ସମାଜ’ ସମ୍ଭବ ? ଯଦି ତାହା ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ଵାରା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ତେବେ ସେ ସମାଜର ନାମ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥାନ ସମାଜ ନ ହୋଇ, ‘ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମାଜ’ କୁହାଗଲେ ଯଥାର୍ଥ ହୁଅନ୍ତା, କାରଣ ସେଭଳି ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲବେଳକୁ ଗୃଧୀ, ଜମିଦାର, ରାଜା, ପ୍ରଜା, ଶ୍ରମିକ, କଲମାଲ୍ଲବ ସମସ୍ତଙ୍କର ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯାଉଥିବ । ମୋଟ ଉପରେ ଯାହା ସମାଜର ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବ ।

ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଦର୍ଶନରେ ଆର୍ଥିକ ଦଗ

ପୁରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଗାନ୍ଧିବାଦ ଏପରି ଏକ ସମାଜ ପରିକଳ୍ପନା କରେ ଯହିଁରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ମୌଲିକ କଲକାରଖାନା ରହିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । କୁଟୀର ଶିଳ୍ପହିଁ ପ୍ରଧାନ ଶିଳ୍ପ ଓ ଏକମାତ୍ର ଶିଳ୍ପ ରୂପେ ସ୍ଥାନ ନେବ । ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ ଓ କଲକାରଖାନା ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଛି ତାହା ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠାଇ ଦିଆଯିବ । ଏହା ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନରେ ପ୍ରଧାନ ବାଧକ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ପଛକୁ ଆଦିମ ଯୁଗକୁ ଟାଣିନେବ ଓ ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନକୁ ବ୍ୟାହତ କରାଇଦେବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହା ମାନବ ସତ୍ତାକୁ ବଳିଦଗାଡ଼ି ଓ ପୋଲଙ୍ଗ ତେଲ ଯୁଗକୁ ଫେରାଇ ନେବ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରାଯାଇଛି । ଗାନ୍ଧିବାଦ ବିଜ୍ଞାନର ବିକାଶରେ ତାଲ ପକାଇବ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ବିକାଶ ସମ୍ଭୂତ ଲାଭ ଓ ଉପକାର ସମାଜ ହାସଲ କରି ଆଗେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ସମାଜ ସ୍ଥାୟୀ ଓ ପଞ୍ଚ ହୋଇଯିବ । ଯେହେତୁ ମନୁଷ୍ୟର ସମାଜ ଐତିହାସିକ ବସ୍ତୁମୂଳକ ଦୃଢ଼ବାଦ ଭିତ୍ତିରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି ପଛକୁ ଫେରିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ଯଦି ବା କେତେବେଳେ ସାମୟିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧି ଯୋଗୁ ସେହି ବିଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧିରେ ବାଧା ପାଇ ଅଟକି ଯାଉଛି

ପୁଣି ସମୟ ହମେ ପ୍ରଗତି ରାସ୍ତା ଧରି ଚାଲିଛି । ତେଣୁ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ନନ୍ଦ ଓ ଭିତ୍ତିରେ ଏପରି ଏକ ସମାଜ ଗଠନକୁ ପ୍ରଗ୍ରସ୍ତ ଦେବ ନାହିଁ । ତଥାପି ଗାନ୍ଧିବାଦୀମାନଙ୍କର ଏହା ସେ କାମ୍ୟ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏଥରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଗାନ୍ଧିବାଦର ଜନ୍ମଦାତା ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଉକ୍ତି ଏହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ । ତାହାଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ପଟ୍ଟଶିଷ୍ୟଙ୍କ ଉକ୍ତି ଏହି ନନ୍ଦକୁ ଅଧିକ ପୁଷ୍ଟ ଓ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରେ ।

“ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶରେ ବାସ୍ତବ ସମାଜବାଦ ନିହତ ରହୁଛି । ଅଭ୍ୟୁଦାନ ଦ୍ଵାରା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଅରାଜକ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଆମ ଦେଶରେ ତାହାର ପୁନରୁତ୍ଥାନ କରାବାକୁ ଆମେ ଚାହୁଁ ନାହିଁ ।”

ବଲ୍ଲଭଭାଇ ପଟେଲ

(୧୯୫୩ ଜାନୁଆରୀ ତା ୩ ଅହମଦାବାଦ ବକ୍ତୃତା)

“ଭାରତ, ଗୀନ ଓ ଇନ୍ଦିଆ ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବୃଦ୍ଧିର ଚରମ ବିକାଶ ଦିନ ରୂପେ ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତତର କୃଷି ସତ୍ୟତାର ଦିନକୁ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

(ନିଖିଳ ଭାରତ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ସଭା ସମ୍ପାଦକ, ଜେ. ସି. କୁମାରପ୍ପା

“ଗ୍ରାମ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ କାହିଁକି” ୫୫ ପୃଷ୍ଠା ୧୯୩୭)

“କଲକାରଖାନା ଖରାପ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେବେ ଯାଇ ଆମେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଏହାକୁ ଲୋପ କରିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେବା ।”

(ଗାନ୍ଧିଜୀ—ଇଣ୍ଡିଆନ ହୋମରୁଲି, ପୃଷ୍ଠା ୧୨୪)

“ପାପ ପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ହସପିଟାଲ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ରହୁଛି ।”

(ଉକ୍ତି ବହୁ ପୃ ୭୪)

“ଡାକ୍ତରୀ ବିଜ୍ଞାନ, କାଳିମାମୟ ଯାଦୁବଦ୍ୟାର ଜମାଟ ବନ୍ଦା ଥାଉ । ଉକ୍ତ ଡାକ୍ତରୀ ଦକ୍ଷତା ଅପେକ୍ଷା ଟୁଣ୍ଡିକା ଟୁଣ୍ଡିକ ବାଲ ବହୁଗୁଣରେ ପଦ୍ମଯୋଗ୍ୟ ।”

(ଗାନ୍ଧିଜୀ—ଇଣ୍ଡିଆନ ହୋମରୁଲି)

“ବିଗତ ପରାଣ ବର୍ଷ ଧରି ସେ ଯାହା ଶିକ୍ଷା କରିଛି ତାହାକୁ ଭୁଲିବାରେ ଭାରତର ମୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାମାନ । ରେଲବାଇ, ଟେଲିଗ୍ରାଫ, ହସପିଟାଲ, ଓକିଲ, ତାଙ୍କର ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ ଲୋପ ହେବା ଉଚିତ ଏବଂ ତଥାକଥିତ ଉପର ଶ୍ରେଣୀ ଚେତନଶୀଳ ଭାବରେ ଧର୍ମ ପରାୟଣ ଭାବରେ ବୁଝି ବିରୁଦ୍ଧ ପରଲ ଗୁଣୀ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ଉଚିତ ।”

—ଗାନ୍ଧିଜୀ

“ଏ କନଫେସନ ଅଫ୍ ଫେଥ” ୧୯୦୯

“ସ୍ବିଚେସ ଆଣ୍ଡ ରାଇଟିଙ୍ଗ୍ସ” ୧୦୪୧-୪୩ ପୃଷ୍ଠା

“ଆମର ଯେତେ ପଦାର୍ଥ ବଢ଼ିବ ପୃଥିବୀ ପ୍ରତି ଆମର ବନ୍ଧନ ତେତେ ବଢ଼ିବ ।”

ଆମ ପାଖରେ ଥିବା ଅଜ୍ଞସ୍ଥ ପଦାର୍ଥ ଆମକୁ ସୁଖୀ କରି ପାରେନା ।”

—କ୍ରମାରପ୍ପା

୩୯ ଓ ୬୫ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ କାହିଁକି ?

“ମୋର ସାମାଜିକ ଦର୍ଶନ ହେଉଛି ଯଦିତ ଆମେ ସମାନ ହୋଇ ଜନ୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ସମାନ ଭାବରେ ସୁବିଧା ପାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକାର ଅଛି ତଥାପି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ସମାନ ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରାକୃତିକ ଘଟଣାକ୍ରମେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଯେ ଏକ ପ୍ରକାର ଶାନ୍ତିରାଜ ଗଠନ ହେବ, ଏକ ବର୍ଣ୍ଣ ହେବ, ଏକ ଦ୍ରବର ବୁଦ୍ଧି ହେବ ତାହା ଅସମ୍ଭବ । ଫଳରେ କେତେକ ଆମ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ । ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରେଣୀଶାଳୀ, ସେମାନେ ଅଧିକ ପାଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ ଓ ତଦନୁସାରେ ନିଜର ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି । ଯଦି ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଶକ୍ତିକୁ ଝୁର୍ ଭଲ ଭାବରେ ବିକିୟୋଗ କରନ୍ତି ତେବେ ସେମାନେ ସମାଜର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତାହା କରିବେ । ଏହି ଲୋକମାନେ ଟ୍ରଷ୍ଟି ହେବେ । ଅଧିକା କିଛି ନୁହେଁ । କୌଣସି ଏକ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଲୋକ ଅଧିକା ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଅନୁମତି ଦେବି, ତାହାର ପ୍ରୟୋଗରେ ମୁଁ ବାଧା ଦେବି ନାହିଁ ।”

—ଗୁରୁସ ପେଟ୍ରୋକଙ୍କ ସହୃଦ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ । ତା’ ୦ ଫେବୃଆରୀ, ୧୯୩୨

ଏହି ସମସ୍ତ ସାମାଜିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଦର୍ଶନ ଗାନ୍ଧିବାଦ ବା ଗାନ୍ଧି ଦର୍ଶନ । ଏହି ଦର୍ଶନ ଏହା ନିଜ ସମ୍ପର୍କରେ ଏତେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦିଏ ଯେ ଏହା ଉପରେ ଆଉ ଅଧିକା ଟିପ୍ପଣୀ ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ । ଏହି ଦର୍ଶନଟି ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ସମାଜନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତିର ନିୟାମକ ଏବଂ ଏହା ଯେ ଏକ ଭବବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଓ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟରେ ବିରାଟ ପ୍ରଭେଦ ରହିଛି ।

ଭବବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଓ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନ

ଦର୍ଶନ ଦୁଇ ପ୍ରକାର—ଆଦର୍ଶବାଦୀ ବା ଭବବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଏବଂ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନ । ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଆଦର୍ଶରେ ହିଁ ରହେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରେନା । ଏହା ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଦର୍ଶନ ରୂପେ ଅଭିହିତ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନ ବାସ୍ତବ ଦର୍ଶନ । ଏ ଦର୍ଶନ ଗୋଷ୍ଠିତ ଶ୍ରେଣୀର ଦର୍ଶନ ଏବଂ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଦର୍ଶନ ରୂପେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପରିଚିତ । ଦର୍ଶନ ସବୁକାଳେ ସବୁ ବେଳେ ଶ୍ରେଣୀ ଦର୍ଶନ । ମାତ୍ର ଶାସକଶ୍ରେଣୀ ଏହାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖି ସଂସ୍କୃତ ଦର୍ଶନ ସମସ୍ତ ସମାଜର ଦର୍ଶନ ବୋଲି କହି ଆସିଛି । ଅନେକ ସମୟରେ ଦେଖା ଯାଇଛି ଯେ ଶାସକଶ୍ରେଣୀ ବା ଧନିକଶ୍ରେଣୀ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନରେ ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ଆଗେଇଲା ପରେ ସଂହର ଶ୍ରେଣୀ ସେହି ଦର୍ଶନକୁ ଲାହାର ଶ୍ରେଣୀର ଦର୍ଶନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦେଖିଲେ, ପୁଣି ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନକୁ ଫେରି ଯାଇଛି । ଯଥା:—ଅଶ୍ୱତ୍ଥାକଳ ପ୍ରଥମେ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦାର୍ଶନିକ ଥିଲେ, ପରେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ ପ୍ରତି ଝୁଲିଥିଲେ । ସେତେବେଳର ଗୀର୍ଜାର ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ, ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦାର୍ଶନିକ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ଫାଶୀ ଝୁଲରେ ଝୁଲାଇଥିଲା, ଯାହାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପରେ ବାସ୍ତବ ଓ ସତ୍ୟ ରୂପେ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଛି । ଯାଦ୍ଦିକ ଯୁଗରେ ଗୀର୍ଜାର ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବଳ ସଂଗ୍ରାମ କରିଥିଲା ତଥା ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟ ଗୀର୍ଜାର ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖଡ୍ଗ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲା ।

ସମାଜର ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ଏହି ଉଭୟ ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟରେ ଅନବରତ ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଛି ଓ ଶେଷରେ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନରହିଁ ଅଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ ହୋଇଛି । କାରଣ ତାହା ଜନତାର ବାସ୍ତବ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଏବଂ ସମାଜର ବାସ୍ତବ ବର୍ତ୍ତିଷ୍ଟୁ ଉତ୍ପାଦନ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଦର୍ଶନ ।

ଦର୍ଶନ ଓ ସାହିତ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ

ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ଏହି ଉଭୟ ଦର୍ଶନ ତାହାର ନିଜ ନିଜର ବାହନ କଲା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତିର ବଳିଷ୍ଠ କରିଛି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବଳିଷ୍ଠ ହୋଇଛି ମଧ୍ୟ ।

ଆଜି ଯେଉଁ ନୂତନ କଲା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଆମ ସମାଜରେ ନୂତନ ବାସ୍ତବ ଦର୍ଶନରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଛି ଆସନ୍ତାକାଲି ତାହା ବଳିଷ୍ଠ ହେବ ଓ ଐତିହାସିକ ପ୍ରଗତିଧାରାରେ ପୁରାତନ ଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିରେ ଗଠିତ କଲା ସଙ୍ଗେ ତାହାର ସଂଘର୍ଷ ହେବ ଏବଂ ଶେଷରେ ତାହାର ବିଜୟ ହେବ । ବସ୍ତୁବାଦୀ ଦର୍ଶନର ଡବ୍‌ନୁରୂପ କଲା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିଜୟ ହେବ । ତେଣୁ ଆସନ୍ତା କାଲିର କଲା ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଚଳିତ ସାମାଜିକ ଦର୍ଶନ ସହିତ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହାର ଓଜନ ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର କାମ୍ୟ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏ ଦିଗରେ ସୂଚି ଓ ଅବହେଳା ଅର୍ଥ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବସାଦ ଓ ପରାଜୟର ସୂଚନା ।

ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ

ସମାଜର ଯେ କୌଣସି ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ ଅର୍ଥନୀତିରୁ ରାଜନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧ, ଉକ୍ତ ରାଜନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତିରୁ ଖାସ ଖୁଆଇଲା ଭଳି ଶ୍ରେଣୀ ଦର୍ଶନର ଜନ୍ମ ଓ ବିକାଶ, ଏବଂ ଉକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଦର୍ଶନରୁ ଶ୍ରେଣୀ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି । ଏହି ଉଭୟ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗି ଭାବେ ଜଡ଼ିତ । ଉକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଦର୍ଶନ ଓ ଶ୍ରେଣୀ ସାହିତ୍ୟ ଭିତ୍ତିରେ ସମସ୍ତ ସମାଜର ଦର୍ଶନ ଓ ସାହିତ୍ୟ ନାମରେ ଯେତେ ବିଦିତ ଓ ପରିଚିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବାସ୍ତବରେ ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ନା ନିଶ୍ଚୟ ଏକ ସଂପୃକ୍ତ

ଶ୍ରେଣୀର ଦର୍ଶନ ଓ ସାହିତ୍ୟ । ସମାଜ ଉପରେ ତାହାର ପ୍ରଭାବ ତଦନୁରୂପ । ପୁରୁଷ ଗର୍ଭବଦ୍ଧ ଦର୍ଶନ ଓ ସାହିତ୍ୟର ସମାଜ ଉପରେ କଳ୍ପିତ ପ୍ରଭାବ ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ମାର୍କସବାଦ ବା ସମାଜବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଓ ସାହିତ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ । କାରଣ ଏହି ଉଭୟ ଦର୍ଶନ ଓ ସାହିତ୍ୟ ଆସନ୍ତାକାଲିର ଗଣ ଦର୍ଶନ ଓ ଗଣ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ସ୍ଥାନ ନେବାପାଇଁ ଦାବୀ ଓ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବତା କରୁଛନ୍ତି ।

ମାର୍କସବାଦୀ ଦର୍ଶନ

ଦ୍ରୁମ୍ପୁଲକ ଐତିହାସିକ ବସ୍ତୁବାଦ, ସମାଜବାଦୀ ଦର୍ଶନର ଭିତ୍ତି । ଏହି ଭିତ୍ତି ଉପରେ ସମସ୍ତ ମାର୍କସବାଦୀ ଦର୍ଶନ ନିର୍ମିତ, ପରିସଂସ୍କୃତ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଏହି ଦର୍ଶନର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ତଥା ବିଚାରଧାରା ବିଶ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ । ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ତଥା ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ଓ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ ଏହି ଦର୍ଶନର ବିଶ୍ୱର ବସ୍ତୁ । ଇତିହାସର ପ୍ରକ୍ରିୟାରୁ ମାର୍କସ ଓ ଏଙ୍ଗେଲସଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଏହି ତତ୍ତ୍ଵ ସଂଗୃହୀତ, ପ୍ରମାଣିତ ଓ ପ୍ରତିପାଦିତ । ଏଥିରେ ଇତିହାସିକ ବିଷୟ ନିହିତ ଅଛି—ଦ୍ରୁମ୍ପୁଲକ, ବସ୍ତୁବାଦ, ଓ ତାହାର ଐତିହାସିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବା ପ୍ରୟୋଗ । ଦ୍ରୁମ୍ପୁଲକ ଅର୍ଥ—ବିଶ୍ୱସଂସାର ଓ ତାହାର ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ଥିବା ଦ୍ରୁମ୍ପୁ ଓ ଏହି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ବିଚାର କରିବାର ପଦ୍ଧତି ବା ପ୍ରଣାଳୀ । ବସ୍ତୁବାଦ ଅର୍ଥ—ବିଶ୍ୱସଂସାରର ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ବସ୍ତୁ ନିର୍ମିତ, ଏହି ପଦ୍ଧତିର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ । ଐତିହାସିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅର୍ଥ—ଏହି ଦ୍ରୁମ୍ପୁଲକ ବସ୍ତୁବାଦର ଐତିହାସିକ ପ୍ରୟୋଗ । ଐତିହାସିକ ଧାରାବାହିକ ପ୍ରସାର ଓ ପରିଚ୍ଛଳନା ଏହି ତତ୍ତ୍ଵ ଆମ ଗୁରୁପଟେ ଘଟୁଥିବା ସମସ୍ତ ଦୈନନ୍ଦିନ ବାସ୍ତବ ଘଟଣାବଳୀର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ତାହାର କାରଣ ବାହାର କରି ତହିଁରୁ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ ଓ ପ୍ରତିକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ । ଯଥା—ଶ୍ରମିକ ଧର୍ମଘଟର ପରାଜୟ, ଭଗବତ୍‌ପୀର ଉଚ୍ଛେଦଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆମେରିକାର ଚୀନ୍‌କୁ ଜାତି ସଂଘରେ ବାସନ୍ତ ଓ ପରମାଣୁ ବୋମା ପ୍ରୟୋଗ ଧମକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ଘଟଣାବଳୀର କାରଣ

ଓ ପ୍ରତିକାର ବତାଏ । ତେଣୁ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଓ ଭାଷ୍ୟବାଦୀ ଦର୍ଶନର ଏହା ବିରୋଧୀ ଓ ବିପକ୍ଷ ।

ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵବାଦ, ମାର୍କଟ୍‌ବାଦୀ ଦର୍ଶନର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଭୂମିକା

ଏହି ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵାତ୍ମକ ପଦ୍ଧତିର ବିଶ୍ଵର ଧାରାର କେତେକ ମୌଳିକ ଭୂମି ରହିଛି । ସାଧାରଣତଃ ଏହି ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵାତ୍ମକ ପଦ୍ଧତିର ଗୁଣାଟି ପ୍ରଥମ ଯଥା—(୧) ବିଶ୍ଵର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦାର୍ଥରେ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ନିହିତ ଅଛି । ଏହା ନ ରହିଲେ ନ ଚଳେ, (୨) ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦାର୍ଥ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵର ଅବସ୍ଥିତି ଓ ଏକତାରେ ତିଷ୍ଠି ରହିଛି । ଏହି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵକୁ ବିକାଶର ହେତୁ । ବାହାର ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ କେବଳ ସହାୟକ ମାତ୍ର । ଯଥା—ଭାରତୀୟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅବସ୍ଥା ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଶକ୍ତି ବିପ୍ଳବକୁ ଭାରତରେ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବ । ଚୀନ ଓ ସୋଭିଏତ୍‌ର ପ୍ରଭାବ କେବଳ ବାହ୍ୟିକ ପ୍ରଭାବ ମାତ୍ର, ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରଭାବ ନୁହେଁ । ନାସ୍ତିର ନାସ୍ତି ଆଇନ ଦ୍ଵାରା ଏହା ପରିଚାଳିତ । (୩) ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦାର୍ଥ ତଥା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣା ଅନ୍ୟପଦାର୍ଥ ଓ ଘଟଣା ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଓ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର ଉପରେ ନିର୍ଭର ଶୀଳ, ଗତିଶୀଳ ଓ ବିକାଶଶୀଳ । (୪) ପରିମାଣ ମତ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଗୁଣାତ୍ମକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୃଷ୍ଟି ଓ ତାହା ନିମ୍ନରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵାଗାମୀ, କିନ୍ତୁ ଏହି ନିମ୍ନରୁ ଉଚ୍ଚ ଅବସ୍ଥାକୁ ଗତି କଲେବେଳେ ସିଧା ସଳଖ ଗତି ନକରି ବଡ଼ କୁଟୀଳ ଓ ଜଟିଳ ଗତିଧର ଗୁଲେ । ଏହି ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବା ସଂଘର୍ଷ ଜୀବଜଗତ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତର ପ୍ରାଣ ବା ଆତ୍ମା । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ସାରା ବିଶ୍ଵର ସମସ୍ତ ପାର୍ଥବ ବସ୍ତୁର ପ୍ରାଣ ବା ଆତ୍ମା ଓ ବିକାଶର କାରଣ । ଏହି ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବା ସଂଘର୍ଷ ବିନା ପୃଥିବୀ ବୁଲିବ ନାହିଁ; ବାୟୁ ଚାଲିବ ନାହିଁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ-କିରଣ ମିଳିବ ନାହିଁ, ମେଘ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ନାହିଁ, ବର୍ଷା ବର୍ଷିବ ନାହିଁ । ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବିନା ସମାଜ ସ୍ଥାୟୀ ଓ ମୃତ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଯେଉଁଠି ଥିଲା ସେହିଠାରେ ଥାଆନ୍ତା । ମୋଟ ଉପରେ ସାରା ବିଶ୍ଵରେ ଯାହା କିଛି ଘଟୁଛି ତାହା ଏହି ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ପ୍ରଭାବରେ, ଯାହା କିଛି ନ ଘଟୁଛି ତାହା ଏହି ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ଅଭାବରେ । ତେଣୁ

ଯାହା ଘଟୁଛି ଓ ଘଟିବ ସେ ସମସ୍ତ ଏହି ଦୁନ୍ନବାଦର ପରିଣତି । ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ଯଥାର୍ଥ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ଵାରା ସମାଜ ପକ୍ଷରେ ଏହାର ଫଳାଫଳ ଭଲ ହୋଇ ପାରେ । ଯଥା—ସମାଜର ଦୁର୍ଞ୍ଜିବାଦର ବୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶ ସମାଜକୁ ଆଘିଷ୍ଟବାଦ ବା ସମାଜବାଦ ଯେକୌଣସି ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ପାରେ, ଯେପରି ଭାବରେ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ, ସେହିପରି ଫଳ ଦିଏ । ସମାଜର ଗତି ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଏହିଭାବରେ ଅଧ୍ୟୟନ ବା ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ତାହାର ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ଦର୍ଶନ, ସାହିତ୍ୟ, କଳା, ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ବେଶ ବୁଝାପଡ଼ିବ, ତଥା ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିହେବ ।

ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ଗଣ ସାହିତ୍ୟ

ଉପର ଲିଖିତ ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଛି ତଥା ସ୍ପଷ୍ଟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନ ପଦ୍ଧତି ଓ ଉତ୍ପାଦନ ସମ୍ପର୍କ ସମାଜର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ରାଜନୈତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଜନ୍ମଦାତା । ସେହି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ ଆଦିମ କମ୍ୟୁନିଜମ୍ ସମାଜରୁ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ରମଶଃ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ସେହି ଦୁନ୍ନବାଦ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରାଥମିକ ସମାଜରୁ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ଜ୍ଞାନ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ସାଧନ (ଜମି, ଭୂମି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ) ଓ ତାହାକୁ ବ୍ୟବହାର-କାରୀ ଲୋକଙ୍କର ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ ସେମାନଙ୍କର ଉକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରର ମାଲିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ ଏହି ଦୁନ୍ନବାଦ ଦ୍ଵାରା ବଦଳୁଛି । ପ୍ରଭୁ—ଦାସ ସମାଜରୁ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନ ପଦ୍ଧତି ଯେପରି ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଶେଷରେ ସାମାଜବାଦ ଅବସ୍ଥାରେ, ଉତ୍ପାଦନ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ସାଧନ, ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିଶେଷଙ୍କ ହାତରୁ ସମସ୍ତ ସମାଜର ଗଣ ଅଧିକାରକୁ ଆସିଛି ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଯନ୍ତ୍ରର ମାଲିକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ହିନ୍ଦୁ ହୋଇଛି, ସେହିପରି କଳା ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ସେହି ଅନୁପାତରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିଶେଷଙ୍କ ହାତରୁ ଗଣ ହାତକୁ ଆସିଛି । ତେଣୁ ସମାଜବାଦୀ

ସମାଜରେ ସମସ୍ତ ଉତ୍ପାଦନ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ସାଧନର ମାଲିକ ଯେପରି ଜନସାଧାରଣ କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ସସ୍କୃତିର ମାଲିକ ସେହିପରି ଜନସାଧାରଣ, ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଗୋଷ୍ଠୀ ବିଶେଷ ନୁହନ୍ତି । ତେଣୁ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜର କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ଓ ସସ୍କୃତିର ରୂପରେଖ ଗଣ କଳା, ଗଣ ସାହିତ୍ୟ, ଓ ଗଣ ସସ୍କୃତି ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ସମାଜବାଦୀ ସମାଜରେ ଗଣ କଳା, ଗଣ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଗଣ ସସ୍କୃତି ବ୍ୟତିରେକେ ଅନ୍ୟ କିଛି ହୋଇ ନ ପାରେ । କାରଣ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବେଳକୁ ବରଫ ତରଳି ପାଣି ହେଲା ଭଳି କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ସସ୍କୃତିର ମୌଳିକ ଉତ୍ସ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ରାଜନୀତି ଗଣ-ରୂପ ନେଇ ଯାଉଥାଏ । ତେଣୁ ତାହାର ବାହକ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସସ୍କୃତି, ତଦନୁରୂପ ହେବହିଁ ହେବ । ତେଣୁ କୌଣସି ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସମାଜରେ ଉତ୍ପାଦନ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ସାଧନ, ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିଶେଷଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ ଥାଇ ଗଣ ହାତକୁ ନ ଆସି ତାହାର ବାହାନ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସସ୍କୃତି ପୁରାପୁରି ଗଣରୂପ ନେଇଛି ବୋଲି ଆତ୍ମଫାଳନ କରିବା ଅର୍ଥ ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟକୁ ଉପହାସ କରିବା, ମିଥ୍ୟାର ଅବତାରଣା କରିବା ଏବଂ ମରାଚକା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇବାହିଁ ଯାଏ ।

ଗଣ ସାହିତ୍ୟର ଚରଣ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ

ସମାଜବାଦୀ ସମ୍ମାନ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଶୋଷଣ ମୁକ୍ତ ଗଣ ସମାଜ ହୋଇଥିବାରୁ, ତାହାର ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଭିତ୍ତି ଓ ଭୂମିକା ଗଣଭିତ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ତାହାର କଳା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସସ୍କୃତିର ଆଧାର ଓ ଭିତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗଣ ଆଧାର ଓ ଗଣଭିତ୍ତି । ଅର୍ଦ୍ଧ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜ, ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସମାଜ, ସମ୍ଭାର ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଭୂମିକା, ଶୋଷଣର ଭୂମିକା, ଓ ଦାସତ୍ୱର ଭିତ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଗୋଷ୍ଠୀଭିତ୍ତି ଓ ଭୂମିକା ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ସମସ୍ତ ସମାଜର ସାହିତ୍ୟ, ଗଣସାହିତ୍ୟ ନହୋଇ ଜଣ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ ସାହିତ୍ୟ ବୋଲି ପୁରୁଷ କୁହା ଯାଇଛି । କେବଳ ସମାଜବାଦୀ ସମ୍ଭାର ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟ ଗଣ-ସାହିତ୍ୟ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସମାଜର ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣ ସାହିତ୍ୟ ହୋଇନାହିଁ କି ହୋଇ

ନପାରେ । ତେବେ ଉକ୍ତ, ସମାଜମାନଙ୍କରେ ଏହି ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଣୀ ସଂପର୍କର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ଗଣ ମୁକ୍ତିର ବିଶିଷ୍ଟ ଭୂମିକା ଉପରେ ଯେଉଁ କେତେକ ସାହିତ୍ୟ ଗଦି ଉଠିଛି ତାହାହିଁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଗଣ-ସାହିତ୍ୟ ନାମରେ ଆଖ୍ୟାୟିତ ଓ ଆଦରଣୀୟ ହୋଇଛି ଏବଂ ତାହା ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ସମାଜର ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟର ଚରଣ ଏଥିରୁ ଭିନ୍ନ ।

ଉପରବର୍ଣ୍ଣିତ ସମାଜବାଦୀ ସମ୍ଭାର ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଭୂମିକା ଯେପରି ସୂଚନାଶୀଳ ଓ ଗଣଭିତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ତାହାର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସୂଚନାଶୀଳ ଓ ଗଣଭିତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ମିତ, ଅର୍ଥାତ୍ ଉକ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର ଶ୍ରମଶୀଳ ଓ ସୂଚନାଶୀଳ ଲୋକଙ୍କର ଚିନ୍ତା-ଧାରା, କାର୍ଯ୍ୟଧାରା କଥାବସ୍ତୁ ଓ ଚରଣ ଚିତ୍ରଣରେ ତାହା ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାମାଜିକ ଶୋଷଣ ରହିତ ଶାନ୍ତି ମୁକ୍ତି ପ୍ରଗତିର ନୂତନ ଆଲୋକ ଭାବ କଥାବସ୍ତୁ ପ୍ରକୃତର ମାନବ ସମାଜ ପ୍ରତି ନୂତନ ଓ ଅଭିନବ ଅବଦାନର ବିଷୟବସ୍ତୁ, ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟର ମାଧ୍ୟମରେ ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସାମାଜିକ ଉନ୍ନତି ମୁକ୍ତି ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ଧ୍ୱେଷ ଶୃଙ୍ଖଳାବୃତ୍ତ, ସାହାଯ୍ୟ ସମର୍ଥନ ଓ ସହଯୋଗର ଅଧ୍ୟାୟ, ପାରବାରିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀ, ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ଭଲ ଭଉଣୀଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ବନ୍ଧନସ୍ଥାନ ନିର୍ମଳ ଅକପଟ ନିରୁଦ୍ଧ ସ୍ନେହଭରା ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ; ସାମାଜିକ ଓ ସାମୁଦ୍ରିକ ଉନ୍ନତି ଦିଗରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଭୂମିକାର ବିଷୟବସ୍ତୁ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟବେଦ୍ୟରେ ନିଜର ଶ୍ରମସୃଷ୍ଟି, ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ରକ୍ଷା ଓ ମାତୃଭୂମିର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଦେଶପ୍ରେମହିଁ ଏହି ଗଣ ସାହିତ୍ୟର ବିଷୟବସ୍ତୁ, ଏହାହିଁ ସାଧାରଣତଃ ଗଣ ସାହିତ୍ୟର ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ କଥାବସ୍ତୁ ଯାହା ପାଇଁ ସେହି ସମାଜରେ ଯେତେ ଉନ୍ନତ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଶୋଷଣମୟ ସମାଜର ତାହା ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ । ତେଣୁ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜର ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟ, ମୁକ୍ତି ଗଣ ସାହିତ୍ୟ, ଅନ୍ୟକୌଣସି ସମାଜରେ ତାହା ହୋଇ ପାରେନା । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗଦ୍ୟ ପଦ୍ୟ, କାବ୍ୟ, କବିତା ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ ନାଟକ ପ୍ରଭୃତି ସାହିତ୍ୟର ଯେତେକ ଦିଗ ଓ ବିଭାଗ ରହିଛି ଏବଂ କଳା, ଚିତ୍ର, ସ୍ଥାପତ୍ୟ, ଏପରିକି ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଶିକ୍ଷାର ଯେତେକ

ମାଧ୍ୟମ ରହିଛି ସେ ସମସ୍ତ ଉପର ଲିଖିତ ଗଣଭିତ୍ତି ଉପରେ ଗଢ଼ାଯାଏ ଏବଂ
ଭ୍ରାମ୍ୟମାନ ଗଣ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଆମ ସମାଜ ଓ ସାହିତ୍ୟ

ଅବସ୍ଥା ଚନ୍ଦ୍ରରେ, ଘଟଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଆମ ସମାଜ
ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଚକଚକେ ପେଟିହୋଇ ପଡ଼ି ରହୁଥିବାରୁ ଏହାର
ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ପଷ୍ଟ । ଏହାର କଳା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର
ଚରଣ ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ । ବିଗତ ଶତାଧିକ ବର୍ଷ ଧରି ଦୁନିଆର ବହୁ ଦେଶରେ
ଓ ସମାଜରେ ଧାର୍ଯ୍ୟବାଦିକ ଐତିହାସିକ ପ୍ରତିସ୍ପାରେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ଗୋଟିଏ
ସମାଜ ପରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି, କାହିଁ ବା
ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ରହିଛି କାହିଁ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ବିକାଶ
ପାଇଛି, ସେ ସମସ୍ତ ସମାଜର କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ଅବସ୍ଥାର ରୂପ
ନେଇଛି । ମାତ୍ର ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତବର୍ଷ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ଶହଶହ
ବର୍ଷ ଧରି ବିଦେଶୀ ଗୋଷ୍ଠୀର ଶିକାର ହୋଇ ଥିବାରୁ ଏଠାରେ ସମାଜର
ଐତିହାସିକ ଧାର୍ଯ୍ୟବାଦିକ ବିକାଶରେ ବାଧା ପାଇଛି । ଫଳରେ ଆସାମ ଓ
କୋରାପୁଟ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଶିକାରୀ ମନୁଷ୍ୟ ଲଙ୍ଗଳା ଅବସ୍ଥାରେ
ରହି ଫଳମୂଳ ଖାଇ ଆଦିମ କମ୍ୟୁନିଜମ ସମାଜକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଛି ତ କଲିକତା,
ଟାଟାନଗର, ବମ୍ବେରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଉଚ୍ଚ ସୀମାରେ ପହଞ୍ଚିଛି ଏବଂ ହାଇଦ୍ରାବାଦ
ଓ ଡେଙ୍କାନାଲରେ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ଗୋଷ୍ଠୀ ନୂତନ ବେଶ ଧାରଣ କରୁଛି ।
ଅର୍ଥାତ୍ ଆଜର ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଉପରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଢ଼ି
ଉଠୁଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସମାଜର ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ୁଛି । ଏହାର କଳା ଓ
ସାହିତ୍ୟ ସେହି ଅନୁସାରେ ମିଶ୍ରିତ ରୂପ ନେଇଛି ଏବଂ ଲେଖକ, କଳାକାର,
ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ମନ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରା ଏହି ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରଭାବ ଫଳରେ
ମୋହଯୁକ୍ତ, ଦ୍ଵିଧାଗ୍ରସ୍ତ ଓ ଭୟ ଜଡ଼ିତ ହେଉଛି । ତେଣୁ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ
ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପ ନେଇ ପାରୁନାହିଁ । ଗଣ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖିଲବେଳକୁ
ହାତ ଧରୁଛି, ଅଥବା କଲମ ଖସିପଡ଼ୁଛି । ତେଣୁ ବହୁ ଲେଖକ ଗଣ-ସାହିତ୍ୟର

ପ୍ରଥମିକ ପ୍ରବର ବହୁ ଦୂରରେ ରହିଛନ୍ତି ।

ଆମ ସମାଜର ସାହିତ୍ୟକମାନେ ଯେତେବେଳେ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ପ୍ରଭାବରେ ଜାତୀୟବାଦ ଭାବଧାରାରେ ମୁଗ୍ଧ ଓ ଉଚ୍ଛ୍ୱିବିତ ହୋଇ ସାମନ୍ତତା ଶୋଷଣ ଅଭ୍ୟାସର ଓ ଜନତା ଉପରେ ଗୁଳି ଗୁଳନା ଓ ଶସ୍ତ୍ରଦ୍ୱୟ ସୃଷ୍ଟି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶତ୍ରୁ ଉତ୍ତୋଳନ କରି ଅତି ଉଚ୍ଚ ଧରଣର ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେହି ସାମନ୍ତବାଦର ଦଲ୍ଲଲ ରାଜା ଜମିଦାରମାନେ ଯେତେବେଳେ ଆରପଟେ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ବେଶ ପିନ୍ଧି ଅଥବା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ମୁଖା ପିନ୍ଧି ଜାତୀୟ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଚଢ଼ି ତତୋଧିକ ଶୋଷଣ, ଅଭ୍ୟାସର ଲଠି ଗୁଳି ଗୁଳନା ଓ ଅଧିକ ଶସ୍ତ୍ରଦ୍ୱୟ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ସେତେବେଳେ ସେହି ଲେଖକମାନେ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ଓ ଦ୍ୱିଧାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କ ହାତରୁ କଲମ ଖସିପଡ଼େ ଏବଂ ସେମାନେ ନୀରବ ନିବେଦ ଓ ଆତଙ୍କଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଏହାର କାରଣ ଆମ ମିଶ୍ରିତ ସମାଜର କୁଫଳ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ତେଜାନାଲ ରଜାର ଶୋଷଣ ଅଭ୍ୟାସର ଓ ଗୁଳି ଗୁଳନାରେ ଯେଉଁ ଲେଖକଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନ ଲାଭ କରିଥିଲା, ରାଜା ଜମିଦାର ଯୁକ୍ତ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରର ସ୍ୱାଗତ୍ୱ ଲଠି ଗୁଳନାର ଡବଲ ଶସ୍ତ୍ରଦ୍ୱୟ ସୃଷ୍ଟି ଓ ସମ୍ମୁଦ ତୟାରରେ ସେହି କଲମ ନୀରବ ଓ ଅନ୍ତର ପାଲଟିଲା କାହିଁକି ? ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଜଣେ ବଶିଷ୍ଠ ଲେଖକଙ୍କର କେତୋଟି ପଂକ୍ତି ଉଦ୍ଧାର ଯୋଗ୍ୟ :—

“ହାଲଦେଇ ଯେତେ ଗଢ଼ି ଲୁ ରାଜନ ରଜା

ଲୁହଦେଇ ତୋର ହୃଦୟର ତହିଁ ପଜା

ବେଳ ଏହି ବେଳ ଏହି

ତୋଳିଥିଲୁ ଯାକୁ ତାଡ଼ିବୁ ତାହାକୁ

ନ ଶୁଅରେ ଆଉ ଚେଇଁ ॥୧॥

ଆସ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଆସ ନଟ ରଘୁଗୁର

ହୁରୁଷି ପଧାନ ବଜାରେ ମରଣ ତୃଷ୍ଣା

ଡର ନାହିଁ ଡର ନାହିଁ

ବାର ବରପର ବାଜି ରାଉତ ସେ

ମରି ନାହିଁ ମରି ନାହିଁ ॥୨॥

କୋଣାରକ ଠାରୁ ତୋଳିଲୁ ଦେଉଳ ବଡ଼
 ନ ମାନିଲୁ ରାଜା ଗୁଳି ବନ୍ଧୁକ ଝଡ଼
 ବଡ଼ ଅବନତ ଟୋକା
 ଡେଙ୍କାନାଳର କଙ୍କାଳ ଟାଣି
 ବଜାଇଲୁ ଜୟ ଡାକା ॥୩॥

ବଜାଇଲୁତ ସେ ଦୁନିଆ ଉପରେ ବାଜା
 ଛୁଇଁକ ଫୁଲୁଇ (କହିଲି) ନାହିଁ ରାଜା ନାହିଁ ରାଜା
 କାହୁଁ ଶିଖିଲୁ ଏ କଥା
 କହ କହ ବାଜି କାହାପାଇଁ ଆଜି
 ବଳି ଦେଲୁ ତୋର ମଥା ॥୪॥

ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ବଢ଼ିରେ ମଲେଣି ଲୋକ
 ନିତି ଶହଶହ ମାରୁଛନ୍ତି ରୋଗ ଶ୍ଵେଦ
 ଆରେ ମରଣର ଦାସ
 କହ କେତେଜଣ ମରଥିଲେ ଏଥୁ
 ଗଢ଼ିବାକୁ ଇତିହାସ ॥୫॥

ବରୁର ଯୁକ୍ତି ପଡ଼ିଲଣି ସବୁ ଫିକା
 ରଖ ପାଠ ନାହିଁ ରଖ ତୁମ ବଚନାକା
 ବସର ଯହିଁ ବସି
 ସକଳ ନିୟମ ଆଇନ ଉପରେ
 ଶାସନ କରୁଛୁ ହସି ॥୬॥

+

+

+

ତୁନିହୁଅ ତୁନିହୁଅ ଧୀରେ ଦେଖ ଏଠି ଆଜି
 ନଟୁ, ରଘୁ, ଗୁଣ କର କର ଦାସ
 ଶୋଇଛୁ ହୁତୁସି ସାର
 ଆକାଶରୁ ଠେଲି ଉଠିଛୁ ଉଠେ
 ଗୁହଁରେ ଦେଉଳ ଶିର ॥୭॥

ସତ୍ରମ ଧୀରେ, ଜଣାଅ ବଦନ ପୋତି
 ସେ ସେ ଅଗ୍ରଣୀ ଏ ଦେଶର ଚମୁପତି
 ଭୁନିହୁଅ ଆରେ କବି
 ବିଶ୍ରାମ ଏଥୁ ନେଇଛୁ ଯୋଡ଼ା
 ଏ ଜାତିର କୁଳ ରବି ।”

(ତେଜାନାଲ ରଜା ଗୁଳିରେ ମରି ଶୋଇଥିବା ନଟ, ରଘୁ, ଗୁଞ୍ଜା,
 ହୁରୁସୀ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ବାଳାଭଦ୍ରଙ୍କ କଟକ ଦାଣ୍ଡରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ଶବ
 ଉପରେ ଶ୍ରୀ କାଳିନ୍ଦଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଲିଖିତ କବିତା)

ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ମନରେ ଉଠେ—ତେବେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଲଠି
 ଗୁଳି ଅପେକ୍ଷା କଂଗ୍ରେସ ଲଠି କ’ଣ ଅଧିକ ମଧୁର ଯେ ତା ଉପରେ କବି ଭୁଣ୍ଡ
 ନୀରବ ଓ କବି ମନ ନିସ୍ତେଜ । ତାହା ନୁହେଁ, ତାହା କେବଳ ଆମ ମିଶ୍ରିତ
 ସମାଜର ଜଟିଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଲେଖକମାନେ ଆଧିକ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ, ଦ୍ଵିଧାଯୁକ୍ତ
 ଓ ସୁରକ୍ଷା ବାଦର ଆଶ୍ରୟୀ ଅନ୍ୟଥା କିଛି ନୁହେଁ । ଜନତାର ବିଷୟ ବହୁଳ
 ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଓ ପ୍ରାଣପୁର ଭାବରେ ନ ଫୁଟାଇ ଚାପି ରଖିବା ଫଳରେ ଗଣସାହିତ୍ୟର
 ଗତି ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ନ ଫୁଟି ମଉଳି ଯାଉଛି । ଏହାହିଁ ଆମ ସମାଜରେ
 ସାହିତ୍ୟର ଅବସ୍ଥା । ଏଥିପ୍ରତି ଯଦି ଶ୍ରମଣିକ ଓ ସୂଜନଶୀଳ ଜନ ସାଧାରଣ
 ସଜାଗ, ସଚେତନ ଓ ସଚେଷ୍ଟ ନ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଆସନ୍ତାକାଲିର ଗଣ ସାହିତ୍ୟ
 ପ୍ରତି ସୁଦୃଷ୍ଟି ନ ଦିଅନ୍ତି ଓ ମରାଚକା ପଛରେ ଧାଆନ୍ତି ତେବେ ସାହିତ୍ୟର ଗତି
 ଧାରା କେତେ ଦିନ ପାଇଁ ଧୀର ମନ୍ତ୍ରର ଗତି ଧରିବ ଏବଂ ସମାଜର ପ୍ରଗତିଶୀଳ
 ଅଗ୍ରଗତିକୁ ପଛକୁ ଟାଣି ରଖିବ ଏହାହିଁ ସାରହେବ ।

ତେବେ ଏ କଥା କେହି ଯେପରି ନ ଭାବନ୍ତି ସେ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ
 କେବଳ ଗଣସାହିତ୍ୟ ଓ ଆମ ସମାଜରେ ସେହି ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନ
 ହୋଇ ଥିବାରୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଗଣ ସାହିତ୍ୟର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ
 ଅବସ୍ଥାରେ ଆମର ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟ ଗଣସାହିତ୍ୟ ନ ହୋଇପାରେ ମାତ୍ର

ବିଶେଷ ସାହିତ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଗଣସାହିତ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । କାରଣ ମିଶ୍ରିତ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସମାଜ ଗର୍ଭରେ ସମାଜବାଦ ଜନ୍ମ ନେଲେବେଳେ ଉକ୍ତ ସମାଜର ସାହିତ୍ୟ ଗର୍ଭରେ ମଧ୍ୟ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଜନ୍ମ ନଏ । ଏବଂ ତାହାର ଆଲୋକ ଓ ପ୍ରଭାବ ସମାଜ ଉପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ । ତାହାହିଁ ଆଜି ଆମ ସମାଜର ଓ ସାହିତ୍ୟର ଅବସ୍ଥା, ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତଥା ସାହିତ୍ୟିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଜି ତାହାର ରୂପରେଖ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଏହି ଗର୍ଭଗତ ଶିଶୁର ପୁଷ୍ଟି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରସବରେ ଯଥା ସାହାଯ୍ୟ କରିବାହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ନାଗରାଜର ଯେତକି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲେଖକ ଓ ସାହିତ୍ୟିକର ମଧ୍ୟ ଯେତକି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏହାହିଁ ସତ୍ୟର ସନ୍ତାନ, ପ୍ରାକୃତିକ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ । ତେଣୁ ଆସନ୍ତା କାଲିର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ରୂପରେଖ କ'ଣ ତାହା ଏହିଥରୁହିଁ ବେଶ ଅନୁମେୟ । ତେଣୁ ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପୀ, କଳାକାର ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ଏ ଦିଗରେ ସାହସ ଓ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସହ ଯେତେଦୂର ଆଗେଇ ଯିବେ ସେ ତେତେ ତାହାର ଆଲୋକ ଓ ସନ୍ତାନ ପାଇବେ; ଯେ ଯେତେ ପଛରେ ପଡ଼ିବେ ସେ ତେତେ ଅନ୍ଧାର ଦେଖିବେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆଜିର ଶ୍ରେଣୀ କଳା ଓ ଶ୍ରେଣୀ ସାହିତ୍ୟ ଗର୍ଭରେ ଯେ ଆସନ୍ତା କାଲିର ଗଣ କଳା ଓ ଗଣ ସାହିତ୍ୟ ଦେଖିପାରେ ଓ ତାହାକୁ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟାକରେ ସେହି କେବଳ ବିଜ୍ଞ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଓ ତାହାହିଁ ସତ୍ୟର ସନ୍ତାନ, ସୃଜନକ୍ତେ ଓ ପ୍ରଗତିର ଚିହ୍ନ, ତାହାହିଁ ଜନ୍ମ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ପାର୍ଥକ୍ୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ନୂତନ ସମାଜ ଭବିଷ୍ୟତ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ନୂତନକୁ ଜନ୍ମଲାଭ ଦେବ ନା ପୁରାତନ ଅଘାତ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ମୃତ୍ୟୁ ଭଜିବ । ଏ ଦୁଇଟି କଥା ବ୍ୟତିରେକେ ତୃତୀୟ ବିଷୟ ନାହିଁ । ଏହାହିଁ ଆସନ୍ତାକାଲିର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ମାନଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧ ବିଷୟ ଓ ସମାଜ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ୟା । ଏହି ସମସ୍ୟା ସମାଧାନରେ ବିଜ୍ଞତା ବିଚକ୍ଷଣତା ଓ ବିଶେଷତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦିତ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟଥା ଫଳ ବିପତ୍ତିତ ହେବ ।

ରୂପ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଭୂମିକା

ପୁରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ସମାଜରେ ଶ୍ରେଣୀ ବିନ୍ୟାସ ହେବା ସମୟରୁ ଗୋଷ୍ଠିଶ୍ରେଣୀ ତାହାର ନିଜର କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରଭୃତି ଓ ପ୍ରସାର ଦିଗରେ ବ୍ୟବହାର କରି ଆସିଛି । ଯଦିଓ ଗୋଷ୍ଠିଶ୍ରେଣୀର, ଗୋଷ୍ଠି ଶ୍ରେଣୀର କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା, ଓ ସଂସ୍କୃତି ଗଠନରେ ଅଶେଷ ଅନୁଦାନ ରହିଛି ଗୋଷ୍ଠିଶ୍ରେଣୀର ନିଜର ବୋଲି କୌଣସି କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ନଥିଲା । ରୂପର ୧୯୧୭ ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବ ଦ୍ଵାରା ସଂହତ ଶ୍ରେଣୀ କେବଳ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା ହାତକୁ ନେଲା ନାହିଁ, କିମ୍ବା ଆର୍ଥିକ ଉପାଦାନର ମାଲିକ ହୋଇନାହିଁ, ସାରା ବିଶ୍ଵରେ ସଂହତଶ୍ରେଣୀ ନିଜର ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତି, ବିଜ୍ଞାନର ଏକ ଅଜେୟ ଦୁର୍ଗ ଗଢ଼ି ତୋଳିଲା । ସେହି ଦିନ ସଂହତ ଶ୍ରେଣୀ ଧନୀ ଶ୍ରେଣୀ ଉପରେ ଏକ ମୁସ୍ତବିଜ୍ଞ ବିଜୟ ହାସଲ କଲା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସଂସ୍କୃତିକ ବିଜୟ ରାଜନୈତିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିଜୟର ଅଗ୍ରଦୂତ ଓ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ । ଦୁନିଆରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ଉଦୟ ଓ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ସମୟରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ, କଳା, ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ସାମନ୍ତବାଦୀ କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଉପରେ ପ୍ରବଣ ଆକ୍ରମଣ ଆରମ୍ଭ କରି ନିଜର ପ୍ରାଧିକାର ବସ୍ତ୍ରର କରିଥିଲା । ଏହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଲୋଚନା କରି କାର୍ଲମାର୍କସ୍ ଓ ଫ୍ରେଡ୍ରେକ୍ ଏଙ୍ଗେଲସ୍ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାନିଫେଷ୍ଟୋରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ବୈଷୟିକ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ନୁହେଁ, ମାନସିକ ଉତ୍ପାଦନ ବା ଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଆଜି ଠିକ୍ ସେହି ଅବସ୍ଥା । ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର ମାନସିକ ପ୍ରୟାସ ଓ ସୃଷ୍ଟି ଆଜି ସାବଜନାନ ସମ୍ପର୍କରେ ପରିଣତ ହେଉଛି, ଏହା କେବଳ ଗୋଟିଏ ଜାତିର ହୋଇ ଆଉ ରହିନାହିଁ । ଜାତୀୟ ଏକଦେଶଦର୍ଶିତା ଓ ଜାତୀୟ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ଦିନକୁ ଦିନ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ଏବଂ ବହୁବିଧ ଜାତୀୟ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ସାହିତ୍ୟରୁ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଉଠୁଛି ଏକ ବିଶ୍ଵସାହିତ୍ୟ” । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଓ କଳା ପ୍ରଭୃତି ପୁରୁର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ବା ଜାତୀୟ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଛି । କାରଣ

କୌଣସି ଦେଶ ବା ଜାତି ଉପରେ ଶାସ୍ତ୍ରର ଆକ୍ରମଣ ବା ବିଜୟ ହାସଲ କରିବା ପୁର୍ବରୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ତାହାର ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ସାମ୍ବିଧି ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରି ନିଜର ପ୍ରାଧିକ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରାଯାଏ । ସେହିପରି କୌଣସି ଏକ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଅବସ୍ଥା ବଦଳାଇବା ପୁର୍ବରୁ ତାହାର କଳା ସାହିତ୍ୟ ବଦଳାଇବା ସର୍ବାଦୌ ଲୋଡ଼ା ଅନ୍ୟଥା ପ୍ରଥମୋକ୍ତ ବିଷୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ।

୧୮୭୧ରେ ପ୍ରକାଶିତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାନିଫେଷ୍ଟୋର ଜର୍ମାନ ସମ୍ବାରଣରେ ମାର୍କସ୍ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ କଥା ପ୍ୟାଣ୍ଟ କମ୍ୟୁନ୍ ଦ୍ଵାରା ଚିତ୍ତାନ୍ତରଣେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଅଛି । ତା ହେଉଛି—“ଆଜିରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରକୁ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ କେବଳ ଦଖଲ କରିନେଇ ତାକୁ ନିଜ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ଲାଗି ପ୍ରୟୋଗ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ତାଛଡ଼ା ଏ କଥା ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ସମାଲୋଚନା ବର୍ତ୍ତମାନର ସମୟ ଭୁଲନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ଖୁବ୍ କମ ।” ତେଣୁ ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ସମାଜରେ ଯଥାର୍ଥ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଚିନ୍ତା ପ୍ରଚଳନ ବ୍ୟତିରେକେ ଉକ୍ତ ସମାଜ, ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା ହାସଲ ପୁର୍ବରୁ ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ବିଶେଷତଃ ସର୍ବହାରା ଶ୍ରେଣୀର ଅନୁରୂପ ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାମ୍ବିଧିକ ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅନ୍ୟଥା ଉକ୍ତ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଷ୍ଟକର, ଯଦି ବା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଯାଏ ତେବେ ତାହାକୁ ସମ୍ଭାଳି ରଖିବା କଷ୍ଟକର । ତେଣୁ ବିଶ୍ଵ ବିପ୍ଳବୀ ଲେନିନ୍ ଲେଖିଛନ୍ତି—“Art belongs to the people. It must with its widest stretching root go out into the very thick of the broadest masses. It must combine the feelings, thoughts and will of the masses and uplift them.”

କଳା ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସମ୍ପଦ । ଏହା, ଏହାର ସୁବିସ୍ତୃତ ଚେରମୂଳ ପ୍ରସାର କରି ବିରାଟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଗନ୍ତରତମ ଅନ୍ତର ଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଦରକାର । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅନୁଭୂତି, ଭାବନା ଏବଂ ଇଚ୍ଛାକୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ଓ ସମନ୍ୱୟ କରୁଥିବ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଅଗ୍ରଗତି କରାଉଥିବ ।”

ତେଣୁ କାର୍ଲମାର୍କସ୍ ତଥା ଲେନିନଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଏ ଯେ କୌଣସି ଏକ ସମାଜରେ କୌଣସି ଏକ ବିପ୍ଳବ ପୁଞ୍ଜରୁ ଓ ପରେ ସେହି ସମାଜର କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା ତଥା ସମ୍ବୃଦ୍ଧିର ଅନୁରୂପ ବିକାଶ ଓ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହେବା ଦରକାର ଅନ୍ୟଥା ସପ୍ତକ ବିପ୍ଳବ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବା କଷ୍ଟକର । ତେଣୁ ପୁଞ୍ଜରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ସମ୍ବୃଦ୍ଧି ସମାଜର ବାହନ; ସେମାନଙ୍କ ଅଗ୍ରଗତି ବିନା ସମାଜର ଅଗ୍ରଗତି ଅସମ୍ଭବ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ୧୯୧୭ ନଭେମ୍ବର ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ପୁଞ୍ଜରୁ ଓ ପରେ ତାହାର ସାହିତ୍ୟ, କଳା କି ରୂପ ନେଇଥିଲା ଓ ନେଇଛି ତାହା ଆଲୋଚନା କରାଯିବା ଦରକାର । ଏବଂ ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ, ଜାତି, ସମାଜ ମୋଟ ଉପରେ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟକୁ ତାହାର ଅବଦାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆବଶ୍ୟକ । ଅନ୍ୟଥା ରୁଷ ସାହିତ୍ୟର ଯଥାର୍ଥ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କାରଣ ପୁଞ୍ଜରୁ ଦର୍ଶାଇଥିବା ଦାସ ସମାଜ, ସାମନ୍ତବାଦୀ ସମାଜ ତଥା ପୂଜିବାଦୀ ସମାଜରେ ଯଦିତ ଦାସ, ଅର୍ଦ୍ଧଦାସ ଓ ସର୍ବହରା ଶ୍ରେଣୀ ନିଜର ଶ୍ରମ ଯୋଗାଇ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତବର୍ଗୀୟ, ରାଜା ରାଜୁଡ଼ା ତଥା ଧନିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଅମାପ ସାହାଯ୍ୟ କରିଆସିଛି ତାହାର ସେହି କଳା, ସାହିତ୍ୟରେ ଭର ନ ଥିଲା ତାହା ସାମାଜିକ ନ ହୋଇ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର ୧୯୧୭ ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ଅତୀତ ସମସ୍ତ ସମାଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ସାବଜନନ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଣତ କରି ପାରିଛି । ଏହିଠାରେ ଅତୀତ ସମାଜର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ପ୍ରଚଳିତ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜର କଳା ସାହିତ୍ୟର ପାର୍ଥକ୍ୟ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ବିଚାର ସାପେକ୍ଷ ଓ ଆଲୋଚନା ଯୋଗ୍ୟ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ଭଳି ରୂଷରେ ମଧ୍ୟ କାବ୍ୟ କବିତା ବିପ୍ଳବ ପୁସ୍ତକରୁ
 ସମ୍ପାଦିତ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ଥିଲା । ଏବଂ ପ୍ରଚଳିତ ସାମାଜିକ
 ଅବସ୍ଥାକୁ ଆଧାର କରି କିଛିଦିନ ରୂଷରେ ତାହା ରୂପାୟିତ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ
 ୧୯୧୭ ରୂଷ ବିପ୍ଳବର କେତେକ ପୁସ୍ତକ ସାହିତ୍ୟ ଆଂଶିକ ଭାବେ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ
 ସାହିତ୍ୟ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ବିରୁଦ୍ଧ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପରିଣତ ହୋଇ
 ଅମାପ ଲୋକ ପ୍ରିୟତା ଓ ଲୋକ ଚକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହେଲା । ରୂଷ ବିପ୍ଳବ
 ପୁସ୍ତକରୁ ଆଲୋଚନାଶୀଳ ପୁସ୍ତକ, ଗୋଗଲ ଓ ଏଲ. ଏନ୍. ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ପୁସ୍ତକ
 ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟଧାରା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ରୂଷର ବିପ୍ଳବ କବି
 ମାୟକୋଭସ୍କି ରୂଷର ଅଗତ ଲେଖକଙ୍କ ଜୁରୁଲି ଉତ୍ସବରେ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି
 ନିକଟରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ନିଜର ଦୈବତ୍ବ ଦେଇ ମାୟକୋଭସ୍କି
 ଭାଷାରେ ଦକ୍ଷିଣ ଓ ଅତି ବାମପନ୍ଥୀ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧୃତ ସମାଲୋଚନା କରି
 ପୁସ୍ତକ ଲେଖାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳୀ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ ।

ପୁସ୍ତକ ସମ୍ପର୍କରେ ଗୋଗଲ ଲେଖିଛନ୍ତି :—

“ପୁସ୍ତକ ଏକ ଅସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି । ଏବଂ ବାସ୍ତବରେ ରୂଷରେ ଅତୁଳନୀୟ ।
 ତାଙ୍କ ଲେଖା ଆସନ୍ତା ଦୁଇଶହବର୍ଷ ପରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବା ଲେଖକମାନଙ୍କ
 ଲେଖା ସଙ୍ଗେ ତାଳ ଦେଇ ପାରିବ । ସେ ଥିଲେ ପ୍ରକୃତର ଉପାସକ । ସେ ରୂଷର
 ଆତ୍ମା, ରୂଷ ଭାଷା ଏବଂ ରୂଷ ଚରିତ୍ରକୁ ନିଖୁଣଭାବେ ଚିତ୍ର କରି ପାରିଛନ୍ତି ।

ଗୋଗଲ ଏବଂ ଉର୍ବେନେଭ, ଚେକଭ ଏବଂ ଗର୍ଜ୍ଜୀ ପୁସ୍ତକ ତାଙ୍କର
 ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ପୁସ୍ତକ ରୂଷ ସାହିତ୍ୟକୁ ଉତ୍ତମ ଆଧାର ଏବଂ
 ଆଧେୟ (form and contents) ଯୋଗାଇ ପାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଜାତୀୟ ଜୀବନକୁ
 ପ୍ରତିନିଧିତ୍ବ କରିବା ଓ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିବା ଗୁଡ଼ା ଦେଖାଇ ଦେଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଏବଂ
 ରୂଷ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆତ୍ମା ଏବଂ ବାସ୍ତବତାରୁ ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକ ଲେଖା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ଓ
 ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆହରଣ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ପୁସ୍ତକ ଆଧୁନିକ ରୂଷ ସାହିତ୍ୟର
 ଜନକ । ଇଂଲଣ୍ଡର ସେକ୍ସପିଅର, ଇଟାଲିର ଦାନ୍ତେ ଏବଂ ଭାରତର
 କାଲିଦାସଙ୍କ ପରି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂଷ ଜୀବନରେ ଯାହା ନିକଟତର ଓ ପ୍ରିୟତର,
 ଆଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷା, ପୁସ୍ତକ ଲେଖାରେ ତାହା ରୂପ ପାଇଛି ; ଅତିବାହୁଲ

ବା ଅତି ଭାବପ୍ରବଣତାର ସ୍ଥାନ ସେଥିରେ ନାହିଁ କେବଳ ବାସ୍ତବତାର ଆଧାର ଉପରେ ତାହା ନିର୍ମିତ । ମସ୍କୋ ସହରରେ ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବଂଶରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତିର କାମନା ଓ ଜ୍ଞାନର ପିପାସା ତାଙ୍କୁ ଅଧୀର କରି ପକାଇଥିଲା ତେଣୁ ସେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ରୁଷ, ଫରାସୀ, ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ଲାଟିନର ସ୍ମରତନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବାଲ୍ୟ ଜୀବନରୁ କାବ୍ୟ ଓ କବିତା ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସେ ରୁଷଲାନ ଓ ‘ଲୁକମିଲ’ ‘ଉନେଗିନ୍’, ‘ବୋରିସଗଦୁନଭ’, ‘କ୍ଲଇନ ଅଫ୍ ସ୍ପେଡ୍ସ’ (Queen of Spades) ‘ବ୍ରଞ୍ଜ ହର୍ସମ୍ୟାନ୍’ (Bronze Horseman), ‘ପୋଲ୍ଟାଭାଉ, ଗୋଲେଡନ କକ୍ରେଲ’ ଗଲ୍ (The Tale of Golden Cockerel), ‘କ୍ଲାଇଗାର୍ଲ’, ‘କକେସିଆନ ପ୍ରିଜନର’, ‘କ୍ୟାପଟେନ, ଡଚରସ’ “ଫାଉଣ୍ଟେନ ଅଫ୍ ବ୍ୟାକ୍ ଚେସଭାଇ” ‘ବ୍ରଦର ରବରସ୍’ ପ୍ରଭୃତି ଅସଂଖ୍ୟ କାବ୍ୟ, କବିତା, ଗଳ୍ପ, ନାଟକ, ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ । ଆଲେକ୍-ଜାଣ୍ଡର ପୁଷ୍ଟିନଙ୍କ ଜୀବନକାଳ ୧୭୯୯ ଜୁନ ତାରିଖରୁ ୧୮୩୭ ଫେବୃୟାରୀ ୧୦ ତାରିଖ ।

ଆଲେକଜାଣ୍ଡର ପୁଷ୍ଟିନଙ୍କ ପରେ ରୁଷର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲେଖକ ଗୋଗୋଲଙ୍କର ରୁଷ ସାହିତ୍ୟରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ରହିଛି । ରୁଷ ସାହିତ୍ୟରେ କାଳ୍ପନିକ ପ୍ରେମ ଓ ବାସ୍ତବତାର ସେ ଥିଲେ ଏକ ସମନ୍ୱୟ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସେ ଆଠୋଟି ଗଳ୍ପ ସମ୍ବଳିତ କରି ୧୮୩୯ରେ “ଡକାଲ୍ ଫାର୍ମ ନିକଟରେ ସନ୍ଧ୍ୟା” ନାମକ ଏକ ପୁସ୍ତକ ୧୮୩୯ରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ରଚନା “ତାରାସ୍ ବୁଲ୍ବା ଏବଂ ଭି” (Taras bulba and viy) ତାହା ମଧ୍ୟ କାଳ୍ପନିକ ଭାବ ପ୍ରବଣ ପ୍ରେମର ଆଧାର ଉପରେ ରଚିତ । ତାଙ୍କ ରଚନାରେ ଦୁଇଟି ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକ “ଦି ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଜେନେରାଲ୍” ଏବଂ ‘ମୃତ ଆତ୍ମା’ ବିଶେଷ ପ୍ରଶିଧାନ ଯୋଗ୍ୟ । ‘ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଜେନେରାଲ୍’ ନାଟକ ସପକ୍ରେ ଗୋଗୋଲ କହିଛନ୍ତି—ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ରୁଷରେ ଯାହାସବୁ ଖରାପ, ଏବଂ ଯେଉଁ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ବଢ଼ିରୁଲୁଛି ଯାହାର

ସମ୍ଭାର ଓ ସଂଶୋଧନ ଲେଖା ସେସମୟ ଏକତ୍ର ସମ୍ବଳିତ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରେସ୍ କରିଥିଲି ।” ୧୮୩୭ରେ ରୁଷର ତତ୍କାଳୀନ ଜାର ପ୍ରଥମ ନିକୋଲାଇଙ୍କ ଅଦେଶରେ ଅଭିମତ ହେବା ପରେ ପରେ ତାହା ଉପରେ ଏତେ ଆଲୋଚନା ଓ ସମାଲୋଚନା ଚାଲିଲା ଯେ ଗୋଗୋଲ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରୁଷ ଗୁଡ଼ି ରୋମକୁ ପଳାଇଲେ । ଏହାହିଁ ଉକ୍ତ ନାଟକର ସାରସ୍ୱତ ଓ ବିଶେଷତ୍ୱର ପ୍ରମାଣ ଦିଏ ଏବଂ ଗୋଗଲ ମଧ୍ୟ ନିଜେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ ଜନସ୍ୱପେକ୍ଷର ଜେନେରାଲ ଏବଂ ମୃତଆତ୍ମା (Dead Souls) ସେମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଲାଭ କରିପାରିନଥିଲା । ଯେ ସେ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ନାଟକ ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଧାନ ବାରଙ୍କଠାରୁ ବିରକ୍ତିରେ ମନ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି ।” ମୃତଆତ୍ମା ରୁଷର ଏକ ଜାତୀୟ ଜୀବନର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ବାସ୍ତବ ଅବସ୍ଥା ଚିତ୍ରଣ । ଏହା ଏକ ଦେଶପ୍ରେମୀ କାର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ନୈତିକତା ଓ ସାମାଜିକତାର ବଳିଷ୍ଠ ପ୍ରେରଣା ନିହତ ରହିଥିଲା । ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲେଖା ମଧ୍ୟରେ ‘ଇ ଭାନ୍ ଇଭାନୋଭିଚ୍’ ଏବଂ ‘ଇଭାନ ନିକିଫୋରଭିଚ୍ଙ୍କ ବଂଶଜା ଗଳ୍ପ (A story of the quarrel between Ivan Ivanovich and Ivan Nikiforovich), “ଦି ଡ୍ରଇରକୋଟ୍” ବା ‘ଗରମକୋଟ୍’ ‘ନେଭସ୍କି ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟ’ (Neveski Prospect) ଓ ପାଗଲର ଡାଏରୀ (The Diary of a mad man), ବିବାହ (The Marriage), କ୍ୟୁଆଗେଲ (The Gambling), ବିଶେଷ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ । ଗୋଗୋଲଙ୍କ ପରେ ଅନ୍ୟ କୃଷ୍ଣା ଲେଖକ ଯେଉଁମାନେ କି ରୁଷ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ବାସ୍ତବ ଜୀବନକୁ ନିଜ ନିଜ ଲେଖନୀରେ ଚୁପଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ସେମାନେ ହେଲେ ଲିଓ ଟଲଷ୍ଟୟ, ଇଭାନ ବୁର୍ଗେନଭ୍ ଏବଂ ଆଣ୍ଡ୍ରେ ଚେଖଭ୍ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଲେଖା ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସ୍ଥାନ ଦଖଲ କରେ ।

ଲିଓ ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେନିନ୍ କହୁଛନ୍ତି—

Leo Tolstoy is dead. His universal significance as an artist and his universal fame as a thinker and preacher reflect each in its own way, the universal significance of the Russian Revolution.” Collected works vol-16, p p 323-27

ଲିଓ ଟଲଷ୍ଟୟ ମୃତ । ଜଣେ କଳାକାର ହିସାବରେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ତାଙ୍କର ବିଶେଷତ୍ୱ, ଏବଂ ଜଣେ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଓ ପ୍ରଭାବକ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ନିଜ ନିଜ ରୂପରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ଓ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଅଛି ; ତାହାହିଁ ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ସର୍ବପ୍ରମୁଖ ବିଶେଷତ୍ୱର ସଙ୍କେତ ।

ପୁନର୍ବାର ଲେନିନ୍ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“Tolstoy not only produced artistic works which will always be appreciated and read by masses, once they have created human conditions of life for themselves after overthrowing the yoke of landlords and capitalists; he succeeded in conveying with remarkable force the moods of large masses that are oppressed by the present system, in depicting their condition and expressing their spontaneous feeling of protest and anger.”

“ଲିଓ ଟଲଷ୍ଟୟ ଯେଉଁ କଳା ସୃଷ୍ଟି କରି ଯାଇଛନ୍ତି ତାହା ସବୁ ସମୟରେ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଏବଂ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବେ ; ବିଶେଷତଃ ଥରେ ବିରାଟ ଜନସାଧାରଣ ଜମିଦାର ଓ ପୁଞ୍ଜିପତିଙ୍କ ଜଞ୍ଜିର ଛୁଣାଇ, ନୂଆଳୀ ଭାଙ୍ଗି ମନୁଷ୍ୟ ବଞ୍ଚିବା ଭଳି ଅବସ୍ଥା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୃଷ୍ଟି କଲପରେ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରିବେ । ବିରାଟ ଜନସାଧାରଣ ପ୍ରଚଳିତ ଯେଉଁ ପ୍ରଥାର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ସଜୁଛନ୍ତି ସେହି ବିରାଟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ହୋଧ ସ୍ୱତଃ ମନୋଭାବକୁ ମନୁଷ୍ୟ ସହ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାବ ଓ ଭାଷାରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରେ ସେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଲେନିନ୍ ପୁନର୍ବାର ଲେଖିଛନ୍ତି—

“The Russian workers in practically all the large cities of Russia have already made their response in connection with the death of L. N. Tolstoy and in one way or another expressed their attitude to the writer who produced a number of most remarkable works of art that put him in the ranks of great writers of the world and to the thinker who with immense power, self confidence and sincerity raised a number of questions concerning the basic features of the modern political and social system.”

Collected works vol:16 p p 330-332

“ରୁଷର ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରର ଶ୍ରମିକମାନେ ଏଲ୍, ଏନ୍, ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଜ ନିଜର ଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏହି ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଲେଖକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ମନୋଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଯେ କି ନିଜ ଲେଖା ବଳରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଧାନ ଲେଖକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେ କି ଅସୀମ ଶକ୍ତି ଓ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ନିଷ୍ଠାର ସହ ଆଧୁନିକ ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ କେତେକ ମୌଳିକ ସମସ୍ୟା ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଛନ୍ତି ।”

“ଲିଓ ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ଏହି ସମସ୍ତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଲେଖା ଓ ସାମାଜିକ ଦରଦ ପ୍ରତି ବ୍ୟାଇ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଲେଖାର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ମଧ୍ୟ ଲେନିନ୍ ଦେଖାଇଛନ୍ତି । ଏବଂ ସେହି ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତାର ସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ସ୍ତରର ତାହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ।

“Tolstoy's doctrine is certainly utopian and in content is reactionary in the most precise and most profound sense of the word but certainly does not mean that the doctrine was not Socialistic or that it did not contain critical elements capable of providing valuable material or the enlightenment of the advanced classes.”

Collected works vol 17 p p 49-53.

ଅତି ଗଭୀର ଓ ସନ୍ଧିଗ୍ରହ ଭାବରେ ବିଚାର କଲେ ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ନୀତି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଭାବରେ କାଲନ୍ଦରିକ ଏବଂ ତାହାର ଆଧାର ପ୍ରତିଫଳିତ । ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ତାଙ୍କ ନୀତି ବୈଜ୍ଞାନିକ ନ ଥିଲା, କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ଲେଖାରେ ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱ ନିହିତ ନ ଥିଲା ଯାହାକି ଅବିଶ୍ୱାସୀ ସମାଜ ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଉପାଦାନ ଯୋଗାଇବାରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ । ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଲେଖନୀ ଶକ୍ତିକୁ ବାସ୍ତବ ଓ ଯଥାର୍ଥରୂପ ଦେବାପାଇଁ ଏବଂ ଦୋଷ ଗୁଣକୁ ସଠିକ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିବା ପାଇଁ ସେ ମଧ୍ୟ ମାର୍କସଙ୍କ ଲେଖା ଉଦ୍ଧାର କରିଛନ୍ତି ।

“Further more critical elements are inherent in Tolstoy's utopian doctrine, just as they are inherent in many utopian systems, but we must not forget Marx's profound observation to the effect that the value of critical elements in utopian socialism bears an inverse relation to historical

development'. The more the activities of the social forces which are shaping the new Russia and bringing release from present-day social evils develop and assume a definite character, the more rapidly is critical utopian socialism losing all practical value and all theoretical justification". Ibid.

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାଳ୍ପନିକ ସମ୍ମାନରେ ଯେପରି ସାରମୁକ୍ତ ଉପାଦାନ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଆଏ ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ଲେଖାରେ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ କାଳ୍ପନିକ ନାହିଁ ନିହିତ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ମାର୍କସ ଦର୍ଶାଇଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁ ଭୁଲିଗଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ମାର୍କସ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ କାଳ୍ପନିକ ସମାଜବାଦରେ ସାରସଦୃଶ ଉପାଦାନ ଐତିହାସିକ ବିକାଶ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିଗଲେ । ସାମାଜିକ ଶକ୍ତି ଯେଉଁ ଅନୁପାତରେ ବିକାଶ ଲାଭକରେ, ଯାହାକି ନୂତନ ରୂପ ଗଠନର ରୂପ ଦେଉଛି ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଅନ୍ୟାୟରୁ ମୁକ୍ତ ହେଉଛି, ଏବଂ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର ବଢ଼ନ କରି ଚାଲୁଛି ତେତେ ଶୀଘ୍ର କାଳ୍ପନିକ ସମାଜବାଦ ତାହାର ସମସ୍ତ ବାସ୍ତବ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱଗତ ଯାଆର୍ଥ୍ୟ ହରାଇଛି ।”

ଏହି ମର୍ମରେ ସମସ୍ତ ଗୁଣ ଓ ଦୋଷ ଦର୍ଶାଇ ରୁଷର ଅନ୍ୟ ଖ୍ୟାତନାମା ଲେଖକ ହେର୍ଜେନଙ୍କ ଶତବାସିଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଉପଲକ୍ଷେ ଲେଖିନ ଏକ ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଲେଖକ ଆଇ, ଏସ୍, ଟୁର୍ଗେନେଭଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ ଏହି ମହାନ ଲେଖକଙ୍କ ବହୁ ଲେଖା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଖେଳାଳୀ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଲେଖା “A sportsman's sketches” ବିଶେଷ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଛି । ତାଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଓରେଲରେ ତାଙ୍କ ନାମରେ ଏକ ମିଉଜିଅମ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ଯେଉଁଥିରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲେଖକଙ୍କର ସ୍ଥାନ ରହିଛି ଯଥା ନିକୋଲାଇ ଲେସ୍କଭ, ତମିଟ୍ସି ପିସାରନ୍, ଆଫାନସିଫେଟ, ଲିଓନାର୍ଡ ଆଣ୍ଡ୍ରେଏଭ, ଇଭାନ ବୁନିନ୍, ଫାଏଡର ଟ୍ୟୁଟେଭ, ମିଖାଇଲ ପ୍ରିସଭିନ୍ ଏବଂ ଇଭାନ ନୋଭିକଭ ଇତ୍ୟାଦି । ଏବଂ ଇଂଲଣ୍ଡ, ଫ୍ରାନସ, ଆମେରିକା, ରୁଷ୍ଟର ହଜାର ହଜାର ଗୁଡ଼ିଆ ତାହା ଦର୍ଶନ ଓ ପଠନ ପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଚେକଭ ତାଙ୍କର ନାଟକ, ଲେଖ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବଳିଷ୍ଠ ଉପାଦେୟ ଲେଖା ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଏବଂ ରୁଷର ଜାତୀୟ ଜୀବନ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ବିଶେଷ ଅବଦାନ ରହିଛି । ମାକ୍ସିମ ଗର୍ଜି ତାଙ୍କ ଯୌବନରେ ନିଜ ଲେଖା ଉପରେ ଯେତେବେଳେ ୧୮୯୮-୯୯ରେ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଲେଖିଛନ୍ତି ସେ ସେତେବେଳେ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଗର୍ଜିଙ୍କୁ ତାହା ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

୧୯୧୭ରେ ରୁଷ ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବ ପୁରୁଷ ଓ ପରେ ଏହି ବୈପ୍ଳବିକ ସନ୍ତ-କ୍ଷଣରେ କେତେକ କବି, ସାହିତ୍ୟିକ ନିଜର ପ୍ରତିଭା ବଳରେ ଅତି ଉଲ୍ଲସ୍ଥ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଯାହାକି ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବକୁ ହୃଦୟନ୍ୱିତ କରିଛି ଓ ବିଶେଷ ଅବଦାନ ଦେଇଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାକ୍ସିମ ଗର୍ଜି, ମାୟକୋଭସ୍କି, ଆଲେକଜାଣ୍ଡର ବ୍ଲକ, ଡେମିୟାନ ବେଡ୍ନି, ଭାଲେରି ବ୍ରାୟସଭ ଭାଲେମାର ଖ୍ଲୋବନକଭ, ଆନା ଆଖ୍ମାଟୋଭା, ନିକୋଲାଇ ଆସେଏଭ, ଭେରବା-ବେଭ, ଭାଡ଼ିମାର କରିଲଭ, ବୋରିସ ପାଷ୍ଟରନାକ୍ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହି ସମସ୍ତ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ କାବ୍ୟ, କବିତା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଭାବେ ଆଲୋଚନା କଲେ ତାହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପୁସ୍ତକରେ ପରିଣତ ହେବ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ ବୈପ୍ଳବିକ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ମାକ୍ସିମ ଗର୍ଜି ଓ ମାୟକୋଭସ୍କି ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚିତ କଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ।

ଭରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ମାକ୍ସିମ ଗର୍ଜିଙ୍କ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ

ମାକ୍ସିମ ଗର୍ଜିଙ୍କ ଲେଖାର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଉଛି ସମାଜର ବାସ୍ତବ ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ । ସେ ତାହା ଅତି ଦକ୍ଷତା ଓ ଅତି ନିପୁଣ ଭାବରେ ଅଙ୍କନ କରି କେବଳ ରୁଷରେ ନୁହେଁ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ଭାବେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଗର୍ଜିଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେନିନ୍ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“Comrade Gorky by his great works of art has found himself too closely to the workers, movement in Russia and throughout the world to reply with anything but contempt”.

Collected works vol 16 p 106.

କମ୍ପେଡ଼ ଗର୍ଜି ତାଙ୍କର ମହାମୁଲ୍ୟବାନ କଳା ଜଗିଆରେ ରୁପ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ଆନ୍ଦୋଳନ ତଥା ସାରା ବିଶ୍ୱର ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ନିଜକୁ ଅତି ଘନିଷ୍ଠ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ କରି ପାରିଛନ୍ତି ତଦ୍ୱାରା ସେ (ଧନୀକ ଶ୍ରେଣୀର) କୁହାର ଉତ୍ତର ଦୃଶ୍ୟ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ଭାବରେ ଦେଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଗର୍ଜି କହୁଛନ୍ତି—

“In art you have to be true to the psychology of fact more than to fact itself.”

“କଳା ଚିତ୍ରଣରେ ତମକୁ ଘଟଣା ଅପେକ୍ଷା ଘଟଣା ପଛରେ ନିହିତଥିବା ମନୋବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରତି ଅଧିକ ସତ୍ୟ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ।” କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ମନୋଭାବ ଏବଂ ସମାଜରେ ତାହାର ଅନୁରୂପ ଚିତ୍ରଣ ଗର୍ଜିଙ୍କୁ ଏକ ମହାନ ସାହିତ୍ୟିକ ଭାବେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଗଢ଼ି ତୋଳିଛି । ଏହାହିଁ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ବିଶେଷତ୍ୱ ଓ ବାସ୍ତବ ରୂପ ଯାହାକି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ଅଭାବ ।”

ଗର୍ଜିଙ୍କ ଲେଖାମଧ୍ୟରେ ‘ମଦର’ (ମା) ‘ଫୋମାଗୋର୍ଡିୟୁଭ’ (ଦିୱ୍ୟାନା) ‘ଗୋଲଡେନ ଭକସ’ (କୈଲାଶର ସୁନା) ‘ଲାଇଫ ଅଫ୍ ମାତରେ କୋର୍ସେ-ମକିନ’ (ମାଲିକା), ତାଙ୍କର ନାଟକ ଲେସ୍ବେରଡେପ୍ଥ (ନିତମହଲ) ଭଳି ଶହ ଶହ କବିତା, ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପ ନାଟକ ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଓ ପ୍ରଶିଦ୍ଧାନ ଯୋଗ୍ୟ । ସେହି ସମସ୍ତ ଲେଖା ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବତା, ଚରମ ଚିନ୍ତଣରେ ପାରଦର୍ଶିତା, ଲେଖନୀ ଶୈଳୀର ସୌଷ୍ଟବତାର ଅନୁପମ ପ୍ରମାଣ ।

ଗର୍ଜିଙ୍କ ଲେଖା ମଧ୍ୟରୁ ବହୁ ଲେଖା ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ତଥା ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଭାଗରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଛି ଅଥବା ତାଙ୍କର ଲେଖାର ଗୁରୁପାତର ଆଧାର ଉପରେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଗର୍ଜିଙ୍କ ‘ମା’ ପ୍ରଥମେ ୧୯୦୭ରେ ଇଂରାଜୀରେ ଅନୁଦିତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଏବଂ ୧୯୧୧ରେ ଦ୍ୱିତୀୟଥର ଛପା ଯାଇଛି ।

ଗର୍ଜିଙ୍କ ‘ମା’ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଅନୁଦିତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗ ଜହ୍ନଶଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ, ୧୯୪୭ରେ ମଖମୁର ଜୁଲେଲିଶଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଭାଷାରେ, ୧୯୪୦ ପରେ ପ୍ରଭାକର ଉର୍ଦ୍ଦୁରେସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମରହଟ୍ଟା

ଭାଷାରେ, ଶ୍ରୀଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ‘ମା’ ନାମରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ, ୧୯୩୦ ପରେ ପରେ ଶ୍ରୀବିମଳ ସେନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ‘ମା’ ନାମରେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ, ୧୯୫୪ରେ ଶ୍ରୀମତୀ ପୁଷ୍ପମୟୀ ବୋଷଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପୁନର୍ବାର ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ, ଯଦୁନାଥ ସୈକିଆଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅସମିୟା ଭାଷାରେ, ୧୯୪୩ରେ ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ତାମିଲ ଭାଷାରେ, ୧୯୫୨ରେ ରଘୁନାଥନ ଚିନ୍ତାମୂରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପୁନର୍ବାର ତାମିଲ ଭାଷାରେ, ତେଲଗୁ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ମାଲୟାଲମ, ଗୁଜୁରାଟି, ତଥା ସିନ୍ଧି ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଏବଂ ଅତି ଆଦୃତ ହୋଇଛି । ତାହାଛଡ଼ା ଗର୍ବିଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ଲେଖା ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ ହୋଇଛି ଏବଂ ତାଙ୍କର ବହୁ ନାଟକ ଅନୁବାଦ ହୋଇ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଅଭିନୀତ ହୋଇଛି ଯଥା ‘ଫୋମାଗୋର୍ସିୟୁଭ’, ‘ଗୋଲ୍ଡନ୍‌ସେ’ । ଗର୍ବିଙ୍କ ଲେଖାର ଅଧାର ଉପରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଭାରତୀୟ ଲେଖକ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଯଥା ବି, ଭି, ଓଏରେରକରଙ୍କ ସୁନାର କୌଳାଶ (ସୋନେକା କୌଳାଶ) ଗର୍ବିଙ୍କ ଗୋଲ୍ଡେସେର ଆଧାର ଉପରେ ଲିଖିତ ଏବଂ ପୁତ୍ତଲିପର ଗର୍ବିଙ୍କ ‘ମା’ର ଆଧାର ଉପରେ ମରହଟ୍ଟି ଭାଷାରେ ଲେଖା ଯାଇଛି । ଗର୍ବିଙ୍କ *Literary Profiles* ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରତିମା ଓଡ଼ିଆରେ ଆଲୋଚ୍ୟ ନାମରେ ଅନୁଦିତ ହୋଇଛି । ଗର୍ବିଙ୍କ ନାଟକ ‘Lower depth’ ବଙ୍ଗଳା ଓ ହିନ୍ଦୀରେ ଲେଖାଯାଇ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଅଭିନୀତ ହୋଇଛି । ତାହା ହିନ୍ଦୀରେ ଶ୍ରୀମତୀ ରେଖା କୌସିକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଲେଖାଯାଇ ‘ତଳଚ୍ଛତ’ ନାମରେ ଦିଲ୍ଲୀରେ IPTA (ଇପ୍‌ଟା) ଦ୍ଵାରା ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଅଭିନୀତ ହୋଇଛି ।

ଗର୍ବି ଓ ତାଙ୍କ ଲେଖା ସମ୍ପର୍କରେ ଭାରତୀୟ ମନୀଷୀଙ୍କ ମତାମତ

ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଭାରତରେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ମାକସିମ ଗର୍ବିଙ୍କ ପ୍ରତିଭା ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ୧୯୦୫ରେ ‘ଭାରତୀୟମତ’ (Indian opinion)ରେ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଗର୍ବିଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିଥିଲେ । ସେଥିରେ ସେ ଗର୍ବିଙ୍କୁ ମାନବର ଅଧିକାର ପାଇଁ ଏକ ସଗ୍ରାମୀ ଗାର ଭାବରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଦେଖି-

ଥିଲେ । ଏବଂ ଏ ଦିଗରେ ତାଙ୍କ ଭଳି ଇଉରୋପରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲେଖକ
ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଲେଖିଥିଲେ ।

ଉଭୟେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ରାମାନାଥ ଠାକୁର, ଏବଂ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ
ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଲେଖକ ହୋଇଥିବାବେଳେ ଗର୍ବିତ ଅଭାବ ପ୍ରଶଂସା କରିଛନ୍ତି ।
ଶରତଚନ୍ଦ୍ର କହିଛନ୍ତି—

“ଗର୍ବିତ ଲେଖା ପଢ଼ିବା ପରେ ମାନବ ଜୀବନର ଅନ୍ତରାତ୍ମାର ବିଶ୍ଳେଷଣ
ପରି ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ଗର୍ବିତ ଲେଖା *creatures that once were men*
ଲେଖା ଉପରେ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର କହିଛନ୍ତି—“ଉନ୍ମେ ସେଥିରେ ଏକ ପୁରୁଷର
ନୂତନ ଆତ୍ମସୂତ୍ର, ନିଶାନ ଚିନ୍ତାଧାରା, ନୂତନ ଶୈଳୀ ଏବଂ ନୂଆ ଛଟକ
ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ । ଗର୍ବିତ ମାନବ ଜୀବନ ଏକ ନୂତନ ବାଣୀ ଦେଇଛନ୍ତି ।
ତାହା ନ ପଢ଼ିଲେ ଜୀବନରେ ଏକ ମହାମୂଲ୍ୟବାନ ଦିଗର ଜ୍ଞାନାର୍ଜନରୁ
ବଞ୍ଚିତ ହେବ ।

ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭ୍ରାନ୍ତିମୟ ମାୟାକୋଭସ୍କିଙ୍କ ଅବଦାନ

ଜର୍ମିଆର ଭ୍ରାନ୍ତିମୟ ମାୟାକୋଭସ୍କିଙ୍କ ଜୀବନକାଳ ୧୮୯୩-୧୯୩୦
ଏହି ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଯୌବନରେ ସେ ଜଣେ ଗାଳ୍ପିକ ଥିଲେ ତାଙ୍କ
ଠାରେ ପ୍ରତିଭା ଲୁଚି କାୟିତ ଭାବେ ରହିଥିଲା । ମାୟାକୋଭସ୍କିଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ
ମାକ୍‌ସିମ୍ ଗର୍ବିତ ୧୯୧୫ରେ ଲେଖିଥିଲେ:—

“He needs to work, to study and he will write good
genuine poetry.”

ସେ କାମ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ଏବଂ ସେ
ସୁନ୍ଦର ଓ ଉପାଦେୟ କବିତା ଲେଖିବେ । ତାଙ୍କ ଲେଖା ଶିଶୁମାନଙ୍କର
ଉପାଦେୟ, ବିଜ୍ଞାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବ । ତାଙ୍କ କବିତା
ପ୍ରଚାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲାଗୁ ହୋଇ ପାରିବ । ପୁସ୍ତିକା ଗ୍ରାମ୍ୟଗୀତ
କିମ୍ବା ସେକ୍ସପିଅରଙ୍କ ସନେଟ ପରି କାଳ୍ପନିକ ଏବଂ ଜୀବନ୍ତ

ତାଙ୍କ କବିତାରେ ସାମାଜିକ ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ପୃଷ୍ଠିବାଦୀ ସମାଜରେ ସାଧାରଣ ଲୋକର କଷ୍ଟକର ଜୀବନଯାତ୍ରା, ଶ୍ରମଶୀଳ ଜନତାର ଅନ୍ତରାତ୍ମାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ପ୍ରାରୁର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱାସ, ନିଜ ଜନ୍ମଭୂମିର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ଆଶା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ରୂପ ବିପ୍ଳବ ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ସଙ୍ଗୋକ୍ଳଷ୍ଟ ଲେଖାରେ ଦେଶପ୍ରେମୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ୧୯୧୫ରେ—‘A cloud in trousers’ ‘ପୋଷାକ ତଳେ ବାଦଲ’ ଏବଂ ୧୯୧୭ରେ ରଚିତ ‘ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଶାନ୍ତି’ (war and peace) ୧୯୧୭ରେ ପ୍ରକାଶିତ ‘ମାନବ’ (man) ରଚନାରେ ଲେଖକ କଲା ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କ ଗଣ-ତାତ୍ତ୍ୱିକ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଲେଖକମାନଙ୍କର ଲେଖା ନିଜ ଜୀବନ କାଳ ସମାଜର ସମସ୍ତୋପଯୋଗୀ ନୁହେଁ ସେଭଳି ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ସେ ସମାଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଜନସାଧାରଣ ଜୀବନ୍ତ କବିତା ଗୁଡ଼ିଏ ଥିଲା ବେଳେ ଯେଉଁମାନେ ଫମ୍ପା ଶବ୍ଦମାଳାରେ ‘କଲା ପାଇଁ କଲା’ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରିଛନ୍ତି । ସେ କହିଥିଲେ—ଆମେ ଜାଣୁ ଅସଂଖ୍ୟ ଘଟଣା ଏବଂ ଦୈନନ୍ଦିନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ୟା, କିନ୍ତୁ କବି କାହାନ୍ତି ? ତାଙ୍କ ମତରେ ସେହିଭଳି ବାସ୍ତବ କବି ଯେକି ପାଉଁଶ ଭିତର ନିଆଁକୁ ଜ୍ଞାନାଲୋକରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରିବ । ସେ ବାରମ୍ବାର ଘୋଷଣା କରୁଥିଲେ ଯେ “ପ୍ରକୃତ କବିତା—ଘଡ଼ିକ ପାଇଁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜୀବନର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଉଦ୍ଭାସ୍ତେବା ଉଚିତ ।”

ମାୟାକୋଭସ୍କି ତାଙ୍କ ଲେଖାରେ ନୂତନ ଶବ୍ଦ ଯୋଜନା ଛନ୍ଦ ଓ ରସସଂଯୋଗ କରିପାରିଛନ୍ତି । ସେ ଦେଖିପାରିଥିଲେ କମ୍ୟୁନିଜମ୍‌ର ଭବିଷ୍ୟତ, ତାହାର ବିଷୟରେ ସଦାସର୍ବଦା ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । ତାହାହିଁ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏକ ବାସ୍ତବତା ଥିଲା । ସେ ଆସନ୍ତାକାଲି କେବଳ ଦେଖି ପାରିନଥିଲେ ସେହି-ଥିରେ ସେ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ । ତେଣୁ ସର୍ବଦା ସମୟର ଅଗ୍ରଭାଗର ଉଦ୍ଭାସ ରହିଥିଲେ ।

ତାଙ୍କର ବିପ୍ଳବ ପରବର୍ତ୍ତୀ ୧୯୨୪ର ଜୀବନ୍ତ ଲେଖା ‘ସ୍ଲୋଭିନିର ଇଲିଚ ଲେନିନ୍’ ଏବଂ ୧୯୨୭ରେ ଲିଖିତ ଅତିଉଲ ଏବଂ very good) ପୁସ୍ତକ ସମ୍ପର୍କରେ ଲିଖିତ ‘ଉତ୍ସବ’ (jubilee) ଅତି ଉଚ୍ଚ ଧରଣର ଏବଂ ବିଶେଷ ପ୍ରଶଂସା ଯୋଗ୍ୟ ।

ଲେନିନ୍ଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

Lenin is now the most live of all living
our weapon, our knowledge... ..our power,
For comrades a love
most tender and humane
To enmesh the relentless temper of steel
He remained to the end
the most human of all men.

ବର୍ତ୍ତମାନ ଲେନିନ୍ ସମସ୍ତ ଜୀବନ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ୱରୂପ
ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଆମର ଉପାଦାନ, ଆମର ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଆମର ଶକ୍ତି । ସେ
ଥିଲେ କମ୍ରେଡମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ନେହଶୀଳ, ସବୁଠାରୁ କୋମଳ ଏବଂ ଦୟାଳୁ
କିନ୍ତୁ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନିର୍ମମ ଇଚ୍ଛାତ ଧାର । ଅନ୍ତମ ଚର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସମସ୍ତ
ମାନବଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୟାଳୁ ଥିଲେ ।

ସୋଭିଏତ୍ ସରକାରଙ୍କ ଦଶମ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ‘ଅଭିଭାବ’
କବିତାରେ ସୋଭିଏତ୍ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ନୂତନ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରତି ଏକ
ଚମତ୍କାର ଝଙ୍କାର ।

“And I sing
To praise my father Land
Humanity’s early spring
Born of struggle of toil
My republic, to you
I sing.”

ମୁଁ ଗାଉଛି—ମୋର ପିତୃ ଭୂମିର ପ୍ରଶଂସା ପାଇଁ । ମୋ ଦେଶ ମାନବ
ଜାତିର ନବ ବସନ୍ତ । ଶ୍ରମ ଓ ସଂଗ୍ରାମରୁ ସମୃଦ୍ଧ ମୋର ସାଧାରଣ ଚନ୍ଦ୍ର
କଥା ତୁମକୁ ଶୁଣାଉଛି । ସେହିକଥା ମୁଁ ଗାଉଛି ।

**ଭାରତୀୟ ଲେଖକଙ୍କ ଉପରେ ମାୟୁକୋଭସ୍କିଙ୍କ
ଲେଖାର ପ୍ରଭାବ**

ଭାରତର ବହୁ ଲେଖକଙ୍କୁ ମାୟୁକୋଭସ୍କିଙ୍କ ଲେଖା ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା
ଯୋଗାଇଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଲେଖକ ମାୟୁକୋଭସ୍କିଙ୍କ

ଲେଖାର ଆଧାର ଉପରେ ନିଜ ଲେଖା ଲେଖିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କେତେକ ତାଙ୍କ ଲେଖାକୁ ନିଜ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି । ହୁଦ୍‌କବି ବଜନ ମାୟୋକ-ଭସ୍କିଙ୍କ ଲେଖାକୁ ‘Sixtyfour Russian Poems’ ଚଉଦଟି ରୁଷୀୟ କବିତା-ସୂଚନା ନାମରେ ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି । ବିଶିଷ୍ଟ ପଞ୍ଜାବୀ ଓ ହୁଦ୍‌କବି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସତ୍ୟ ରଥୀ ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ ଲେଖା ‘A cloud in trousers’ ‘ପୋଷାକ ତଳେ ବାଦଲ’ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ବିରୋଧୀ କବିତା ‘At the top of my voice’ କେତୋକାଂଶ ନିଜ କବିତାମାଳା ‘ବନ୍ଦନ ଓଁ’ରେ ଉଦ୍ଧାର କରିଛନ୍ତି । ୧୯୭୩ରେ ଶ୍ରୀମତୀ ବିଜୟା ଚୌହାନ ମାୟୋକଭସ୍କି ନାମର ଗୋଟିଏ କବିତା ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି ଯାହାକି ତାଙ୍କର ବହି ‘ମାୟୋକଭସ୍କି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା ନାମରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ଉର୍ଦ୍ଦୁ କବି ଆଜ୍ଞି ସର୍ଦ୍ଦାର ଜାଫି, ହୁଦ୍‌କବି ନାଗାର୍ଜୁନ, ଅସମିୟା କବି ନବକାନ୍ତ ବଡ଼ୁଆ, କର୍ମ୍ମୀଟକ କବି ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ମରାଠି କବି ଅନିଲ ଦେଶ-ପାଣ୍ଡେ, ଏବଂ ମାଧ୍ୟେକର ପ୍ରଭୁତ ଭରଣସୁ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟକରଣ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ ଲେଖାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ଓ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶାର ବିଶିଷ୍ଟ କବି ସଚ୍ଚିଦ୍ରତ୍ନସୁ ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ କବିତା ଅନୁବାଦ କରି “ମାୟୋକଭସ୍କି କବିତା ସଂଗ୍ରହ” A collection of poems by Mayakovsky ନାମରେ ପ୍ରକାଶକରିଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ କବିତା ‘ଜୁବଲି’ ଓ ଭୂଦମିର ଇଲିଚ ଲେନିନ୍’ କବିତାକୁ ମିଶାଇ ୧୯ଟି କବିତା ଅନୁବାଦ କରାଯାଇ ସଫଳତା କରାଯାଇଛି । ଗୁଜରାଟି କବି ବି, ଆର, ବ୍ୟାସଙ୍କ ‘ଲେନିନ୍’ କବିତା ଉପରେ ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ ‘ଲେନିନ୍’ କବିତାର ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି । ଲେକପ୍ରିୟ ତେଲଗୁ କବି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ, ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ ଲେନିନ୍ କବିତା ଅନୁବାଦ କରିବାରେ ତାହାର ପ୍ରକୃତ ଭାବ, ଗତି ଓ ତେଜ ଫୁଟାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀମତୀ ସୁମତୀ ଉତ୍ତମ ଗୁପ୍ତା ସିନ୍ଧୁଭାଷାରେ କେତେକ ରୂପ କବିତା ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି । ସେଥି ମଧ୍ୟରେ ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ କେତେକ କବିତା ସନ୍ଧିବିଷ୍ଣୁ ହୋଇଛି । ଟି. ଏମ୍. ସି. ରଘୁନାଥନ୍ ମାୟୋକଭସ୍କିଙ୍କ କବିତାକୁ ତେଲଗୁ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି ।

ସୋଭିଏତ ସ୍ଥାନରେ ମାୟକୋଭସ୍କିଙ୍କ ଜୀବନ ସମ୍ବଳିତ କେତେକ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି, ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ନିକୋଲଇ ଆସେସ୍‌ଭେ ପୁସ୍ତକ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୋଇଛି । ମାୟକୋଭସ୍କିଙ୍କ କବିତା ସୋଭିଏତ ସ୍ଥାନରେ ୪୮ଟି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଏବଂ ୩୧ଟି ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ ୧୫୦ଟି ସଂସ୍କରଣରେ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଛି ।

ମିଖାଇଲ ଯୋଲକଭ

୧୯୧୭ ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଯେତେ ଯେତେ ଲେଖକ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ବାହାରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ମିଖାଇଲ ଯୋଲକଭ ଏକ ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନ ଦଖଲ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଜଣେ ସମାଜବାଦୀ ଶ୍ରମ ସମ୍ପଦର ପୁରୋଧା, ବିଶ୍ୱ ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ବିଜେତା ଅଟନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କ ଲେଖାରେ ସମାଜର ପ୍ରତିଫଳିତ ଓ ପ୍ରତିପାଦିତ ହେଉଥିବା ବହୁମୁଖୀ ଐତିହ୍ୟ ସିକ ସତ୍ୟକୁ ନିଖୁଣ ଭାବରେ ଚିତ୍ର କରି ପାରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଲେଖାରେ ସୋଭିଏତ ସ୍ଥାନରେ ପରାମର୍ଶ ବର୍ଷର ବିପ୍ଳବିକ ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ ତରଙ୍ଗ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହେଇଛି ଏବଂ ତାହା ଅତି ଗଭୀର ଓ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାବରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । “ଏବଂ ତନ୍‌ନଦୀ ଧୀର ମନ୍ଦର ଗତିରେ ବହୁ ଚାଲିଛି” (And quite flows the Don) ‘ବନ୍ୟାମୃତକାର ଫଳପ୍ରସବ’ (Vergin Soil upturned) ପ୍ରଧାନ । ତାହା ସମସ୍ତ ମାନବ ଜାତିର ସମ୍ପଦରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ତହିଁରେ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ଗଠନରେ ବିଶ୍ୱକଳା ଏକ ଅଭିନବ ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛି । ଯୋଲକଭ ତାଙ୍କର ଭୂତପୁର୍ବ ଲେଖକମାନଙ୍କ ପରମ୍ପରାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଲେଖାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ତହିଁରେ ଥିବା ନାୟକମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ ବିଷୟରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଇଥିପାଇଁ ସେ ସୋଭିଏତ ସାହିତ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚତମ ସ୍ଥାନ ଦଖଲ କରିଥିବା ପୁରତନ ଲେଖକମାନଙ୍କର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏ ଯୁଗକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବାସ୍ତବବାଦୀ କରି ପାରିଛନ୍ତି ।

ସୋଲକଡ଼ ସମାଜବାଦୀ ବାସ୍ତବତାକୁ ନିଖୁଣ ଭାବରେ ଫୁଟାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଲେଖାରେ ସେ ଏ ଯୁଗର ବିଶେଷ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ଅଗ୍ରଗାମୀ କଳାକାରର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସହ ସାମାଜିକ ବିକାଶ ଏବଂ ସମାଜବାଦୀ ବାସ୍ତବତାକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ପାରିଛନ୍ତି । ସୋଲକଡ଼ ତାଙ୍କର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ ସମ୍ବଳିତ ନାଟକ ଲେଖିଲା ବେଳେ ଜୀବନ୍ତ ଘଟଣାବଳୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ଏହି କଳାକାର ସୋଲକଡ଼ ଉତ୍ସାହ ସହକାରେ ମନ୍ଦିରତ ଭାବରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ନେଇ ନିଷ୍ଠାର ସହ ବର୍ତ୍ତମାନ ଘଟଣାବଳୀକୁ ଏପରି ରୂପ ଦେଇ ପାରିଛନ୍ତି ଯାହାକି ସବୁ ସମୟ ପାଇଁ ସତ୍ୟରୂପେ ପ୍ରତିଭାତ ହେଉଥିବ । ଏହି ଯୁଗର ବୈପ୍ଳବିକ ଅନୁଭୂତି ସୋଲକଡ଼ଙ୍କ ରଚିତ ପୁସ୍ତକରେ ଏପରି ଜୀବନ୍ତ ଭାବରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି ଯାହାକି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଲୋକଙ୍କର ଜୀବନ ଧାରଣ ଅବଧାରଣାକୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ଚେତନଶୀଳ କରାଉଥିବ ।

ମିଶାଇଲ ସୋଲକଡ଼ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଆଦୃତ ଓ ପୂଜିତ । ତେଣୁ ସେ ଯେଉଁ ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ପାଇଛନ୍ତି ତଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଭାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଛି ମାତ୍ର । ଦେଶ ପରେ ଦେଶ ବହୁଦେଶରେ ଉଚ୍ଚତମ ସଭ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ସେ ସ୍ୱସ୍ଥ ଭାବରେ ଓ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସହ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଉପାଦେୟ ତାହା ସେ ଶୁଣାଇଛନ୍ତି; ଏବଂ ବହୁ ଦେଶ ସେ ଭ୍ରମଣ କରିଛନ୍ତି । ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷର ଲୋକେ ସୋଲକଡ଼ଙ୍କୁ ଅନ୍ତର ସହୃଦ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ କଳାକାର ଭାବରେ ଓ ଜଣେ ମାନବପ୍ରେମୀ ଓ ମାନବ ସଦ୍‌ଗୁଣ ଅଧିକାରୀ ଲୋକ ହିସାବରେ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହ ପ୍ରଗତି ସମ୍ପର୍କ ହିଁ ସୋଲକଡ଼ଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଏବଂ ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଅସରନ୍ତି ଜ୍ଞାନର ଉତ୍ସାର । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଏହି ମହା ମିଳନରୁ ତାଙ୍କର ରଚନାବଳୀ ପ୍ରସୂତ ଯାହାକି ସୋଭିଏତ୍ ସୁନୟନର ଗୌରବ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟରେ ଅମର ହୋଇ ରହିଥିବ ।

ବିପ୍ଳବ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲେଖକଗଣ—

ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଓ ବିପ୍ଳବ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ସୋଭିଏତ୍‌ର ବହୁ ଲେଖକ, କବି, ସାହିତ୍ୟିକ, ଔପନ୍ୟାସିକ ସୋଭିଏତ୍‌ର ବାସ୍ତବ ଅବସ୍ଥା ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରୁ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଏହାହିଁ ସୋଭିଏତ୍ ସୁନୟନର ଗନ୍ଧ, ଗୌରବ ଓ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତି । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲେଖା ଆଲୋଚନା କରିବା ସମୟ ସାପେକ୍ଷ ଏବଂ ଏହି ପୁସ୍ତକର ବିଷୟ ବହୁର ବହୁଭୂତ କାର୍ଯ୍ୟ । ତେବେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ଲେଖକଙ୍କର ନାମ ତାଲିକା ଦେବା ସମ୍ମତାନ ଯଥା—ସର୍ଗି ଓସେନିନ୍, ଏଡ଼ୱାର୍ଡ ବାଗ୍ନିଟ୍ସ୍କି, ପାଭେଲ ଆଣ୍ଡୋକୋଲସ୍କି, ନି କୋଲ୍‌ଇ ଟିକୋନଭ, ଆଲେକଜାଣ୍ଡାର ନେକମେନସ୍କି, ଭାସିଲିକାଜିନ, ଇଲିଆ ସେଲଭନସ୍କି, ଆଲେକ୍ସି ସୁକର୍ଭ, ନିକୋଲାଇ ଉସାକଭ, ସ୍କ୍ଲୋପାନ ସିକାନେଭ, ମିଖାଇଲ ଇସାକୋଭସ୍କି, ଆଲେକଜାଣ୍ଡାର ପ୍ରୋକଫଭ, ଭ୍ଲାଦିମିର ଲୁଗୋଭସ୍କ ନିକୋଲାଇ ଜାବୋଲସ୍କି, ମିଖାଇଲ ସେଟଲଭ, ଆୟୁସିଦ ଉଟ୍‌କିନ୍, ଆଲେକଜାଣ୍ଡାର ଝାରଭ, ଲିଓନିଡ ମାଟିନଭ, ସେମିଆନ କିର୍ସାନଭ; ପାଭେଲ ଭାସିଲେଭ, ନିକୋଲାଇ ଗ୍ରୀବାଭେଭ, ଆଲେକଜାଣ୍ଡାର ଟ୍ଯୁଭସ୍କି, ସର୍ଗି ପୋଡେଲକଭ, ସ୍ୱାରେସ୍ତାଭ ସ୍ଲେଲିଆକଭ, ଆଲେକଜାଣ୍ଡାର ସ୍ୱାସିନ, ଭିକଟର ବୋକଭ, ମାର୍ଗାରିତା ଆଲିଗର, ଜନଷ୍ଟାଣ୍ଡିନ ସିମୋନଭ ।

ଏହି ଲେଖକ, ସାହିତ୍ୟିକ କଳାକାରଗଣ ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ପରବର୍ତ୍ତୀ ୧୯୧୮-୧୯ ଅବସ୍ଥାରେ ସୋଭିଏତ୍‌କୁ ଦୁନିଆର ଅଠରଟି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦେଶ ଘେରରେ ଆବଦ୍ଧ ରଖିଥିବା ସମୟରେ ଡେନିକିନ୍, ବ୍ଲଜେଲ, କୋଲଗ୍‌ସ୍କିପ୍ରଭୃତି ଘରେଇ ଶତ୍ରୁମାନେ ବିଦେଶୀ ଶତ୍ରୁଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଓ ପ୍ରଭେଚନା ଦ୍ୱାରା ଗୃହଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ କରି ସୋଭିଏତ୍‌କୁ ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ କରିଥିବା ସମୟରେ, ଅଥବା ସମାଜବାଦୀ ନିର୍ମାଣ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ, କିମ୍ବା ନାଜି ଆକ୍ରମଣ ସମୟରେ ପିତୃଭୂମି ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ବେଳେ ସୋଭିଏତ୍ ସମାଜର ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତିର କଷଟି ପଥରରେ ସ୍ପର୍ଶିତାର ଭଲ ଜାଣିଲାମାନ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ତାହା

ବିଭିନ୍ନ ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯୋଉଏତ୍ ଜନଗଣଙ୍କୁ ପ୍ରବଳ ଉତ୍ସାହ, ପ୍ରେରଣା, ବଳ, ସାହସ, ଯୈର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇଛି ଏବଂ ଅସୀମ ତ୍ୟାଗ ଓ ଶ୍ରମ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି । ଏବଂ ପିତୃଭୂମି ଯୋଉଏତ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା କରିବା, ତାହାର ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି ସାଧନ କରିବା, ଗୌରବ ବଢ଼ାଇବା, ତାହାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରାଇବା, ତଥା ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ତାହାକୁ ଉଚ୍ଚ ଆସନ ଯୋଗାଇବାରେ ବିଶେଷ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି । ସର୍ବୋପରି ଯୋଉଏତ୍ ସାହତ୍ୟ ପିତୃଭୂମି ପ୍ରତି ଅଶେଷ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଅନୁପମ ଆତ୍ମା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ତଥା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସମାଜବାଦ ନୀତି ଓ ଗଭୀର ଦେଶପ୍ରେମ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ।

ସମାଜବାଦୀ ସୋଭିଏତ୍ ସାହତ୍ୟର ଦର୍ଦ୍ଦଶନ

ଆଜି ଲେନିନ୍ ଜନ୍ମଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ ବ୍ୟାପି ଯୋଉଏତ୍ ସମାଜବାଦୀ ସାହତ୍ୟର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ତାହାର ପ୍ରକୃତ ଦର୍ଦ୍ଦଶନ ଖୁବ୍ ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ । ଲେନିନ୍ ଥରେ ଡେମିୟାନ ବେଡ଼ନଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ମୂଳକ ସାହତ୍ୟର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ବିଷୟରେ ଗର୍ଜିତ ସଙ୍ଗେ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଥିଲେ ଯେ—“ସେ ପାଠକମାନଙ୍କ ପଛରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଲେଖକ ପାଠକମାନଙ୍କ ଆଗରେ ରହିବା ଉଚିତ” । ଏହି ନିର୍ଭୁଲ ଦୃଷ୍ଟି-କୋଣ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ ବ୍ୟାପୀ ସମାଜବାଦୀ ସୋଭିଏତ୍ ସାହତ୍ୟର ଦର୍ଦ୍ଦଶନର ମୂଳଭୂମି ଓ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ।

ସୋଭିଏତ୍ ସୁନିଅନର ପରୂଷ ବର୍ଷ ବୟସ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହାର କଳା ଓ ସାହତ୍ୟର ବୟସ ମଧ୍ୟ ପରୂଷ । ଏହାହିଁ ସାରା ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଥମ ସମାଜବାଦୀ କଳା ଓ ସାହତ୍ୟ । ଏହି କଳା ଓ ସାହତ୍ୟ ଜନ୍ମକାଳରୁ ଏହା ଏକ ମୁକ୍ତିବାନ ସାମାଜିକ ବାଣୀ ଶୁଣାଇଛି ଯାହାକି ଏକ ନୂତନ ସମାଜ ଗଠନ ଦିଗରେ ସୋଭିଏତ୍ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନ, ଇଚ୍ଛା ଓ ପ୍ରେରଣାକୁ ଏକାଭୂତ ସମନ୍ୱୟ କରି ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ସମାଜବାଦୀ ବାସ୍ତବ କଳା କେବେହେଲେ ସ୍ଥାୟୀ କିମ୍ବା ସୁରୁଖୁ ନୁହେଁ । ଏହା ସୋଭିଏତ୍ ସମାଜର ଘଟଣାବଳୀକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରେ ଏବଂ ତାହାର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଚାଲି ଯାଉଥିବା ମାନ

ହୁଏ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ପରିଶ୍ରମର ଫଳାଫଳ ଉପରେ ଗଭୀର ଆଶ୍ରୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏବଂ ସାରା ଜାତିର ସୂକ୍ଷ୍ମଗତି ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନୁଷ୍ୟର ଚରିତ୍ର, ଚେହେରା ଏବଂ ମନୋବିଜ୍ଞାନର ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ । ତାହାରି ସଙ୍ଗେ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବେ ତାଳକୁ ତାଳ ପକାଇ କଳାର ଆଧାର ଓ ଆଧେୟର ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ । ସମାଜ ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷର ମନୋଭାବ, ସମାଜରେ ତାହାର ନିଜର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ବିଷୟରେ ଅବଧାରଣା, ଶ୍ରମ ପ୍ରତି ତାହାର ନୂତନ ଆଦରଣ୍ୟତ୍ୱ ବିଶେଷ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲଭ କରେ । ମୂଳ ଭିତ୍ତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇବା ପାଇଁ—ମାନବୀୟ ଆଲୋକ ବର୍ତ୍ତିକା ଧାରଣ ନିମନ୍ତେ ଏକ ନୂତନ ଧରଣର ମନୁଷ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ।

ସୋଭିଏତ୍ କଳାର ମୂଳ ଉତ୍ସ ହେଉଛି—କଳାକାରର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ଜୀବନ ପ୍ରତି ତାହାର ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ଦାର୍ଶନିକ ଅବଧାରଣା ଏବଂ ଘଟଣା ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସମ୍ପର୍କ । କେବଳ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର ଅନୁଭୂତି ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ଫଳରେ କୌଣସି ଏକ ଆଦର୍ଶ କଳାରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଘଟଣାବଳୀ ସଙ୍ଗେ କଳାକାରର ନିଗଦ ସମ୍ପର୍କ ଏବଂ ଗଭୀର ହୃଦବୋଧନହିଁ ସୋଭିଏତ୍ କଳାର ସୃଷ୍ଟି । ତାହାହିଁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ଏବଂ ଚମତ୍କାର କଳା ସୃଷ୍ଟିର ପରିପ୍ରକାଶ କରେ । କଳାର ଏତାଦୃଶ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପରିପ୍ରକାଶର ଅଭାବରେ କଳା ଲୋକଙ୍କର ମନ ଓ ଭାବନାକୁ ଆକର୍ଷଣ କରି ନପାରେ ।

କଳାର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଉଛି ତାହାକୁ ତତ୍ତ୍ୱର ଧାରଣାରେ ଶିକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରେନା । ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟଠାରୁ ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଗୁଲିଥାଏ । ବିଶ୍ୱର ଜଟିଳତା ଓ ରୁଚୁଡ଼ୁ କଳାକାର ବୁଝିବା ଉଚିତ । କଳା ପ୍ରଧାନତଃ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର ବିଶ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଧାରଣା ମାତ୍ର । ଏହା ଯ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି ଯେ ମନୁଷ୍ୟ କିଏ ଏବଂ ତାହାର ସମ୍ଭାର କ'ଣ । ଅଜ୍ଞତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନର ଘଟଣାବଳୀକୁ କିପରି ରୂପଦେବ ସେହି ମନୋଭାବ କଳାକାରର ମନରେ ସବୁବେଳେ ଖେଳୁଥାଏ । ହାତରେ ଥିବା କାମ କିପରି ମୁର୍ତ୍ତିମନ୍ତ

ହେବ ସେହି ଉପାୟ ସବୁବେଳେ ଖୋଜୁଥାଏ । ବିପ୍ଳବର ଲେମ୍ବୁପତ୍ରକାଂକ୍ଷା ବ୍ୟାପାର ଏବଂ ମାନବ ପ୍ରକୃତିର ବିଚିତ୍ରତା କଠିନ ଯଥାର୍ଥ ରୂପ ପାଇ ପାରିବ ସେଥିପାଇଁ ଉପାୟ ଉଦ୍ଭବନ କରୁଥାଏ ।

ସୁବୁକୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଗର୍ଜି କହୁଛନ୍ତି କଳାରେ ନିଜସ୍ବ ଘଟଣାବଳୀ ଅପେକ୍ଷା ଘଟଣା ପଛରେ ଥିବା ମନୋବିଜ୍ଞାନର ସତ୍ୟତା ଅଧିକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ଓ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ । ଏତଦ୍ୱାରା ସେ ଜଣାଇଛନ୍ତି ଯେ ଘଟଣାବଳୀର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରକୃତିକୁ ପରିପ୍ରକାଶ କରିବାରେ କଳାର ସରସ କଳ୍ପନାର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଉପାଦେୟତା ରହିଛି ଏବଂ ତାହା ମଧ୍ୟ ସହଜରେ ବୁଝି ହେଉଥିବା ଦରକାର । ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ସଲଟିକଭ ସେକ୍ତ୍ରନ ଆହୁର ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ “ସାହିତ୍ୟରେ କୌଣସି ଏକ ବିଷୟବସ୍ତୁର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଗଭୀରତା ଦର୍ଶାଇବା ବାହାରର ଆଧାର ଦର୍ଶାଇବା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଓ ଉପାଦେୟ” ।

ସାଧାରଣତଃ କଳା ସାଧାରଣ ଘଟଣା ଓ ବାସ୍ତବ ସଂକେତ ବହନ କରି ବୃହତ୍ ଧରଣର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିଥାଏ । ବାସ୍ତବ ସଂକେତ ଧାରା ସ୍ବତଃ ପ୍ରକୃତ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ଧାରାରେ ଐତିହାସିକ ଘଟଣାବଳୀର ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜୀବନ୍ତ ରୂପ ସତ୍ୟରୂପେ ଉଭା ହୁଏ । ମାଡ୍ରେଏଭଙ୍କ ‘ଅକ୍ଟୋବର’ ସାତ୍ରେଙ୍କ “ସର୍ବହାର ପାହାଡ଼ ଯନ୍ତ୍ର”, ମୁଖିନାଙ୍କ ‘ଶ୍ରମିକ ଓ କୋଠରୀ’ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ବାସ୍ତବ ସଂକେତ ବହନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସମସ୍ତ ରଚନାରେ ଉନ୍ନତ ବିଶୁଦ୍ଧ କଳା ସମ୍ପର୍କୀୟ ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ସମସ୍ତ ବାହ୍ୟ ନଗଣ୍ୟ ବିଷୟରୁ ମୁକ୍ତ ରହିଛି ।

ଯେଉଁ କଳା ବା ସାହିତ୍ୟ ଯାହାକି ଗଭୀର ଭାବ ଉଦ୍ରେକ କରିପାରେ ତାହାହିଁ କେବଳ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ବିଷୟବସ୍ତୁ କଳାର ଏକ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ । କଳାକାର ବା ସାହିତ୍ୟିକ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ଆଧାରକୁ ସଂଯୋଗ କରାଏ । ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ତରାତ୍ମା ଖୋଜନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରକୃତ କଳାକାରର ପ୍ରକୃତ ଦେଖାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ବହୁତାପୁର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ସଂକେତ ଦିଅନ୍ତି, କଳା ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ମତାମତ ଦିଅନ୍ତି ସେହିମାନେହିଁ ପ୍ରକୃତ କଳା ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ।

ସୋଭିଏତ୍ରେ କଳାକାରମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷିତ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ, ଫମ୍ପା ଆଧୁନିକତାବାଦର ଜୀବନଶୈଳୀ ଭାବନାରୁ ହାଲୁକାପୁର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାକୃତିକତାରୁ ଏବଂ ନିର୍ଜୀବ ବାହ୍ୟକତାରୁ ଦୂରରେ ରହିବା ପାଇଁ ସତର୍କ କରାଇ ଦିଆଯାଏ । କଳାରେ ଭାବ, ବିସମ୍ଭବସ୍ଥୁ ଓ କଳ୍ପନା କଳାର ଅନ୍ତର ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ କସ୍ତି ପଥର । ବାସ୍ତବ କଳା ଏବଂ ବନ୍ଧ୍ୟା କଳା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏହାର ଜରିଆରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୁଏ । ଏହାହିଁ ସୋଭିଏତ୍ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିଶେଷ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ।

ଜନଗଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର ସ୍ନେହ, ନ୍ୟାୟ ଓ ନୀତି ଉପରେ ଆସ୍ଥା, ସମାଜର ବୈପ୍ଳବିକ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ନାଗରିକ ଚେତନା କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଜରିଆରେ ଫୁଟାଇବାରେ ସୋଭିଏତ୍ କଳାର ବିଶେଷତ୍ତ୍ୱ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଳାଠାରୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ।

ସୋଭିଏତ୍ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ବଳସେବିକ (କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ) ପାର୍ଟିର ଭୂମିକା

ସୋଭିଏତ୍ ବଳସେବିକ ପାର୍ଟି (କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି) ତାହାର କଳାକାର ମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଖସିଯାଇ ପଡ଼ିଗଲେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି ; ସେମାନଙ୍କୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତିରେ ସଜ୍ଜିତ କରିଛି ; ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ପଥ ବିସମ୍ଭବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଅବଧାରଣା ଯୋଗାଇଛି । କଳା ବିସମ୍ଭବରେ ଲେନିନବାଦର ସତ୍ୟତା ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ସୋଭିଏତ୍ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସୁଜନଶୀଳ କଳାକାରମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛି ଯେ ସେମାନେ ଆଦର୍ଶଗତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜେ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଓ ନେତୃତ୍ୱର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବିଶ୍ୱ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟପାର୍ଟି ନିଜକୁ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧାରାରେ ବାନ୍ଧି ରଖି ନାହିଁ । ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାର୍ଟି ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ଓ ବିଭିନ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଲେଖକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇ ଆସିଛି । କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚିନ୍ତାଧାରାର ସାହିତ୍ୟିକ ମାନଙ୍କୁ ଏକରୂପିଆ ପୁରସ୍କା ଦେଇନାହିଁ । ଏପରି କି ଯେଉଁମାନେ ସବୋତସ୍ତବେ ସବହସ୍ତ ଆଦର୍ଶକୁ ଭିତ୍ତିକରି କଳା ସୃଷ୍ଟି

କରିଛନ୍ତି । ପାଟିର କଳା ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ପର୍କୀୟ ଏହିନନ୍ଦ ସୂକ୍ଷ୍ମଶୀଳ କଳାକାର-
ମାନଙ୍କୁ ସମାବେଶ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛୁ ତେଣୁ ଦେଶ ପକ୍ଷରେ ସମୟ
ସ୍ରୋତରେ ଓ ଇତିହାସର ଗତି ଧାରାରେ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ସାଧନ
କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛୁ । ତେଣୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହେଇ
କବି, ଲେଖକ, ସାହିତ୍ୟିକ ଓ କଳାକାରଗଣଙ୍କର ବାସ୍ତବ ଅବସ୍ଥା ଏବଂ
ବୈପ୍ଳବିକ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ନୂତନ ଜୀବନ ଗଠନ ହିଁ ପ୍ରେରଣାର ସ୍ତର ଉତ୍ସ
ହେଇ ଆସିଛି । ତେଣୁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁକ୍ତ, ଜୀବନ୍ତ ଓ ଅଦମ୍ୟ ଅଗ୍ରଗତି
ଭବିଷ୍ୟତ ସୃଷ୍ଟିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି । ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତିର ଆବହାତ୍ମ୍ୟ
ଏପରି ଉତ୍ତମ, ଅସରନ୍ତ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ବିହୀନ ବୈପ୍ଳବିକ ଶ୍ରେଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ ଯାହାକି
ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ କବିତ୍ଵର ଝଲକ ଓ ଫୁଲିଙ୍ଗ ସୃଷ୍ଟି ନକରି ରହିପାରିବ ନାହିଁ ।
ଏହି ସମସ୍ତ ଅବସ୍ଥା ଓ ଘଟଣା ହିଁ ସୋଭିଏତରେ ଅଗଣିତ ଲେଖକ, ସାହିତ୍ୟିକ,
କବି ଓ କଳାକାର ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ମୌଳିକ ଉତ୍ସ । ଯେଉଁ ସୋଭିଏତ
ବିରୋଧୀ ବୋର୍ଜୁଆ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସୋଭିଏତ ସାହିତ୍ୟରେ ଲୌହ ଶୃଙ୍ଖଳା ଓ
ସୋଭିଏତରେ ଲୌହ ପରଦା ରହିଥିବା କଥା କହି ଲୁହା ପ୍ରସ୍ତର କରନ୍ତି
ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହାହିଁ ଏକ ପ୍ରଧାନ ଆଲୋକ ରେଖା ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୌଭାଗ୍ୟ, ପ୍ରକୃତି, ଅନୁରାଗ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଆଗ୍ରହ ଏବଂ ହୃଦୟର
ବନ୍ଧନ ବିଭିନ୍ନ କବିଙ୍କର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ଏହି ବିଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନତା ହିଁ ସୋଭିଏତ
କାବ୍ୟ ଓ କବିତାକୁ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମାଜିକ ଦଳର ସଙ୍ଗୀତ ଓ
ସଂଗୃହୀତ ସାହିତ୍ୟ ରୂପେ ଆବଦ୍ଧ ନ ରଖି ବିରାଟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମହାନ
ଆତ୍ମାର ପରିପ୍ରକାଶ କରିଛି, ସମସ୍ତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶକ୍ତିର ସ୍ଵରରେ ପ୍ରତିଧ୍ଵନିତ
ହୋଇଛି । ଐତିହାସିକ ବିକାଶ ଧାରାରେ ଏକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରେ
ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି । ସାହିତ୍ୟ ଓ କବିତା ସାଗରରେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ
ଉତ୍ତମ ତରଙ୍ଗ ଉଠିଛି । ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ତରଙ୍ଗ ଏହି ସାହିତ୍ୟକୁ ନୂତନ
ଚିନ୍ତା ଓ ନୂତନ ଅନୁଭୂତି ଦେଇ ବିଶ୍ଵ ଦୃଷ୍ଟି ଶ୍ରେଣୀ ଯୋଗାଇ ଓ କବିତ୍ଵର ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ
ରକ୍ଷାକରି ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ଏବଂ ନୂଆ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।
ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧରେ ଗୃହଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ସୋଭିଏତ ସାହିତ୍ୟ

ବୈପ୍ଳବୀ ଚନ୍ଦ୍ରା ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ଓ ମୁଖରତ ହୋଇଛୁ । ଏହି ସମୟ କବି ମାୟୋକଭସ୍କି ଇଲିଆସେଲଭନସ୍କି, ଏଡ୍‌ୱାର୍ଡ ବାଗ୍ରିଟସ୍କି, ନିକୋଲାଇ ଟିଗୋନଭଙ୍କ ଏବଂ ସର୍ଗି ଏସେନିନ୍‌ଙ୍କ ଭଳି କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ଦେଇଛି ।

ବିପ୍ଳବପର ଦ୍ଵିତୀୟ ଦଶକରେ ସୋଭିଏତ କୃଷି ଓ କୃଷକର କୋଠରୀ କରାଯାଉଥିବା ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନ, ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତା ମୂଳକ ଶିଳ୍ପଜାତ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଶିଳ୍ପ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଦେଶରେ ସାଧାରଣ ବିକାଶ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ସୋଭିଏତ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ନୂତନ ଉତ୍ସାହ, ନୂତନ ପ୍ରେରଣା ଓ ନୂତନ ଆଲୋଚନା ଓ ନୂତନ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେହି ସମୟର ସୋଭିଏତ ସାହିତ୍ୟ ଅଗଣିତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଉତ୍ସାହ, ପ୍ରେରଣା ଓ କର୍ମଶକ୍ତି ଓ ବାସ୍ତବ ଅବସ୍ଥାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଲେଖକଙ୍କ ଭାଷା ଓ ଭାବ ବହନ କରି ନୂତନ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ଜନ୍ମଦେଲା । ଏହି ସମୟର ମୁଖ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ଆଲେକ୍ସି ସୁର୍ଜକଭ, ମିଖାଇଲ ଇସାକୋଭସ୍କି, ନିକୋଲାଇ ଟାବୋଲସ୍କି, ଆଲେକଜାଣ୍ଡର ଟର୍ଜଭସ୍କି, ପାଭେଲ ଭସିଲେଭ, ସ୍ଵାରେସ୍ତାଭ ସେଲିଆକଭ, ଡ୍ରାଭି କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରସୂତ କରିଛି ।

ସୋଭିଏତ ବିପ୍ଳବର ତୃତୀୟ ଦଶକରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ନାଶ ଆକ୍ରମଣ ସମୟରେ ପିତୃଭୂମି ସୋଭିଏତର ସ୍ଵାଧୀନତା ଓ ସାଂଘୋମିତ୍ଵ ରକ୍ଷା କରିବା, ଆକ୍ରମଣକାରୀ ନରହନ୍ତା ପିଶାଚ ହଟାଇବା ବାହୁମାନୁ ବିତାଡ଼ନ କରି ଛୁନଛୁଡ଼ କରିବା, ବିଶ୍ଵ ଦରବାରରେ ଅଜେୟ ସୋଭିଏତ ଶକ୍ତିର ସମ୍ମାନ ଓ ଗୌରବ ବଢ଼ାଇବା, ସଂଘପରି ସୋଭିଏତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମୁକ୍ତିବାନ ଶ୍ରମ ଓ ସାଧନାକୁ ନିଷ୍ଠୁର-କାରୀ ପୈଶାଚିକ ଶକ୍ତିରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ତଥା ନିଜବାଦ କେବଳ ସୋଭିଏତର ଶତ୍ରୁ ବା ବିରୋଧୀ ନୁହେଁ ସାରା ବିଶ୍ଵର ଅଗଣିତ ସ୍ଵାଧୀନତାପ୍ରେମୀ, ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଦୀ ଓ ଦେଶପ୍ରେମୀଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ରୂପେ ସୋଭିଏତ କବି, ସାହିତ୍ୟିକ, କଳାକାରଗଣ ସ୍ଵର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ତାହା ଏକ ସମୟୋପ-ଯୋଗୀ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଉତ୍ସାର ସମ୍ପଦ ରୂପେ ଗଣ୍ୟ । ଏହି ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତି ସ୍ତବ୍ଧ ସାହିତ୍ୟିକ, କବି, ଲେଖକଙ୍କ ବ୍ୟତିରେକେ ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସାହିତ୍ୟିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । କନଷ୍ଟାଣ୍ଟିନ ସିମୋନଭ,

ଓଲ୍ଗାବେର୍ଗୋଲ୍ଡସ୍ (Olga Berggolts) ମାର୍ଗାରିଟା ଆଲ୍ଭିଘର ପ୍ରଭୁତ୍ବକୁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନବଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲା । ଏହିପରି ସମୟର ଐତିହାସିକ ଗତିରେ, ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଧାର୍ଯ୍ୟବାହୁକ ଭାବେ ସୋଭିଏତ୍ ନୂଆ ନୂଆ କବି, ଲେଖକ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ କଳାକାରଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛି ଯେଉଁମାନେ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥାର୍ଥ ନେତୃତ୍ବ ଦେଇ ସୋଭିଏତ୍ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ଉନ୍ନତ, ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଭାବେ ସୋଭିଏତ୍ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ବାସ୍ତବତା କୋଳରେ ଉନ୍ନତରୁ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ଗତିରେ ଚରନ୍ତନ ସତ୍ୟରୂପେ ଅଗ୍ରଗତି କରି ଚାଲିଛି । ଏହାହିଁ ସୋଭିଏତ୍ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ତଥା କଳାର ଓ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କର ବିଶେଷତ୍ବ । ଅନ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣବାଦୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ପୁର୍ଣ୍ଣ, ଉତ୍ସାହସ୍ଥାନ, ସ୍ଥାୟୀ ସମାଜରେ ଏହା କୃତ୍ରିମ ସମ୍ଭବପର । ତେଣୁ ସୋଭିଏତ୍ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶର ମୌଳିକ କାରଣ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସମୃଦ୍ଧି, ପ୍ରଗତି ଓ ଅଗ୍ରଗତିର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶକ୍ତି ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଓ ପ୍ରଶିଧାନର ବିଷୟ । ଏବଂ ସୋଭିଏତ୍ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଏହି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ଅବଦାନ ଅତୁଳନୀୟ । ସେଥିପାଇଁ ଯଥା ସମୟରେ ସୋଭିଏତ୍‌ର ବିଭିନ୍ନ ସାଧାରଣ ଜନ୍ମର କଳାକାର, ସାହିତ୍ୟିକ, କବି, ଲେଖକମାନଙ୍କର ସମାବେଶ ଓ ସମ୍ମିଳନ ହୋଇ ବାସ୍ତବ ଅବସ୍ଥାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ସାମୁହିକ ଚିନ୍ତାର ସମନ୍ୱୟ କରାଯାଏ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାହିଁ ସୋଭିଏତ୍ ସାହିତ୍ୟର ସମୟୋପଯୋଗୀ ସମାଜୋପଯୋଗୀ ସମବିକାଶର ଧ୍ରୁବତାର ଭଳି ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ।

ସୋଭିଏତ୍ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କର ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ

ଯେଉଁମାନେ ସୋଭିଏତ୍ ବିରୋଧୀ ସମାଲୋଚକ, ସେମାନେ ସୋଭିଏତ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୃତ୍ରିମ ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି ଯେ ସୋଭିଏତ୍‌ରେ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେପରି ଲୌହ ପରଦା ରହିଛି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକ କଳା ପରଦା ରହିଛି । ତଥ୍ବାତ୍ ସେମାନେ ନିଜର ନିଛକ ଅଜ୍ଞତା ହିଁ ପ୍ରକାଶ କରିଥାନ୍ତି । ପୁରୁଷ ଲେଖାଯାଇଛି ଯେ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟକୁ ସୋଭିଏତ୍ ସାହିତ୍ୟର ବିପ୍ଳବ ଅବଦାନ ରହିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟରେ ସୋଭିଏତ୍ ସାହିତ୍ୟର ଆହରଣ କଥା ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ।

ଇଂରାଜୀ, ଫରାସୀ, ଜର୍ମାନ, ଲଟିନ, ଗ୍ରୀକ୍ ଏପରିକି ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସମାଜୋପଯୋଗୀ ଉପାଦେୟ ଓ ଭଲ ଭଲ ବହି ରହିଛି ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ବହୁ ପୁସ୍ତକ ସୋଉଏତ୍ତ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସୋଉଏତ୍ତ ନାଗରିକମାନେ ତାହା ଖୁବ୍ ଉତ୍ସାହ ଓ ଆଗ୍ରହ ସହ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି । ଭାରତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ ଠାକୁର, ଶରତଚନ୍ଦ୍ର, ପ୍ରେମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭଳି ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ ମାନଙ୍କର ବହୁ ଉପାଦେୟ ଲେଖା ସୋଉଏତ୍ତ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇ ସୋଉଏତ୍ତ ଲାଇବ୍ରେରୀରେ ଗଚ୍ଛିତ ରହିଥିବା ଲେଖକ ନିଜ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ସୋଉଏତ୍ତ ପାଠକମାନେ ତାହା ପଢ଼ିବା ଓ ସୋଉଏତ୍ତ ପଣ୍ଡିତମାନେ ତାହା ଉପରେ ଗବେଷଣା କରିବା ଦେଖାଯାଏ । ତେଣୁ ସୋଉଏତ୍ତରେ ବିଦେଶୀ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ କଲା ପରିତା ତତ୍ତ୍ୱ ହୋଇଥିବା ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତି କରନ୍ତି ଅଥବା କୁହା ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି ସେମାନେ ମତ୍ତବତ୍ ଭୁଲ କରନ୍ତି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏଠାରେ ସୋଉଏତ୍ତରେ କେତେ ଆମେରିକୀ ସାହିତ୍ୟ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଛି ଓ ସୋଉଏତ୍ତ ପାଠକମାନେ ତାହା ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ତାହାର ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ଏଠାରେ ଯୋଗାଇଲେ କଥାଟା ଆହୁରି ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ଏବଂ ସୋଉଏତ୍ତ ସାହିତ୍ୟର କୁହା ପ୍ରଚାରକଗଣଙ୍କ କପୋଳ କଳ୍ପିତ କଲା ପରିତା ଅଭିଯୋଗ କଥାଟା ଆପେ ଆପେ ମଉଲିଯିବ ।

ବିଗତ ପରୀକ୍ଷା ବର୍ଷ ଧରି ସୋଉଏତ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ରୁଷର ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ, ସାହିତ୍ୟିକ ଓ କଳାକାର ଆମେରିକୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସୋଉଏତ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଲେଖକ ଆମେରିକୀୟ ଉପାଦେୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ସୋଉଏତ୍ତ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରି ସୋଉଏତ୍ତ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ପରିବେଷଣ କରିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ରହିଛି ।

ସୁପ୍ରିନ୍ ଆମେରିକୀ ଲେଖକ ଫେନିମୋର କୁପରଙ୍କ ଲେଖା ଓ ଓପାସିଙ୍ଗଟନ ଅଇରଭିଙ୍ଗଙ୍କ ଲେଖାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଓ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ଲେର୍ମିନୋଟଭ୍ ଓ ବେଲିନ୍ସ୍କି ମଧ୍ୟ କୁପରଙ୍କ ଲେଖାକୁ ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ । ଲିଓଟଲସ୍କୟ ମଧ୍ୟ ଆମେରିକୀୟ ଦାସ ପ୍ରଥା ବିରୋଧୀ

ଲେଖକମାନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପାଇଁ ଡୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ଆମେରିକାନ ଲେଖକ ଏଡ୍ଗାରପୋଙ୍କ ଉପରେ ଡକ୍ଟୋରସ୍ଥିଙ୍କ ଚମତ୍କାର ଲେଖା କୁପ୍ରିନ୍‌ଙ୍କ ଟାବେଲ୍‌ଙ୍କ ଲେଖା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଜୁଲିନ୍ ପ୍ରମାଣ ।

ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବ ପରେ ୧୯୨୦ ମସିହା ପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଦେଶୀ ଲେଖକଙ୍କ ଲେଖା ଅପେକ୍ଷା ଆମେରିକାନ ଲେଖକଙ୍କ ଲେଖା ସୋଭିଏତରେ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଏବଂ ବହୁ ପୁସ୍ତକ ଓ ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ବହୁ ସଂଖ୍ୟା ଓ ସଂସ୍କରଣ ରୁଷ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ସୋଭିଏତ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଥମ ଦଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୧୧ ଜଣ ଆମେରିକାନ ନାମଜାଦା ଆଧୁନିକ ଲେଖକଙ୍କ ଲେଖା ରୁଷ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଛି ଯେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୮୦ ଜଣଙ୍କ ଲେଖା ନୂଆ କରି ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଛି । ସେହି ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ଲେଖକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଥର୍ଡର ଡ୍ରେସର, ଡିସ୍‌ପାସୋ, ସେରଜିଡ୍ ଆଣ୍ଡରସନ୍, ସିନ୍‌କ୍ଲେୟାର ଲୁଇ, ଅପ୍ଟନ ସିନ୍‌କ୍ଲେୟାରଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ।

୧୯୨୦ର ଦଶନ୍ଧି ଏବଂ ୧୯୩୦ ଆରମ୍ଭ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ସୋଭିଏତର ଏକ ସମାଲୋଚକ ଦଳ ସମସ୍ୟାମୟିକ ଆମେରିକାନ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଗଭୀର ଗବେଷଣା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସର୍ଗି ଡିନାମୋଭ ଡ୍ରେସରଙ୍କ ସଂଗୃହୀତ ଲେଖା (Collected works)କୁ ରୁଷ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ଉପରେ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟପୁର୍ଣ୍ଣ ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ସେହି ଲେଖା ମଧ୍ୟରେ ଡ୍ରେସର ଏବଂ ବିପ୍ଳବ ଅନ୍ୟତମ ଲେଖା । ସେଥିରେ ସେ ଦର୍ଶାଇ ଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ବିବର୍ତ୍ତନବାଦ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସୀ ଏହି ଲେଖକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ସଂହର ଏବଂ କମ୍ୟୁନିଜମ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ମନ ଓ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥିଲେ । ସର୍ଗି ଡିନାମୋଭ ମଧ୍ୟ ଏଡ୍ଗାର ପୋ, ସେରଜିଡ୍ ଆଣ୍ଡରସନ୍ ଏବଂ ସିନ୍‌କ୍ଲେୟାର ଲୁଇଙ୍କ ଲେଖା ଉପରେ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ଉପାଦେୟ ଲେଖା ଲେଖିଥିଲେ । ‘ଆମେରିକାର ସଂହର କବିତା’ ଆମେରିକାର ‘ସମସ୍ୟାମୟିକ ସାହିତ୍ୟ’ ତଥା “ଆମେରିକା ସାହିତ୍ୟରେ ଦାସତ୍ୱ ବିପ୍ଳବ” ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ଦୋହଲଙ୍କକଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମାଇକେଲ

ଗୋଲ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେରିକାର ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଲେଖା ଉପରେ ସେ ଗଭୀର ଗବେଷଣା କରିଛନ୍ତି ।

ସେହି ସମୟରେ ସୋଭିଏତରେ ଆମେରିକାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଲେଖକମାନଙ୍କ ପୁସ୍ତକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ଓ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ୧୯୨୭ରେ । ଅପଟନ ସିନକେୟାରଙ୍କ ଉପରେ ଭେସେନବର୍ଗଙ୍କ ଲେଖା, ୧୯୨୮ରେ ଓଏଲପୋଲଟିକାଙ୍କ ସନ୍ଧିପ୍ତ ଲେଖାବଳି, ୧୯୩୪ରେ ଡସ୍ ପାସୋଙ୍କ ଉପରେ ଏ. ସ୍କାର୍ଟସ୍‌ର ଲେଖା, ୧୯୩୦ରେ ଜନରିଡ୍‌ଙ୍କ ଉପରେ ବି. ଭଲେବଙ୍କ ଲେଖା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ସେଭେନ୍ଥ ଆଣ୍ଡରସନ, ଥିଓଡର ଡ୍ରେସର, ଏବଂ ଓଏଲପୋଲଟିକା ପ୍ରାଂକ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ଲେଖାରେ ଡାକ୍ଷଣ ବାମପନ୍ଥୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସୋଭିଏତ ଲେଖକ ଓ ଗବେଷକମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରୁଥିଲେ । ତାହା ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କ ଲେଖାରେ ଜଟିଳତା ଓ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଧାରାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଖିକୁ ଘେଇଁ ନଥିଲେ । ହେମିଙ୍ଗସ୍‌ଙ୍କ ‘ଥବା ଓ ନଥିବା’ବାଳାଙ୍କ ପ୍ରତି (To Have and Have not) ଓଏଲପୋଲଟିକାଙ୍କ — ‘ଡାଉଡ ମର୍କାନ୍ଡ’ (David Morkand) ଜନସ୍ଥିନବେକଙ୍କ ହୋଧର ଅଙ୍ଗୁର (Grapes of wrath) ଅପଟନ ସିନକେୟାରଙ୍କ ପଶାରଣ ନୁହେଁ (No Pasaran) ।

ସେହି ସମୟରେ ସୋଭିଏତର ଇଭନ କାସକିନ୍‌ଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଇଭ ମେରିଆ ଲରେ, ନିନା କାରୁଜେ, ନାତାଲିଆ ଭେଲିଉନା ପ୍ରଭୃତି ଆମେରିକୀୟ ବହି ଅନୁବାଦରେ ଲାଗି ଯାଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଅନୁବାଦହିଁ ଏକ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାସକିନ୍‌ଙ୍କ ଅନୁବାଦ ସବୁଠାରୁ ସରସ, ସୁନ୍ଦର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ସେହି ସମୟ ଅନୁବାଦ ଆମେରିକୀ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ ଲିଉଇଆନ ଆନସିଲଭ ଆମେରିକାର ନିଗ୍ରୋ ସମ୍ପର୍କ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ରୂପ ରାସାରେ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ । ୧୯୩୩-୧୯୪୩ ମଧ୍ୟରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସାହିତ୍ୟ ଜର୍ଣ୍ଣାଲ ସୋଭିଏତରେ ଆମେରିକୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥସମୂହରେ ବିଶେଷ ଉପାଦାନ ଯୋଗାଇଥିଲା । ତହିଁରେ କାର୍ଲ ସାଣ୍ଡବର୍ଗ,

ଉତ୍କଳିୟମ ପଲବନର, ଉତ୍କଳିୟମ ସାବ୍‌ବୋୟାନ, ରବର୍ଟପ୍ରସ୍ତ ଆର୍କିବାଲ୍ଡ ମାକଲେ, ଗ୍ରୀଟେଲ ଲିଣ୍ଡସେ ଇ, ଏ ରବିନସନ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ଉପାଦେୟ ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ।

ସମାଲୋଚକ ଏ. ଆଦାମଭ, ଟି, ରକଟଭ, ଆନା ଏଲି ଷ୍ଟାଟୋଭ ଆମେରିକାନ ସାହିତ୍ୟର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ଦିଗନ୍ତସ୍ଥିତ ବିଷୟ ବିଶେଷତଃ ଆମେରିକାନ୍ ଲେଖକ ମାନଙ୍କର ଫାସିବାଦ ବିରୋଧୀ ସମ୍ରାମ ବିଷୟରେ ରେକର୍ଡ କରିଥିଲେ । ଆବେଲ ଷ୍ଟାର୍ଟସେଭ ୧୯୪୨ରେ ‘ଆମେରିକା ଏବଂ ସୋଭିଏତ୍ ସମାଜ’ ନାମକ ପୁସ୍ତକରେ ରୁଷ-ଆମେରିକା ସାହିତ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ । ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵ ମହାଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ସୋଭିଏତ୍‌ର ବିଜ୍ଞାନ ଏକାଡେମିର ବିଶ୍ଵସାହିତ୍ୟ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ତରଫରୁ ଆମେରିକାନ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଷୟବସ୍ତୁ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ୧୯୪୭ରେ ତାହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଏଥିରେ ଦୃଢ଼-ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା । ୧୯୫୦-୬୦ ମଧ୍ୟରେ ‘ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାସନାଲ ଲିଟରେଚର’ର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଭାବେ ‘ଫରେନ ଲିଟରେଚର’ରେ ଆମେରିକାନ ସାହିତ୍ୟର ସାର ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ସୋଭିଏତ୍ ଲୋକଙ୍କୁ ପରସା ଯାଇଥିଲା । ତହିଁରେ ଆମେରିକାର ଲେଖକ ହେମିଙ୍ଗୱେ, ଷ୍ଟେନବେକ୍, ଫଲ୍‌କ୍‌ଲେନ୍‌ଡେ, ଆର୍ଥର ମିଲର, ଟେନେସି ଉଇଲିୟମ୍‌ସ, ଉଇଲିୟମ୍‌ସ ସାବ୍‌ବୋୟାନ, ଜାକ୍ କେରୋକ, ଜେ, ଡି, ସାଲିନ୍‌ଗର, ଟୁମ୍‌ସନ କାପୋଟେ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ଆମେରିକାନ ସମସାମୟିକ ଲେଖକଙ୍କ ଲେଖା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ୧୯୫୮-୬୧ରେ ବିଖ୍ୟାତ ଲୋକଙ୍କ ‘ଜୀବନୀ’ ନାମରେ ମରିସମେଣ୍ଟେଲସନ୍‌ଙ୍କ ‘ମାର୍କ ଟାବେନଙ୍କ ଜୀବନୀ’ ଏକ ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକ । ୧୯୫୮ରେ ଲେନିନ୍‌ଗ୍ରାଡ୍‌ର ପଣ୍ଡିତ ଆନାରେମା “ମାର୍କ ଟାବେନ ଏବଂ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକ” ନାମରେ ଏକ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ୧୯୫୯ରେ ‘ଲିଟରେଚର୍‌ସ୍ଥିୟା ଗେଜେଟ୍‌’ରେ ଟାବେନଙ୍କ ଲେଖା ସମ୍ପର୍କରେ ସୋଭିଏତ୍ ସମାଲୋଚକ ସ୍ଟାନ୍ ବେରେଜନଟ୍‌ସ୍‌ହି ଏବଂ ଆମେରିକାନ ପଣ୍ଡିତ ରୁର୍ଲ୍‌ସ୍‌ଲିଡରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଦାନ୍ତବାଦ ଚାଲିଥିଲା । ଓହାଲଟ୍ ହୁଇଟ ମାନଙ୍କ ଲେଖାର ଅନୁବାଦ ମଧ୍ୟ ସୋଭିଏତ୍ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରନ୍ତି । ସୋଭିଏତ୍

ସାହିତ୍ୟକୁ ସମ୍ପଦ ଯୋଗାଇଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆମେରିକୀୟ ଲେଖକଙ୍କ ଅନୁବାଦ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରେଟହାଟ୍ଟେ, ଷ୍ଟିଫେନସନ, ଅପଟନ ସିନ୍‌କ୍ଲେୟାର, ଜାକ୍‌ଲଣ୍ଡନ, ମାର୍ଟିନ ଏଡେନ୍ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ଲେଖା ବିଶେଷତଃ ଲଣ୍ଡନଙ୍କ ଶ୍ରମିକ ଓ ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଳବ, ରୁଷ ଓ ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଲେଖାର ଅନୁବାଦ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ଏପରି କୌଣସି ସମସାମୟିକ ଆମେରିକୀୟ ଉଲ୍ଲେଖ-ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ନାହିଁ ଯାହାକି ସୋଭିଏତ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ଓ ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଡାକ୍ଷଣ ଦୃଷ୍ଟି ବାହାରେ ରହି ଯାଇଛି ।

ସୋଭିଏତର ଆମେରିକୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନର ମୂଳଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ଆମେରିକୀୟ ସାହିତ୍ୟର ଐତିହାସିକ-ତତ୍ତ୍ୱଗତ ଚରିତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିବା, (Historico-Theoretical character) ତହିଁରେ ଥିବା ଗଭୀର, ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଧାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା, ତାହାର ବିଶେଷତା, ଜାତୀୟ ଜୀବନ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ, ଏବଂ ବଂଶଗତ ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ କଳାଗତ ମନୋଭାବ ବାହାର କରିବା ଓ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ସୋଭିଏତ ଲେଖକ, ସାହିତ୍ୟିକ, କବି ଓ କଳାକାରମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ, ଗବେଷଣା ସେ ବିଷୟରେ ପ୍ରବଳ ପିପାସା ଓ ଜିଜ୍ଞାସା ତଥା ସୋଭିଏତ ସରକାର ଓ ସୋଭିଏତ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମିର ସେ ଦିଗରେ ସାହାଯ୍ୟ, ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣାହିଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣ ଦିଏ ଯେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା ତଥା ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ସୋଭିଏତ ଦ୍ୱାରା ସର୍ବଦା ଉନ୍ମୁକ୍ତ । କଳାପରଦା ବା ଲୌହି ପରଦାର ଲେଖମାତ୍ର ଭୟ ବା ଆଙ୍କୋ ନାହିଁ । ଏହା ହିଁ ସୋଭିଏତ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ନଭେଲର ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଭାବ

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ‘ସତ୍ୟବାଦୀ’ ସାହିତ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୧୫ ସାଲରେ ‘ସତ୍ୟବାଦୀ’ କହନ୍ତି, “ଜନ୍ମଭୂମିର ଉନ୍ନତିରେ ଯଥାକ୍ରି ଆତ୍ମ-ନିୟୋଗ କରି ପାରିଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ବିଶ୍ୱସେବା କଲୁ ବୋଲି ମନେକରି

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବୁ । ଦେଶାନୁରାଗ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରୀତିର ବିରୋଧୀ ନୁହେଁ ବରଂ ବିଶ୍ୱପ୍ରୀତି ବିକ୍ଷନ୍ନ ପ୍ରାଣରେ ଜାତୀୟତା ଏବଂ ସ୍ୱଦେଶ ବାହ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ।” (ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ ଏମ୍. ଏ. ପି. ଏଚ୍. ଡ଼) ଏହି ଲେଖାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟୟମାନ ହୁଏ ଯେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଜାତୀୟତା, ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାର ପରିପୁରକ ଏବଂ ପରିପତ୍ତୀ ନୁହେଁ ବୋଲି ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବରୁ ୧୯୧୫ ମସିହାରେ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଏହାହିଁ ବାସ୍ତବ ଜାତୀୟ ଭାବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପୁନର୍ମିଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ବାସ୍ତବ ଜାତୀୟତା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାର ପରିପୁରକ ପ୍ରତିପତ୍ତୀ ବା ପରିପତ୍ତୀ ନୁହେଁ । ଯେଉଁଠି ଏହା ବିରୋଧ କରେ ତାହା ଉଚ୍ଚ ଜାତୀୟତା ନାମରେ ଦୁଷିତ ହୁଏ ।

ସେହିପରି ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଭୂତାତ୍ମ ଦଶକରେ ‘ସବୁଜ’ ସାହିତ୍ୟ ସମିତି ‘ଯୁଗସାକ୍ଷୀ’ ଜରିଆରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ତର ଉନ୍ନତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ତତ୍କାଳୀନ ଉତ୍କଳର ଅଧୋଗତି ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଦୁର୍ବଳତା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ତହିଁରୁ ଯାଣ ପାଇବା ପାଇଁ ଲେଖିଥିଲେ—“ଉତ୍କଳର ଭଗବାନ ତାକୁ ଓ ଅଧୋଗତିରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ଯୁଗସାକ୍ଷୀର ତତ୍ତ୍ୱ ରାଜିରେ ଯେଉଁ ସଂଗୀତ ଧ୍ୱନିତ ହେଉଅଛି ତାହା ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟର ଆନୁରୋଧରେ ଉତ୍କଳର ଶ୍ରବଣ ଗୋଚର ହେଉ । ଉତ୍କଳର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ବିଶ୍ୱର ସ୍ପର୍ଶରେ ତାହା ବିନଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । କଟକରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପରି ତାହା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେଇ ଉଠିବ । ଜଗତର ଆଧୁନିକତମ ଚିନ୍ତାର ସୂଚନା ଥିବ ‘ଯୁଗସାକ୍ଷୀ’ ନାମକ ଏହି ମଧୁଚନ୍ଦ୍ରିକାରେ ।”

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ—ଶ୍ରୀନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ

ଏହିଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚିତ ହୁଏ ଯେ ସବୁଜ ସାହିତ୍ୟ ଦଳ ଓ ତାହାର ମୁଖପତ୍ର ‘ଯୁଗସାକ୍ଷୀ’ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟର ଚିରାଚରିତ ଗତିଧାରା ବଦଳାଇ ତାହାକୁ ବିଶ୍ୱ ବସ୍ତୁର ଆଧାର କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ତାହା ନାନା କାରଣରୁ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଭାବ

ପୁରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ୧୯୨୦-୩୦ ଏବଂ ୧୯୩୦-୪୦ ମଧ୍ୟରେ ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ପରେ ପରେ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ବୈପ୍ଳବିକ ଚେତନା ଓ ଉତ୍ତେଜନା ଦେଖା ଦେଇଛି । ସୋଭିଏତ୍ ସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ, ସୋଭିଏତ୍ ଲେଖକମାନଙ୍କର ଲେଖା ନିଜ ନିଜ ମାତୃଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନୁବାଦ ଏବଂ ସୋଭିଏତ୍ ବିପ୍ଳବର ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ କୃତିତ୍ବର ଝଲକ ଭାରତର ଜାତିର ଅନ୍ତରରେ ଏକ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗ ଖେଳାଇ ଦେଇଛି ଏବଂ ତାହା ବିଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସେଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ନୁହେଁ । ପୁରୁ କୁହା ଯାଇଛି ଯେ ସୋଭିଏତ୍ ଲେଖକ ଗର୍ଭିଣୀ ‘ମଦର’ ଏବଂ ମାୟକୋଭସ୍କିଙ୍କ ଲେଖା ଓଡ଼ିଆରେ ଅନୂଦିତ ହୋଇଛି । ଏଠାରେ ତାହାର ଧାର୍ଯ୍ୟବାହୁକ ଆଲୋଚନା ଓ ଗବେଷଣା ଜରିଆରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କିପରି ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି ଏବଂ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି ତାହାର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ ଦିଆଯାଉଛି । ପୁରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ସମାଜବାଦୀ ସାହିତ୍ୟର ଉଦ୍ଦାହରଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଯେଉଁ କେତୋଟି କବିତା ଉଦ୍ଧାର କରା ଯାଇଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ସୋଭିଏତ୍ ବିପ୍ଳବ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ରଚିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଭାବ ଉକ୍ତ ରଚନା ଉପରେ ପଡ଼ିଛି । ମାତ୍ର ସେତିକି ଦର୍ଶାଇଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବନାହିଁ । ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ପ୍ରଭାବ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଓଡ଼ିଆରେ ବହୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲେଖକ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଏଥିରେ ତିନେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ‘ସମାଜ’ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ପ୍ରଭାବ, ତାହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଲେନିନଙ୍କ ଆଦର୍ଶ, ସୋଭିଏତ୍ ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ରୁଷ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଉନ୍ନତି ଓ ଅଗ୍ରଗତି ଏବଂ ବିଶ୍ଵ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ପୁରଣର ସମ୍ଭାବନା, ଭାରତରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଓ ଅଗ୍ରଗତି ଏବଂ ତାହାର ଜରିଆରେ ନିର୍ମାଣିତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଦୁଃଖଲ୍ଲସ୍ବ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ବିଷୟରେ ସମାଜ ସମ୍ପାଦକଙ୍କଦ୍ଵାରା ତା.୨-୧-୧୯୨୭, ତା.୨-୨-୧୯୨୪ । ତା.୨୯-୧୨-୧୯୨୪ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ

ଅବତାରଣା କରି ସୋଭିଏତ୍ ବିପ୍ଳବ ସମ୍ପର୍କରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କୁ ଅବହୁତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଲୋକ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ସେହି ଦିଗରେ ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସମ୍ପର୍କରେ ୨-୧-୧୯୨୭ରେ ସମାଜ ସମ୍ବାଦକାୟରେ ଲେଖା ଅଛି—“କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳ ଭାରତରେ ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ୁଛି । ସରକାର ଏ ଦଳଙ୍କ ଉପରେ ଖୁବ୍ କଠା ନଜର ରଖିଛନ୍ତି । ଦେଶର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଯୋଗ ନ ଦେବାର ପ୍ରଧାନ କାରଣ, ଭୟ” ।... ..ମାତ୍ର ସେମାନେ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ତାହା ସେତେ ଦୋଷାବହ ନୁହେଁ । ବିଶେଷ କରି ସେମାନଙ୍କ ନୀତି ଭାରତ ପକ୍ଷରେ ନୁଆ ନୁହେଁ । ସେମାନେ କହନ୍ତି, ଦେଶରେ ଜଣଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକାମ ପାଞ୍ଚାଟି ଜମି ରହୁବ, ହୁଏତ ତା’ଘରେ ଖାଇବାକୁ ଦୁଇଜଣ ଲୋକ । ସେ ବିଲାସ, ମାମଲ, ମକଦ୍ଦମା, ମଉଜ ମଜଲିସରେ ଲଜ୍ଜାମତେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛୁ । ତା’ଘର ପାଖେ ଆଉ ଜଣଙ୍କର ଦଶ ଜଣ କୁଟୁମ୍ବ, ଦମାଣ ଜମି । ପ୍ରାଣାନ୍ତକ ପରିଗ୍ରମ କରିଯୁଛା ସେମାନଙ୍କ ପେଟ ପୂରୁନାହିଁ । ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟକ କୋଟିଶୁର ଆଉ ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟକ ଦିନରାତି ଖଟିଖଟି ପେଟପୁର ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ପାଉନାହିଁ । ସମାଜରେ ଏ ବିଷୟ ଅବସ୍ଥା ରହୁବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଦେଶର ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ସମଗ୍ର ଜାତିର । ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କର କୋଠ ସମ୍ପତ୍ତି । ଯାହାର ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ସେ କରିବ ଏବଂ ତାହାର ଆବଶ୍ୟକମତେ ଏ ସମ୍ପତ୍ତି ଉତ୍ପନ୍ନରୁ ଭାଗ ପାଇବ । ଆମ ଦେଶରେ ପୁରୁଷ ଏପରି ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ସମ୍ପତ୍ତି କାହାର ଜଣକର ନୁହେଁ ସମସ୍ତଙ୍କର କୋଠ ।... ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥାର ଏପରି ବିଷୟ ବିଭେଦ ଘୁଆଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି, ଅଧିକାର ଦେବା—କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବା କୋଠବ୍ୟାପୀମାନଙ୍କର ଯଦି ନୀତି ହୁଏ, ତାହା ଗରିବଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ଲାଗିବ । ପ୍ରଜା, ମଜୁରିଦାରମାନେ ଏକଥା ଶୁଣି ମୁଗ୍ଧି ଆ ମାରିବେ । ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କ ନୀତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଯଦି ସମୟର ପ୍ରୟୋଜନ ଲାଗି ବିଧାତାଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଆସିଥାଏ, ତେବେ ଏଥିର ପ୍ରଭାବରେ ଦିନେ ସମାଜ ଶାସନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେ ନ ବଦଳିବ ବୋଲି କିଏ କହୁପାରେ ?”

ପୁନଶ୍ଚ ୨-୨-୧୯୨୪ ଶନିବାର ‘ସମାଜ’ ସମ୍ବାଦକାୟରେ ଅକ୍ଟୋବର ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଳବର ନେତା ଏବଂ ରୂଷରେ ସୋଭିଏତ୍ ଶାସନର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା

ମହାତ୍ମା ଲେନିନ୍ଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ଲେନିନ୍ଙ୍କ ଗୁଣଗାରିମା ଓ ଅତୁଟପୁଷ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟର ଭୂସୂଚୀ ପ୍ରଶଂସା କରାଯାଇ ଏହି ସମ୍ପାଦକାୟା ଲେଖାଯିବା ଦ୍ଵାରା ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେତେବେଳେ ଅକ୍ଟୋବର ବିପ୍ଳବର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ, ସୋଭିଏତ ଶାସନର ଗୌରବ ତଥା ମହାମାନବ ଲେନିନ୍ଙ୍କ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଦରଦ, ଆନୁଜ୍ଞାତାୟତା, ଜନତାର ନୂତନ ରଣ କୌଶଳ ଓ ରଣ ନୀତି, ସର୍ବୋପରି ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥାନ ଓ ଶୋଷଣସ୍ଥାନ ନୂତନ ସମାଜ ଗଠନ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଆଲୋକପାତ କରୁଛି । ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ମରଣେପ ତଥା ପୃଥ୍ଵୀବାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ନ୍ୟୁତ୍ରସ୍ଵାର୍ଥ, ଧନ ଲୋଲୁପ, ଶୋଷଣକାରୀ, ଧନାକଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ କିପରି ଅଶ୍ଵସ୍ତି ଦେଖା ଦେଇଛି ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଏକ ପକ୍ଷରେ ଲେନିନ୍ଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ସାରା ବିଶ୍ଵର ଗ୍ରମଣୀଳ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘୋର ଅନ୍ଧାର, ହତାଶା ଓ କାଳିମା ଘୋଟି ଯାଇଥିବା ବେଳେ ଧନାକ ମହଲରେ ଆଶା ଓ ଅଶ୍ଵସ୍ତିର ସଂକେତ ଫୁଟି ଉଠିଛି ତାହାହିଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଜୀବନ୍ତ ଗଣଭାଷାରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ତା. ୧୮/୧୧/୪୫ ଉକ୍ତ ସମ୍ପାଦକାୟାରେ ଲେଖା ଯାଇଛି —

“ରୁଷିଆରେ ସୋଭିଏତ ସରକାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଓ ପ୍ରଧାନ ପରିଚାଳକ ମହାତ୍ମା ଲେନିନ୍ଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନ ତ୍ୟାଗ କଲେ ।

ସେ ଜଣେ ଅସାଧାରଣ ବୀର ପୁରୁଷ । ସେ ନିଜେ ମରିବା ପୁର୍ବରୁ ଶତ୍ରୁମାନେହିଁ ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦୁକାର ମାରିଦେଇଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ପାଇ ତାଙ୍କର ଶତ୍ରୁସ୍ଥାନୀୟ ସୁଭିରୋପୀୟ ସରକାରମାନେ ପ୍ରାଣରେ ବଡ଼ ଅଶ୍ଵସ୍ତି ନା ଲଭୁଥିବେ । ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରଜାପୀତନ ଯେଉଁମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ, ଧନ ଲାଭ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତି, କାପଟ୍ୟପୁର୍ଣ୍ଣ ରାଜନୀତି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଧର୍ମ, ଉଦାର ହୃଦୟ ଲେନିନ୍ଙ୍କୁ ସେମାନେ ଶତ୍ରୁ ମନେ କରିବା ବିଚିତ୍ର ନୁହେଁ । ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଯେପରି ସେ ଦେଶର ସରକାରଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ଥିଲେ, ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଯେପରି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶତ୍ରୁଭାବରେ ବନ୍ଦୀ, ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା ଲେନିନ୍ଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଜୟସୁଭିରୋପୀୟ ସରକାରମାନଙ୍କ ଶତ୍ରୁ ଥିଲେ । ଜୟସୁଭିରୋପୀୟ ସରକାରମାନେ ଏହି ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବେ କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ପୃଥ୍ଵୀ ଏ

ଘୋର ଦୁଃଖରେ ମୁଁ ସୁମାଣ । ପୃଥିବୀର ପ୍ରଜାଶକ୍ତିର ଏକମାତ୍ର ଆଶ୍ରୟ, ପ୍ରକୃତ
 ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେବାର ଏକମାତ୍ର ଉପାସକ, ମହାପୁରୁଷ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ ବିଦ୍ରୋହରେ
 ଚର ଅତ୍ୟାଚାର ଜର୍ଜରିତ ପୃଥିବୀର ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ ଆଜି ଅସହାୟ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି ।
 ତାଙ୍କର ଜୀବନ ବ୍ୟାପୀ ସାଧନା, କଠୋର ଯନ୍ତ୍ରଣାଭେଗ, ଯଥେଚ୍ଛାବୃତ୍ତ
 ସରକାରର ଘୋର ବିଶ୍ୱସ୍ତିକାପୁର୍ଣ୍ଣ ଅତ୍ୟାଚାର ମଧ୍ୟରେ ସାଧନାର ନିଷ୍ଠା
 ରୁଷିଆରୁ ଯଥେଚ୍ଛାବୃତ୍ତ ଶାସନ ଉଠାଇ ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱାଧୀନତାମୁଳକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର
 ଶାସନ ବ୍ୟାପକ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସାଧନାର ମୂଳମନ୍ତ୍ର । ତାହା ଯେ ସେ ତାଙ୍କ
 ନିଜ ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ସାଧ୍ୟପାରିଛନ୍ତି ରୁଷିଆର ସୋଭିଏତ୍ ଶାସନ ତାହାର
 ଜ୍ୱଳନ୍ତ ପ୍ରମାଣ । ମାତ୍ର ଏ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଏକ
 ଦେଶ ବା ଏକ ସମୟ ବ୍ୟାପୀ ନୁହେଁ । ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ରୁଷିଆର
 ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିନାହିଁ; ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ ନୀତି ଓ
 କାର୍ଯ୍ୟ ଖେଳୁଛି । ଏହି ସୋଭିଏତ୍ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ କେତେ କୁହାବାଦ,
 କେତେ ବିଭୀଷ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଏବଂ ଶେଷରେ ପାଶବିକ ବଳ ପ୍ରଭାବରେ
 ତାହା ଧ୍ୱଂସ କରିବା ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି । କେତେ ରକ୍ତପାତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି
 ମାତ୍ର ଭଗବାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ନ୍ୟାୟ ଓ ସତ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୁଏ । ନାନା
 ଅପବାଦ, ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର, ପାଶବିକତା, ଅଲଗାକାଳ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁଆଡ଼େ
 ଲୁଚିଯାଏ । ରୁଷିଆରେ ସୋଭିଏତ୍ ଶାସନ ସତ୍ୟ ଓ ନ୍ୟାୟ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ।
 ସେଥିପାଇଁ ସେ ସକଳ ଧର୍ମକା ସହ ଏବେ ପୁଣି ସକଳ ବିଦ୍ରୋଷୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ
 ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ବସିଲଣି । ଇଂଲଣ୍ଡର ଗ୍ରମଜୀବୀ ଶାସନ ସୋଭିଏତ୍
 ନୀତିର ପ୍ରତିଫଳନ ମାତ୍ର । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ନୀତିର କାର୍ଯ୍ୟ
 ପରିଷ୍କାର ଦେଖାଯାଉଛି—ମହାପୁରୁଷ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କର ଜୀବନବ୍ୟାପୀ ସାଧନା ଓ
 କାର୍ଯ୍ୟ କୃଶଳତାର ଏକ ଫଳ । ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଯେଉଁ
 ମହାପୁରୁଷମାନେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି, ମାନବ ସମାଜର ବିରୁଦ୍ଧ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି
 ନୂତନ ଯୁଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ରୂପେ ସୁଜା ପାଉଛନ୍ତି, ମହାସାଗରୀ ଓ ମହାପୁରୁଷ
 ଲେନିନ୍ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ । ଉଭୟଙ୍କ ଜୀବନ ତ୍ୟାଗରେ ଗଢ଼ା ।
 କଠୋର ସାଧନାରେ ସିଦ୍ଧ, ବିଶାଳ ଆଦର୍ଶରେ ମହାପୁରୁଷ । ଉଭୟେ ସେହି
 ଆଦର୍ଶ—ପ୍ରଜା ଶକ୍ତିର ସ୍ୱାଧୀନ ବିକାଶ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ଅବିଚଳ,

ଯଥେଚ୍ଛାଶୁଭ, ସରକାର ଦ୍ଵାରା ଲକ୍ଷ୍ମିତ ଓ ଦୃଷ୍ଟିତ । ମହାତ୍ମା ଓ ଲେନିନ୍ ହିଁସାକୁ
ଦୃଶା କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ମହାତ୍ମାଙ୍କ ଅହିଂସା ବଳରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରିବାକୁ
ଗୃହାନ୍ତି । ଲେନିନ୍ କିନ୍ତୁ ସୋଭିଏତ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ହିଂସାର
ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଯଥେଚ୍ଛାଶୁଭ ଇୟୁରୋପୀୟ
ସରକାରମାନେ ହିଂସା ପ୍ରଶୋଦ୍ଧାତ ହୋଇ ରୁଷିଆ ସ୍ଵାଧୀନତାର ନବଜାଗରଣ
ପଦଦଳିତ କରିବାକୁ ବସନ୍ତେ ଲେନିନ୍ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଗୋଲାବନ୍ଧୁକର ଆଶ୍ରୟ
ନେଇଥିଲେ । ଲେନିନ୍ ବାସ୍ତବରେ ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଜଣେ ପରମ ବନ୍ଧୁଥିଲେ,
ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିପ୍ଳାବରେ ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଏ ଦୈହିକ ବିଦ୍ଵେଷ ବେଳେ ଘୋର
ମନସ୍ତାପ ଅସିଥିବ, ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଲେନିନ୍ ଗୁଲିଗଲେ, ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ
କିନ୍ତୁ ମାନବସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ରହିଲା । ଲେନିନ୍ଙ୍କ ମୁକ୍ତ ଆତ୍ମା ସ୍ଵାଧୀନ
ମାନବ ପ୍ରାଣରେ ଚରକାଳ ଶକ୍ତି ଓ ଉତ୍ସାହ ଦେଉଥିବ । ଏହା ଦେଖି ସେ
ଆତ୍ମାର ଶାନ୍ତି ବିଧାନ ହେଉ ! ଶାନ୍ତି, ଶାନ୍ତି, ଶାନ୍ତି ।”

ପୁନଶ୍ଚ ତା ୧୯୧୭/୧୮ ୧୯୨୪ରେ ସମ୍ବାଦ ସଂକେତରେ ସମାଜ ଲେଖିଛନ୍ତି:
“ରୁଷିଆ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୁର୍ଣ୍ଣାବଳସେଭକ ରାଜ୍ୟ । ରାଜା, ପ୍ରଜା ସମସ୍ତେ ବଳ-
ସେଭକ । ଏଇ ପ୍ରକାର ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ଯଥେଚ୍ଛାଶୁଭର ଧନାତ୍ମ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର
ପରମ ଶତ୍ରୁ । ସେହି ହେତୁରୁ ଇୟୁରୋପର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧନୀ, ବଣିକ ଶାସକ
ମାନେ ରୁଷିଆର କଲସେଭକ ସରକାରକୁ ତରୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଶ୍ରମଜୀବୀଦଳ
ସହିତ ବଳସେଭକ ମତ ଅନେକ ଅଂଶରେ ମିଳେ । ସେଥିପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ
ଫ୍ରାନସର ଶ୍ରମଜୀବୀ ସରକାର ଚୁଷ୍ଟ ସରକାରକୁ ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ ସରକାର
ବୋଲି ମାନିଲେଣି । ଇଂଲଣ୍ଡର ଭୁତପୁର ଶ୍ରମଜୀବୀ ସରକାର ମଧ୍ୟ
ସେମାନଙ୍କ ସହ ସନ୍ନି ସନ୍ନି ସ୍ଵାକ୍ଷର କରିସାରିଥିଲେ । ଏବେ ବିଲ୍ଡର ଧନାତ୍ମ୍ୟ
ବଣିକ ଜାଠଦଳ ସରକାର ଗଢ଼ିବାରୁ ସେ ସନ୍ନିସନ୍ନି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ରୁଷିଆ
ଇଂଲଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କ ଭୁଟିଗଲା । ଇଂଲଣ୍ଡର ସରକାର ସେ ସମ୍ପର୍କ ଚୁଟାଇଥିଲେ
ସତ ମାତ୍ର ଫଳ ବିପତ୍ତିତ ହେଲାପରି ଜଣାଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଲ୍ଡର ଗୁରୁଆଡ଼େ
ସରକାରକୁ ଭାଙ୍ଗି ବଳସେଭକ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଅଧିକ ଗୁପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରଣା
ଓ ପ୍ରଚାର ଦେଖିବାପାଇଁ ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି । ମରଣକାଳେ ବିପତ୍ତିତ ବୁଦ୍ଧି ।”

ଅବଶ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠାତା, ନବ ଉତ୍କଳର ଜନ୍ମଦାତା କର୍ମବୀର
 ଓଡ଼ିଶା ମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଜଣେ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ସାହିତ୍ୟିକ, ନିଷ୍ଠାପର ଦେଶ-
 ସେବକ ଏବଂ ଖ୍ୟାତ ସମ୍ପନ୍ନ ସାଧୁ ସାମ୍ବାଦିକ ଥିବାରୁ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ
 ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଅଗାଧ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଦରଦ ଥିବାରୁ ରୂପର ଅକ୍ଟୋବର ବିପ୍ଳବରେ
 ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବିଶ୍ୱର ଯଶପ୍ରଥମ ସର୍ବହାରା ଦୁର୍ଗର ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇ ଜନଦରବାର
 ଆଗରେ ତାହାକୁ ଯଥାଯଥ ଭାବେ ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ମାତ୍ର ତା ୧୯୨୦-୩୦ ଦଶନ୍ଧି
 ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସେ ଭିଏଡ଼ ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଳବ ପ୍ରଭାବ ତେଜେ
 ପଡ଼ି ପାରି ନଥିଲା । ମାତ୍ର ୧୯୩୦ରୁ ଆରମ୍ଭ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ, ବାସ୍ତବରେ
 ସୋଭିଏତ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଭାବ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରି
 ତାହାକୁ ଅଧିକ ଶାଣିତ, ଅଧିକ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଓ ଅଧିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ
 ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଉନ୍ନୀତ କରାଇଛି ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏଠାରେ ତାହାହିଁ
 ବିଶେଷ ଆଲୋଚ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ।

ରୂପ ବିପ୍ଳବର ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ

ରୂପର ଅକ୍ଟୋବର ବିପ୍ଳବର ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ
 ପଡ଼ିଥିବା ପ୍ରଭାବ ଆଲୋଚନା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ଉପରେ
 ତାହାର ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବ ବିଷୟ ସର୍ବାଦୌ ଆଲୋଚନାଯୋଗ୍ୟ । କାରଣ
 ସାହିତ୍ୟ, ସମାଜରେ ରାଜନୈତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଯେପରି ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା
 ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ, ସମାଜରେ ରାଜନୈତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ
 ସେହିପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଥାଏ । ସମାଜରେ ଏମାନେ ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟର ଅନ୍ତ-
 କୂଳ ଓ ପରିପୁରକ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରୂପ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଭାବରେ ୧୯୩୦-୪୦
 ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତୀ ଦଶନ୍ଧି ମାନଙ୍କରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ
 ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଚିନ୍ତାଧାରା, ବିଷୟବସ୍ତୁ ଆଲୋଚନା କଲବେଳେ ସେହି ସମୟର
 ରାଜନୈତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଜାଗି ଉଠେ ।

୧୯୨୦-୩୦ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ରୂପର ଅକ୍ଟୋବର ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଭାବରେ
 ଭାରତର ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଦେଶ, ବମ୍ବେ ପ୍ରଦେଶ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରଦେଶରେ

ଗୃହୀ ଓ ଶ୍ରମିକ ମଧ୍ୟରେ ନବ ଜାଗରଣ ଦେଖାଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି-
ମୂଳକ ଗୁମୁଆ ବାହନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଗଢ଼ା ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବଂ ତତ୍-
କାଳୀନ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରର ରୂପକସାୟିତ ଗୁଡ଼ରେ ୧୯୨୪ କାନସୁର
କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଚିତ୍ରପତ୍ର ମାମଲା ଏବଂ ୧୯୨୮ରେ ମିରଟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଚିତ୍ରପତ୍ର ମାମଲା
ଜରିଆରେ ସେହି ସମସ୍ତ ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ତାହାର ଗୁମୁଆ ବାହନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ
ପାର୍ଟିକୁ ମାରିଦେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହାର
ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ି ନଥିଲା କିମ୍ବା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ତାହାର ବିଶେଷ
ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ି ନାହିଁ ।

ତେବେ ୧୯୩୦-୪୦ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ୧୯୩୦ର ସର୍ବଭାରତୀୟ ଲବଣ
ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଗାନ୍ଧୀ ଇରିବିନ ଶାନ୍ତି ରୁଦ୍ଧି ଏବଂ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ସେହି
ରୁଦ୍ଧି ଗୁରୁ ଗୋଲଟେରୁଲକୁ ଭଙ୍ଗୁର କରି ୧୯୩୨ ଆନ୍ତର୍ମଣ ଫଳରେ ଦେଶର
ଯେଉଁ ହତାଶା ଓ ନୈରାଶ୍ୟଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ତାହା ଫଳରେ ୧୯୩୪-
୩୫ରେ ତତ୍‌କାଳୀନ କଂଗ୍ରେସର ଅନ୍ୟତମ କର୍ମୀଧାର ଜବାହରଲାଲ ନେହରୁଙ୍କ
ଆଲୁକ୍ତ ଓ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଭାରତରେ ଏ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ଅଙ୍ଗରୂପେ ଏକ
ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଯୁବକ ଦଳ ‘କଂଗ୍ରେସ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି’ ଗଢ଼ି ଭାରତରେ ସମାଜ
ବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଆହ୍ୱାନ ଓ ଗଣ ସଂଗ୍ରାମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ
ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବୈପ୍ଳବିକ ଅଙ୍ଗ ୧୯୩୫ରେ ଓଡ଼ିଶା
କଂଗ୍ରେସ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଗଢ଼ି ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗାଁ-
ଗହଳରେ ଗୃହୀ, ଶ୍ରମିକ, ଅତ୍ୟାବୃତ୍ତ ଗଡ଼ଜାତ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ
ଅଭୂତପୁର୍ବ ଜନଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ
ଏହି ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ବାସ୍ତବ ରୂପ ପାଇଥିଲା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ
ଏକ ନବ ଜାଗରଣ ଓ ନବୀନ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଏହି ସମସ୍ତ ରାଜ-
ନୈତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ
କ୍ଷେତ୍ରରେ ତଥା ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୁଷ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାର ବିପ୍ଳବର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ
ପରୋକ୍ଷ ଅବଦାନ ରହିଛି । ତେଣୁ ୧୯୩୦-୪୦ର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସେହି
ଦୃଷ୍ଟି କୋଣନେଇ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସମର୍ଥ

ହୋଇଛି ଏବଂ ତାହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦଶନ୍ଧିମାନଙ୍କରେ ସେହି ସାହିତ୍ୟ ଅଧିକ ଶାଶିତ, ଅଧିକ ପରିମାର୍ଜିତ ଓ ଅଧିକ ଗଣମୁଖୀ ହୋଇ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଛି । ତାହାହିଁ ଏଠାରେ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ।

Lenin said—“literature must serve the people and it must be understood by the people”. ଅର୍ଥାତ୍ ଲେନିନ୍ କହୁଥିଲେ—“ସାହିତ୍ୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବା କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଲୋକଙ୍କର ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ ।” ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କଲେ ୧୯୩୦-୪୦ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଯେଉଁ ନବ ଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଗାଁ-ଗହଳର ଗୁମ୍ଫା, ମୁଲିଆ, ଶ୍ରମିକ, ଦଳିତ, ନିମ୍ନପେଟିତ ଜନସାଧାରଣ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହୋଇଥିଲେ, କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବଗତ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ, ପ୍ରେରଣା, ଓ ନୂଆ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦେବା ପାଇଁ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକର ଲେଖା ପଢ଼ି ଥିଲା କାରଣ ସୁରୁଣୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ଲୋକଙ୍କର ସେହି ଆଶା ଓ ଆକାଞ୍ଛା ପୁରଣ ଦିଗରେ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରି ନଥିଲେ । ସେହି ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ରଚିତ କାବ୍ୟ, କବିତା, ନାଟକ, କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସର ଭାଷା ଓ କଥାବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ନୂତନତା ଓ ମାର୍କସବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ୱତଃ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ଏହାହିଁ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶର ଏକ ଐତିହାସିକ ପ୍ରଗତି ଧାରା । ତାହା ଅନ୍ୟତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମୟରେ ସର୍ବ-ପ୍ରଥମେ ରୂପ ପାଇଲା ।

ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ନବୀନ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଯୁଗ

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ନୂତନ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା ବିଷୟ ଆଲୋଚନା ବେଳେ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ନବୀନ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା କଥା ସ୍ୱତଃ ଉଦ୍‌ବିଧ ହୁଏ । ସ୍ୱର୍ଗରୁ କୂହା ଯାଇଛି ଯେ ୧୯୧୭ ଅକ୍ଟୋବର ରୁଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶର ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଛି ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା କିପରି ସର୍ବ-ଭାରତୀୟ ରୂପନେଇଛି ତାହାର ସମ୍ୟକ ଅବତାରଣା ଆବଶ୍ୟକ । ୪ ପୃଷ୍ଠିତ

ଜବାହରଲାଲଙ୍କ ୧୯୨୬ରେ ରୂପ ଗ୍ରମଣ ଏବଂ ୧୯୩୦ରେ କବି ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କର ରୂପ ଗ୍ରମଣ ଚିଠି ଭାରତୀୟ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ଅଶେଷ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ନାହିଁ, ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଅଶେଷ ଅବଦାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେହି ସମୟ ଲେଖାର ପ୍ରଭାବ ୧୯୩୦ ପର ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ପୁଣି ବର୍ଦ୍ଧିତ ବ୍ୟର୍ଥତା ଆହତ ଗର୍ଭ ବେଦନା ପ୍ରାପ୍ତ ଭାରତୀୟ ମନାସୀ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଲେଖକ, ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ଆଶା ଓ ଆଲୋକ ଯୋଗାଇଛି ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ ନୂତନ ଆଶା ଓ ଆଲୋକ ଦର୍ଶାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେଇଛି । ତାହାହିଁ ୧୯୧୭ ସୋଭିଏତ୍ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବର ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଅବଦାନ ।

ସେହି ସମୟରେ ୧୯୩୬ରେ ଭାରତର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲେଖକ, ସାହିତ୍ୟିକ, ମାର୍କସବାଦୀ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ସମ୍ପନ୍ନ ଦାର୍ଶନିକମାନଙ୍କର ଏକ ସଂଭାରତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ସଜ୍ଞା ଏବଂ ଲେଖକ ସଙ୍ଘର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ଦଲିଲ ଗ୍ରହଣ ଓ ଘୋଷଣା କରାଯାଇ ବାସ୍ତବ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସଂଭାରତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା । ତାହାହିଁ ସଂଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ନୂତନ ବିପ୍ଳବର ଯୁଗ ସୃଷ୍ଟି କଲା ।

ସେହି ଦଲିଲରେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା ଯେ—

“ଆମେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ଯେ ଭାରତ ବର୍ଷର ନବୀନ ସାହିତ୍ୟକୁ ଆମର ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନର ମୂଳ ସମସ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ସାମାଜିକ ପରାଜୟତା, ରାଜନୈତିକ ପରାଧୀନତା ଘେନି ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ହେବ । ଆମେ ଚାହୁଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ ସହିତ ସଂବନ୍ଧ କଲାର ନିବିଡ଼ ସଂଯୋଗ । ଆମେ ଚାହୁଁ ଯେ ସାହିତ୍ୟରେ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ଚିତ୍ର ଫୁଟି ଉଠୁ ଏବଂ ଯେଉଁ ଭବିଷ୍ୟତର କଲ୍ପନା ଆମେ କରୁଛେ ତା’କୁ ଆଗେଇ ଆଣୁ…… ଆମ ସମାଜ ଯେଉଁ ନବ ରୂପ ଧାରଣ କରୁଛି ତାକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିବା ଏବଂ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମୁକ୍ତିବାଦକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ପ୍ରଗତିବାଦୀ-ମାନବଧାରାକୁ ବେଗବାନ କରିବା, ଏହା ଆଜି ଲେଖକମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।”

ଯେଉଁ ପରବର୍ତ୍ତନ ବିଦ୍ରୁଷୀ ଶ୍ରେଣୀ, ଯାହାଯୋଗୁ ବହୁକାଳ ଯାବତ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଳାର ଅବନତି ଘଟିଛି ସେମାନଙ୍କ କବଳରୁ ସାହିତ୍ୟକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା, ଆନୁମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।”

ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇ ଏହି ଇସ୍ତାହାରରେ ଆହୁରି କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ—

“ଯାହାକି ଆମକୁ ନିଷ୍ଠେଷ୍ଟତା, ଅକର୍ମଣ୍ୟତା, ଯୁକ୍ତିସ୍ଥାନତା ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ନଏ ତାକୁ ଆମେ ପ୍ରଗତିବ୍ରତେୟୀ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବୁ । ଯାହାକି ଆନୁମାନଙ୍କର ବିଚାର ବୁଦ୍ଧିକୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରେ, ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଶାସନତନ୍ତ୍ର ଯୁକ୍ତି ସମ୍ମତ ଭାବେ ପରୀକ୍ଷା କରେ, ଆନୁମାନଙ୍କୁ କର୍ମଠ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ସମାଜର ରୂପାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ତାହାକୁହିଁ ଆମେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବୁ ।

ଏହି ଭାରତୀୟ ମହାଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମିଳନରେ ସଭାପତିତ୍ବ କରିଥିଲେ ଭାରତର ହିନ୍ଦୀ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ରାଟ ପ୍ରେମଚନ୍ଦ୍ର । ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ ଭାରତର ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୈତିକ ତତ୍ତ୍ୱକାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ନାଶନେହୀ ଶ୍ରୀମତୀ ସରୋଜିନୀ ନାଏଡ଼, ତାହାଛଡ଼ା ଯେଉଁ ସମ୍ମିଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ବହୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ, ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଓ ମାର୍କ୍ସବାଦୀ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଲେଖକ ।

ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ‘ଲେଖକ ସଙ୍ଘର’ ସମ୍ମିଳନୀ ୧୯୩୮ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ କଲିକତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପ୍ରଗତିମୁଳକ ସାହିତ୍ୟର ଅଧିକ ସୃଷ୍ଟିକରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସମ୍ମିଳନର ସଭାପତି ମଣ୍ଡଳୀରେ ଥିଲେ ମୂଳକରାଜ ଆନନ୍ଦ, ଶୈଳଜାନନ୍ଦ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ପଣ୍ଡିତ ସୁଦର୍ଶନ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାଥ ଦତ୍ତ ଏବଂ ବୃନ୍ଦାବେବ ବସୁ । କବି ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଏଥରକ ମଧ୍ୟ ପୁରୀପରି ତାଙ୍କର ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ବାଣୀ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ସେଥିରେ ସେ ଏସିଆର ନବଜାଗରଣ ବିଷୟ ବିଚାର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ । ଏହି ସମ୍ମିଳନରେ ସାହିତ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ଲୋକକାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ମତବାଦ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ସମ୍ମିଳନୀର ଇସ୍ତାହାରଟି ପୁଣି ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ଇସ୍ତାହାରର
'ଏକ ସଂଶୋଧିତ ସ୍ବରୂପ । ତାହାର କେତେକାଂଶ ଉଦ୍ଦାର କରାଗଲେ ପ୍ରଗତି-
ଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ବରୂପ ପ୍ରକାଶରେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ।

“ସନାତନ ସଂସ୍କୃତି ଭାଙ୍ଗିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ବାସ୍ତବ
ଜୀବନର ବାସ୍ତବତାକୁ ଏଡାଇ ଯିବାର ଆତ୍ମସାଧ୍ୟ ପ୍ରବଣତା ଦେଖା ଦେଇଛି ।
ଆମର ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପ୍ରାକୃତିକତାକୁ ଗୁଡ଼ି ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକବାଦ
ଆଡ଼କୁ ଧାବିତ ହେଉଛି, ଫଳରେ ତାହାର ରଚନା ଭଙ୍ଗୀ ଅନ୍ନ ନିୟମାନୁଗତ୍ୟର
ବିଷମ ଜାଲରେ ଛନ୍ଦ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ତାହାର ଭାବ ସମ୍ପଦ ହେଉଛି ରକ୍ତ
ଓ ବିକୃତ ।”

“ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା, ଜାତି ବିଦ୍ବେଷ, ଯୌନ ସ୍ତେଷ୍ଟାଗୁରୁ, ସାମାଜିକ
ଅବିଭାବର ଯେଉଁ ଗୁରୁ ସାହିତ୍ୟରେ ପଡ଼ିଛି, ତାହାର ଅପସାରଣ ଲାଗି ସେମା-
ନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ସଚେତନ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

“ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତାର ଯାହାକି ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଜନସ ଆମେ
ତାହାର ଉତ୍ତରାଧିକାର ଦାବୀ କରୁ । ଆମ ଦେଶରେ ଅଜି ଯେଉଁ ନାନାପ୍ରକାର
ପ୍ରଗତି ବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛି ତାକୁ ଆମେ ସହ୍ୟ କରି
ନପାରୁ” ।

ପରେ ଏହି ପ୍ରଗତି ଲେଖକ ସଦ୍ୟ ଶାନ୍ତି ରକ୍ଷା ଲାଗି ବିଶ୍ୱ ଶାନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ
ସଙ୍ଗେ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । (World congress for
defence of peace) । ତାହା ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଏହି
ବିଶ୍ୱ ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ୟାରସ, ବ୍ରସେଲ୍ସ ଓ ମାଡ୍ରାସ ଅଧିବେଶନରେ ଭାରତୀୟ ସଦ୍ୟ
ତରଫରୁ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଡକ୍ଟର ମୁଲକରାଜ ଆନନ୍ଦ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ
ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଭାରତୀୟ ମନୋନୀମାନଙ୍କର ଏକ ବାଣୀ
ମଧ୍ୟ ପ୍ରେରିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ଲେନିନ୍ଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କକୁ ବକ୍ରବ୍ୟାୟ ଯଥା ସାହିତ୍ୟ
ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବା କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଲେକଙ୍କର ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା
ଉଚିତ ବିଷୟଟି ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିମାଳୟ ଦାନା ବାନ୍ଧିବାକୁ ଆରମ୍ଭ

କରିଥିଲା । ଏହାହିଁ ଯୋଉଏଡ଼ ସମାଜବାଦୀ ଅକ୍ଟୋବର ବିପ୍ଳବ ଏବଂ ଯୋଉଏଡ଼ ସାହିତ୍ୟର ଭରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଅବଦାନ ।

ବିଶେଷତଃ ଯୋଉଏଡ଼ ବିପ୍ଳବ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରଗତି ପ୍ରତି ଆମ ଦେଶରେ ଆଗ୍ରହ ଓ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦିଗରେ ଏ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ଓ କବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କ ନାମ ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ବିଶ୍ୱ-କବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ରୁଷ୍ ଭ୍ରମଣ ପରେ କେବଳ ଭାରତକୁ ନୁହେଁ ସାରା ବିଶ୍ୱକୁ ଏକ ଆଶା, ଉତ୍ସାହ ଓ ଅଭୟ ବାଣୀ ଶୁଣାଇଥିଲେ :—

“ସତ୍ୟତାର ଭଞ୍ଜି ବଦଳର ପ୍ରୟାସ ଦେଖିଥିଲି ରୁଷିଆକୁ ଯାଇ, ମନେ ହେଉଥିଲା ନର ମାଂସ ଭୋଗ ରକ୍ତଚନ୍ଦ୍ରର ରୁଚିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯଦି ଏମାନେ ଘଟାଇ ପାରନ୍ତି, ତେବେ ଆମେ ବଞ୍ଚିବୁ । ମାନବର ନବଯୁଗର ରୂପ ଏକ ତପୋବନ ଭୂମି ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ଓ ଅଶ୍ରୁନ୍ମତ ହୋଇଥିଲି । ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜରେ ଆଉ କେଉଁଠାରେ ଆନନ୍ଦ ଓ ଆଶାର ସ୍ଥାୟୀ କାରଣ ଦେଖିନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଏକ ବିପ୍ଳବ ଉପରେ ରୁଷିଆ ଏହି ନବଯୁଗର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଛି କିନ୍ତୁ ଏହି ବିପ୍ଳବ ମନୁଷ୍ୟର ସବୁଠାରୁ ନିଷ୍ଠୁର ଓ ପ୍ରବଳ ବିରୂପ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିପ୍ଳବ । ନିମ୍ନ ରୁଷିଆ ମାନବ ସତ୍ୟତାର ପଞ୍ଜିରରୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ମୃତ୍ୟୁ ଖେଳ ବାହାର କରିବାର ସାଧନା କରୁଛି, ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଲେଭ । ସେମାନଙ୍କର ଏହି ସାଧନା ସଫଳ ହେଉ” ।...“ଇତିହାସର ମହତ୍ତ୍ୱମୟ ଉତ୍ସବକୁ ସ୍ମରଣରେ ଦେଖି ନଥିଲେ ଜୀବନ ଅସୁଖି ରହି ଯାଇଥାନ୍ତା” ।

କବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଏବଂ ଭରତୀୟ ପ୍ରଗତି ଲେଖକ ସଫର ବିବିଧ ଦଲିଲ ଓ ଇତ୍ରାହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଯେ ୧୯୩୦ ଆରମ୍ଭ ଦଶନ୍ଧି ଭରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ନୂତନ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପଦକ୍ଷେପର ଯୁଗ । ଏହି ଦଶନ୍ଧିରେ ଭାରତର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଲେଖକବୃନ୍ଦ ଭରତୀୟ ସାହିତ୍ୟିକ ପରମ୍ପରା ଅଭିନବ କରି ବିଶ୍ୱ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ; ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବିରୋଧୀ ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ସଜାଗ ଓ ସଚେତନ ହୋଇ କଳମ ଗୁଳନା କରିଛନ୍ତି ତଥା ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ଭରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ପ୍ରତିପତ୍ତି ସ୍ଥାପନ ଦିଗରେ ଯତ୍ନବାନ ହୋଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହି ଦଶନ୍ଧି ଭରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ-

କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରୀୟ ଦଶର ଏବଂ ଏଥିରେ ସୋଭିଏତ୍ ଅକ୍ଟୋବର ବିପ୍ଳବର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ପ୍ରଭାବ ରହିଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ସୋଭିଏତ୍ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଭାବ

ପୁରୁ ଲେଖାଯାଇଛି ଯେ ୧୯୧୭ ଅକ୍ଟୋବର ବିପ୍ଳବ ପରେ ୧୯୨୦-୩୦ ଦଶର ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ‘ସମାଜ’ ସୋଭିଏତ୍ ବିପ୍ଳବର ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ଗାରିମା ଏବଂ ମହାମାନବ ଲେନିନ୍ଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକଲୋଚନ ଓ ଶ୍ରୁତି ଗୋଚରକୁ ଆଣିଥିଲେ ମାତ୍ର ତାହା ଓଡ଼ିଆପ୍ରାଣ ଓ ଓଡ଼ିଆସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତେତେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରି ନଥିଲା । ମାତ୍ର ୧୯୩୦-୪୦ ଦଶର ମଧ୍ୟରେ ସୋଭିଏତ୍ ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରଭାବ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଯୁବପ୍ରାଣରେ ବାସ୍ତବରେ ଏକ ବିରାଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ପୁରୁ ଲେଖାଯାଇଛି ଯେ ୧୯୩୪-୩୫ରେ ଭାରତରେ ତଥା ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ କେତେକ ଯୁବକ ଉଦ୍‌ଭୁଦ୍ ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଗଠନ କଲପରେ ତଥା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ସେମାନେ ସୋଭିଏତ୍ ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଳବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଗଠନ କଲପରେ ସେମାନେ ସେହି ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ କେବଳ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୀମିତ ନରଖି ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ । ତାହାରି ଫଳରେ ୧୯୩୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦର ଶେଷ ଭାଗରେ ସେହିମାନଙ୍କ ଯତ୍ନ ଓ ଉଦ୍ୟମରେ “ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂଘ” ନାମରେ ଗୋଟିଏ ସାହିତ୍ୟିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓଡ଼ିଶାରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ୧୯୩୭ରେ ‘ଆଧୁନିକ’ ଏହାର ମୁଖ୍ୟପତ୍ର ରୂପେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ୯ ସାଥୀ ଭଗବତ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରଭୃତି ଅଗ୍ରଗାମୀ ଯୁବକଗଣ ଏହି ‘ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂଘ’ ଏବଂ ‘ଆଧୁନିକ’ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଓ ପରିଚାଳକ ଥିଲେ । ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଆନୁକୁଲ୍ୟରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ୧୯୩୭ରେ ଏକ ସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜିତ

ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରେ ବିଜ୍ଞାନ, ଦର୍ଶନ, ସମାଜ ବିଜ୍ଞାନ, ଇତିହାସ, ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣ ଓ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦର୍ଶାଇ ଦିଅନ୍ତି ଲେଖା ଓ ରଚନାମାନ ପଠିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ୪ ଭଗବତ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ‘ଅର୍ଥ ଓ ପରମାର୍ଥ’ ଶ୍ରୀ ରାମ ପ୍ରସାଦ ସିଂହଙ୍କ “ବର୍ତ୍ତମାନ ସାହିତ୍ୟରେ ନୂତନ ଭାବଧାରାର ଆବାହନ”, ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ‘ସାମୟିକ ଇତିହାସର ଗତି ଧାରା’ ବିଷୟକ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଓ ପ୍ରଶିଦ୍ଧାନର ବିଷୟ ।

‘ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ’ ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ବିପ୍ଳବର ବାଣୀ ଶୁଣାଇଥିଲେ ତାହା ପଛରେ ଥିଲା ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷର ୧୯୧୭ ସାମ୍ୟବାଦୀ ବିପ୍ଳବର ମହାନ ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ନିବିଡ଼ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟତା । ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁରତନ ଅଳିଆ, ଅନ୍ଧାର, କୃତ୍ରିମତା, ଆବର୍ଜନା ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସକୁ ପଦାଘାତ କରି ତାହା ସ୍ଥାନରେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ପୁରୁଷ ସମ୍ମାନ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ସମ୍ମତ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାଧୀନ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ; ସାହାକ ପୁରୁଣା ସାମନ୍ତବାଦୀ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସାହିତ୍ୟକୁ ମରଣମାଡ଼ ଦେଇ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରେରଣା ଓ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବ । ଗତାନୁଗତକ ରାସ୍ତାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା, ସାଧୀନ, ଲୋକସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ଲୋକ ଚରଣ ବଢ଼େଇ କରି ଚାଲିବ । ଭାଷା ଓ ଭାଗବାନ ନାମରେ ସମାଜରେ ଚାଲୁଥିବା ଯୁଗବ୍ୟାପୀ ପୁରୁଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ କୃତ୍ରିମତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଓ ବଦଳାଇ ତାହା ସ୍ଥାନରେ ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସମ୍ମତ ଓ ବାସ୍ତବ ଲୋକ ସତ୍ୟକୁ ଯଥାର୍ଥ ରୂପଦେବା ।

ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ଡକ୍ଟରାଳୀନ ଶ୍ରୀ ରାମପ୍ରସାଦ ସିଂହଙ୍କ ରଚିତ, ପଠିତ ଓ ଆଲୋଚିତ ପ୍ରବନ୍ଧ—“ବର୍ତ୍ତମାନ ସାହିତ୍ୟର ନୂତନ ଭାବ-ଧାରାର ଆବାହନ” କେତେକ ପରିମାଣରେ ଆଲୋକପାତ୍ର କରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସେହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ସେ ଲେଖିଥିଲେ—“ମାନବକୁ ତାହାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାକୁ ହେଲେ, ଏକ ସାଧୀନ ସାହିତ୍ୟ ସଦାକାଳୀ ଆବଶ୍ୟକ । ଏ ସାହିତ୍ୟରେ ‘ଭଗବାନ’ଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନଥିବ, ଧର୍ମ ସହିତ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନଥିବ, ମନୁଷ୍ୟ ଭାବରେ ମନୁଷ୍ୟର ସମସ୍ୟାକୁ ଧରି ଏହା ଅଗ୍ରସର ହେବ । ଏହିପରି ଏକ ସାହିତ୍ୟ ରୂପିଆରେ

ବର୍ତ୍ତମାନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସେହି ଆଦର୍ଶ ଧରିବାକୁ ହେବ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରମ୍ପରାପେକ୍ଷୀ ପରାକ୍ରମେଶ୍ଵର ମଲ୍ଲିକ ପରି ଏହା ଏକ ବ୍ୟର୍ଥ ଅସ୍ତିତ୍ଵ ଘେନି ବିରାଜିତ । ଧନୀ, ଜମିଦାର, ରାଜା, ରାଜପୁତ ଘେନି ଏହାର ଅଙ୍ଗ ଗଠିତ । ଏ ସାହିତ୍ୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ନୁହେଁ ବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହିତ ଏହାର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଏହା ହୋଇପଡ଼ିଛି ଏକ ଦୁର୍ବଳ, ନିର୍ବୀର, ଭାରତ ମନୋଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଳାସିକ କଳ୍ପନାମୟ ସାହିତ୍ୟ । ଏହାର ପ୍ରତି ଛନ୍ଦରେ ମତ ଦ୍ଵିଧାଭାବ ଫୁଟି ଉଠିଛି । ଏଥିରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ତ ନାହିଁ, କଳ୍ପନାରେ ମଧ୍ୟ ସାହସ ନାହିଁ, ଭାଷାରେ ବଳ ନାହିଁ, ଭାବରେ ଆନ୍ତରିକତା ନାହିଁ । ଏ ସାହିତ୍ୟ ଘେନି ଜାତିର ଗର୍ବ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ; ଏ ସାହିତ୍ୟରେ ଜାତି ଗଠନର କିଛି ସାମଗ୍ରୀ ନାହିଁ ।

(ନବ ଭାରତ, ଧନୁ ୧୩୪୨)

ଉକ୍ତ ପ୍ରବନ୍ଧରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଏହି ଅଂଶଟିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ଯେ ‘ନବ ଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ’ର ସଫଳତା ପୂରଣ ଗତାନୁଗତକ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ବିଚାରଧାରା ଏବଂ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ନୂତନ ଭାଷା, ଭାବ ଓ ବିଚାରଧାରା । ତେଣୁ ଏହା ଉପରେ ଅଧିକ ଚିନ୍ତାପଣୀ ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ । ତେଣୁ ୧୯୩୦-୪୦ ଦଶକର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ଆର୍ଥିକ ରାଜନୈତିକ, ଦର୍ଶନ ତଥା ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ‘ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଫଳତା’ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ତାହାର ମୁଖ୍ୟତା ‘ଆଧୁନିକ’ କିପରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଭାଷା, ଭାବ ଓ ବିଚାରଧାରା ଯୋଗାଇ ପାରିଥିଲେ ତାହା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ । ମୋଟ ଉପରେ ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ ଏହି ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପୁରୁଣା ଆବର୍ଜନା ଓ କୃତସ୍ମାରକୁ ଭାଙ୍ଗି ଓ ବଦଳାଇ ଏକ ନୂଆ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଯୁଗର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏବଂ ସେ ୧୯୧୭ ସୋଭିଏତ୍ ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଭାବ ଏହାର ପ୍ରତି ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ତାହାହିଁ ଏହି ସମସାମୟିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ତାହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ରଚନାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ତେଣୁ ଏହି ଦଶକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ଏକ ପ୍ରଧାନ ମେଳ ।

ସେହି ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ପୁଷ୍ପବର୍ଣ୍ଣିତ ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଗଣ ଅଭ୍ୟୁଦୟରେ
ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଓ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ କବି ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପୁଷ୍ପବର୍ଣ୍ଣିତ
ସମାଜବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପୁଣି ଗଣ କବିତା ୧୯୩୫-୩୬ରେ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା
ଯେତେଦୂର ମନେହୁଏ ଏହାହିଁ ଏ ଦଶନ୍ଧିରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଗଣ
କବିତା—

ଜୀବନ ଦେଇରେ ଡାଳିଲୁ ରକ୍ତ
ତୋଳିଲୁ ସତ୍ତ୍ୱଧର୍ମାଳା
ଆମର ଲାଗିରେ ଶାସନ ଶକ୍ତ
ଆମେହିଁ ସର୍ବହରା
ରାଜ୍ଞି ପବନ ସହିରେ ସଫଳ
ଗହ୍ମିରେ ଝେଲିଲୁ ଧାନ
ବରଷା କାଦୁଅ ଚକଟି କେତେରେ
କ୍ଷୁଦ୍ଧ କରିଲୁ ପ୍ରାଣ
ପଡ଼ିପ ପ୍ରଭାତେ କାଟିଲୁ ଶଯ୍ୟା
ହସିଲେ ନିଶିଳବାସୀ
ଅତ୍ୟାଭ୍ୟାସର କରାଳ କବଳେ
ନେଲୁରେ ସକଳ ଗ୍ରାସୀ ।
+ +
ଆମେ ଯେ ଗଢ଼ିଲୁ ବନ୍ଧୁକ ତୋପ
ତରବାଗୁ ଆମପାଇଁ
ଆମେ ଯେ ଗଢ଼ିଲୁ କାରାର ପ୍ରାଚୀର
ବନ୍ଧନ ଗୀତ ଗାଇ
+ +
ପ୍ରାପ୍ୟ ଆମର ନେତ୍ରରେ ମୁକର
ଆମେ ମୂଲିଆର ଜାତି ।

—ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ ସେହି ସମୟରେ କେବଳ ମୋଗଲବନ୍ଦୀ ବା
ବ୍ରିଟିଶ ଓଡ଼ିଶାର ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ମହାନ ଉଦ୍‌ବେଳନ ସୃଷ୍ଟି କରି ନଥିଲା

୧୯୩୦-ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପୁରୀର ଗଡ଼ଜାତମାନଙ୍କରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ରଜା-
ରାଜୁଡ଼ାଙ୍କ ଅଶାନ୍ତ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଜର୍ଜରିତ ପ୍ରଜାକୁଳ ସାମନ୍ତବାଦ
ବିରୁଦ୍ଧରେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଲେପପାଇଁ ପ୍ରଳୟ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ
ନରହନ୍ତା ସାମନ୍ତବାଦୀ ରଜାରାଜୁଡ଼ାଗଣ ନିଜର ନ୍ୟାୟ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ବଳାୟ
ରଖିବା ପାଇଁ ଜେଲ, ଲଠି, ଗୁଳିଗୋଳା ତୋପ କମାଣର ଅବିରାମ ସ୍ତ୍ରୋତ
ଛୁଟାଇ ବହୁ ନିଶ୍ଚୟ ନରନାଶକୁ ଶୀକାର କରିଥିଲେ । ସେହି ଧରପ୍ରେକ୍ଷୀରେ
ବାରବର୍ଷର ବାଳିଶଭାବର ଅକାଳ ବିସ୍ଫୋଗରେ କବି ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ
'ବାଳିଶଭାବ' ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଅତି ଉପାଦେୟ କବିତା ରଚନା କରିଥିଲେ
ଏବଂ ଇଂରାଜୀ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ ତାହା ମଧ୍ୟ ଅନୁଦିତ ହୋଇଛି ।
ସେଥିରୁ କେତୋଟି ପଞ୍ଚୁ ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧାର କରାଗଲା—

ନୁହେଁ ବନ୍ଧୁ, ନୁହେଁ ଏହା ଚିତା,
ଏ ଦେଶ ଶୁଣିବ ତଳେ
ଏ ଅଲଗା ମୁକତି ଫଳିତା

ନୁହେଁ ଏହା ଜଳିଯିବା ପାଇଁ,
ଏହାର ଜନମ ଏଥି ଜାଲି ପୋଡ଼ି
ଦବାକୁ ଧସାଇ ।

+

ଏ ଦେଶର ମାଟି
ତାହାକୁ ସେ ଭଲପାଏ, ତାହାଲଗି,
ନୂଆ ବାରବାଟୀ

ଗଢ଼ିଲ ସେ ହାତ ମାଂସେ,
ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଦେଲ ଜୀବନାୟ
ହଲଦି ଘାଟରୁ ବଡ଼ ଗଢ଼ିଗଲା

ଦେଶ ଇତିହାସ
ଲହୁ ତାଲି ତହିଁପରେ ଲେଖିଲ ସେ

ମୁକତିର ଛବି
ଛବି ନୁହେଁ, ଗୁଳି ନୁହେଁ, ନୁହେଁ ରଜା
ସେ ରକ୍ତ କରବା !!

+

ପ୍ରତିଜୟ ପରଜୟ ବେଳେ
ତାହାର ଅଭିଳାଷ ସୁଦ୍ଧି ଏ ଦେଶର
ପ୍ରତି ମନେ ଖେଳେ ।

ଜୟେ ସେହୁ ଦିଏ ଦମ୍ଭ,
ପରଜୟେ ଦେଇଯାଏ ଆଶା
ସେ ନୁହେଁ ତୁମର ଖାଲି
ସେ ଯେ ମାତା ବିଶ୍ୱର ପିପାସା !!

ନୁହେଁ ସେତେ କେବଳ ସନ୍ତାନ ।
ସେ ଯେ ଚର ମୁକ୍ତି ଖଳ
ଜନତାର ଶୁଭ ଅନୁଷ୍ଠାନ !

ଏହି ସମୟରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଡେଞ୍ଜାନାଲ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ନିର୍ମମ ଅଭ୍ୟା-
ସର ଓ ଗୁଳିଚୋଟରେ ମରି ଶୋଇଥିବା ଶସ୍ତ୍ରଦ ନଟ, ହୁସି, ଗୁରା, ଲକ୍ଷ୍ମଣ
ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ଶବ ଦର୍ଶନରେ ରଚିତ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ କବି, ଲେଖକ ଓ
ସାହିତ୍ୟିକ ଶ୍ରୀ କାଳିନ୍ଦରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଉପାଦେୟ କବିତା ପୁସ୍ତକ ଉଲ୍ଲେଖ
କରାଯାଉଛି :—

ହାଲ ଦେଇ ଯେତେ ଗଢ଼ିଲୁ
ରାଜକ ରଜା
ଲହୁ ଦେଇ ତୋର ହୃଦୟର
ତହିଁ ପକା

ବେଳ ଏହି ବେଳ ଏହି
ତୋଳିଥିଲୁ ଯାକୁ ତାହାରୁ ତାହାକୁ
ନ ଶୁଅରେ ଆଉ ଚେଇଁ । ୧

+

+

ଏହି ସମୟରେ ନୂତନ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ଚରଣରେ
ଚରଣାୟିତ ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କର ୧୯୩୮-୧୯୩୯ରେ ରଚିତ
ଆଉ କେତୋଟି ଉପାଦେୟ କବିତା ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ—

ମାର ତୁ ଯେତେ ଗୁଲି,
ମରିବୁ ପଛେ ଡରିବୁ ନାହିଁ, ଯାଆନା ଏହା ଭୁଲି ।
ଦୋଡ଼ ସବାର ସିପାସୀ ତୋର ଚଢ଼ାଉ ଯେତେ କର
ପଡ଼େଇ ଦେଇ ଗୁଳିର ହାଡ଼ ହୋଇବୁ ଆଗଭର ।
ରଖ ତୋ ଲୁଠି, କାଠର ଲୁଠି, ହାଡ଼ର ଆମ ଗୁଳି
ମରଣ ଆମ ମୈତ୍ରୀ ଜାଣ କଷଣ ଆମ ସାଥୀ ।

+

+

୧୯୧୭ ସୋଭିଏତ ରୁଷର, ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବ ଉପଲକ୍ଷେ ରଚିତ
'ବିପ୍ଳବର ଜନ୍ମ ଦିନେ ।'

“ଆଗରେ ତୋର ଲାଲ ଫଉଜ
ଉଡ଼ାରେ ତୋର ରକ୍ତ ଧୂଳି
ବିପ୍ଳବର ଜନ୍ମଦିନେ
ହୃଦୟର ତୋ ପକାରେ ପକା ।

+

+

ତୋ ଲକ୍ଷ୍ମ ଲୁଟି ହେଲା ଯେ ଡ଼.....
ଚୁରିଲା ତୋର ଦେହର ହାଡ଼
କବର ତାର ଗଡ଼ରେ ଗଡ଼ି
ଲାଲ ପାଇକ ବିରୁଦ୍ଧ ବଜା
ଜାଗରେ ଜାଗ ଦଳିତ ଦଳ
ଡାକଦିଏ ନାଲି ନଭେମ୍ବର
ଆସନରେ ଗୁଣ୍ଡା, ଶ୍ରମିକ ବୁଲ
ଆସ ହେ ଆସ ସକଳ ଟ୍ରକା ।”

ଦଳି ତୁ ଯେତେ ଶୋଷଣ କଲ
ଜୁଲୁମ ବାଜି, ଫିସାଫିଲ
ପହୁଲି ସଜ ଅଂଧାରେ ଜଳ
ପୋରୁଛୁଁ ତେ ଦମିରହୁଳା ।

ସେହି ଦଶନ୍ଧିରେ ୧୯୩୮ରେ ରଚିତ ୧୯୧୭ ସୋଭିଏତ ସମାଜବାଦୀ
ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବ ଉପଲକ୍ଷେ ରଚିତ ଅନ୍ୟ ଏକ ଉପାଦେୟ କବିତା ଡେକାଲୀ
ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ । ଏହିପରି କେତେକ

କବିତା ‘କୃଷକ’, ‘ମୁକ୍ତଯୁଦ୍ଧ’, ‘ରକ୍ତ ଶିଖାରେ’ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଯୋଗୁ
 ‘ରକ୍ତଶିଖା’ ଚିତ୍ରକାଳୀନ ବ୍ରତୀଶ ସରକାର ଦ୍ଵାରା ବାଜେୟାସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।
 ତାହାହିଁ ଲେଖକ ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସାହିତ୍ୟକେଟ ।

‘ନାଲ ନଭେମ୍ବର’

ନାଲ ଫଲ୍‌ମ କରରେ ଆଜି

ଶକ୍ତ କରି ମୁଠା,

ବିପ୍ଳବର ଜନ୍ମଦିନେ

ଝଞ୍ଜା ଡୋର ଉଠା ।

ତୋଳରେ ତୋର ହାତୁଡ଼ି, ଦାଆ,

ମୁକ୍ତ ପଥେ ଫିଟାଅ ରହା

ଅତ୍ୟାଶ୍ରୟ ଦୟାଦଳେ

ଶମନ ସ୍ଵରେ ପଠା

ନାଲ ଫଲ୍‌ମ କରରେ ଆଜି

ଶକ୍ତ କରି ମୁଠା ।

+

+

ବିପ୍ଳବର ଜନମ ଦିନେ

ଏଇ ଶପଥ ସେନରେ ମନେ,

ଦୁନିଆ ପଥୁ ଉପାଡ଼ି ଦେବୁ

ଫ୍ୟାସିଜିମ୍‌ର କଂଟା

ନାଲ ଫଲ୍‌ମ କରରେ ସାଥ !

ନାଲ, ନିଶାଣ ଉଠା ।

ମୁକ୍ତ ଜନସଭାର ତଳେ

ସ୍ଵାଧୀନ ଦେଶ ଗଢ଼ିବୁ ଆରେ

ଗୋଡ଼ର ବେଡ଼ୀ ଦେବୁ ଫୋପାଡ଼ି

ନାଶିବୁ ଘନଘଟା

ବିପ୍ଳବର ଜନମ ଦିନେ ମୁକ୍ତ ଗାନ ଉଠା ।

ସେହି ଅବସରରେ ଉତ୍କଳୀୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି, ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧର ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ବିକାଶଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ମୁଖପତ୍ର ଆଧୁନିକର ସମ୍ପାଦକ ସାଥୀ ଏ ଭଗବତ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଗୋଟିଏ ଲୋକଗୀତ ରଚନା କରିଥିଲେ—

ମନ ଚାହୁଁରେ, ମନ ଚାହୁଁରେ
 ରୁଷିଆ ଦେଶକୁ ଯାଆରେ
 ରୁଷିଆ ଦେଶରେ ବସିଛି ଲେନିନ
 ଟେକି ଦେଇଅଛି ବାହାରେ
 ଡାକଇ ଆକୁଳେ ଦୁନିଆ ଜନତା
 ହେ ଲେନିନ ମହାବାହୁ
 ସୁଖିବାଦର ଶୋଷଣ ପାହାଡ଼
 ଚରକାଳ ଚୁଟିଯାଇ
 ମନ ଚାହୁଁରେ ।

+ +

୧୯୩୦-୪୦ ଦଶନ୍ଧ ଓଡ଼ିଆରେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଆଧୁନିକ ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର କାବ୍ୟ, କବିତା, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକ ସୃଷ୍ଟି କଲପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦଶନ୍ଧ ମାନଙ୍କରେ ବହୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଯୁବକ ଲେଖକ ସେହି ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲେଖକଙ୍କ ସଖ୍ୟା ଓ ପରସ୍ପର ଦିନକୁ ଦିନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହାହିଁ ଆଶା ଓ ଆଶ୍ୱାସନାର ବିଷୟ, ମାତ୍ର ଏମାନେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେ ଅଗ୍ରସର ଓ ପ୍ରତିପତ୍ତି ବିଦ୍ରାବ କରିବା କଥା ତାହା କରିପାରି ନାହାଁନ୍ତି ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ଓ ପରସ୍ପର ଫଳାଫଳ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଏଠାରେ ସେହି ତରୁଣ ଲେଖକ ମାନଙ୍କର କେତୋଟି ପ୍ରଗତିଶୀଳ କବିତା ଉଦ୍ଧାର କଲେ କଥାଟା ଅଧିକ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଓ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇପାରିବ:—

ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ଦବସ ଉପଲକ୍ଷେ ରଚିତ ‘ହେ ପ୍ରୟ ସାବ୍ୟସାଚୀ’ ନାମରେ ଏହି କବିତାଟି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଦଶଟି ନାମ ମଧ୍ୟରୁ

ସବ୍ୟସାଚୀ ଅନ୍ୟତମ ନାମ । ଯେଉଁ ନାମର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଯାହାଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ
ଅବ୍ୟର୍ଥ । ଏହି ଅର୍ଥରେ ବିଚାର କଲେ ଓ ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ କଲେ
ରୁଷ ବିପ୍ଳବର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅବ୍ୟର୍ଥ ବୋଲି କବି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ତାହା
ହେଉଛି—

ତୁମେ ତ କବିତା, ତୁମେ ଇତିହାସ
ତୁମେ ଅମଳନ-ରକ୍ତ-କମଳ
‘ସାମ୍ୟ ଶ୍ରମର ହରୋ’,

ସବୁ ସମୟର ତୁମେ ତ ନାୟକ
ମୁକ୍ତି ଗୀତର ତୁମେହି ଗାୟକ
ହେ ଚର-ଜୁଆନ

ଜ୍ଞାନମାନ ଲଲ-ତାରା ।
ମେହନତର ମହାନ-କାବ୍ୟ
ଶାନ୍ତି ମୈତ୍ରୀ ଝରା ।

ପୃଥ୍ବୀର ପ୍ରତି ପ୍ରାନ୍ତର ତାକେ
ତୁମକୁ ମୁକ୍ତିକାମୀ
ତାକେ ‘ନାଗାସାକୀ’ ଦର୍ଶ୍ୟ-ଅନ୍ତର

କଙ୍ଗୋ ନଦୀର ତଟ
ଅନ୍ଧାର ତଳୁ ତାକେ ଆଫ୍ରିକା
ହେ ଶିଖା, ଦେଖାଅ, କାହିଁ ମୁକ୍ତିର ବାଟ ?

+

ପ୍ରତି ଜନ-ମନେ ଆଜି ତଳ ତଳ
ତୁମର ଲେହନ ଛବି
ଅମୃତ ଶିଖାରେ ପ୍ରସାପ ଜଳାଇ
ପ୍ରଣାମେ ତୁମକୁ କବି

ଧୂସର ପୃଥ୍ବୀ ଧାରେ
ମୁକ୍ତିର ମହା କାହ୍ନି-ତଳୁଆରେ ।

— ଶ୍ରୀରାମ ନାଥ ସିଂହ ।

ପ୍ରଚଳିତ ଧନକ ସମାଜର ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁ ଶତ ସହସ୍ର ଅନ୍ୟାୟ,
ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଅବିଚାର ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ତେଜ ଯାହାକି ପ୍ରତ୍ୟହ ଅଗଣିତ
ନରନାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିଫଟା କୁହାଟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ
ଅନବରତ ବିଦ୍ରୋହାଗ୍ନି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି, ସେହିମାନଙ୍କ ବିଦ୍ରୋହାଗ୍ନି ଓ ଅଗ୍ନିହା-
କଥାକୁ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି ନିର୍ମମ, କଠୋର, ନିର୍ଭୀକ ଭାଷା ଓ ଭାବରେ କବି
ରଘୁନାଥ ସିଂହ ନିମ୍ନଲିଖିତ କବିତାରେ, ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ—

ମୁଁ ଗୁଡ଼ୁଁଥିଲି ନନ୍ଦନ ବନ୍ଧୁ, ନୂଆ ଆକାଶର ପ୍ରତି
ଅଭିନବ ଏକ ସୌର ସୋପାନ, ତରୁଣ ଅଂଶୁପତ
ବଞ୍ଚିମ ପୁଣି ସ୍ଵିଗ୍ଧ ସୁନଅ ଗୁଳ୍ମ
ନିର୍ମଳ ଭରା କାକ-କୋଷ୍ଠାରେ ପ୍ରୀତି କବିତାର ଛନ୍ଦ
ନବ ଜୀବନର କାନ୍ତି ମୁଁ ଥିଲି ଗୁଞ୍ଜି
ସୁନ୍ଦର ପୁଣି ସୁନ୍ଦରତର କରିବାକୁ ଏହି ମହା

+

+

ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଯେବେ ନାହିଁ ଅମୃତ
ସୂର୍ଯ୍ୟଠି ନାହିଁ ବୀର୍ଯ୍ୟ
ମାଳାକାଶ ତଳେ ନାହିଁ ଯେବେ ଅଇ
ତାର କାମ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ
ତେବେ ଦୁରୁବଳ ମହା ଶୂନ୍ୟରେ
ମୃତ ଶଶୀ ଦବାକର
ଝୁଲୁଥିବେ କଥା ଅଛିକ ଯୁକ୍ତ
ଅଛି କେଉଁ ଅଧିକାର ???
ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଗୁରୁକ ହାତେ
ଧରି ମୁଁ ଗୁଲିଛି ରୁଗ୍‌ଶା ପତିତା

ଧରଣୀ ପଥେ ପଥେ

ଭଲ୍ଲୁକ ସମ ଆକାଶ ପ୍ରତିରୁ ମେଘର ତମଡ଼ା ଗୁଞ୍ଜି
ପ୍ରସ୍ତା ପଥରେ ଦିନେ ମୁଁ ଧରିବି ଜଗତ ପିତାର ରୁଞ୍ଜି
ସେହିଠାରେ ମୋର ଅଭିଯାନ ହେବ ଶେଷ
ଭାପରେ ନୂତନ ପ୍ରଶ୍ନା କେ ତୁମେ ଆସୁଅଛୁ ଆସ, ଆସ

ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟାୟୀ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଯୁଦ୍ଧଖୋରଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଯୁଦ୍ଧ ବିରୋଧରେ
 ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅଭିଯାନ ପାଇଁ ଜାତୀୟ ଆଧାର ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆଧେୟ-
 ଯୁକ୍ତ ନିମ୍ନଲିଖିତ କବିତାଟି ରଚନା କରିଛନ୍ତି ଅଧ୍ୟାପକ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ରାୟସିଂହ
 “ଏକ ବଗିଚାର ଫୁଲ” ଶୀର୍ଷୋକ୍ତିରେ ।

ଆମେ ତ ସଭିଏ ଏକ ବଗିଚାର ଫୁଲ ।

ତୁମେ ଯେ ଫୁଟିଲ କୋରୀଆର ରଣାଙ୍ଗନେ

ଆଲଜେରିଆର ସତ୍ରାମେ ପ୍ରାଣ ଦେଲି

ଫୁଟି ମହକିଲ କିଉବା ଘାସ ଅଙ୍ଗନେ

ବାସ ତହଟାଇ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ବୁକେ

ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ବାଲି ବନ୍ଦୁରେ ଚାହିଁ

ଘାନା, ସିଂହଲେ, ସିଂହନାଦ କରି ମୁଖେ

ଯୁଦ୍ଧଖୋରରେ ମରାଇଲ ଦୁଃଖ ହାଇ ।

ଭଲଗାର କୂଳେ ଫୁଟି ଜଳେ ଦେଲ ଦେଖା

ଗଙ୍ଗାର କୂଳ ଜଳରେ ଧଉଳ ଛୁଇଁ

ମିସୋରର ବୁଲୁ ଉଡୁଲ ଉଠିଲ ସଖା

ଆମାଜନ ଜଳ ମିଶିବାକୁ ହେଲ ବାଇ ।

ଆମେତ ଗୁହଁନା ମୃତ୍ୟୁର ବିଭିଷ୍ଟକା

ଗୋଲ୍‌ପି ଅଧରେ ନିଷ୍ଠୁର ରକ୍ତଧାର

ଉଦାତ ମନରେ ନାହିଁ ତଳେହେଲେ ଦକ

ହଟାଇବୁ ଆମେ ତୁମକୁ ଯୁଦ୍ଧଖୋର ।

ଗୋଟିଏ ବୁଲୁର ସ୍ମନ ଶିହରଣେ

କୋଟିଏ ମୁହଁରେ ଗୋଟିଏ ମନର କଥା

କୋଟିଏ ଫୁଲର ସୌରଭ ବିତରଣେ

ମିଳାଇ ଯାଉଛୁ ଯେତେକ ଶୋଚନା ବ୍ୟଥା ।

—ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ରାୟସିଂହ ।

ଜାତୀୟ ଆଧାର ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆଧେୟ ଯୁକ୍ତ ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ
କବିତା ରଚନା କରିଛନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କବି ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ । ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି,
ସ୍ୱାଧୀନତା, ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ମହାନ ସଂଗ୍ରାମୀ ସ୍ତୁତ୍ର
ଭବତ୍ତନାମ, ଦୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ, ପରାନ୍ତମଶାଳୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଲୋଲୁପ ପେଶ୍ୱାଗନ ବିରୁଦ୍ଧରେ
ସଂଗ୍ରାମ କରି ତାକୁ ମରଣ ମାଡ଼ ଗଢାଇ ଦେଶେ ଦେଶେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଜନ
ସାଧାରଣଙ୍କର ଧୂଳିତାରୁ ରୂପେ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ ହୋଇଛନ୍ତି ଅମା ଅନ୍ଧକାରେ ।

ଭବତ୍ତନାମ ! ଭବତ୍ତନାମ !

ମୁକ୍ତି କାମୀର ଘେନ ପ୍ରଣାମ

ଭବତ୍ତନାମ ।

ଦୟା ଦଳନେ ହେ ମହାରୁଦ୍ର !

ବୀର୍ଯ୍ୟ ଅତୁଳ ରୂପରେ ସ୍ତୁତ୍ର

ଧୃତି ସରୋଷେ ମରଣ ଗୁହ

ଆଜି ଏ ଧରଣେ ଶାନ୍ତି ଧାମ ।

ଭବତ୍ତନାମ, ଭବତ୍ତନାମ

ଅଗ୍ନି ସରତେ ଧଉଡ଼ ଗାନ୍ଧ

ରୁମେତ କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ ଗୁହ

ରକ୍ତେ ଭରୁତ ଜୀବନ ପାନ୍ଧ

ସାମ୍ୟ ଗୀତରେ ସ୍ମୃତିତ ଗ୍ରାମ ।

ଭବତ୍ତନାମ, ଭବତ୍ତନାମ ।

ପେଶ୍ୱାଗନର କମାଣ ଗର୍ଭେ

ସଞ୍ଚର ଚଳ ନବୀନ ଗର୍ବେ

ହତ୍ୟା ବିନାଶି ମୁକ୍ତି ପର୍ବେ

ସରଜା ସବୁଜ ଜୀବନ ଯାମ ।

ଭବତ୍ତନାମ, ଭବତ୍ତନାମ !

ଯୁଗ ଯୁଗ ଲାଗି ପରମ ଜ୍ଞାନ

ଏସିଆର ରୂପେ ଗନ୍ତ ଦାନ

ଆର୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷିର ଘେନ ପ୍ରଣାମ

ଭବତ୍ତନାମ !

“ନୂଆ ଦୁନିଆ (ଭଗବତା ବିଶେଷାଙ୍କ ।)

୧୩/୧୦/୧୯୭୭

—ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ଜାଗରୁ ଆଧାର ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆଧେୟ କବିତାର ଅନ୍ୟ ଏକ
ଉଦାହରଣ । ନିଜର ଫୁଟୁଳ ଯୌବନକୁ ତିଳେ ତିଳେ ହତ୍ୟା କରି
ଫରାସୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀର ନିବିଡ଼ ପାଚେଷା ଘେରୁ ଶୋଷଣ ଓ କଷଣ ପୁଣି
ଶୀବିରରେ ସଜୁଥିବା ଆଲଜେରିଆର ଦେଶ ପ୍ରେମୀ ବାବୁ ବଦ୍ରୋହଣୀ ବାଲିକା
'ଜାମିଲ ବୋହରତ'ର ମୁଣ୍ଡ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତରୁଣ କବି ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କ
ରଚିତ କବିତା “ହସିଦିଏ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖୀ ଫୁଲ” । (ମରୁ ଗୋଲପ)

ଉଦ୍ଧତ ସେହି ଆଗାମୀ ଉପାର

ଚେତନା ଲଭି ।

‘ଆଲଜେରିଆର’ ଫରାସୀ ବଣିକ

ହସିବାକୁ ଦିଅ ଜୀବନ ଫୁଲେ,

ଏଇତ ଦେଖୁଛୁ ରଣ ଅଭିଜାନେ

ଧୂଂସର ବୃଥା ସଙ୍ଗୀତ ଗାନେ

ହଟିଲ ସେଦିନ

ଲେହନ ସାଗର ସୁଏଜ କୁଳେ

ଇତିହାସର ସେ ସୁନସ୍ୱରୁଷି କରୁଛୁ କଥାଁ

ସୁରଭିତ ଶତ ଗୋଲପରେ କଥାଁ ଜାଳୁଛୁ ନଥାଁ ?

ରଖିଦିଅ ତୁମ ବିରୁର ବୁଦ୍ଧି

ଦୋଷଣା ଯେତେ

ଏଇ ଦେଶ ଦେଶ ବିଦ୍ରୁପେ ହସେ

ମୃତ୍ୟୁମୁଖୀ ସେ ଜୀବନ ବୁଲେ;

ଆଲଜେରିଆର ବନ୍ଦୀ ଶାଲାର

ଦମ୍ଭିର ପଥେ ।

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟର ବିଶ୍ୱଜନୀନ

ଆଭିମୁଖ୍ୟ

ସାହିତ୍ୟର ଦର୍ଶନ

ଏପରିକି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ସମ୍ପର୍କରେ ଯାହା ଯାହା କୁହା ଯାଇଛି ତାହା ସାହିତ୍ୟର ଦର୍ଶନ କରବାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସହାୟକ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ସଂସ୍କୃତ ସମାଜର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୁଖ, ଦୁଃଖ, ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ପ୍ରାଣର ସ୍ଥାନ ଓ ଆବେଗକୁ ସାହିତ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ବଳିଷ୍ଠ, ବେଗବାନ ରୂପ ଓ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏବଂ ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥାର ନିଖୁଣ, ନିପୁଣ ସଂବେଦନଶୀଳ, ଆଶାବାଞ୍ଛା ପ୍ରତିଛବି ଅଙ୍କନ କରିବ ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର ଅଗ୍ରଦୂତ ଭାବରେ ସମାଜର ଏକ ସଂକ୍ଷୁଦ୍ର ଭବିଷ୍ୟତ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ । ସମାଜର ପରା, ସତ୍ତା, ଅଂଶ ଭାଙ୍ଗି ଓ ବଦଳାଇ ନୂତନ ସୁନ୍ଦର କର୍ମ କୁଶଳ ସମାଜ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଯେଉଁ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ତାକୁ ବାସ୍ତବ ରୂପ ଦେବାରେ ସାହିତ୍ୟ ଦିଗନ୍ତର୍ଣ୍ଣୟ କରିବ । ସାହିତ୍ୟ, ସାମନ୍ତବାଦୀ, ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ, ନୂତନ ଉପନିବେଶବାଦୀ, ଫାସିଜିମ୍ ଓ ସାମ୍ବାଜ୍ୟବାଦୀ ଶୋଷଣ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅନବରତ ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲୁ କରିବାରେ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ ନେବ । ଗଣତନ୍ତ୍ର, ସ୍ୱାଧୀନତା, ଜାତୀୟ ମୁକ୍ତି ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ସଠିକ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ଓ କର୍ମଧାର ଯୋଗାଇବାରେ ଶ୍ରମୁଆ ବାହନର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ନେବ । ସର୍ବୋପରି ମାର୍କସବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ଯୋଗାଇ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପୂର୍ବସା ହେବ । ଏହାହିଁ ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ରଚନାର ପ୍ରଧାନ ଓ ମୌଳିକ ବିଷୟବସ୍ତୁ । ଏହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପାଦନ କରିବାରେ ସାହିତ୍ୟ ପଣ୍ଡାତପଦ ହେଲେ ସମୟର ପଛରେ ପଡ଼ିଯିବ ଓ ନିନ୍ଦିତ

ହେବ । ତେଣୁ ଏହି ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ କଥାବସ୍ତୁ ସାହିତ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବା ଦରକାର । ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ବର୍ଷ ଏକ ବହୁ ଜାତିକ ଦେଶ । ତେଣୁ ଏହିଭଳି ଏକ ବହୁଜାତିକ ଦେଶରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଚାରତମ୍ୟ ଓ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ଅସୀମ ବିକାଶ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ସେହି ସମସ୍ତ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେତେ ଦୂର ପାରାଯାଏ ସହଜ, ସମୋଗ, ସମନ୍ୱୟ ରଖି ସେଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ବିକଶଣୀଳ ହୁଅନ୍ତି ତାହା ଦେଖିବା ସାହିତ୍ୟକଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଆମ ଦେଶରେ ଏ ଦିଗରେ ଅବଶ୍ୟ ବହୁବାଧା ଓ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରହିଛି; ତଥାପି ସେ ଦିଗରେ ଯେତେଦୂର ପାରାଯାଏ ସବେଦନଶୀଳ ଓ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟର, ବିଶେଷତଃ ପଛୁଆ ସାହିତ୍ୟର ସମ-ବିକାଶ ଦିଗରେ ଆଗୁଆ ସାହିତ୍ୟ ଉଦ୍ଦାରନୈତିକ ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରି କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ । ଏହି ପ୍ରାଥମିକ ମନୋଭାବ ଓ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେ କାଳକ୍ରମେ ମୌଳିକ ସୂଚି ଦୂର ହେଲେ ଭାରତର ସମସ୍ତ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ସୁସମ ବିକାଶ ସହଜ ଓ ସମ୍ଭବ ହେବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହି ସମସ୍ତ ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ଆଜି ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟକଙ୍କର ।

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ

ବିଗତ ପାଞ୍ଚଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ତାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ଓ ସମ୍ମାନ ପାଇ ପାରି ନାହିଁ । ତାହାର କାରଣ ନୁହେଁ ଯେ କେହି ଯାଚି କରି ବା ଡାକି କରି ନ ଦେଇଛି, ତାହାର କାରଣ ସେ ଦିଗରେ ଯେଉଁ ପ୍ରାଣ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ ଆତ୍ମନିଷ୍ଠା ଲେଡ଼ା ତାହା କରା ଯାଇ ନାହିଁ । ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଖୁବ୍ ସରସ, ସୁନ୍ଦର, ସତେଜ ଓ ଉଚ୍ଚ କୋଟିର ଏହି ମନୋଭାବ କେତେକଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରିଛି । ତେଣୁ ଆଜିର ଦୁନିଆରେ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ତାକୁ ଉଚ୍ଚ ଅସନ ଦେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଚେଷ୍ଟା ତାହା କରା ଯାଉନାହିଁ । ଆଜିର ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ କେବଳ ନିଜ ଆଞ୍ଚଳିକ ଖୋଲ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିଲେ ତାହାର ଯଥା ବିକାଶ ଅସମ୍ଭବ । ଆଜିର ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ରୂପ ନେବାକୁ ଯାଉଛି । ଦିନ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱର କେଉଁ କୋଣରେ କି ଭଳି ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ହେଉଥିଲା ତାହା ଅନ୍ୟ କୋଣ ଗୁଡ଼ିବାକୁ ବା ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ହେଉଥିଲା । ଆଜି କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ ନାହିଁ । ଆଜି ବିଶ୍ୱର

ଯେକୌଣସି କୋଣରେ ଯାହା ଗ୍ରେଟ ବା ବଡ଼ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ହେଉଛି ସାହୁତ୍ୟ ତା'କୁ ଗଳ୍ପ, କାହାଣୀ, ଡ୍ରାମା, ଉପନ୍ୟାସ କଥାବସ୍ତୁ ଆକାରରେ ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ଅଂଶରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ପରଶି ଦେଉଛି । ଆଜିର ଦୁନିଆରେ ରେଳ, ତାର, ଡାକ, ରେଡ଼ିଓ, ଟେଲିଭିଜନ, ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଓ କ୍ୟାବଲିଗ୍ରାମ, ଯୁଗରେ ବିଶ୍ୱର ଏକ କୋଣର ସମସ୍ତ ଘଟଣାବଳୀ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ କୋଣରେ ସାହୁତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ ଓ ପ୍ରତିଘାତ ହେଉଛି । ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟର ଚିନ୍ତାଧାରା ଆଜି ବିଶ୍ୱଚିନ୍ତାଧାରାରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ଓ ଅଭିପ୍ରେତ । ହୁଏତ ଆମ ଜାତସାରରେ ହେଉ ବା ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ହେଉ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟ-କାରୀ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ବିଶେଷତଃ ବିଶ୍ୱର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମାଜବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ପରେ ପରେ ଏହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାସ୍ରୋତ ସାହୁତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଧିକ ବେଗବଳା ଓ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ହୋଇଛି । ସମାଜବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବ ଯେପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିକାଶ-ଶୀଳ ଓ ଅବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ୁଛି, ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ଭାବରାଶି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜାତୀୟବାଦୀ ସାହୁତ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଛି । ଏବଂ ପୁରାତନ ଓ ସାହୁତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଓ ଉଦ୍‌ବିତ କରୁଛି । ତେଣୁ ଆଜିର ବିଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ସାହୁତ୍ୟ ନୂଆ ଓ ଆଧାର ଓ ଆଧେୟରେ ଭୂଷିତ ହୋଇ ନୂଆ କଳେବର ଧରୁଛି । ତେଣୁ ଆଜିର ଜାତୀୟ କଳା, ଜାତୀୟସାହୁତ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ବିଶ୍ୱକଳା, ବିଶ୍ୱସାହୁତ୍ୟ ଓ ବିଶ୍ୱ ସଂସ୍କୃତିର ରୂପ ନେଉଛି । ଏହି ସମସ୍ତ ଜାତୀୟ କଳା, ସାହୁତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର ଠାରୁ କ୍ରେତ ଆହରଣ କରି ଅଧିକ ବଳିଷ୍ଠ ଓ ବେଗବାନ ହେଉଛନ୍ତି । କଳା ସାହୁତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଏହି ବିଶ୍ୱରୂପ ଦର୍ଶନ ଯେଉଁମାନେ କରି ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି ସେମାନେ ଆଖି ଥାଉ ଥାଉ ଅଛନ୍ତି । ଯେପରି ଏକ ବଟବୃକ୍ଷ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଅବାରତ ଗୁପ୍ତାଦାନ କରି ବୃକ୍ଷ ହୋଇଗଲା ପରେ ଅସୀମ ଓହ୍ଲଳ ଜରିଆରେ ଭୂମିରୁ ଖାଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ବଞ୍ଚିରହେ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଓହ୍ଲଳମାନଙ୍କୁ ସତେଜ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରି ବଞ୍ଚାଇ ରଖେ ଏବଂ ମୂଳଗଛ ଓ ଓହ୍ଲଳମାନେ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ବଞ୍ଚାଇବାରେ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଠିକ ସେହିପରି ଏକ ମୌଳିକ ଜାତୀୟ ସାହୁତ୍ୟ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିଜକୁ ସଞ୍ଚାର କରି ଓ ପ୍ରସାରକରି ପୁଣି ସେହିମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ନିଜକୁ ଅଧିକ ପୁଷ୍ଟ ପଲ୍ଲବିତ ଓ ଉଦ୍‌ଜୀବିତ କରି ରଖେ । ତେଣୁ ଆଜି କୌଣସି ଏକ ଜାତି, ଦେଶ ଓ ଅଞ୍ଚଳର ମୌଳିକ କଳା, ସାହୁତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଅକ୍ଷତ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ କଳା, ସାହୁତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର

ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାନରେ ତାହା ଅଧିକ ବିକାଶ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି ବୃଦ୍ଧ ବଂଶୁଷ ସଦୃଶ । ଏହିସତ୍ୟ ଆମ ସାହିତ୍ୟକମାନେ ଗଭୀର ଭାବେ ଉପଲବ୍ଧ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହି ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିରୁ ଶକ୍ତି ଆହରଣ କରି ନିଜ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ପୁଷ୍ଟ ଓ ପଲ୍ଲବିତ କରିବା ଦିଗରେ ସମ୍ଭବନା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯେଉଁ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଏହି ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ କରି କାର୍ଯ୍ୟକରେ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ଦରବାରରେ ତାହାର ସ୍ଥାନ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଉଚ୍ଚ ଓ ଆଗୁଆ ହୁଏ । ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟରୁ ଉଲ୍ଲାସ, ସରସ ଚିନ୍ତାଧାରା ଆହରଣ କରି ନିଜ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ପୁଷ୍ଟ, ବଳିଷ୍ଠ ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ତ କରିବାରେ ନିଜ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ । ଅନ୍ୟଥା ନୁହେଁ; ବେଦ ସଙ୍ଗରେ ଭାରତୀୟ ସାଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ତଳେ ଏହି ବାଣୀ ବଳି ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲା, “ଭୂମା ଏବଂ ପୁଷ୍ପନାଲେ ମୂର୍ଖ ନାସ୍ତି ।

ଅର୍ଥାତ୍ ବିଶ୍ୱ ବା ବିରଚିତ୍ତରେ ପୁଷ୍ପ ନିହିତ ସ୍ୱଳ୍ପତା ବା ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣତାରେ ପୁଷ୍ପନାହିଁ ।

ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟର ଏକ ବିଶେଷ ଆଧାର

ବିଶ୍ୱର ଏ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ଏହି ବର୍ଚ୍ଚିଷ୍ଠ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଆତ୍ମରକ୍ଷା ନ କରି ପାରିଲେ ଧୂସ୍ର ସ୍ତ୍ରୀପରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବା ସର୍ବଥା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଆଜିର ମାରାତ୍ମକ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ଏହି ସମସ୍ତ ଅଜ୍ଞତର ମହାମୂଲ୍ୟବାନ ପୁରାତନ ପ୍ରସିଦ୍ଧ କଳା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଧୂସ୍ର କରିବା ପାଇଁ ଜିହ୍ୱା ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି କରି ଲମ୍ପି ଦେଉଛୁ ଓ ସାହାଣ ପଜାଇ ରଖୁଛୁ । ତେଣୁ ଆଜିର ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ତାହାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଜାତୀୟସାହିତ୍ୟ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଏହି ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଅବିରାମ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇବା ଦରକାର । ତାହା ହେଲେ ସେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ, ବିଶ୍ୱ ସଂସ୍କୃତି ଓ ବିଶ୍ୱ କଳାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିବ । ତାହା ନ ହେଲେ ନିଜେ ବିଲୟ ଭଜିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ସୁନ୍ଦର, ମଧୁର, ମୂଲ୍ୟବାନ ସାହିତ୍ୟକୁ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖକୁ ଠେଲିଦେବ । କାରଣ ଆଜିର ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ, ପରମାଶୁ ଯୁଦ୍ଧ । ଯେଉଁ ପରମାଶୁ ଯୁଦ୍ଧ ଜାତି ପରେ ଜାତିର ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ସୁନ୍ଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସେହି ସୁନ୍ଦର ପୂର୍ଣ୍ଣର ପ୍ରସ୍ତା, ମାନବ ଜାତି, ତାହାର ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ—ସାହିତ୍ୟ, କଳା, ସଂସ୍କୃତି, ବଣ ଜଙ୍ଗଲ, ଖଣି ଖଦାନ, ବୃକ୍ଷଲତା, ପଶୁ ସମ୍ପଦ, ଫାମ୍ପି,

ଫ୍ୟାକ୍ଟରୀ, କଲକାରଖାନା, ମନୋହର ସୌଧମାଳା ସଙ୍ଗୋପର ତାହାର
 ପ୍ରିୟତମ ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ଦେହ ତାହାକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ଧୂଳିକଣାରେ
 ପରିଣତ କରି ମହାକାଶରେ ଲାନ୍ଦ କରିଦେବ । ତେଣୁ ଆଜିର ବିଶ୍ୱ ଯୁଦ୍ଧର
 ବିଶ୍ୱସିକା ବର୍ଣ୍ଣନାତା ଓ କଲ୍ପନାତା । ଏହି ସମସ୍ତ କଷ୍ଟୋପାର୍ଜିତ ଅମୂଲ୍ୟ
 ସମ୍ପଦକୁ ଧ୍ୟାନ ମୁଖରୁ ରକ୍ଷା କରିପାରେ କେବଳ ସାହିତ୍ୟ, ଅନ୍ୟ କେହି ନୁହନ୍ତି ।
 ତେଣୁ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଆଜି ରହୁଛି ବିଶ୍ୱର ଏହି ମହାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଆତ୍ମରକ୍ଷା
 କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ବ । ତେଣୁ ସାହିତ୍ୟ ସବୁ ପ୍ରଥମେ
 ବିଶ୍ୱକୁ ଏହି ବିଶ୍ୱସିକାମୟ ଝଡ଼ ମୁହଁରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦ ପାଇଁ
 ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଖଡ୍ଗ ଉତ୍ତୋଳନ କରୁ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶୋଷଣରୁ
 ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ଉତ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ଏହି ସବୁ ଧ୍ୟାନୀ ବିଶ୍ୱ ଯୁଦ୍ଧର କାରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି,
 ତାହାର ପ୍ରସ୍ତୁତିକୁ କଠୋର, ନିର୍ମମ ଓ ଉଲ୍ଲଗ୍ନ ଭାବରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ
 ନିଯତ ଓ ଦୃଶ୍ୟବ୍ୟକ୍ତ ଭାଷାରେ ଓ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱର ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁ
 ଏବଂ ଏହି ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଶ୍ୱ ଲୋକମତ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ପାଗଳ
 ପାଲଟୁ । ଯେ ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ଭିତ୍ତିଭାବ ଓ ପରମାତ୍ମ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରିବ
 ସେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଓ ମାନବ ସମାଜର ତଥା ସାର୍ବ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ପ୍ରଥମ
 ନମ୍ବର ଶତ୍ରୁ, ଏହି କଥା ସାହିତ୍ୟ ଚିନ୍ତକର ଓ ବଜ୍ରଗନ୍ଧର୍ବର ସ୍ତରରେ ଘୋଷଣା
 କରୁ ଏବଂ ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଏକ ସମୟରେ
 ଏହି ମହାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ପ୍ରାଣପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପାଳନ କଲେ, ସମସ୍ତରରେ
 ପ୍ରଗୁର କଲେ ଓ ପ୍ରସାର କଲେ ଯୁଦ୍ଧଖୋର ନିଶ୍ଚୟ ଜିବିତ ହେବ,
 ଗୁନିଆ ହୋଇଯିବ ଓ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତଦନ ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହେବ । ଏହି
 ମହାନ ବିଶ୍ୱରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ, ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରସାର ବନ୍ଦ ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା
 କାର୍ଯ୍ୟ ଅସି ଅପେକ୍ଷା ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅଧିକ ଦକ୍ଷତା ସହ ଚୁଲ୍ଲଇ ପାରିବ ଏଥିରେ
 ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏବଂ ଏହି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଗୁଳନା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦକ୍ଷତା ସହକାରେ
 ସମ୍ପାଦନ କରିବାର ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ
 ସୃଷ୍ଟି କରି ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଦରବାରରେ ଉଚ୍ଚଅସନ ଲାଭ କରିବ, ବିଭିନ୍ନ
 ଜାତି ବିଶ୍ୱଜନ ଦରବାରରେ ଅଦ୍ଭୁତ ଓ ସମ୍ମାନିତ ହେବ ଏବଂ ଜାତୀୟ
 ସାହିତ୍ୟ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟାନ ମୁଖରୁ
 ରକ୍ଷା କରିପାରିବ । ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହି ମନୋଭାବ ଓ
 ଚିନ୍ତାଧାରା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହରେ ଅବିରତ ଓ ଅନବରତ
 ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ

ସପ୍ତକ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପାଇଁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରିବା ଦରକାର ।
 ଏହାହିଁ ଆଜି ବିଶ୍ୱ ଜଗତର ପ୍ରାଣର ଆହ୍ୱାନ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ଜନ ଦରବାରର
 ପ୍ରାଣପୂର୍ଣ୍ଣ ଘୋଷଣା । ସାହିତ୍ୟିକ ଯେକି ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଇପ୍ସା, ଅଭିପ୍ସା
 ଓ ପ୍ରାଣର ଲିପ୍ସାକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ଫୁଟାଇ ଗଣସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା
 ପାଇଁ ଜୀବନରେ ଶପଥ ନେଇଛନ୍ତି ତାହା ପକ୍ଷରେ ଏହି ବିଶ୍ୱ ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦ ଓ
 ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଲେଖନୀ ଗୁଳନା କରିବା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ
 ଓ ଦେଶପ୍ରେମୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହାହିଁ ଆଜି ଜାତୀୟ
 ଜନସାଧାରଣ ତଥା ବିଶ୍ୱ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ
 ପ୍ରତି ଆହ୍ୱାନ । ଜନତାର ଏହି ଆହ୍ୱାନରେ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ
 ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ, ଅଭିଭୂତ ଓ ଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇ କଲମ ଗୁଳନା
 କରିବେ ତେତେ ପରିମାଣରେ ଆମ ଜାତି ଓ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଲଭ କରିବ । ବେଳେ ବେଳେ ଜାତିର ଉଦ୍‌ଧ୍ୟାନ ଓ ଜାତୀୟ
 ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ସୁବିଧା ଓ ଅନୁକୂଳ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ
 ଯେଉଁ ଦାବି ଓ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସେହି ଅନୁକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିର ସଦୃଶଯୋଗ
 କରେ ସେ ଜାତି ଜାତୀୟସାହିତ୍ୟ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉନ୍ନତି ହୁଏ ତାହାର
 ଅସମ୍ଭବ୍ୟବହାରରେ ପଛରେ ପଡ଼ିରହେ । ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ଦରବାରରେ ଆଜି
 ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ଅନୁକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ବା ମାହେନ୍ଦ୍ର-
 ବେଳା ଆସିଛି । ଏହାର ସଦୃଶଯୋଗ କରିପାରିଲେ ଆମ ଜାତି ଓ ଜାତୀୟ
 ସାହିତ୍ୟ ବିଶ୍ୱଦରବାରରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଲଭ କରିପାରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ
 ନାହିଁ । ଏହାହିଁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଭଳି ଏକ ଅର୍ଦ୍ଧ ବିକଶିତ ସାହିତ୍ୟ
 ପକ୍ଷରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଓ ମାହେନ୍ଦ୍ରବେଳା ଆଶା, ଆମ ବିଜ୍ଞ ସାହିତ୍ୟିକ-
 ଗଣ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ସୁବର୍ଣ୍ଣସୁଯୋଗ ଓ ମାହେନ୍ଦ୍ରବେଳାର
 ସଦୃଶଯୋଗ କରି ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଦରବାରରେ ଆମ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟର
 ମାନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ଟେକ ବଢ଼ାଇବାରେ ଯତ୍ନପରୋନାହିଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ
 ଏବଂ ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଶ୍ୱ ଯୁଦ୍ଧକୁ ବିଶ୍ୱ ବକ୍ଷରୁ ଯଦ୍ୱିତ୍ତାଇ ଦେଇ ବିଶ୍ୱ
 ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଯଥା ସହାୟକ ହେବେ । ଏହାର ଦ୍ୱାରା ଆମର ସ୍ୱାଧୀନତା
 ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପୁରସ୍କିତ ହେବ, ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପଥ ସୁଗମ ହେବ ଏବଂ
 ବିଶ୍ୱଦରବାରରେ ଆମ ଜାତୀୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ଜାତୀୟ ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ।
 ଏହାହିଁ ଆଜିର କାମ୍ୟ କାମନା, ତେଣୁ ବିଶ୍ୱ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆଜିର
 ସାହିତ୍ୟର ଏକ ବିଶେଷ ଅଧ୍ୟୟନ ରୂପେ ସ୍ଥାନ ପାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ।